

**ANALELE ȘTIINȚIFICE
ALE UNIVERSITĂȚII DE STAT
DIN MOLDOVA**

**Științe socioumanistice
Volumul II**

Chișinău – 2016

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

**ANALELE ȘTIINȚIFICE
ALE UNIVERSITĂȚII DE STAT
DIN MOLDOVA**

Științe socioumanistice

Volumul II

Chișinău – 2016

CEP USM

**Colegiul de redacție
al culegerii „Analele științifice ale USM”
Științe socioumanistice**

Volumul II

redactor-șef	Florentin PALADI, prorector pentru activitatea științifică, prof. univ.
redactor coordonator procesare computerizată	Tatiana BULIMAGA Ana BALTAG Marianna SAVVA Tatiana BULIMAGA
redactori	Antonina DEMBIȚCHI Ana FERAFONTOV Valentina MLADINA

Membri:

<i>Sergiu BĂIEȘU, dr., conf. univ.</i>	Decan, Facultatea de Drept
<i>Georgeta STEPANOV, dr. hab., conf. univ.</i>	Decan, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării
<i>Stela MILICENCO, dr., conf. univ.</i>	Decan, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială
<i>Alexandru SOLCAN, dr., conf. univ.</i>	Decan, Facultatea de Relații Internaționale, Științe Politice și Administrative
<i>Vladimir GUȚU, dr. hab., prof.univ.</i>	Decan, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Responsabil de ediție:

Tatiana BULIMAGA, șef secție PVEȘ, Institutul de Cercetare și Inovare al USM

***

Culegerea „Analele științifice ale USM” include rezumatele tezelor de licență și de master, susținute de studenții și masteranzii care au manifestat pe parcursul anilor de studii capacități deosebite și sunt recomandați să-și continue studiile la doctorat.

***

**Responsabilitatea asupra conținutului
articolelor revine în exclusivitate
conducătorilor științifici**

© USM, 2016

DREPT

PROTECȚIA DIPLOMATICĂ ȘI CONSULARĂ A PERSOANEI FIZICE PRIN PRISMA JURISPRUDENȚEI CIJ

Corina ȘIMAN, Facultatea de Drept

Although the individual is not a subject of international law, his rights may be infringed on the international arena. In this regard, the intervention of diplomatic and consular protection is appropriate, and so as the exercise of diplomatic asylum. These are different institutions of international law that mustn't be confounded, and their thorough understanding is possible through the analysis of the jurisprudence of the International Court of Justice.

Protecția diplomatică și consulară a persoanei fizice prin prisma jurisprudenței CIJ prezintă interes atât din punctul de vedere al instituțiilor abordate, cât și al evoluției jurisprudenței Curții Internaționale de Justiție în materia respectivă.

În cazul **protecției diplomatice** funcționează ficțiunea potrivit căreia prejudiciul adus cetățeanului este considerat ca fiind un prejudiciu cauzat statului național, iar cel din urmă, în contextul respectiv, își asumă pretenția naționalului său ca și cum ar fi pretenția sa proprie și acționează în această privință. Prin urmare, persoana fizică obține posibilitatea de a-și afirma dreptul la nivel internațional prin intermediul statului său, care este un subiect primar, originar și cu capacitate deplină în sistemul dreptului internațional public, în raport cu alt stat, cel din urmă fiind pasibil de tragere la răspundere internațională. **Protecția consulară** nu prezintă o asemenea amploare precum protecția diplomatică, constând în acțiunile întreprinse de către funcționarul consular pe lângă autoritățile statului de reședință, atunci când acestea încalcă drepturile conaționalului său, sub aspectul tratamentului datorat străinilor, însă o considerăm semnificativă din punctul de vedere al scopului urmărit, acesta fiind unul comun pentru instituțiile date, și anume, protecția naționalului. La fel, alături de protecția consulară se revendică a fi tratată și asistența consulară.

Se consideră că cea din urmă instituție are un caracter preventiv, spre deosebire de protecția consulară, și urmărește, ca și celelalte două

instituții, ocrotirea cetățeanului. Totodată, subliniem că în practică nu prea are loc delimitarea protecției și asistenței consulare, or nici măcar CIJ nu le deosebește în jurisprudența sa, de aceea este posibilă abordarea de ansamblu a acestora. În contrast cu instituțiile menționate vine **azilul diplomatic**, prin intermediul căruia, de asemenea, se asigură protecția persoanei fizice, dar care se deosebește în mod esențial de instituțiile precizate *supra*, mai ales în virtutea caracterului său controversat. Dat fiind faptul că există posibilitatea acordării acestei forme de azil în cadrul misiunilor diplomatice și oficiilor consulare, este necesară tratarea ei în raport cu instituția protecției diplomatice, precum și a protecției și asistenței consulare, întru delimitarea lor.

Astfel, importanța temei rezidă în instituțiile abordate, acestea având rolul de a asigura protecția persoanei fizice, ce are o poziție vulnerabilă în dreptul internațional, neavând statutul de subiect al acestui sistem de drept și nefiind în stare să-și valorifice pe deplin drepturile pe arena internațională.

Înțelegerea mai aprofundată a instituțiilor protecției diplomatice și consulare, precum și ale azilului diplomatic, este posibilă prin intermediul analizei jurisprudenței CIJ. Hotărârea emisă pe marginea **speței LaGrand** [1] își are meritul de a afirma existența drepturilor individuale în textul unui tratat vizând relațiile consulare, drepturi a căror încălcare poate fi remediată prin exercitarea protecției diplomatice, moment iarăși admis de CIJ. În acest sens, accentuăm că speța respectivă reprezintă punctul de intersecție al celor două instituții ce formează miezul tezei, întrucât fondul cauzei s-a referit la exercitarea asistenței consulare, iar mecanismul utilizat întru înaintarea pretenției a constat în exercitarea protecției diplomatice.

De fapt, o cauză analogică este **Avena și alți resortisanți mexicani** [2], însă Curtea a decis să meargă pe o altă cale, evitând mecanismul protecției diplomatice, ceea ce nu agreăm. Presupunem că CIJ nu a recurs la aceasta pentru a nu aplica regula epuizării recursului local. Dacă e să considerăm că s-a procedat astfel pentru ca cererea Mexicului să nu fie declarată parțial inadmisibilă, atunci putem înțelege acțiunile întreprinse de Curte.

În același timp, prin intermediul speței date s-a clarificat faptul că drepturile individuale ce se regăsesc în art.36 al Convenției de la Viena cu privire la relațiile consulare din 1963 nu constituie drepturi

ale omului, or nu orice drept individual al persoanei fizice este un drept al omului. **Speța Personalul diplomatic și consular al SUA la Teheran** [3] servește drept exemplu potrivit pentru situația descrisă în comentariul art.1 din Proiectul de articole privind protecția diplomatică al Comisiei de Drept Internațional, vizând persoanele angajate în afaceri internaționale oficiale în numele statului, acestea fiind protejate prin alte reguli de drept internațional, ci nu prin instituția protecției diplomatice. Și notăm faptul că **speța Dreptul de azil** [4] permite distingerea protecției diplomatice de azilul diplomatic, și că CIJ a comis o eroare, după părerea noastră, utilizând sintagma de „protecția diplomatică a azilului”, din moment ce unificarea celor două instituții, total distincte, este imposibilă, și azilul nici măcar nu constituie o formă a protecției diplomatice. Totuși, primordial ne interesează instituția protecției diplomatice și notăm, în acest sens, că aceasta își face apariția, într-o măsură mai mare sau mai mică, în toate hotărârile CIJ menționate *supra*. Importanța protecției diplomatice se reflectă în însăși esența ei, constând în aceea că statul își asumă și susține pretenția naționalului său, ca și cum ar fi pretenția sa proprie. Astfel, persoana fizică, ce este doar un beneficiar al normelor de drept internațional, are posibilitatea să-și afirme drepturile pe arena internațională. Cunoaștem că individul are posibilitatea de a face acest lucru și prin intermediul instanțelor internaționale specializate în domeniul drepturilor omului, precum Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Curtea Interamericană a Drepturilor Omului și Curtea Africană a Drepturilor Omului și Popoarelor, însă doar la nivel regional. Instituția protecției diplomatice este extrem de benefică, atunci când persoana fizică dorește să-și susțină dreptul la nivel internațional, bunăoară în fața Curții Internaționale de Justiție.

Totodată, evidențiem ceea ce deja am stabilit *supra*, și anume, că nu orice drept individual este un drept al omului. Prin urmare, instanțele internaționale specializate în materia drepturilor omului nu ar putea să-și exercite jurisdicția asupra unei cauze vizând încălcarea unui drept individual, ce nu este un drept al omului, precum drepturile prevăzute de art.36 al Convenției de la Viena cu privire la relațiile consulare, deși criteriul regional ar fi îndeplinit.

În asemenea caz, la fel este oportună exercitarea protecției diplomatice, care nu se limitează la criteriul menționat. Astfel, protecția diplomatică se dovedește a fi un instrument eficient în afirmarea

drepturilor persoanei fizice, depășind anumite bariere care nu pot fi depășite de alte mecanisme existente în dreptul internațional.

Constatăm cu regret lipsa codificării instituției respective, de aceea apar anumite probleme în privința aplicării practice a acesteia, printre care și problema utilizării forței. Astfel, susținem și chiar recomandăm codificarea instituției protecției diplomatice, existența Proiectului de articole privind protecția diplomatică a CDI fiind insuficientă, și chiar inutilă din punctul de vedere al obligativității. Apreciem că este necesară adoptarea unui tratat multilateral în acest sens, care să confere claritate în interpretare și aplicare.

Referințe:

1. Cauza LaGrand (Germaniac.SUA), hotărârea din 27 iunie 2001, publicată pe <http://www.icj-cij.org/docket/files/-104/7736.pdf>.
2. Cauza Avena și alți resortisanți mexicani (Mexic c. SUA), hotărârea din 31 martie 2004, p. 36, par. 40, publicată pe <http://www.icj-cij.org/doc ket /files/128/8188.pdf>.
3. Cauza Personalul diplomatic și consular al SUA la Teheran (SUA c. Iran), hotărârea din 24 mai 1980, publicată pe <http://www.icj-cij.org/docket/ files/64/6291.pdf>.
4. Cauza Dreptul de azil (Columbia c. Peru), hotărârea din 20 noiembrie 1950, publicată pe <http://www.icj-cij.org/docket/files/7/1849.pdf>.

PARTICULARITĂȚILE ÎMPUTERNICIRILOR INSTANȚELOR DE APEL ÎN PROCESUL CIVIL

Adrian GROSU, Facultatea de Drept

The present thesis entitled "Characteristics of appeal's courts empowerments in the civil trial" is consisted of: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography with 81 titles, 80 pages of basic text. Field of study and thesis objectives includes detailed examination of the empowerments that appeal's courts hold and their manifestation at the appeal's stage trial both with the trial's actions of the participants.

Hotărârile judecătorești reflectă dreptul în stare dinamică, adică în acțiune. Eficiența aplicării actelor normative se reliefează doar în măsura în care instanțele de judecată pronunță hotărâri în baza legii. Un factor important în înfăptuirea actului de justiție îl joacă numărul impunător de dosare cu care sunt puși față în față judecătorii din întreaga lume, ca urmare a diversificării relațiilor sociale reglementate de lege. Datele statistice cu referire la indicele de încărcătură efectivă pe judecător, care nu este altceva decât numărul de dosare aflat pe rol la un judecător într-o anumită perioadă de referință și se calculează prin raportarea numărului total de dosare la numărul judecătorilor care au activat efectiv la o instanță, arată existența unui număr de cca 1.259 de cauze per judecător – Judecătoria Râșcani, mun. Chișinău; 1.269 de cauze – Judecătoria Centru, mun. Chișinău; 1.060 de cauze – Judecătoria Bălți etc. Pornind de la aceste date statistice, devine cert faptul că adoptarea unor hotărâri judecătorești, fără existența unor omisiuni sau greșeli, se prezintă ca o realitate puțin probabil de realizat, în totalitatea exclusivă de cazuri.

Întru remedierea acestui fapt, s-a creat în legislația majorității statelor moderne un mijloc procedural, ce se manifestă sub forma căilor de atac și care are ca scop îndreptarea eventualelor erori care se pot ivi într-o hotărâre judecătorească, pe motivul culpei judecătorului care nu a stabilit corect raporturile reale dintre părți sau a săvârșit o eroare în aplicarea sau interpretarea legii, ori din culpa părților, care nu s-au apărat în bunele condiții.

Conform unei definiții doctrinare, apelul este mijlocul procesual prin care partea nemulțumită de hotărârea primei instanțe solicită instanței ierarhic superioare, în condițiile prevăzute de lege, refor-

marea hotărârii atacate ori anularea acesteia. S-a stabilit că instituția apelului este intrinsecă majorității legislațiilor statelor moderne, și că chiar dacă fundamental este aceeași, se poate regăsi sub o formă sau alta. Ca exemplu, unele legislații au acceptat varianta apelului deplin, iar altele s-au oprit la opțiunea apelului limitat, stabilind anumite interdicții în privința desfășurării procedurii de judecată în apel, acesta fiind și cazul Republicii Moldova, care a adoptat o formă mixtă. Am constatat că caracterele juridice ale apelului poartă o misiune pur doctrinară, întrucât cadrul legal este acela care stabilește imperatiile de exercitare a căilor de atac, precum și formele sale de manifestare. Prin intermediul apelului, părțile au posibilitatea să înlăture erorile judiciare care, după parerea lor, au fost comise la etapa judecării în fond.

Prin stabilirea limitelor de exercitare a apelului, este cert că legiutorul a dorit să accentueze natura juridică a instituției apelului, și anume, acea de continuare a judecării din fond, și nu crearea unei noi judecări în fond. Aceasta vine ca o continuare a ideii de securitate a raporturilor juridice referite la puterea lucrului judecat.

S-a constatat că legislatorul a instituit pentru solicitanții judecării în apel ca aceștia să respecte anumite rigurozități, fără de care exercitarea acestui drept nu este posibilă.

Dreptul de exercitare a căii de atac a apelului nu este condiționat de invocarea acestora de către apelant, în ordinea pentru a putea solicita examinarea cererii sale. Prin urmare, simpla nemulțumire a persoanei interesate se prezintă ca suficientă ca aceasta să declare apel împotriva hotărârii instanței de fond, iar instanța de apel să fie obligată să verifice legalitatea acesteia în limitele stabilite de lege.

Tranzacția de împăcare, renunțare la acțiune, restituirea apelului și retragerea apelului, toate cu scopul de a crea o posibilitate reală pentru părți ca să finalizeze judecarea pricinii fără consecințe, în ipoteza când imboldurile, care au stat la baza declarării apelului, au dispărut.

Am analizat soluțiile pe care le poate dispune instanța de apel, ca instanță superioară, investită cu prerogativa judecării pricinii în apel, fie că vorbim de soluția respingerii apelului, atunci când hotărârea atacată se află în deplină concordanță cu conceptul de legalitate a hotărârii, precum și admiterea apelului, când instanța de apel ajunge la concluzia că la etapa judecării în fond s-au admis anumite erori sau omisiuni.

S-a stabilit că o distincție majoră dintre casarea totală și cea parțială prezintă interes practic sub aspectul faptului că, în caz de

casare parțială, partea care rămâne intactă se va bucura de puterea lucrului judecat.

Temeiurile de casare și modificare în partea ce ține de încălcările prevăzute de art. 386 CPC RM, nu sunt separate între ele, din atare fapt, instanța de apel fiind împuternicită să decidă de la caz la caz când urmează să dispună casarea și când modificarea hotărârii.

Am delimitat temeiurile legale de casare, și anume, în temeiuri care pot fi invocate doar de către instanța de apel în urma verificării legalității hotărârii, precum și temeiuri de casare care sunt parte componentă a principiului disponibilității de care dispun părțile.

Temeiurile de încetare și scoatere a cererii de pe rol, s-a constatat că acestea poartă un caracter necondiționat, fiind diferite în acest sens de temeiurile de casare prevăzute la art. 388 alin. (1) care sunt corelate cu obligația sau disponibilitatea părților de a face uz de ele.

În urma analizei practicii judiciare, s-a ajuns la concluzia că deși încălcarea procesuală admisă de către instanța de fond nu cade sub incidența niciunuia din temeiurile care au fost enumerate de legislator, totuși aceste încălcări se prezintă ca suficiente pentru soluția casării, deoarece au adus atingere judecării cauzei, fiind supracaracterului formal care ar fi împiedicat casarea sau modificarea hotărârii.

Neajunsurile depistate în prevederile legislative, care reglementează judecarea apelului, ne induc la ideea că ar fi oportun să fie operate următoarele modificări:

1. În scopul de a evita o dublare a normelor juridice, considerăm oportun să fie operate modificări în Codul de procedură civilă în sensul excluderii art. 387 și 388, or acestea nu fac altceva decât să menționeze repetat prevederile existente la art.432 CPC, unde sunt stabilite temeiurile de admisibilitate a recursului. În acest sens, fiind îndeajuns ca articolele 387 și 388 să fie înlocuite printr-un singur articol – art. 387 care va fi o normă de trimitere la prevederile art. 432 CPC RM.

2. Considerăm oportun să fie operate modificări, ca în redacția art.386 CPC să fie clar delimitate temeiurile de modificare a hotărârii de cele de casare. Prin atare fapt urmează a fi redusă la minim influența intimei convingeri a judecătorului.

3. De asemenea, considerăm că trebuie exclusă posibilitatea ca intimatul să poată ridica excepția soluționării litigiului pe cale arbitrală, până la începerea dezbaterilor în fond, deoarece dacă acesta nu a făcut uz de dreptul vizat la etapa judecării în fond, fiind legal citat și

prezent, nu este rezonabilă exercitarea acestui drept în apel, cu scopul de a obține casarea hotărârii fondului cu scoaterea cererii de pe rol. Alta ar fi situația când intimatul nu a fost prezent la etapa judecării în fond, și a dispus de posibilitatea reală de a ridica această excepție.

Bibliografie:

1. BELEI, E., COJUHARI, A. ș.a. *Drept procesual civil. Partea specială*. Chișinău: Lexon, 2016. 490 p.
2. BELEI, E. Exigențe față de hotărârea judecătorească. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2008, nr.1-2, p.91-95.
3. Raport CSM cu privire la „Informația privind încărcătura volumului de lucru în instanțele de judecată pentru 12 luni anul 2015”, Disponibil pe internet: http://www.csm.md/files/Statistica/2015/12_luni/Incarcatura_12_luni2015.pdf.

**PROCEDEE ELECTRONICE
ȘI SUPORTURI INFORMATICE IN PROCESUL CIVIL.
ACTUALITĂȚI ȘI PERSPECTIVE**

Radu COTOROBAI, Facultatea de Drept

The electronic format becomes an element of increasingly indispensable in everyday life. So, worldwide, many procedural reforms have been introduced to allow the use and data exchange of electronic documents. Availability of web-services, the possibility of online consultation of law and jurisprudence, applications in electronic format, summoning and communication of procedural documents in electronic format, are just a few examples, involving a special interest both in theoretical and practical aspect.

Posibilitatea depunerii cererii de chemare în judecată în format electronic reprezintă un veritabil instrument de garantare și realizare a principiului *accesului liber la justiție*, consacrat la nivel internațional și național [1]. La rândul său, citarea și comunicarea actelor de procedură în format electronic, precum și posibilitatea administrării probelor și mijloacelor probatorii, în format electronic și pe suport informatic, reprezintă instrumentele de realizare a principiului *contradictorialității și egalității de arme* [2]. Iar toate acestea duc la realizarea principiului *disponibilității*. Mai multe studii efectuate de ODCE, asupra factorilor care fac justiția eficientă, au ajuns la concluzia că nivelul de implementare a procedeelelor electronice în

procesul civil este într-o legătură directă cu termenele de desfășurare a proceselor civile, cu cheltuielile suportate de părți, precum și cu faptul că cu cât mai mult statele investesc anume în implementarea procedurilor electronice, cu atât mai mult crește eficiența justiției [3].

Făcând abstracție de avantajele și implicațiile pozitive ale procedurilor electronice în procesul civil, acestea trezesc și o serie de nedumeriri sau confuzii în unele sisteme de drept analizate, precum și în sistemul de drept național, legate de momentul depunerii cererii de chemare în judecată în format electronic, de obligativitatea și rolul trimiterii confirmării de primire a citării și comunicării actelor de procedură în format electronic, precum și de natura și locul înscrisurilor pe suporturile electronice și informatice în probațiunea civilă etc. Astfel, de exemplu, deși CPC RM prevede posibilitatea citării și comunicării actelor de procedură în format electronic, art. 105(1¹) intră în contradicție cu art. 166 alin. (1) lit. b¹) și lit. c²) coroborate cu art. 171 alin. (1) și (2), cel puțin în ceea ce privește cazul în care reclamantul sau reprezentantul acestuia este o persoană fizică. În această ordine de idei, la elaborarea și propunerea modificărilor de *lege ferenda*, am ținut cont atât de aspectele negative și pozitive ale componentei electronice în procesul civil, cât și de contradicțiile și confuziile create de normele procedurale deja existente, atât la nivel național, cât și internațional, în ceea ce privește reglementarea acestui domeniu.

Astfel în timp ce art. 105(1¹) prevede posibilitatea citării și comunicării actelor de procedură în format electronic a persoanelor fizice, doar la solicitarea acestora, neindicarea datelor enumerate în art. 166 alin. (1) lit. b¹) și lit. c²) oferă judecătorului, posibilitatea de a nu da curs cererii în temeiul art.171, or, neindicarea datelor specificate la art.166, alin. (1) lit. b¹) și lit. c²) de reclamant sau reprezentatul acestuia, persoană fizică, nu înseamnă altceva decât dezacordul de a fi citat pe o asemenea cale. De aceea, propunem ca art.171 alin (1) să fie completat cu sintagma: *cu excepția lit. b¹) și c²)*, în cazul reclamantului și reprezentatului acestuia, persoană fizică.

În ceea ce privește **forma electronică a actelor de procedură a părților în procesul civil**. Propunem introducerea unui nou capitol, în titlul I, Codul de procedură civilă, și anume, capitolul VII¹, care să fie intitulat: **Forma actelor de procedură**, și introducerea articolului 82¹ cu titlul: **Forma electronică a actelor de procedură**, cu următorul conținut:

- **Alin. (1)** *Orice cerere adresată în instanța de judecată, orice demersuri, declarații, recuzări, sau oricare alte acte de procedură efectuate de către părți, sau ceilalți participanți la proces, pentru care se cere forma scrisă prin prezenta lege, poate fi efectuat și în forma unui document electronic, cu respectarea prevederilor cuprinse de legea specială.*

- **Alin. (2):** *Orice cerere sau act de procedură enunțat în alin. (1), poate fi făcut și sub forma unui înscris pe suport informatic, cu respectarea prevederilor respectivei legi.*

- **Alin. (3):** *Orice cerere sau act de procedură, efectuat în una din formele prevăzute de alin.(1) sau (2), necesar a fi comunicat celorlalte părți la proces, vor fi imprimare de către greșa instanței pe cheltuiuala celui care trebuie să asigure numărul necesar de copii, și comunicate în conformitate cu regulile generale de citație și înștiințare, dacă comunicarea lor prin e-mail sau orice alt mijoc electronic de comunicare este imposibilă.*

În ceea ce privește **citarea și comunicarea actelor de procedură**. Propunem luarea în considerare a introducerii **art. 105¹ în CPC RM** care să cuprindă prevederile de la alin.(1)¹ art.105 CPC RM, cu completările ulterioare propuse de autor, cu denumirea **Citația și înștiințarea prin intermediul mijloacelor moderne de comunicare**, cu următorul text:

- **Alin. (1):** *Citația sau înștiințarea se expediază autorităților publice, persoanelor juridice de drept privat și avocaților prin telefax, poșta electronică sau prin orice alt mijloc de comunicare ce asigură transmiterea și confirmarea primirii acestor acte, citația sau înștiințarea poate fi transmisă persoanelor fizice prin telefax, poșta electronică sau prin orice alt mijloc de comunicare ce asigură transmiterea și confirmarea primirii acestor acte, doar la solicitarea persoanelor în cauză.*

- **Alin. (2):** *În vederea confirmării primirii, instanța, odată cu citația sau înștiințarea, va transmite un formular care va conține: denumirea instanței, data transmiterii, numele greșierului care asigură transmiterea și indicarea actelor transmise; formularul va fi completat de către destinatar cu data primirii, numele în clar și semnătura persoanei însărcinate cu primirea corespondenței și va fi expediat instanței prin telefax, poșta electronică sau prin alte mijloace.*

- **Alin. (3):** *Data transmiterii este considerată data indicată de greșierul instanței, pe copia imprimată a actului transmis;*

- **Alin. (4):** *Efectele prevăzute în art. 106, alin. (1) și (2), CPC RM se aplică în modul corespunzător.*

Referitor la **înscrisurile pe suport informatic** și la **înscrisurile în format electronic (documentele electronice)**, lipsa unor reglementări clare, natura specifică a acestora, condițiile speciale impuse acestora, precum și studiul comparativ între reglementările Federației Ruse și României, în acest domeniu, ne-a determinat să efectuăm o propunere de *lege ferenda*, și sub acest aspect, astfel propunem:

1) Introducerea **art. 137¹** în **CPC RM**, cu titlul **Înscrisurile pe suport informatic**, cu următorul text:

- **Alin. (1):** *Când datele unui act juridic sunt redactate pe un suport informatic, documentul care reproduce aceste date constituie instrumentul probator al actului, dacă este inteligibil și prezintă garanții suficiente de serioase pentru a face deplina credință în privința conținutului acestuia și a identității persoanei de la care acesta emană.*

- **Alin. (2):** *Pentru a aprecia calitatea documentului, instanța trebuie să țină seama de circumstanțele în care datele au fost înscrise și documentul care le-a reprodus. Înscrisul pe suport informatic este admis ca probă în aceleași condiții ca înscrisul pe suport de hârtie, dacă îndeplinește condițiile prevăzute de lege.*

- **Alin. (3):** *Înscrierea datelor unui act juridic pe suport informatic este prezumată a prezenta garanții suficiente de serioase pentru a face deplina credință în cazul în care ea este făcută în mod sistematic și fără lacune și când datele înscrise sunt protejate contra alterărilor și contrafacțiilor, astfel încât integritatea documentului este pe deplin asigurată. O astfel de prezumție există și în favoarea terților din simplul fapt că înscrierea este efectuată de către un profesionist.*

- **Alin. (4):** *Dacă prin lege nu se prevede altfel, documentul care reproduce datele unui act, înscrise pe un suport informatic, face deplina dovadă între părți, până la proba contrară. Dacă suportul sau tehnologia utilizată pentru redactare nu garantează integritatea documentului, acesta poate servi, după circumstanțe, ca mijloc material de probă sau ca început de dovadă scrisă.*

2) Introducerea **art.137²**, cu titlul **Documentele electronice**, cu următorul text: *Documentele făcute în forma electronică sunt supuse dispozițiilor legii speciale.*

Considerăm, operarea unor astfel de modificări în Codul de procedură civilă, drept necesare, pentru edificarea unui sector al justiției *accesibil*,

*eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului și să contribuie la asigurarea încrederii societății în actul de justiție, totodată, ținem să menționăm din start, că asemenea modificări nu trebuie făcute rupte din context, ci într-un cadru mult mai larg, în concordanță cu dezvoltarea și aplicarea celorlalte instrumente ale **e-justiției**, cu respectarea tuturor pașilor necesari ca astfel de mijloace să ofere și să garanteze niște drepturi nu doar *teoretice și iluzorii*, ci și *practice, și efective*, așa cum a constatat CtEDO, în cauza *Lawyer Partners a.s. contra Slovaciei* [4].*

Prin urmare, modificarea Codului de procedură civilă, prin introducerea componentei electronice în forma actelor de procedură etc., fără dezvoltarea și efectuarea altor operațiuni din sectorul **e-justiției**, este lipsită de sens și poate crea premisele unor viitoare condamnări ale Republicii Moldova la CtEDO. Astfel, aceste modificări trebuie să opereze numai în comun cu:

- 1) Crearea unei rețele informaționale care să unească toate instanțele între ele, precum și cu alte organizații guvernamentale;
- 2) Crearea unui portal unic al instanțelor;
- 3) Procesarea electronică a dosarelor cauzelor civile;
- 4) Accesul on-line al părților la dosarul cauzei;
- 5) Cadru legislativ, care să reglementeze regimul juridic al documentelor electronice și semnăturilor electronice;
- 6) Dotarea instanțelor cu utilajele tehnice necesare și personal calificat;
- 7) Instruirea judecătorilor și personalului auxiliar în legătură cu aplicarea acestor prevederi și operarea sistemelor informaționale etc.

Referințe:

1. GRIESE, M., Electronic Litigation Filing in the USA, Australia and Germany: a Comparison. In: *Electronic Journal of Law*, 2002, vol. 9, no. 4, p. 3-127.
2. TABACU, A. *Citarea și comunicarea actelor de procedură*. București: Universul Juridic, 2013, p. 254.
3. O.E.C.D. What makes civil justice effective?. Economics Department Policy Notes, 2013, nr. 18. [Accesat 21.03.2016]Disponibil pe Internet: <https://www.oecd.org/eco/growth/Civil%20Justice%20Policy%20Note.pdf>
4. *Lawyer Partners c. Slovaciei*, Hotărârea CtEDO din 06.11.2009, nr. 54252/07, 3274/08, 3377/08, 3505/08, 3526/08, 3741/08, 3786/08, 3807/08, 3824/08, 15055/08, 29548 / 08, 29551/08, 29552/08, 29555/08 și 29557/08.

ACORDURILE ANTICONCURENȚIALE ÎN LEGISLAȚIA REPUBLICII MOLDOVA

Cornelia FURCULIȚĂ, Facultatea de Drept

The present article performs an analysis of the first type of antitrust agreements provided by the Law on competition of Republic of Moldova. It does not aim to cover all types of agreements, as each of them needs an in depth research. It describes one of the most dangerous antitrust practices, affecting the market by fixing in a direct or indirect way the price or other trading conditions. It comprises both theoretical issues regarding the wording of the law, and as well practical aspects based on European Court of Justice and national case-law. For a complete research of the subject, the article also provides with comparative aspects, the law and practice of other states serving sometimes as a source of inspiration for improving our system, thus helping making de lege ferenda proposals.

Keywords: *antitrust agreements, undertakings, price fixing, relevant market, state intervention, trading conditions, case-law.*

Legiuitorul moldav, după exemplul celui european, enumeră care sunt tipurile de acorduri anticoncurențiale în art.5 alin. (3) al Legii concurenței nr. 183 din 11.07.2012 (în continuare – Legea) [1].

Din utilizarea sintagmei „în special” conținută în formularea acestui articol, deducem că enumerarea dată nu este una limitativă și exhaustivă. Deși Legea este inspirată din art.101 al Tratatului privind Funcționarea Uniunii Europene (în continuare – TFUE) [2], totuși art. 5 al Legii, spre deosebire de cel conținut de tratat, enumeră alte două categorii care nu se regăsesc în legislația UE. În legislația germană, de exemplu, o enumerare a tipurilor de acorduri lipsește [7, p.227], lăsând această apreciere la latitudinea instanțelor, deși dreptul european oricum rămâne direct aplicabil pentru comerțul interstatal. În continuare, vom analiza primul din cele șapte tipuri de acorduri anticoncurențiale expuse în Lege, care se realizează prin stabilirea directă sau indirectă a prețurilor de cumpărare-vânzare sau a oricăror alte condiții de tranzacționare.

Este lesne de înțeles de ce legiuitorul menționează anume acest tip ca fiind primul în listă, întrucât prețul este un element constitutiv al pieței. De asemenea, afectarea mediului concurențial depinde într-o mare măsură de percepția consumatorului, prețul fiind una din

trăsăturile de bază care determină consumatorul la alegerea cumpărării unui produs sau altul. Prețurile se formează, de obicei, în mod liber, însă există anumite situații specifice care figurează în calitate de excepție. Aceste situații sunt reglementate de către Lege în art.3, alin.(4), care stabilește că prețurile la produse se determină de către Guvern prin intermediul măsurilor temporare pentru sectoarele economice în care concurența este restrânsă sau nu există, precum și în împrejurări excepționale (cum ar fi: situațiile de criză, dezechilibrul major dintre cerere și ofertă). Aceste măsuri sunt adoptate prin Hotărâre de Guvern pe o perioadă de 6 luni, care poate fi prelungită succesiv pentru perioade de cel mult 3 luni, atâta timp cât persistă împrejurările care au justificat Hotărârea Guvernului.

Conform aceluiași articol, alin.(5), intervenția Guvernului se face cu notificarea Consiliului Concurenței, în scopul analizei efectelor măsurii adoptate asupra concurenței. Fixarea prețurilor nu poate avea efecte benefice nici măcar atunci când se stabilesc diferențe mici ale prețurilor față de cele care ar rezulta din concurența normală, pentru că odată cu intervenția unei forțe exterioare, regula cererii și ofertei devine inoperantă, respectiv se afectează mecanismul general al formării pieței [6, p.108]. Fixarea prețurilor poate avea loc prin diverse mijloace, astfel întreprinderile pot direct stabili un preț, sau influențându-l prin fixarea unor rabaturi, reduceri etc. Drept acorduri anticoncurențiale au fost considerate cele privind schimbul de informații asupra prețurilor, impunerea unor prețuri paralele pentru o perioadă de timp mai îndelungată, înțelegerile verticale privind fixarea prețurilor și clauze referitoare la prețuri minime impuse [4, p.136].

În jurisprudența națională, un caz analizat, conform vechii legi, a fost cauza *Petroliștilor*, agenții economici implicați au informat cu 3 zile înainte Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică despre intenția de a pune în aplicare prețuri noi și i-au prezentat calculele necesare, ulterior stabilind toți prețuri identice.

Deși Consiliul Concurenței a sancționat această practică, Curtea Supremă de Justiție a considerat că aceste acțiuni poartă doar un caracter ocazional, și nu unul coordonat [9, p.52]. Într-o altă cauză, cu implicarea „Air Moldova” și „Holiday Service” SRL, s-a constatat că „impactul negativ direct al acordului constă în fixarea unui preț la procurarea biletului avia, care fiind parte componentă a pachetului turistic influențează direct prețul ultimului” și constituie un acord

anticoncurențial [10, p. 4]. Cu siguranță, nu orice creștere a prețurilor este sancționabilă ca fiind acord anticoncurențial, ci doar atunci când se constată că această creștere se datorează unei înțelegeri prealabile între întreprinderi. De asemenea, se recunoaște în calitate de acord anticoncurențial relația dintre furnizor și distribuitor, prin care primul impune un preț maxim celui din urmă. Totuși trebuie de specificat că în cazul în care maximum stabilit are un caracter recomandabil, aceasta nu va constitui o încălcare a legislației concurențiale și nu va fi interzisă o astfel de clauză [3, p.112].

Formularea pe care o regăsim în Lege este identică celei utilizate de către TFUE. Considerăm această preluare benefică. În scopul analizei comparative, putem utiliza legislația României, care conține o reglementare similară, dar utilizând unii termeni ambigui, precum cel de „tarif”, aditional noțiunii de „preț”, care de altfel este și el un tarif, sau face referire doar la practicile concertate, fără enumerarea celorlalte tipuri de acorduri, precum sunt acordurile sau deciziile asociațiilor de întreprinderi, ceea ce poate crea confuzii și necesită a fi modificat pentru eliminarea ambiguităților [5, p.95]. De aceea este bine-venită preluarea după textul european a acestui tip de acord anticoncurențial. Deși apreciem pozitiv această formulare, considerăm că pot fi aduse unele îmbunătățiri. Astfel, putem utiliza modelul legislației germane, unde găsim o excepție de la această regulă, specifică doar unui anumit sector al pieței.

Astfel, în scopul protecției dreptului la libera exprimare, întreprinderilor care produc ziare și reviste li se permite să încheie, în scris, cu distribuitorii care urmează să le revândă consumatorilor finali, acorduri verticale de fixare a prețurilor de revânzare [8, p. 61].

În cea de-a doua ipoteză care o putem regăsi în acest exemplu, legiuitorul se referă la stabilirea oricăror altor condiții de tranzacționare, în afara prețului. Legiuitorul nostru nu stabilește cum are loc această fixare, astfel putem deduce că o asemenea fixare este prohibită, indiferent de faptul dacă condițiile stabilite sunt avantajoase sau nu, echitabile sau inequitabile, concluzionând că orice intervenție, prin fixare de comun acord a unor condiții de tranzacționare este sancționabilă, atunci când se ignoră legile pieței care se formează în urma interacționării cererii și ofertei [5, p.99]. Tratarea inequitabilă este conținută într-un alt exemplu al aceluiași articol în calitate de

exemplu distinct. O situație, în care această ipoteză a avut loc în practică, s-a regăsit în cazuri judecate de Curtea Europeană de Justiție.

Astfel în cauza *zinc Producer Group*, pe lângă fixarea prețurilor, membrii acordului au stabilit că ori de câte ori prețul la zinc la Bursa Metalelor de la Londra ar fi scăzut sub nivelul celui stabilit de ei, aceștia urmau să efectueze cumpărări de susținere și au stabilit o convenție de limitare a ofertei proprii de zinc, pentru a împiedica scăderea prețului la producător [12]. În practica Republicii Moldova, în cauza *Asigurătorilor* prin stabilirea comisionului aplicat brokerilor de asigurare, indirect s-a stabilit și prețul serviciilor de intermediere, practică sancționată de către Consiliul Concurenței [11].

În urma celor expuse, putem concluziona că un acord anticoncurențial, care constă în fixarea prețurilor și a altor condiții de tranzacționare, are specificul său și necesită o abordare particulară, la fel ca și celelalte tipuri, fiecare având trăsăturile sale distinctive. Pentru o combatere eficientă a acestei practici anticoncurențiale, este necesară implementarea corectă a normelor existente în practica Consiliului Concurenței și studierea practicii comunitare europene care a stat la baza legislației naționale.

Referințe:

1. Legea concurenței nr. 183 din 11.07.2012. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 193-197/667 din 14.09.2012.
2. Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene (2012/C 326/01). În: *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 326* din 26.10.2012.
3. GHEORGHIU, G., NIȚĂ, M. *Dreptul Concurenței Interne și Europene*. București: Universul Juridic, 2011, p. 312.
4. IANCU, V. *Dreptul Concurenței Comerciale*. Craiova: Sitech, 2012, p.230.
5. MIHAI, E. *Concurența Economică. Libertate și Constrângere Juridică*. București: Lumina Lex, 2004, p. 320.
6. MLADEN, C. *Dreptul Concurenței*. Craiova: Sitech, 2008, p.180.
7. LETTL, T. *Kartellrecht. 3. Auflage*. München: Verlag C.H. Beck, 2013, p. 458.
8. VON WALLEMBERG, G., *Kartellrecht. 3. Auflage*. Carl Heymanns Verlag, 2007, p. 252.
9. BOLOGAN, D. Înțelegerile de tip cartel în Republica Moldova – aspecte teoretico- practice. În: *Revista Română de Concurență*, 2015, nr. 1-2, p.46-54; Consiliul Concurenței, România, ISSN 2343 - 9785, [Accesat 15.04.2016] Disponibil pe internet: <http://www.Consiliulconcurenței.ro/uploads/docs/items/id10841/revistaccr2015.pdf>.
10. Rezumat asupra investigării cazului inițiat prin Dispoziția Consiliului Administrativ al Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței nr.AA-

- 28 din 13 mai 2011, modificată prin Hotărârea Consiliului Administrativ al Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței nr. AA-12 din 01.03.2012 și prin Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr.1 din 30 august 2013. [Accesat 10.04.2016] Disponibil pe internet: <http://competition.md/public/files/rezumat-turism-plasare-pe-site342ae.pdf>.
11. Cauza *Asigurătorilor*, Decizia Plenului Consiliului Concurenței nr. DA-78 din 28.12.2015, Capitolul II, [Accesat 10.04.2016] Disponibil pe internet: <http://www.competition.md/public/files/DA-78c4cd6.pdf>.
12. Cauza *OJ L 220/7 Zinc Producer Group* (1985), [Accesat 25.04.2016] Disponibil pe internet: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:31984D0405&from=EN>.

PROCEDURA CONTENCIOSULUI ADMINISTRATIV

Cristina LAZARENCO, Facultatea de Drept

Administrative litigation procedure is one of the most discussed topics of the administrative law. The importance of the subject is reflected in the large number of files under review in Administrative Court and the topic highlights the real situation related to administrative contentious relations. Administrative Litigation Law is law which include the entire examination procedure of administrative litigations. Administrative litigation procedure consists of two steps First-preliminary procedure and the second which is the direct examination by the Administrative Court.

Procedura contenciosului administrativ reprezintă unul din cele mai discutabile subiecte din domeniul dreptului administrativ. **Actualitatea** temei se reflectă în faptul că în prezent se află în examinare un număr impunător de dosare în contenciosul administrativ, care evidențiază situația reală ce ține de raporturile administrative litigioase. În cercetarea asupra subiectului respectiv, ne-am ghidat de opiniile doctrinarilor din Republica Moldova, precum și din alte state.

Scopul subiectului supus examinării consistă în obligativitatea cercetării și sistematizării atât a legislației, cât și a practicii judiciare în procedura de examinare a cauzelor în contenciosul administrativ. Depistarea lacunelor legislative în domeniul respectiv, precum și propunerea de noi recomandări, pentru înlăturarea acestora, reprezintă un scop primordial.

Procedura prealabilă în contenciosul administrativ își are

fundamentul în principalele izvoare de drept care reglementează instituția controlului legalității actelor administrative în Republica Moldova, și anume: Constituția Republicii Moldova din 29 iulie 1994, Legea contenciosului administrativ, nr. 793 din 10 februarie 2000, Legea cu privire la petiționare, nr. 190 din 19 iulie 1994, Codul de procedură civilă al Republicii Moldova etc. Potrivit articolului 1 din Legea contenciosului administrativ: „(2) *Orice persoană care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, se poate adresa instanței de contencios administrativ competente pentru a obține anularea actului, recunoașterea dreptului pretins și repararea pagubei ce i-a fost cauzată*” [1]. Recunoașterea drepturilor încălcate se realizează cu respectarea procedurii prealabile, care este o *formă a controlului legalității și oportunității actelor administrative, exercitată la cererea persoanelor interesate sau a altor autorități ale administrației publice*. Astfel, respectarea procedurii prealabile este obligatorie, încât nerespectarea acesteia se sancționează de legea procesual-civilă. În conformitate cu articolul 170 din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova „*judecătorul va restitui cererea de chemare în judecată dacă va constata nerespectarea de către reclamant a procedurii de soluționare prealabilă a pricinii pe cale extrajudiciară*” [2]. Totuși, de la aceasta regulă sunt câteva excepții, cazuri exprese prevăzute de alte legi, care permit adresarea direct în instanța de judecată. Astfel de cazuri sunt prevăzute de Legea privind administrația publică locală, nr. 436 din 28 decembrie 2006.

Un exemplu, în acest sens, este situația când primarul poate ataca actele consiliului local direct în instanța de contencios administrativ [3]. Referitor la procedura prealabilă, s-a expus și Curtea Europeană pentru Drepturile Omului. În fața acesteia stătea întrebarea dacă prin introducerea procedurii prealabile nu se încalcă art. 6 din Convenție, și anume, dreptul la justiție. În cauza *Malahov vs Moldova*, curtea a notat că: dreptul la „o instanță”, garantat de articolul 6, presupune inclusiv dreptul de acces la aceasta, adică dreptul de a institui proceduri în fața instanțelor de judecată [4].

Legea cu privire la contenciosul administrativ prevede că procedura prealabilă se realizează prin depunerea unei cereri prealabile autorității care a emis actul administrativ sau autorității ierarhic

superioare. Legea respectivă nu prevede oarecare dispoziții ce s-ar referi la conținutul cererii prelabile. Astfel, această lacună este înlăturată de Legea cu privire la petiționare, nr. 190 din 19 iulie 1994. De asemenea, legea contenciosului administrativ oferă autorităților publice un termen de 30 de zile pentru examinarea cererii și pentru emiterea unei hotărâri de suspendare a actului administrativ, modificarea acestuia sau revocarea lui.

Legea națională nu prevede expres anumite condiții speciale privind forma și conținutul cererii de chemare în instanța de contencios administrativ. În acest sens, legea face trimitere la condițiile impuse de Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, în privința cererii de chemare în judecată, și anume, prevederile art. 166 Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, care reglementează forma și cuprinsul cererii de chemare în judecată și ale art. 167 CPC RM, în care este indicată lista documentelor care necesită a fi anexate la cererea de chemare în judecată.

În afară de aceasta, pentru ca instanța de contencios administrativ să admită cererea, aceasta trebuie să întrunească anumite condiții de admisibilitate, care vor fi examinate de către instanță în prealabil, înainte de examinarea fondului cauzei, una dintre care este și verificarea respectării procedurii prelabile. Examinarea în fond se efectuează în condițiile CPC.

În conformitate cu art.25 alin.(1) al Legii contenciosului administrativ, „Judecând acțiunea, instanța de contencios administrativ, poate emite una din cele trei soluții, și anume:

- să respingă acțiunea ca fiind nefondată sau depusă cu încălcarea termenului de prescripție;
- să admită acțiunea și să anuleze, în tot sau în parte, actul administrativ;
- să admită acțiunea și să constate circumstanțele care justifică suspendarea activității consiliului local sau a consiliului raional.

Referindu-ne la căile de atac, Legea prevede că hotărârea instanței de contencios administrativ asupra acțiunii judecate în fond poate fi atacată cu recurs, în termen de 15 zile de la data pronunțării sau de la data comunicării hotărârii integrale.

Totodată, ținem să menționăm că, la 05 iulie 2012, a fost adoptată Legea nr.155 pentru modificarea și completarea Codului de procedură

civilă al Republicii Moldova [5]. Ca rezultat al adoptării respectivei legi, au fost modificate câteva articole din CPC, și anume, ceea ce ține de recurs, afectând și modalitatea de atacare a hotărârilor judecătorești ca instanțe de contencios administrativ. Prin urmare, a fost introdusă și calea de atac – apelul. Astfel, căile de atac se exercită în ordinea CPC RM.

Hotărârea emisă în instanța de contencios administrativ se pune în executare doar după înlăturarea tuturor posibilităților de atacare a acesteia. Deci, când devine definitivă și irevocabilă.

Concluzionând asupra studiului respectiv, menționăm că, pentru examinarea acțiunii de către instanța de contencios administrativ, procedura prealabilă reprezintă o cerință de bază. De asemenea, aceasta reprezintă o garanție a exercitării drepturilor și intereselor părții vătămate printr-un act administrativ ilegal, precum și scăderea fluxului de dosare examinate în contenciosul administrativ. Pe lângă Legea contenciosului administrativ, instanța de judecată se călăuzește de CPC.

Venim și cu câteva recomandări. Astfel, propunem:

– includerea în textul Legii cu privire la contenciosul administrativ a căii de atac – apelul;

– includerea în textul Legii cu privire la contenciosul administrativ a unor prevederi legale privind repararea prejudiciului material și moral;

– elaborarea și adoptarea Codului de procedură administrativă;

– includerea în textul Legii cu privire la contenciosul administrativ a unor prevederi referitoare la conținutul cererii prealabile.

Referințe:

1. Legea contenciosului administrativ, nr. 793 din 10 februarie 2000. Republicată în *Monitorul Oficial*, ediție specială, din 03.10.2006.
2. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, adoptat prin Legea nr. 225 din 30 mai 2003. Republicat în *Monitorul Oficial*, nr. 130-134 din 21.06.2013.
3. Legea privind administrația publică locală, nr.436 din 28 decembrie 2006. În: *Monitorul Oficial*, nr. 32-35 din 09.03.2007.
4. Malahov contra Moldovei, hotărârea CtEDO nr. 32268/02 din 07 iunie 2007.
5. Legea pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova, nr. 155 din 05 iulie 2012. În: *Monitorul Oficial*, nr. 185 din 31.08.2012.

Recomandat

Elena BOBEICA, magistru în drept, lector universitar

DREPTUL LA UN PROCES CIVIL ECHITABIL PRIN PRISMA PRECEDENTULUI JUDICIAR

Marina ZARIJA, Facultatea de Drept

Even though not properly acknowledged or fairly regulated in the Moldovan legal system, reliance upon precedent is literally justified by predictability, stability, fairness, efficiency and the expectation that the law is just. The idea that similar cases should be treated alike is anchored in the assumption that one person is legally equal to any other. Therefore, similar circumstances should not be treated differently except for legally relevant and clearly justifiable reasons.

Equity as an abstract notion gains an empirical connotation exclusively throughout the precedent.

Actualitatea incontestabilă a subiectului abordat derivă din procesul de raliere a legislației naționale la standardele europene, determinat efectiv de aderarea Republicii Moldova la spațiul Consiliului European, precum și la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, fapt ce impune în mod imperios analiza și reformularea unei poziții bine chibzuite vizavi de precedentul judiciar și reconsiderarea statutului acestuia în cadrul asigurării unui proces civil echitabil.

Nou ca formulare „dreptul la un proces civil echitabil” a existat de-a lungul timpului, evoluând vertiginos de la etape incipiente identificatoare până la dobândirea unui conținut juridic autonom de o importanță covârșitoare. Universal recunoscut și consacrat pentru prima oară *expressis verbis* în Convenție (statuat în art. 6 §1), acesta denotă un caracter complex și implică interacțiunea organică a mai multor drepturi-garanții de ordin procedural: acces la justiție, egalitatea de arme, publicitatea procesului, termenul rezonabil, independența instanței, instanța investită de lege – veritabili indici, parametri reali și concreți de măsurare a gradului în care actul de justiție își atinge finalitatea.

În lucrare ne-am propus să cercetăm în mod diligent conținutul principiilor ce guvernează un proces civil echitabil în lumina Convenției, repercusiunile practice ivite și consolidate de jurisprudența prețioasă a Curții Europene pentru Drepturile Omului; de asemenea, elucidarea noțiunii, tipologiei, formei de aplicare a precedentului judiciar,

mecanismele de asigurare a practicii judiciare unitare întru garantarea securității raporturilor juridice. Noutatea științifică rezidă în tratarea unei teme a cărei importanță este mascată de cliché-ul subsidiarității și apartenenței la bazinul de civilizație juridică anglo-saxonă (*Common law*), de superficialitatea, aproape lipsa unor argumentări temeinice datorate nerecunoașterii *de jure* a precedentului judiciar în calitate de izvor de drept, rolul creator al jurisprudenței disimulându-se adesea în spatele aparenței interpretării legii. Pornind de la premisa că securitatea raporturilor juridice prezintă o deosebită importanță pentru încrederea legitimă a cetățenilor în activitatea instanțelor din perspectiva certitudinii și predictibilității dreptului, precum și eradicării arbitrarului, suntem în prezent martorii trecerii de la etapa secesionistă a puterii legiuitoare și puterii judecătorești la etapa complementizării mutuale, funcționale și rezonabile a celor două puteri. Astăzi asistăm la transformarea judecătorului național în judecător european și remarcăm datorită acestuia de a rescrie, ori de câte ori este nevoie, norma juridică națională după modelul celei europene, iar dacă este cazul chiar de a o sacrifica în favoarea celei europene, care se aplică cu întâietate fermă.

În urma unei analize sistemice a legislației naționale în vigoare, indubitabil constatăm prezența precedentului judiciar obligatoriu și a celui persuasiv (național și internațional), oglindit în: a) avizele consultative, deciziile CSJ, hotărârile obligatorii ale CtEDO; b) raționamentele neimperative ale instanțelor judiciare internaționale, opiniile disidente ale magistraților internaționali, hotărârile cu caracter explicativ ale CSJ. Fără a le descrie, hotărârile pilot nu pot fi nici ele ignorate.

Dezlegarea litigiilor nu poate fi condiționată de inexistența, coliziunea sau obscuritatea legii, tocmai din acest motiv jurisprudența (prin prisma *ratio decidendi*) are prerogativa și priceperea de a identifica sensul și scopul intențiilor legiuitorului. Loucaides, unul din judecătorii CtEDO, în una din opiniile sale disidente a punctat că „nu există o definiție a termenului de echitate în scopul aplicării Convenției și totodată nu trebuie să i se dea un înțeles strict tehnic”.

Astfel, jurisprudența vine în ajutorul normei juridice generale, impersonale, pentru a o face viabilă și pe deplin utilă, mai ales în condițiile unor lacune sau, dimpotrivă, inflații legislative, se generează o practică inconsecventă, hotărâri diferite pentru cauze similare.

După cum puterea judecătorească garantează justiția ca valoare fundamentală în statul de drept și că ea însăși stabilește legea aplicabilă și valabilă într-un caz concret, stabilește faptele și aplică dreptul acestor fapte, conform unei metode de interpretare adecvată, adică suficient de transparentă și previzibilă, găsesc oportună:

1. Specializarea judecătorilor – va avea un efect dublu, pe plan orizontal va limita și chiar va elimina situațiile de jurisprudență divergentă între completele aceleiași instanțe, pe plan vertical va fluidiza circulația informației, astfel încât judecătorii se vor putea informa operativ și reciproc cu privire la practica instanțelor superioare și de fond.

2. Stabilitatea completelor de judecată – pentru a menține o jurisprudență unică la nivelul aceleiași complet și un nivel ridicat al calității actului de justiție datorat experienței dobândită de judecător în cadrul specializării respective.

3. Motivarea hotărârilor – creșterea calității hotărârilor de control judiciar, pentru a se impune judecătorilor de la instanțele inferioare nu atât prin poziția în cadrul sistemului judiciar, cât prin forța argumentelor invocate. Evident, o motivare cu atât mai consistentă se impune când are loc un revirement jurisprudențial.

4. O soluție viabilă pentru descongestionarea instanțelor de un număr important de dosare este recomandarea pentru părțile litigante de a soluționa cauza prin intermediul medierii.

5. Învățământul profesional de calitate – pregătirea profesională trebuie să îi privească pe toți cei implicați în actul de justiție. În cazul instanțelor, ar putea fi organizate întâlniri regulate ale judecătorilor pentru: a se dezbate în cadrul învățământului profesional noile acte normative apărute, respectiv hotărârile pronunțate de Curtea de Apel. În cazul unor „valuri” de cereri, aceste întâlniri ar trebui să aibă loc imediat după sesizarea fenomenului, pentru a se discuta practica ce trebuie adoptată pe textul de lege aplicabil.

De asemenea, ar trebui organizate întâlniri regulate, pe materii, între judecătorii de la curțile de apel și cei de la instanțele de recurs (mai ales în situațiile în care curțile pronunță hotărâri în ultimă instanță), respectiv între judecătorii de la CSJ și cei de la curțile de apel. Obligatoriu, rezultatele întâlnirii trebuie publicate ca să fie accesibile publicului larg.

Se impune la fel cunoașterea jurisprudenței instanței supreme, a CtEDO și jurisprudența de referință a CJUE. În eventualitatea unei viitoare aderări a Republicii Moldova și la ordinea juridică comunitară asigurată de Curtea de Justiție a Uniunii Europene, s-ar evidenția faptul că dreptul comunitar are valențele unei ordini juridice interne, iar caracterul creator al jurisprudenței primează în fața celui interpretativ. Cursurile de formare profesională continuă trebuie să includă și seminare de practică neunitară organizate semestrial, cu participarea președinților de la colegiile corespunzătoare de la curțile de apel și CSJ.

În ciuda faptului că își are originea în dreptul englez, precedentul judiciar se bucură de o largă aplicabilitate în geografia juridică a lumii, fiind reglementat la cel mai înalt nivel, mai cu seama în legea supremă a numeroaselor state ca: Elveția, Israel, Austria, Croația, Scoția, Norvegia, Ungaria, Ecuador, Pakistan, Kenia ș.a. Diverse aspecte comparative au fost examinate, rațiunea acestei reconsiderări de amploare fiind una simplă: incertitudinea jurisprudențială subminează echitatea și alterează încrederea justițiabililor în justiție generată de lipsa de coerență, receptivitate, maleabilitate.

Urmărind cuantificarea calității actului de justiție moldovenesc din perspectiva CtEDO, conștientizăm că parcurgerea a două căi de atac nu ar trebui să fie necesară pentru a se obține aplicarea adecvată a legii, iar avantajele pe care le comportă aplicarea precedentului judiciar sunt semnificative (crearea unui mecanism ferm de autoreglare și identificare a defectelor justiției, certitudinea, stabilitatea, precizia aplicării legii).

Studiul nu a avut nici pe departe pretenția de a fi epuizat toate aspectele care compun o problematică atât de complexă și, în egală măsură, atât de fascinantă, și nici nu și-a propus un asemenea deziderat. Intenția a fost de a investiga și schița o imagine din care se poate desprinde care este dimensiunea contribuției pe care o aduce precedentul judiciar la asigurarea și garantarea unui proces civil echitabil.

PARTICULARITĂȚILE ASIGURĂRII ACȚIUNII ÎN PROCEDURA CONTENCIOSULUI ADMINISTRATIV

Svetlana AGHENIE, Facultatea de Drept

La pratique judiciaire démontre que de plus en plus les litiges sont déduits pour résolution devant le tribunal du contentieux administratif. C'est pourquoi nous devons savoir quelles sont les mécanismes qui permettent que le statut juridique de la personne du droit public ne peut pas désavantager le demandeur dans le procès. L'institution d'assurance de l'action vient comme une garantie à cet égard.

Instanței de contencios administrativ, prin însăși natura sa, îi este atribuită o dublă sarcină, fiind mecanismul ce garantează apărarea eficientă a persoanei împotriva abuzurilor autorităților publice și, în același timp, asigurând respectarea principiului separării puterilor statului, prin realizarea controlului legalității de către puterea judecătorească asupra actelor emise de puterea executivă. Anume din acest considerent, în cadrul respectivei proceduri, are loc o permanentă confruntare a interesului public cu cel privat, derivând, în consecință, o serie de particularități care influențează și asupra instituției asigurării acțiunii – instrument aplicat în scopul transformării poziției de subordonare, caracteristică raportului material litigios, în una de egalitate în timpul procesului.

În primul rând, specific este obiectul acțiunii – actul administrativ. Deoarece în baza prezumțiilor de legalitate, autenticitate, veridicitate rezultă și principiul executării din oficiu al acestuia, pentru a evita cauzarea unor prejudicii net superioare posibilității compensării lor ulterioare, în urma punerii în aplicare a actului care se poate dovedi a fi ilegal, este întrebuițată instituția asigurării acțiunii, concomitent cu depunerea cererii în instanță, reclamantul având dreptul de-a solicita suspendarea actului administrativ contestat. Mecanismul în cauză este conform Recomandării Comitetului de Miniștri nr.(89)8 privind protecția provizorie acordată de instanță pe probleme administrative, care admite în favoarea solicitantului „măsuri de protecție provizorie împotriva actului administrativ”.

Este relevant să determinăm distincția dintre categoriile de acte care pot și care nu pot fi suspendate în calitate de măsură asiguratorie,

deoarece dispozițiile art.174 din Codul de procedură civilă [3] și art.21 din Legea contenciosului administrativ [2], au fost modificate în repetate rânduri, generând confuzii, menționându-se despre imposibilitatea suspendării fie a actelor Comisiei Naționale a Pieței Financiare, a Curții de Conturi sau a Băncii Naționale a Moldovei (BNM). În urma sesizării Curții Constituționale, s-a constatat că nu era justificată o astfel de diferențiere, interzicerea suspendării fiind „disproporționată în raport cu dreptul justițiabilului de a solicita suspendarea actului și cu dreptul instanței de a dispune măsura asiguratorie” [5], căci nu corespunde excepțiilor admise de Constituția R.Moldova [1] care prevede că restrângerea drepturilor și libertăților poate avea loc doar în baza legii, în cazul apariției unei necesități justificate de „interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice...”. Curtea a reiterat că este acceptabilă exceptarea de la posibilitatea suspendării actelor BNM privind retragerea licenței băncii și a celor impuse în procesul de lichidare a băncii, din considerentul că se urmărește „scopul de a proteja interesele deponenților, de a evita retragerea depozitelor, de a asigura păstrarea secretului depozitelor, precum și de a diminua impactul negativ asupra întregului sistem financiar”.

O altă caracteristică a contenciosului administrativ o constituie necesitatea parcurgerii procedurii prealabile, conform regulii generale, anterior sesizării instanței. Deși, în redacția inițială a Legii contenciosului administrativ, era admisă asigurarea acțiunii concomitent cu înaintarea cererii prealabile autorității publice, în prezent potențialul reclamant este impus să suporte consecințele actului presupus a fi ilegal, în perioada în care așteaptă răspunsul, aflându-se într-o stare de incertitudine. Considerăm că, dacă s-ar admite asigurarea acțiunii la faza destinată soluționării litigiului pe cale extrajudiciară, respectiva măsură ar fi de natură să responsabilizeze autoritățile publice în pronunțarea unei soluții. Sub aspect comparativ, chiar în legislația României este admis acest mecanism concomitent cu înaintarea cererii prealabile, fiind prevăzută și o „sanctiune” pentru neintroducerea acțiunii ulterioare în instanță în termen (60 de zile), suspendarea încetând de drept.

Important este și faptul că, în contenciosul administrativ, operează o excepție, fiind posibilă asigurarea acțiunii din oficiu de către

instanța de judecată, legea condiționând exercitarea acestui drept de existența unui caz temeinic justificat și necesitatea prevenirii unui prejudiciu iminent. Însă în legislația națională nu sunt definite aceste noțiuni, astfel că este oportună explicarea conceptelor teoretice prin apelarea la practica judiciară și legislația altor state.

În Legea contenciosului administrativ [4] a României prin „prejudiciu iminent” se înțelege prejudiciul material, viitor și previzibil sau, după caz, perturbarea previzibilă gravă a funcționării unei autorități publice sau a unui serviciu public. Plenul Curții Supreme de Justiție (CSJ) explică conținutul noțiunii prin „potențialitatea perturbării funcționării unei instituții sau a unui serviciu public ori afectării grave a altui interes public sau privat” [6]. În practica judiciară s-a încadrat în această categorie cererea unei societăți pe acțiuni ce practică activitatea de asigurări-reasigurări privind suspendarea deciziei contestate a Consiliului Concurenței în partea ce ține de aplicarea amenzii, argumentând că, în cazul unei eventuale achitări, circa 45% din cazurile de asigurare nu vor fi despăgubite, existând probabilitatea ca cele din urmă persoane să inițieze numeroase acțiuni în instanță din cauza nesatisfacerii propriilor drepturi, de asemenea, retragerea sumei influențând negativ asupra marjei de solvabilitate și coeficienților de lichiditate a societății. Instanța a apreciat argumentele reclamantului ca fiind suficient de concludente, chiar dacă de cealaltă parte era interesul public privind protejarea concurenței loiale.

În ceea ce privește cazul „temeinic justificat”, legiuitorul român apreciază ca fiind împrejurările legate de starea de fapt și de drept, care sunt de natură să creeze o îndoială serioasă în privința legalității actului administrativ. Și Plenul CSJ menționează despre existența unor „temeiuri vădite privind ilegalitatea actului”. Posibil că fundamentală, pentru adoptarea acestei poziții, a fost recomandarea instituției europene sus-menționată, care prevede că măsuri de protecție provizorii pot fi acordate, în special, în cazul în care executarea actului administrativ este susceptibilă de a provoca daune severe, care ar putea fi remediate cu dificultate și „dacă există un caz prima-facie împotriva valabilității actului”. Sub aspect practic, un exemplu vădit de ilegalitate ar putea constitui cazul contestării actului administrativ fiscal prin care reclamantul înregistra obligații fiscale restante la bugetul de stat, deși, conform probelor furnizate, în conținutul actelor emise chiar de pârât,

într-un interval suficient de scurt până la emiterea actului contestat, se constată lipsa unor astfel de restanțe. Este important doar ca, în cadrul soluționării cererii de asigurare a acțiunii, instanța să fie prudentă și să nu se pronunțe anticipat asupra fondului cauzei. Cu toate că de specificul procedurii contenciosului administrativ ține anume suspendarea executării actelor contestate în calitate de măsură de asigurare a acțiunii, după cum am putut observa anterior, trebuie să menționăm că nu este exclusă și posibilitatea aplicării altor măsuri, prevăzute la art.175 CPC, dacă sunt justificate și corespund scopului asigurării acțiunii.

Generalizând constatările efectuate, identificăm o serie de neajunsuri ce grevează cadrul legal actual. Astfel, considerăm utilă operarea unor modificări ce-ar spori funcționalitatea instituției juridice analizate: admiterea posibilității asigurării acțiunii concomitent cu adresarea cererii prealabile autorității publice; elaborarea unei definiții a „suspendării” actului administrativ, astfel încât să fie precizat efectul provizoriu al acestei acțiuni, limitele temporale în interiorul cărora poate fi admis, subiecții împuterniciți a-l dispune și, probabil cel mai important, precizarea conținutului noțiunilor de „caz temeinic justificat” și „prejudiciu iminent” prin consultarea dispozițiilor relevante din legislațiile altor state, dar și exemplelor elocvente din practica judiciară, dat fiind rolul determinant al acestor termeni în luarea deciziei privind asigurarea acțiunii în procedura contenciosului administrativ.

Referințe:

1. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al RM*, nr.1.
2. Legea contenciosului administrativ nr.793 din 10.02.2000. În: *Monitorul Oficial al RM*, nr.57-58, art. 375.
3. Codul de procedură civilă al Republicii Moldova, nr.225 din 30.05.2003, Publicat: 12.06.2003. În: *Monitorul Oficial*, nr.111-115, art. 451.
4. Legea contenciosului administrativ nr.554 din 02.12.2004; <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/57426> (vizitat la 17.05.2016).
5. Hotărârea Curții Constituționale a R.Moldova pentru controlul constituționalității unor prevederi din Legea contenciosului administrativ nr. 793-XIV din 10 februarie 2000, nr.18 din 11.12.2012; <http://www.constcourt.md/ccdocview.php?tip=hotariri&docid=435&l=ro> (vizitat la 20.05.2016).
6. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării de către instanțele de contencios administrativ

a unor prevederi ale Legii contenciosului administrativ, nr.10 din 30.10.2009; http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=179 (vizitat la 20.05.2016).

Recomandat
Alexandru MUNTEANU, dr., conf. univ.

DREPTUL LA EXECUTAREA ACTELOR JUDECĂTOREȘTI CIVILE ÎN TERMEN REZONABIL PRIN PRISMA art.6 CEDO

Cătălina BLIȘCIAC, Facultatea de Drept

The enforcement of a final and binding judicial decision in a reasonable term is a significant right of the people, provided in legal national tools, as well as in the European Convention of Human Rights and tends to ensure the citizens with a prompt implementation of their judicially recognised rights. The national normative acts even if provide for this right, need to be more suitable to the nowadays conditions.

Dreptul la executarea actelor judecătorești civile în termen rezonabil reprezintă un drept de o importanță majoră, care se regăsește atât în cadrul legal intern, cât și în Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Acest drept reprezintă o garanție pentru justițiabilii care au obținut anumite beneficii printr-o hotărâre judecătorească definitivă și irevocabilă, în așa mod încât procedurile judiciare să aibă o anumită finalitate și să nu rămână fără efecte, ceea ce ar duce la scăderea eficienței actului de îndeplinire a justiției. Încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârilor judecătorești are impact atât la nivel individual, cât și la nivel global, afectând nu doar persoana care a fost privată de beneficiile unei hotărâri judecătorești, ci și întreg sistemul justiției. După cum se menționează în literatura juridică, „importanța hotărârii judecătorești se relevă pregnant atât din punctul de vedere al părților, cât și al societății în general. Pentru părți, hotărârea este destinată să pună capăt litigiului dintre ele și să protejuească drepturi civile concrete. Pentru societate, hotărârea judecătorească, în general, reprezintă un mijloc eficient de restabilire a ordinii de drept democratice și de eficientizare a normelor de drept substanțial” [1]. În cauza *Hornsby c. Greciei* [2], Curtea menționează

faptul că dreptul la un tribunal, ca element al dreptului la un proces echitabil, este iluzoriu dacă sistemul judiciar al unui stat permite ca o decizie finală și obligatorie să rămână inoperantă, în detrimentul persoanei îndreptățite. Se consideră, conform jurisprudenței constante a Curții Europene că accesul la justiție ar fi inutil dacă nu ar garanta executarea hotărârilor judecătorești, deci putem afirma că dreptul la executarea actelor judecătorești în termen rezonabil este un element și garanție a unui proces echitabil.

Codul de executare prevede, în articolul 70, faptul că executarea hotărârilor judecătorești este supusă principiului termenului rezonabil. Astfel, documentul executoriu va fi executat în termenul indicat în el, oferindu-se posibilitate judecătorului de a preîntâmpina orice litigii cu privire la termenul de executare a hotărârii, sau, în cazul în care nu este indicat, într-un termen rezonabil. În același timp, rezonabilitatea acestui termen poate fi dedusă în baza mai multor criterii, reiterate și în practica CtEDO: complexitatea procedurii de executare, comportamentul părților, interesul creditorului și conduita executorului judecătoresc. Nu există o limită strictă de timp în care s-ar încadra rezonabilitatea executării unei hotărâri judecătorești, atât timp cât „rezonabilitatea duratei procedurilor atât în cauzele penale, cât și în cele nepenale depinde de circumstanțele individuale ale fiecărui caz. Curtea nu a stabilit o limită de timp absolută” [3].

Importanță prezintă însă nu cunoașterea acestor criterii, ci aprecierea corespunzătoare a lor la fiecare caz particular. În așa mod se asigură nu doar evitarea subiectivismului instanței de judecată, ci și tratarea fiecărei cauze în mod individual. Cu scopul de a preveni, precum și de a remedia orice încălcare a termenului rezonabil de executare a hotărârilor judecătorești, se pune în aplicare Legea nr.87 din 21.04.2011 privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești. Acest act normativ este un remediu intern compensator, adoptat ca urmare a recomandărilor CEDO, inclusiv în cauza *Olaru c. Republicii Moldova* [4], care permite persoanelor îndreptățite să solicite în instanța de judecată compensații morale și materiale, nu doar pentru încălcarea termenului rezonabil la judecarea cauzei, dar și pentru prejudiciul cauzat de tergiversarea executării hotărârilor judecătorești.

Din păcate, Legea 87 nu se referă la remedii preventive, care ar îmbunătăți simțitor sistemul judiciar, deoarece ea vizează doar posibilitatea justițiabililor de a obține repararea prejudiciului deja cauzat prin durata excesivă a executării unei hotărâri judecătorești. Legea 87 permite doar o remediere a situației creditorului, și nu un veritabil instrument de îmbunătățire a sectorului justiției. Astfel, la adoptarea prezentului act normative s-a urmărit o așa-numită „repatriere” a cauzelor privind durata procedurilor judiciare, adică micșorarea sau chiar prevenirea cererilor adresate Curții Europene de către cetățenii Republicii Moldova. Pentru a evita încălcarea dreptului la executarea în termen rezonabil a unei hotărâri judecătorești și pentru a nu prejudicia actul de înfăptuire a justiției, statul ar trebui să întreprindă anumite măsuri în acest sens, ceea ce ar fi posibil prin asigurarea unui remediu accelerator în materia executării actelor judecătorești. În primul rând, sistemul judiciar trebuie să fie organizat, în așa mod încât să prevină depășirea termenului rezonabil al procedurii de executare. În acest sens, pot fi realizate diverse acțiuni, precum sancționarea autorităților responsabile de executare, în caz de tergiversare, îmbunătățirea mecanismelor de executare a hotărârilor judecătorești, care poate fi realizată, inclusiv, prin indicarea, la momentul pronunțării hotărârii, a intervalului în care trebuie să fie executată o hotărâre definitivă și irevocabilă. De asemenea, poate fi instituit un mecanism de control în scopul verificării duratei rezonabile de executare a hotărârilor judecătorești.

Un asemenea mecanism ar putea presupune o procedură de raportare de către autoritatea responsabilă de executarea hotărârilor judecătorești a acțiunilor întreprinse în acest sens. O astfel de procedură de raportare ar permite mai lesne de urmărit pașii care sunt realizați, în ordinea lor consecutivă, în scopul obținerii executării actelor judecătorești. Remediu compensator, la rândul său, trebuie să fie unul eficient, adecvat și accesibil pentru toți justițiabilii, să fie aplicat cu celeritate, să permită obținerea de despăgubiri în termen optim, iar bugetul statului trebuie să prevadă surse care ar acoperi cheltuielile legate de repararea prejudiciului cauzat persoanei.

Totodată, celeritatea aplicării remediuului compensator poate fi asigurată prin limitarea posibilităților de a apela la căile de atac.

Pe de altă parte, Legea 87 permite obținerea de compensații pentru persoanele care au fost lezate în dreptul la executarea în termen

rezonabil a hotărârilor judecătorești, aducând, în așa mod prejudicii bugetului de stat. Cu toate că art. 2 al Legii prevede dreptul statului la regres față de persoana vinovată de încălcarea celerității procedurii de executare, mecanismul dat nu este clar reglementat. Aceasta este o lacună legislativă ce aduce deficiențe simțitoare în aplicare, mecanismul de regres având nevoie de o reglementare mai clară, prin indicarea pașilor de urmat, a organului responsabil de depistarea autorității responsabile de încălcarea celerității procedurii de executare, precum și a modului în care va avea loc repararea vinovăției. Analiza jurisprudenței Curții Europene, precum și practica judecătorească a instanțelor naționale a scos în lumină cauzele care determină neexecutarea sau executarea tardivă a hotărârilor judecătorești. S-a determinat că la baza acestor încălcări se află posibilitățile legale ale justițiabililor de a obține diverse beneficii în baza unor acte normative (acordarea de spațiu locativ, obținerea de compensații și alte plăți sociale), iar pe de altă parte, posibilitățile limitate ale statului de a satisface aceste cerințe, datorită situației economice precare și resurselor limitate de care dispune, în momentul actual, bugetul de stat. Cu titlu de prevenire a unor asemenea încălcări, ar putea fi limitarea posibilităților justițiabililor, prin abrogarea dispozițiilor legale de satisfacere a anumitor necesități și conformarea acestora realității socioeconomice în care se află statul.

Prin urmare, Republica Moldova, cu toate că garantează dreptul la executarea hotărârilor judecătorești în termen rezonabil, mai are nevoie de îmbunătățiri atât de ordin practic, cât și legislativ.

Aceste îmbunătățiri vor putea fi realizate doar prin schimbarea modului de gândire a celor responsabili de înfăptuirea justiției și a modului în care este perceput un stat de drept și democratic.

Referințe:

1. LEȘ, I. *Principii și instituții de drept procesual civil*. Vol. II. București: Lumina Lex, 1999, p.272.
2. *Hornsby vs Greece*, Judgment from 19 March 1997, no.18357/91.
3. LUKE, Clements, NUALA, Mole, ALAN, Simmons. *Drepturile europene ale omului: înaintarea unei cauze pe baza Convenției*. București: Cartier juridic, 2003, p.259.
4. *Olaru și alții c. Moldovei*, Hotărârea din 28 iulie 2009, nr.476/07, 22539/05, 179/08, 1316/07.

PREMISE ȘI CONDIȚII DE EXERCITARE A DREPTULUI LA ACȚIUNE

Victoria MIHAI, Facultatea de Drept

Access to justice is not an absolute right, it involves certain procedural limitations that are necessary in a democratic society, as long as they are reasonable and proportionate to the aim pursued. This article highlights the importance and need for procedural safeguards which contributes to the effectiveness and efficiency of justice access through the prerequisites and conditions for exercising the right of action.

Pentru aducerea conflictelor de drept în fața justiției, trebuie să existe un mijloc legal exercitabil. Un asemenea mijloc este accesul liber la justiție, care sub aspect procesual, se materializează în prerogativele pe care le implică dreptul la acțiune, ca aptitudine legală ce este recunoscută de ordinea juridică oricărei persoane fizice sau juridice care pretinde un drept împotriva unei alte persoane ori are un interes pentru constatarea existenței sau inexistenței unui drept [1].

Dreptul la acțiune reprezintă mijlocul procesual pus la îndemâna justițiabililor de a cere instanțelor judecătorești să apere drepturile sau interesele lor civile, având funcția principală de a pune în mișcare aparatul judiciar în vederea realizării sau valorificării drepturilor civile încălcate sau nerecunoscute.

Dreptul la acțiune nu trebuie asemuit sau egalat nici cu acțiunea civilă, nici cu dreptul subiectiv civil, acestea fiind categorii distincte prin faptul că dreptul la acțiune se naște în momentul în care este încălcat dreptul subiectiv civil, iar din momentul ce este încălcat sau contestat un drept subiectiv civil, titularul își va putea apăra acest drept pe calea acțiunii civile.

Dreptul la acțiune este un drept complex și trebuie privit ca având un dublu sens juridic: sensul procesual și sensul material. În sens procesual, prin drept la acțiune se înțelege dreptul de a intenta acțiunea, adică dreptul de a se adresa instanței, indiferent de rezultatul acțiunii, pe când în sens material se înțelege dreptul la admiterea acțiunii și satisfacerea cererii în mod favorabil [2].

Așadar, dreptul la acțiune în sens procesual nu este altceva decât posibilitatea persoanei lezate sau interesate de a sesiza instanța de

judecată, adică de a se adresa organului jurisdicțional competent și de a intenta o acțiune civilă prin depunerea unei cereri de chemare în judecată, dacă aceasta consideră că i s-a încălcat sau contestat un drept [3]. Totuși prin prisma accesului la justiție rezultă că dreptul la acțiune în sens procesual nu este un drept absolut, ci unul care poate implica limitari, atâta timp cât acestea sunt rezonabile și proporționale cu scopul urmărit. Aceste limitări sunt implicit permise, deoarece dreptul la acțiune necesită, prin însăși natura sa, o reglementare din partea statului, dar ca să nu afecteze esența dreptului.

Astfel legislația procedurală civilă a Republicii Moldova prevede anumite limite de ordin procesual, care de fapt trebuie privite ca niște garanții procesuale instituite în scopul evitării abuzurilor din partea justițiabililor și aplicării efective a resurselor instanțelor de judecată. De aceea, pentru a valorifica efectiv dreptul la acțiune, trebuie respectate anumite exigențe legale, numite în doctrină premise și condiții de exercitare a dreptului la acțiune, acestea reieșind din temeiurile de refuz și restituire a cererii de chemare în judecată prevăzute la art.169 și 170 CPC. Prin premisele de exercitare a dreptului la acțiune înțelegem acele circumstanțe prevăzute expres de lege a căror existență sau inexistență fac imposibilă exercitarea dreptului la acțiune [4].

Premisele dreptului la acțiune reiese din temeiurile de refuz la primirea cererii prevăzute de art.169 CPC: capacitatea legală de a soluționa o cauză în procedură civilă, capacitatea de folosință a drepturilor procedurale civile, existența dreptului legal special de adresare în instanță, absența unei hotărâri judecătorești irevocabile, inexistența unei încheieri judecătorești irevocabile prin care a fost admisă renunțarea reclamantului la acțiune sau a fost încuviințată tranzacția în aceeași cauză civilă și absența unei hotărâri a judecății arbitrale pe același litigiu. Condițiile de exercitare a dreptului la acțiune sunt acele fapte juridice, care spre deosebire de premise nu afectează apariția dreptului la acțiune, ci determină procedura corespunzătoare pentru realizarea acesteia [5]. Astfel, spre deosebire de premise, condițiile de exercitare a dreptului la acțiune în sens procesual nu fac imposibilă primirea și examinarea cererii de examinare în judecată, ci obligă persoana să se conformeze unor reguli care au drept scop soluționarea justă a pricinii [6].

Condițiile de exercitare a dreptului la acțiune reies din temeiurile de restituire a cererii de chemare în judecată prevăzute în art.170 alin.(1) CPC: respectarea procedurii prealabile de soluționare a litigiului, respectarea regulilor de competență jurisdicțională, capacitatea de exercițiu a drepturilor procedurale, existența consimțământului soției la desfacerea căsătoriei în timpul sarcinii acesteia sau în primul an de la nașterea copilului, semnarea cererii de chemare în judecată în modul stabilit, existența împuternicirilor reprezentantului de a porni și susține procesul, inexistența aceleiași pricini civile la aceeași instanță sau la o altă instanță și respectarea exigențelor de formă și conținut a cererii de chemare în judecată (166, 167 CPC). Așadar, prin premise de exercitare a dreptului la acțiune înțelegem acele circumstanțe de natură procesuală, existența sau absența cărora determină dreptul persoanei interesate de a se adresa în judecată, pe când prin condiții de exercitare a dreptului la acțiune înțelegem acele fapte juridice, care, spre deosebire de premise, nu afectează dreptul la intentarea acțiunii, ci doar determină orânduiala punerii în aplicare a acestuia.

O distincție între acestea constă în faptul că premisele sunt obiective, adică existența sau lipsa acestora nu depind de voința justițiabilului, pe când condițiile sunt subiective – și respectarea lor depinde de persoana interesată de a intenta o acțiune civilă, care, în acest caz, va fi obligată să le respecte. Analizând, instituția premiselor și condițiilor de exercitare a dreptului la acțiune, nu am putut evita efectele negative care survin în cazul nerespectării lor, justițiabilii fiind sancționați de către judecător, fie într-o manieră mai blândă sau mai aspră. Astfel prezența sau lipsa premiselor (după caz), va produce consecințe mai grave pentru persoana interesată, judecătorul refuzând primirea cererii (art.169 CPC), pe când în cazul nerespectării condițiilor de exercitare a dreptului la acțiune, efectele sunt mai blânde pentru justițiabil, deoarece judecătorul fie restituie cererea de chemare în judecată, fie nu dă curs cererii (art.170, 171 CPC), efecte ce nu vor exclude posibilitatea adresării repetate a persoanei interesate în instanța de judecată cu aceeași acțiune, aceleași părți, același obiect și având aceleași temeiuri, ceea ce nu va fi posibil în cazul refuzului de a primi cererea.

Totuși, uneori aceste rigori legale sunt depistate după intentarea procesului, atunci când deja judecătorul nu mai poate refuza sau

restitui cererea în temeiurile art. 169, 170 CPC. În aceste cazuri, instanța va purcede la încetarea procesului în conformitate cu art.265 CPC în cazul încălcării exigenței ce ține de existența sau lipsa premiselor de intentare a acțiunii, iar dacă va constata nerespectarea condițiilor de exercitare a dreptului la acțiune, instanța va scoate cererea de pe rol în temeiul art. 267 CPC.

Este incontestabilă importanța teoretică și utilitatea practică a instituției premiselor și condițiilor de exercitare a dreptului la intentarea acțiunii, dat fiind faptul că acestea ajută la înfăptuirea justiției, deoarece contribuie la valorificarea efectivă a accesului la justiție și a dreptului la apărare. Rolul acestor premise și condiții constă în a întreprinde toate măsurile posibile la faza intentării acțiunii, pentru ca ulterior cauza să poată fi soluționată în fond fără oarecare impedimente, ce ar duce la tergiversarea cauzelor civile și ar amenința principiul celerității în cadrul procesului civil. Instituirea premiselor și condițiilor de exercitare a dreptului la acțiune permite disciplinarea persoanelor interesate să acționeze în justiție și dezvoltarea responsabilității civice a cetățenilor, astfel putem conchide că stabilirea acestor exigențe legale nu reprezintă o violare a accesului liber la justiție și nu urmărește o îngradire a exercitării dreptului la acțiune, ci au scopul de a asigura o bună administrare a justiției și o filtrare a acțiunilor neîntemeiate sau abuzive ale justițiabililor.

Referințe:

1. Hotărârea Curții Constituționale nr. 14 din 15.11.2012 pentru controlul constituționalității unor prevederi din Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr.225-XV din 30 mai 2003. În: *Monitorul Oficial al RM* din 07.12.2012, nr. 248-251.
2. ОСОКИНА, Г.Л. *Гражданский процесс. Общая часть*. Москва: Юристъ, 2004, с.492.
3. CRIȘU, C. *Ghidul juristului*. Ed. VI, revăzută, adăugită și completată cu modificările intervenite până la 1 septembrie 2001. Curtea de Argeș: Juris Arderesis, 2001, p. 37.
4. ВЛАСОВ, А.А. *Op.cit.*, p.207.
5. МАРТЪНЕНКО, И.Э. *Судоустройство и судопроизводство по хозяйственным спорам*. Гродно: ГрГУ им Я. Купалы, 2009, с.307.
6. PISARENCO, O. *Drept procesual civil*. Chișinău: Tehnica-Info, 2012, p.185.

REGIMUL JURIDIC AL TITLURILOR DE CREDIT. CAMBIA, BILETUL LA ORDIN, CECUL

Dumitru AMBROCI, Facultatea de Drept

This article aims to familiarize with the nature and legal regime of the negotiable instruments, the mechanism of their functioning, their practical importance and issues that may be encountered in their application. There also should not be neglected the forms of the transmission and warrant of these instruments. Of an outstanding importance are the conditions of validity and effects of their non-compliance. Last but not least, bills of exchange, promissory note and the check will be subject to comparative analysis for a better understanding of the features of each of these titles.

În practica comercială există numeroase forme de circulație a bunurilor de la un subiect al raportului juridic comercial la un altul. Una din aceste forme o reprezintă circulația înscrisurilor, care încorporează anumite valori patrimoniale. Aceste înscrisuri poartă denumirea generică de „titluri de valoare” sau „titluri de credit”. În categoria titlurilor de credit sunt incluse *cambia*, *biletul la ordin* și *cecul*, titluri care fac obiectul acestei cercetări. Există o opinie potrivit căreia cecul nu ar trebui încadrat în categoria titlurilor de credit, alături de cambie și bilet la ordin, deoarece acesta nu ar implica o creditare, însă datorită faptului că majoritatea regulilor aplicabile cambiei și biletului la ordin sunt valabile și pentru cec, acesta tot poate fi categorisit titlurilor de credit [3]. În contextul celor enunțate, titlurile de credit pot fi definite ca fiind înscrisuri în temeiul cărora posesorul lor legitim este înrudit să exercite la o anumită dată, numită scadență, dreptul menționat în înscris [4]. În continuare, vom supune analizei acele titluri la care am făcut referire *supra*, fiind vorba de cambie, bilet la ordin și cec.

Noțiunea de cambie provine din latinescul *cambio*, care înseamnă „schimb”. De fapt, la originile ei, una din funcțiile primordiale ale cambiei era cea de instrument de schimb în materie monetară. Prin intermediul acestei funcții, negustorii medievali evitau necesitatea de a purta cu ei, dintr-o țară în alta, sume mari de bani în numerar, acest lucru fiind, de asemenea, și destul de periculos.

Ajungând în țara de destinație, negustorii puteau schimba cambia contra unei sume de bani. Astfel au apărut și primii bancheri, fiind cei

care nemijlocit se ocupau de schimbul acelor cambii [8]. Astăzi funcția de schimb monetar a devenit caducă pentru cambie. Cambia poate fi folosită preponderent ca instrument de plată, fiind utilizată în locul banilor pentru stingerea unei creanțe. De asemenea, cambia are și funcția de instrument de credit, prin intermediul ei fiind instituită o creditare debitorului care în momentul procurării bunurilor nu dispune de suma necesară [7]. Articolul 1 din Legea cambiei, nr. 1527 din 22.06.1993, definește cambia ca fiind un titlu de credit care cuprinde ordinul necondiționat dat de trăgător către plătitor (tras) de a plăti o anumită sumă de bani prezentatorului cambiei sau persoanelor menționate în cambie [2].

Din definiția enunțată poate fi dedus cu ușurință mecanismul funcționării cambiei. Pentru început, este evident că în cadrul raportului juridic cambial participă trei subiecți: trăgătorul – persoana care emite cambia, *trasul* – cel care este obligat să efectueze plata cambială și *beneficiarul* acestei plăți. Chiar dacă din definiție rezultă că mecanismul cambiei începe de la ordinul trăgătorului, este foarte important de menționat că acest ordin trebuie să aibă la bază un raport juridic ale cărui părți sunt trăgătorul și beneficiarul, or nu poate fi emisă o cambie fără o cauză. Acest raport juridic anterior raportului cambial poartă denumirea de raport juridic fundamental. În cadrul raportului fundamental, beneficiarul este creditor al trăgătorului. *Trasul*, la rândul său, este debitor al trăgătorului. Astfel, pentru a stinge două creanțe în același timp, trăgătorul dispune ca plata pe care i-o datorează *trasul* să fie efectuată beneficiarului. Datorită acestui mecanism, se evită efectuarea a două plăți în loc de una, ceea ce poate duce la economisirea timpului, dar și a altor resurse.

Pentru ca o cambie să fie valabilă, aceasta urmează să întrunească cu strictețe condițiile prevăzute de lege. De altfel, formalismului excesiv sunt supuse și celelalte titluri, nu doar cambia. Astfel, conform articolului 4 din Legea cambiei, pentru a fi valabilă, cambia trebuie să conțină următoarele mențiuni obligatorii: denumirea de cambie, ordinul de a plăti o sumă de bani, denumirea sau numele *trasului*, scadența, numele sau denumirea beneficiarului, data și locul emiterii, semnătura trăgătorului.

Omiterea doar a unei singure mențiuni are ca efect nulitatea cambiei. Excepție face cambia în alb, care este emisă fără indicarea tuturor mențiunilor obligatorii, dare care urmează să fie completată

ulterior. Biletul la ordin, conform articolului 1279 din Codul civil, este un titlu de credit, întocmit conform prevederilor legii, prin care trăgătorul se obligă să plătească la scadență o anumită sumă de bani prezentatorului titlului sau persoanei indicate în acesta [1].

Spre deosebire de cambie, biletul la ordin implică doar doi subiecți: trăgătorul și beneficiarul. O altă deosebire este că obligația de a plăti o sumă de bani este materializată sub forma unui ordin în cazul cambiei, în timp ce biletul la ordin este de fapt o promisiune.

Ca și cambia, biletul la ordin trebuie să întrunească mențiunile obligatorii prevăzute de lege: denumirea de bilet la ordin, promisiunea necondiționată de a plăti o sumă de bani, scadența, locul plății, numele beneficiarului, data și locul emiterii, semnătura emitentului.

Precum alte drepturi patrimoniale, drepturile ce derivă din raporturile cambiale sunt susceptibile de a fi transmise altor persoane, iar executarea acestor titluri poate fi asigurată cu garanții. Mecanismul de transmitere a cambiei și biletului la ordin poartă denumirea de *gir*. Girul este o declarație scrisă și semnată pe titlu prin care se transmit drepturile ce izvorăsc din titlul respectiv [5]. Avalul, la rândul său, poate fi definit ca fiind obligația cambială prin care se garantează plata titlului în întregime sau în parte [6]. Cecul este un titlu negociabil reprezentând o creanță scrisă, care cuprinde ordinul necondiționat dat de emitent către plătitor de a plăti la vedere o sumă de bani prezentatorului cecului sau persoanei menționate în titlu [1].

Emiterea cecului este condiționată de existența unor premise juridice. Astfel, cecul poate fi emis doar dacă trăgătorul are un disponibil la tras, iar între trăgător și tras există o convenție privind emiterea de cecuri. De regulă, în calitate de tras figurează o bancă comercială, la care trăgătorul deține fonduri bănești. Aceste fonduri poartă denumirea de *provizion*. Provizionul trebuie să fie prealabil cecului și de o valoare corespunzătoare [4].

Mecanismele de transmitere și garantare a cecului sunt aceleași ca și în cazul cambiei și al biletului la ordin, fiind vorba de gir și aval. Avalizarea cecului și efectele garantării acestuia sunt practic la fel ca și în cazul cambiei sau biletului la ordin. Transmiterea cecului însă diferă în funcție de natura cecului [6]. Astfel, cecul la ordin se transmite prin gir, cecul nominativ – în conformitate cu regulile cesiunii simple, iar cecul la purtător se transmite prin simpla tradițiune a titlului. În concluzie, putem remarca eficiența care derivă din

folosirea în practica comercială a titlurilor de credit. De asemenea, datorită formalităților riguroase la care sunt supuse cambia, biletul la ordin și cecul, acestea oferă o siguranță destul de sporită raporturilor ce derivă din ele. Și mecanismele de transmitere a acestor titluri, specifice și destul de formalizate, le oferă un plus de credibilitate. Din păcate însă inexistența unei practici judiciare bogate și a unui cadru legislativ bine definit, atât material cât și procesual, duce la apariția unei doze de scepticism când vine vorba de aplicarea titlurilor de credit în practică. De asemenea, nu poate fi exclusă posibilitatea comiterii unor infracțiuni de sustragere sau înșelăciune prin intermediul acestor titluri.

Referințe:

1. Codul civil al Republicii Moldova, nr.1107 din 06.06.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, nr. 82-86 la 22.06.2002.
2. Legea cambiei, nr.1527 din 22.06.1993. În: *Monitorul Parlamentului al Republicii Moldova*, nr. 10 la 01.10.1993.
3. CĂPĂȚÎNĂ, O., ȘTEFĂNESCU, Br. *Tratat de Drept al Comerțului Internațional*. București: Ed. Academiei, 1987.
4. CĂRPENARU STANCIU, D. *Drept comercial român*. Ed. III. București: All Beck, 2000.
5. GHEORGHE, C. *Drept comercial*. București: Universul Juridic, 2010.
6. GRIBINCEA, L. *Dreptul Comerțului Internațional*. Chișinău: Reclama SA, 2014.
7. TURCU, I. *Operațiuni și contracte bancare. Introducere în teoria și practica dreptului bancar*. Ed. II, București: C.H. Beck, 1995.
8. ШЕРШИНЕВИЧ, Г.Ф. *Учебник торгового права (по изданию 1914 года)*. Москва, 1994.

JURNALISM ȘI ȘTIINȚE ALE COMUNICĂRII

PRESA LOCALĂ ÎN CONTEXTUL MEDIATIC CONTEMPORAN

*Grigore COJOCARU, Facultatea de Jurnalism și
Științe ale Comunicării*

Presă națională, pe timpuri deținătoare a monopolului mediatic și net superioară din punct de vedere conceptual presei tipărite locale, a ajuns să-și cedeze pozițiile. Tirajele presei naționale au valori din ce în ce mai reduse, după cum este și arealul de distribuire a ziarelor naționale, care se citesc preponderent în raza municipiului Chișinău.

Realitatea iminentă spulberă vechile speranțe în dănuirea produsului jurnalistic tipărit, dar oferă o șansă în plus instituțiilor de presă care au știut să-și valorifice potențialul, în speță, ziarelor locale. Obiectul nostru de cercetare este ziarul „Observatorul de Nord”, ca exponent al presei tipărite locale – săptămânal independent de informare și atitudine. Ziarul apare vineri, în limbile română și rusă. Zona de difuzare: raioanele Soroca, Telenești și Drochia.

Ziarul este membru al API și afiliat al Organizației Internaționale a Ziarelor. Volumul ziarului: 16 pagini. Majoritatea paginilor sunt structurate pe șase coloane. Prima pagină – tip tabloid. Paginarea ziarului este realizată în module; raportul text – imagine: 2/3 text: 1/3 imagine, aceste valori fiind alternative, dar și repetitive.

Analizei au fost supuse 24 de ediții ale ziarului din perioada anului 2015, câte două ediții pentru fiecare lună. Materialele jurnalistice au fost analizate atât din perspectivă cantitativă, cât și calitativă. Numărul total de materiale analizate: 839, dintre care: *materiale informative* – 700; *materiale analitice* – 129; *investigații jurnalistice* – 10. Din totalul celor 384 de pagini analizate, 66% sunt color și 34% alb-negru. O ediție de 16 pagini conține în medie nouă pagini color și șapte pagini alb - negru. „Observatorul de Nord” include în conținutul său: produs jurnalistic propriu (text și fotografie); divertisment, publicitate politică și comercială și o pagină tematică a API, „Activ”.

Cea mai mică valoare numerică a fotografiilor (14) a fost identificată în luna mai, iar cea mai mare (30) – în decembrie. Numărul me-

diu de imagini pentru ediție: 22. Evoluția progresivă cantitativă și calitativă a fotografiilor este justificată de funcțiile acestora ca mijloc de expresie specific presei tipărite, precum și de calitatea lor.

Numărul minim de știri a fost identificat în luna ianuarie (15 știri pentru ediție), iar valoarea maximă – în luna noiembrie (33 de știri pentru o ediție). Valoarea medie a știrilor pentru anul 2015 este de 25 de știri pentru ediție. Din punct de vedere tematic, 56% din totalul știrilor identificate sunt sociale, 24% economice, 16% politice și 4% culturale. Am constatat, astfel, predominanța știrilor sociale și economice în defavoarea celor politice și culturale. Dacă insuficienta reflectare a realității politice mai poate fi justificată de saturația generală față de acest subiect, atunci mediatizarea precară a domeniului cultural devine condamabilă. Numărul minim de reportaje a fost identificat în luna august (trei reportaje), iar valoarea maximă – în luna aprilie (șase reportaje). Valoarea medie a reportajelor pentru anul 2015 este de patru reportaje. Tipurile frecvent abordate de reportaje sunt: reportajul relatare, de călătorie și reportajul magazin. Din punct de vedere tematic, reportajele sociale constituie 75% din numărul total de reportaje; culturale și politice: câte 12,5% fiecare.

În perioada analizată nu am identificat niciun reportaj cu tematică economică. Cu un decalaj considerabil, fapt eminent firească pentru presa tipărită, tematica socială rămâne a fi cea mai cotate la nivelul întregii perioade cercetate. Astfel, 59% din totalul materialelor tematice sunt de natură socială, 17% – economică, 13% – culturală, 11% – politică. În cadrul prezentului studiu de caz, s-a remarcat faptul că domeniul politic a avut cea mai mare carență în reflectarea mediatică. Fiecare din cele 24 de ediții supuse analizei conține, în medie, câte 30 de materiale jurnalistice informative, dintre care: 25 de știri, 4 reportaje și 1 interviu. Astfel, știrile reprezintă 84% din totalul genurilor informative abordate de ziarul analizat în anul 2015; reportajele – 12%, iar interviurile – 4%. Fiecare ediție ne oferă, în medie, câte șapte materiale analitice, dintre care: trei articole, două analize și un editorial, și peste o ediție, câte un comentariu. Astfel, în materie de genuri jurnalistice, pentru anul 2015, s-a obținut următorul coraport: 52% articole, 23% analize, 18% editoriale și 7% comentarii.

Menționăm: din totalul materialelor analizate, 85% le constituie genurile informative și doar 15% – cele comentative și analitice.

Publicitatea comercială este o prezență constantă a ziarului – 3-4 pagini ale ziarului reprezintă spațiu publicitar. Cea mai înaltă valoare a publicității a fost atinsă în luna august (521 de elemente), iar cea mai mică în luna aprilie (262 de elemente). Valoarea medie fiind de 417 articole publicitare pentru ediție. Publicitatea politică a îmbrăcat, în cazul ziarului analizat, două forme: publicitate politică electorală și publicitate politică neelectorală. Dacă publicitatea electorală a fost mediatizată intens în perioada campaniei electorale pentru alegerile locale din iunie 2015, atunci cea neelectorală de azeziune politică a fost mai mult sau mai puțin prezentă pe parcursul întregului an. Astfel, în perioada campaniei electorale, valoarea maximă a publicității electorale a fost de până la șapte articole pentru ediție. Publicitatea politică neelectorală a atins valori de 0,5 – un articol pentru ediție. Valoarea medie generală a publicității politice este de 1 articol la ediție pentru întreaga perioadă monitorizată.

În urma cercetării efectuate, am constatat că pilonii perpetuării presei locale sunt: caracterul interactiv, calitatea și credibilitatea – factorii de bază ai supraviețuirii presei tipărite în contextul mediatic contemporan.

*Recomandat
Georgeta STEPANOV, dr., conf. univ.*

EMISIUNEA „ÎN PROFUNZIME”: ÎNTREBĂRI FĂRĂ RĂSPUNS

*Cristina CUCOȘ, Facultatea de Jurnalism și
Științe ale Comunicării*

În prezent, moderatorul joacă un rol important în cadrul emisiunilor (fie cu caracter sociopolitic, fie de divertisment), în special datorită faptului că moderatorul apare în calitate de reprezentant al opiniei publice și datorită abilităților sale de a afla adevărul, de a „descoase” interviuevatul, folosind diverse tactici, strategii. Deși se pune accent pe prezența în studio a invitaților competenți, pe abordarea problemelor ce țin de evenimente actuale, totuși, la emisiunile televizate din spațiul mediei autohtone, se observă o insuficiență de răspunsuri din partea actorilor politici.

O atare situație este în cazul emisiunii „În PROfunzime”, difuzată la PRO TV Chișinău, vineri, începând cu ora 21:00. Emisiunea este moderată de jurnalista Lorena Bogza și se adresează tuturor telespectatorilor fără limită de vârstă. Pornind de la trăsăturile distinctive ale dezbaterii – cel puțin doi invitați cu puncte de vedere diferite, caracter polemic, prezentarea problemei prin mai multe unghiuri de abordare etc. –, constatăm că „În PROfunzime” nu reprezintă o dezbatere, ci un interviu, o discuție televizată. În cazul dat, invitatul (mai rar invitații!) nu dezbate o problemă, ci o explică, astfel că nu există contradicții.

Analizând o serie de ediții ale emisiunii (am selectat cinci dintre ele!), am constatat că moderatorul s-a ales, de cele mai multe ori, cu răspunsuri evazive sau refuz de răspuns din varii motive, printre care: a) moderatorul nu s-a documentat suficient; b) a adresat întrebări spontane; c) nu a insistat asupra întrebării, a deviat de la subiect; d) nu a gestionat rațional timpul; e) interlocutorul a știut cum să evite răspunsul sau să refuze să răspundă, prin anumite tactici.

Pentru analiză au fost selectați: Mihai Ghimpu (15 februarie 2016); Valeriu Streleț (8 februarie 2016); Maia Sandu (1 februarie 2016); Igor Dodon, Andrei Năstase și Renato Usatfi (25 ianuarie 2016); Dumitru Diacov (23 noiembrie 2015). În urma analizei, am stabilit că numărul întrebărilor adresate variază după cum urmează: Mihai Ghimpu – 60; Dumitru Diacov – 53; grupul Dodon-Năstase-Usatfi – 42; Maia Sandu – 40; Valeriu Streleț – 33. Ierarhia este aproape la fel la capitolul întrebări fără răspuns. Cele mai puține răspunsuri clare au fost oferite de Mihai Ghimpu (15) și Dumitru Diacov (12). La mijloc se află grupul Dodon-Năstase-Usatfi (7). În același timp, cei mai „cuminți” la capitolul întrebare-răspuns au fost Valeriu Streleț (4) și Maia Sandu (3). Ca rezultat al monitorizării emisiunilor, am constatat următoarele tipuri de relații între moderator și interviueat:

a) Între Lorena Bogza și Mihai Ghimpu există o relație apropiată. Moderatorul nu insistă asupra răspunsurilor, iar invitatul oferă răspunsuri evazive sau știe cum să le evite: adresarea altor întrebări, interogații retorice, glume. Exemple: „Lorena, cât am fost la guvernare, nu cere de la mine”; „Lorena, nu știu cum, dar parcă totdeauna tragi într-o direcție. Concret, Lorena. Ai probe?”; Moderator: „În buzunarul cui se duceau banii?”, Mihai Ghimpu: „Ei, cui, al lui Ion Creangă”.

b) Lorena Bogza și Dumitru Diacov: emisiunea este, din start, drept una de tip anti-Plahotniuc; moderatorul are pe alocuri o atitudine agresivă, adresează întrebări care să pună PD-ul în lumină proastă, întrerupe interviuatul, nu gestionează corect timpul. De asemenea, interviuatul se eschivează de la răspuns. Exemple: „N-o să ies eu acum și o să spun în fața televiziunii”; „Eu cred că la asta o să răspund după pauza ceea (publicitate n. red.)”.

c) Lorena Bogza și grupul Dodon-Năstase-Usatîi: moderatorul împărtășește un punct de vedere diferit de cel al invitaților, nu reușește să obțină răspuns la unele întrebări, deși insistă, întrerupe invitații.

d) Între Lorena Bogza și Valeriu Streleț se observă o relație profesională. Invitatul, în câteva cazuri, răspunde evaziv sau se abate de la subiect; pe alocuri, nu poate argumenta.

e) În cazul invitatei Maia Sandu, moderatorul anunță publicitate atunci când subiectul este „fierbinte”. Mai mult, Lorena Bogza nu gestionează corect timpul.

În context, formulez câteva concluzii: a) moderatorul uită unele reguli și adresează întrebări nu atât provocatoare, cât cele care ar pune în lumină proastă persoane din politică, pe care nu le agreează; b) obișnuiește să întrerupă interviuatul chiar în momentul în care acesta doarește să spună ceva important, iar după publicitate participanții deviază de la subiect; c) adresează întrebări spontane; d) în unele cazuri, moderatorul nu se documentează și menționează acest lucru în direct; e) relațiile cu intervievații sunt diferite, iar asta se observă și la nivel de atitudine, și la nivel de întrebări.

*Recomandat
Dumitru ȚURCANU, dr., conf. univ.*

ETICĂ ȘI PERSUASIUNE ÎN DISCURSUL POLITIC. PLDM: 2008-2015

*Diana ENACHE, Facultatea de Jurnalism
și Științe ale Comunicării*

The study „Ethics and persuasion in the political discourse” analyses the rhetoric of Vlad Filat, leader of the Liberal Democrat Party from Moldavia (PLDM) by using a pluridisciplinary approach: ethics, persuasion and political P.R. Three types of political discourses are researched and analysed: electoral, governmental and parliamentary. In the governmental discourse from the 25th of September 2009 when the president of PLDM become prime minister of the Republic of Moldavia, he used as key wordsb the “the Government will...” 35 times andb only “Government” 44 times.

We have chosen from his parliamentary discourses one that has a certain degree of emotion because of the political context. It emphasizes on the willingness of Vlad Filat to be the one to “sacrifice” himself for his nation as he was aware that several “political arrests” were to be made. The arguments he used in his discourse alongside allusions and speech pauses were constructed through antithesis, contrast and paradox.

Trăim în epoca publicității. Tehnici de manipulare, trucuri de cucerire și persuasiune sunt exercitate zi de zi.

Oricine vrea să domine, să câștige, să obțină adepți sau clienți folosește arealul acestor metode. Goana după rezultat ne determină adesea să neglijăm regulile de morală. Liderii politici din Republica Moldova au reușit să persuadeze prin slogane pompoase, declarații și promisiuni, care de cele mai multe ori sunt departe de posibilitățile economice, sociale și culturale ale țării noastre.

Discursurile electorale, adesea conflictuale, încalcă cel mai mult principiile etice și de morală, deoarece, invocând diverse argumente nu întotdeauna adevărate, manipulează opinia publică. Prejudiciile de reputație din campaniile electorale precedente au avut impact negativ asupra nivelului de încredere al cetățenilor în partidele politice. Presa din 2009 avea și ea o politică editorială clară. Până și IPNA „Teleradio-Moldova”, companie publică, continua să reflecte evenimentele în favoarea autorităților. Igor Boțan, Ion Creangă și Corneliu Gurin au propus „semnarea unui Cod de conduită între concurenții electorali și reprezentanții mass-mediei, privind modul de desfășurare

a campaniei electorale, care exclude lezarea demnității și imaginii concurenților”.

La anticipatele din 29 iulie, comportamentul electoral al partidelor din opoziție s-a caracterizat prin neagresiune.

Alegerile parlamentare din 2014 s-au soldat cu noi încălcări ale normelor etice:

✓ înscrierea în cursa electorală a PCR – partid cu sigla asemănătoare cu cea a PCRM;

✓ excluderea unui candidat de pe lista electorală chiar în ajun de alegeri.

Din 2008 și până în 2015, Partidul Liberal Democrat din Moldova a fost reprezentat în cele mai importante situații de liderul Vlad Filat. Analizând discursurile contextualizate ale lui Filat, le-am clasificat în trei categorii:

1. Discursul electoral

În 2009 se baza pe încrederea victoriei în alegeri. „Sunt absolut sigur că după 5 aprilie vom avea un președinte care să ne reprezinte” sau „Suntem convinși că după 5 aprilie Moldova va fi verde!”. Totodată, critică sloganul PCRM „Împreună construim Moldova Europeană”, zicând: „O dată la patru ani mergem spre Moscova, după care revenim, mergem spre Europa. Nu m-ar mira ca în 2009 să vină Voronin să ne propună în China să mergem”. Ironia utilizată de orator pentru a evidenția nesiguranța comuniștilor și lipsa de orientare în politica externă a creat senzația incompetenței de guvernare a PCRM. Pentru a reuși să persuadeze, Filat repetă anumite sunete sub formă de chiasm, anaforă, anadiploză și alte tipuri de repetiție cu scopul de a se reține un mai mare procent din discurs. „*Moldova va fi verde! Moldova va fi liberă!* Iar *stejarul... Stejarul* nostru viguros va fi *acel* element, *acel* punct de sprijin necesar pentru ca să construim o *Moldovă liberă și corectă.*” *Discursul electoral din 2014* cheamă lumea la implicare, aducând exemple de reușite înregistrate în timpul guvernului PLDM-ist. *Cuvintele-cheie* din discursul lui Filat de la 7 septembrie 2014 sunt: PLDM, Europa, popor, drepturi, Planul 2020, Regimul Liberalizat de Vize, Acordul de Asociere și Guvern.

Deși încearcă să respecte normele de conduită, Vlad Filat amenință că *dacă cetățenii vor vota concurenții* electorali ai partidului, care sunt „adversarii Republicii Moldova”, *aceștia vor „omorî marea speranță renăscută în 2009”.*

În perioada respectivă în Ucraina era război, iar politicianul moldovean a profitat de acea situație, comparând-o cu Republica Moldova și amenințându-ne în același timp că dacă nu vom vota cu el, Moldova va ajunge ca Ucraina.

2. Discursul guvernamental

La 25 septembrie 2009 președintele PLDM a fost numit premier al Republicii Moldova. Cuvintele-cheie ale discursului au fost „Guvernul va...”, utilizate de 35 de ori. Doar „Guvernul” a fost rostit de 44 de ori. „Va” este forma de viitor, iar Filat vedea în față patru ani în care urma să exercite această funcție. Atunci a declarat că: „...îmi asum conștient și plenar funcția de Prim-Ministru al Republicii Moldova”. Tot atunci Filat era sigur că își va duce mandatul la capăt: „mandatul nostru are patru ani și îl exercită cinstit, energic și cu demnitate până la capăt”. Deoarece alegerea Președintelui Republicii Moldova a eșuat, la 28 noiembrie 2010 au avut loc alegeri parlamentare anticipate.

3. Discursul parlamentar

Dacă discursul lui Vlad Filat de pe 7 septembrie a fost rostit într-un *limbaj poetic*, încărcat cu figuri de stil ca epitetul, personificarea sau metafora, acel de la 15 octombrie, rostit în plenul parlamentului, a fost un *discurs argumentativ*. Cele mai frecvente argumente au fost rediate prin antiteză, contrast și paradox, precum și interogație și exclamație retorică. Contextul în care a fost rostit acest discurs este unul stresant și emoțional. Vorbitorul era conștient de ceea ce i se întâmplă, prognozând „show-urile cu arestări”. Printr-o epitrofă, politicianul a acceptat „să fie jertfa”. A utilizat multe aluzii și suspensii.

De cinci ori a folosit „o să aflați mai târziu” sau „mai încolo”, dând de înțeles că știe anumite informații secrete pe care, atunci când le va spune, „va sări în aer tot acest sistem politic”.

Deși au fost perioade când colective întregi aveau aderat la PLDM (de exemplu, Consiliul rectorilor sau AMN), atunci când locul a fost luat de Partidul Democrat, Filat zice că „cerere în Partidul Democrat nu scriu!” Caracteristica sa de a folosi conglobații împreună cu repetiții se regăsește și-n acest discurs. „*Deciziile nu se iau la Procuratura Generală, deciziile nu se iau la CNA, nu se iau în instanța de judecată, nu la CCA, nu pe Tighina 32 la Partidul Democrat! Deciziile se iau pe strada Cantemir sau la Nobil Club...*”, „clarificați-vă până la urmă *câte miliarde s-au furat din „Moldtelecom”, „câte sute de milioane pe metal feros fac, câte milioane se pun pe seama oamenilor pe tarife la*

gaz, la energie...” sunt doar unele dintre ele. Aluziile lui Filat sunt sarcastice și directe. Printre acestea se numără: „trebuie să fie trimis celui care prezidează, *finului*”, „valori patriotice, Mari Adunări Naționale și târguri pe la spate pentru funcții ... *mă refer la cei care luptă pentru neam, pentru țară...*” sau „să ne mai aducem aminte cum *un fecior de președinte* cu câte optzeci de milioane prin carduri bancare, parfumuri...”.

În timpul rostirii discursului din 15 octombrie 2015, Filat a fost asistat de trei tipuri de public: *direct, intermediar și indirect*. Vorbitorul a interacționat cu publicul direct (deputații prezenți în legislativ) prin mai multe adresări concrete: „așa e, Domnule Ghimpu”, „pentru asta nu e nevoie de imunitate, Domnule Gurin”, „nu pentru cei care le cer, Domnul Dodon” și altele.

La final, Vlad Filat a îndemnat cetățenii să nu recunoască această Procuratură condusă politic, iar pe deputați, în special pe colegii de partid, i-a rugat să aibă grijă de Republica Moldova.

În concluzie menționăm că cea mai mare problemă a eticii în discursul politic de la noi este interesul politicianilor plasat mai sus decât interesul cetățenilor. Partidele lansează diverse mesaje electorale pompoase, doar să ajungă la guvernare, după care invocă motive că nu au fost suficienți bani, că nu ajung voturi pentru alegerea altor structuri de stat și altele. Dimensiunea etică a discursului politic în Republica Moldova este reticentă. Pentru a înregistra anumite reușite la acest capitol, avem nevoie de respectarea strictă a regulilor de conduită și, desigur, o atenție sporită la declarații.

Bibliografie:

1. BOȚAN, I., CREANGĂ, I., GURIN, C. *Contextul electoral 2009, Studiu asupra cadrului și contextului electoral din Republica Moldova în alegerile parlamentare*. Chișinău: Nova Imprim S.R.L., 2009.
2. PETRAȘ, I. *Teoria literaturii. Curențe literare, figuri de stil, genuri și specii literare, metrică și prozodie*. București: Editura Didactică și Pedagogică R.A.
3. PERU-BĂLAN, A. *Managementul PR-ului politic*. Chișinău: Cartier istoric, 2014.
4. Atr. PERU-BĂLAN, A. Strategii de PR în retorica electorală din Parlamentarele-2014, Republica Moldova vs „revoluția crizantemelor”, octombrie 2015. În: *POLIS*, p. 166-167.

*Recomandat
Silvia GROSSU, dr., conf.univ.*

JURNALISMUL RADIO ÎN MOLDOVA ȘI ÎN SPANIA: ANALIZĂ COMPARATIVĂ

*Eugeniu KANSKII, Facultatea de Jurnalism
și Științe ale Comunicării*

În ce constă esența acestei lucrări?

- Am efectuat o analiză comparativă între Jurnalismul Radio de la noi și cel din Spania.
- Am comparat istoria dezvoltării jurnalismului radio în ambele țări.
- Am identificat principalele similitudini și deosebiri între atitudinea spaniolilor și cea a moldovenilor față de jurnalismul radio.
- Am selectat trei posturi de radio de la noi și trei posturi de radio din Spania și am efectuat o analiză a programului acestor posturi de radio.
- Și, în cele din urmă, am tras niște concluzii referitor la modul în care abordăm jurnalismul radio, rolul pe care acesta îl are în societate, problemele cu care se confruntă și perspectivele radioului.

Pe parcursul realizării acestei analize, am observat similitudini importante între jurnalismul radio în ambele țări.

De exemplu, valorile care se promovează cu ajutorul jurnalismului radio sunt aceleași – democrație, toleranță, respect. E și firesc că se promovează aceste valori, deci facem parte din spațiul european și acestea sunt valori europene. Una dintre principalele diferențe constă încă în faptul că la noi în țară unele posturi de radio și TV pot fi ghidate de interesele personale ale cuiva.

În Spania nu se întâmplă acest lucru: sunt posturile de dreaptă, posturile de stângă, dar nimeni nu poate spune că aparțin unei singure persoane.

Dar totuși, revenind la argumentul de mai înainte, faptul că există valori similare și atitudinea similară față de radio aici și în Spania tot ne-a încurajat în scrierea acestei lucrări.

Primul capitol al tezei este dedicat istoriei dezvoltării jurnalismului radio în Spania și în Moldova. Aici am observat următoarele similitudini:

- Și la noi, și la spanioli radioul a apărut în prima jumătate a secolului XX.

- Pe parcursul a mai mulți ani, modul în care se dezvoltă jurnalismul radio se afla mereu sub controlul puterii de stat, deci în Spania acesta a fost regimul lui Franco, un regim dictatorial, iar la noi cenzura se efectua de către autoritățile sovietice. De asta și numărul posturilor de radio era foarte limitat. Abia la începutul anilor 80 s-a dat startul procesului democratizării jurnalismului radio în Spania... În Moldova acest proces a început mai târziu, în anii 90, când au început să apară noi posturi de radio.

- De la început, transmisiunea se efectua în mai multe limbi, de exemplu, la noi erau emisiuni în limba română, rusă, ucraineană, iar în Spania în spaniolă, catalană, galiciană și bască.

În capitolele următoare am analizat conținutul programului câtorva posturi de radio de la noi și din Spania. Pentru asta am ales câte trei posturi de radio din fiecare țară. Am aplicat diferite criterii pentru această alegere.

În primul rând, am aplicat criteriul proprietății – *cui aparține postul de radio în chestiune?* Deci, aici am ales câte un post public din Spania și din Moldova. Radio Nacional de España și Radio Moldova.

Următorul criteriu pe care l-am folosit este criteriul audienței – aici am ales două posturi de radio cele mai populare. Din păcate, la noi în Moldova sondajele de audiență nu se fac la fel de des ca în Spania, dar oricum, asta e. În Spania postul cel mai popular se numește Cadena SER, are mai mult de trei milioane de ascultători, aici în Moldova, postul cel mai popular este Radio Noroc – cel puțin așa a fost când am început acest studiu, acuma poate că lucrurile s-au schimbat.

Și în cele din urmă, am analizat două posturi de radio specializate, două posturi de muzică – Hit FM de la noi și Los 40 principales din Spania. Am descoperit niște lucruri destul de curioase. Am aflat că, de exemplu, posturile de radio public au un program foarte bine structurat. Emisiunile pot fi clasificate în mai multe categorii: politice, culturale, economice, sociale, emisiuni pentru copii, emisiuni pentru tineri, emisiuni pentru reprezentanți ai minorităților etnice, emisiuni științifice, educaționale ș.a. Un alt lucru pe care am încercat să-l analizăm este cât de prezente sunt posturile de radio în rețelele de socializare și Internet, dacă au aplicațiile speciale pentru telefoane mobile, cât de des ei publică așa-numitele podcasturi a.ș.

Trebuie să menționăm că în Spania acest proces se desfășoară mult mai activ, dar și la noi principalele posturi de radio devin tot mai

prezente în spațiul cibernetic, aproape fiecare are site-ul propriu și pagina pe Facebook. În partea finală a lucrării am descris niște aspecte legate de atitudinea față de Jurnalismul radio în Moldova și în Spania.

Am aflat multe similitudini, dar și unele diferențe în ce privește structurarea programului, timpul transmisiunii, preponderența unui tip de emisiuni asupra altora ș.a. Și, finalmente, am tras niște concluzii cu privire la dezvoltarea Jurnalismului radio în ambele țări, acordând atenție specială problemelor cu care se confruntă în prezent, cum ar fi lupta pentru audiență tânără (câștigarea simpatiei tinerilor) și utilizarea tehnologiilor digitale.

Recomandat

Boris PARFENTIEV, dr., conf. univ.

ROLUL RELAȚIONISTULUI ÎN CADRUL PROMOVĂRII PROIECTELOR INTERNAȚIONALE STUDIU DE CAZ: DIAMOND CHALLENGE MOLDOVA

*Ana MÎRZA, Facultatea de Jurnalism și
Științe ale Comunicării*

Several decades ago, there was a lack of communication and PR in the NGO field. Nowadays, the things changed globally. NGOs are seeking for new ways and resources to increase the awareness level of different issues and their visibility. Due to the changes in the global context, especially in the communication and IT field, a PR specialist has inherited many other roles. This study examined an emerging area of PR – PR for NGOs and non-governmental projects. In this study, it's shown how NGOs would benefit greatly by dedicating more time and other resources for the exploration of new media, communication with the media, publicity and crowdfunding as an alternative way of fundraising.

Relațiile publice au scopul de a întreține și de a îmbunătăți legătura cu exteriorul prin diseminarea informațiilor în sfere largi prin intermediul mass-mediei. Specialistul în relații publice este cel care întreține legătura dintre organizație și presă, organizație și public, pe scurt, între organizație și oricine este interesat de ea sau de care ea se interesează.

De la apariția relațiilor publice (începutul secolului XX) și până în prezent, acestea și-au demonstrat utilitatea și eficiența nu doar în

cadrul companiilor comerciale, dar și în cadrul organizațiilor internaționale și al celor neguvernamentale.

În timp, această necesitate de a comunica despre scopurile și acțiunile sociale ale organizațiilor neguvernamentale a devenit una cu adevărat stringentă. În același timp, atribuțiile unui relaționist din cadrul unui ONG de mult au depășit limita comunicării instituționale.

Astfel, în acest studiu este reflectată activitatea unui relaționist din domeniul ONG-ist, care, actualmente, se află la interferența mai multor domenii precum: comunicarea instituțională, publicity și crowdfunding/fundraising. Actualitatea acestui studiu rezidă în demonstrarea faptului că, în prezent, cu cât mai eficient comunică un ONG prin intermediul unui relaționist, cu atât mai vizibil este impactul acestuia, cu atât mai mari sunt șansele de contractare a viitoarelor finanțări și cu atât mai mult crește interesul beneficiarilor de a se implica în activitatea acestuia. Importanța acestei lucrări rezidă în enumerarea bunelor practici, care s-au demonstrat a fi eficiente în contextul comunicării într-un proiect neguvernamental și care pot fi aplicate și în alte cazuri similare. Acest studiu, care se bazează pe o experiență de muncă cu durata de doi ani și șase luni, relevă o serie de aspecte cognitive valoroase unui tânăr specialist în domeniul comunicării care activează în domeniul organizațiilor neguvernamentale. În pofida faptului că domeniul comunicării și relațiilor publice este unul foarte dinamic și influențat anual de diverse trenduri, unele aspecte rămân a fi valabile în diverse contexte și demonstrează o largă aplicabilitate. Scopul acestei lucrări constă în demonstrarea unui nou model, în baza căruia activează un relaționist în cadrul unui ONG, aflându-se la interferența mai multor domenii aferente relațiilor publice, precum:

- comunicarea instituțională;
- publicity;
- crowdfunding.

În această lucrare sunt analizate două aspecte: „Relațiile publice în promovarea ONG-urilor” și „Publicity și Crowdfunding pentru Diamond Challenge Moldova: rolul relaționistului”.

În acest studiu este analizată importanța PR-ului pentru organizațiile neguvernamentale, mai ales în contextul unei piețe supra-saturate a ONG-urilor. Utilizarea relațiilor publice este o dovadă a seriozității și a dorinței de implicare a unui ONG. Pornind de la

această axiomă, am dedus că sursa PR-ului de calitate este întâi de toate o *comunicare internă* și *externă* eficientă și constructivă. Fiecare organizație trebuie să aibă o *cultură organizațională*, procese, tehnici, dar și instrumente de comunicare prestabilite. PR-ul este capabil să scoată din anonimat o organizație, care s-ar putea să desfășoare proiecte reușite, să înregistreze rezultate frumoase, dar care întâmpină dificultăți în promovare, fiindcă unul din indicatorii calității în cazul unui ONG a ajuns să fie intensitatea promovării și informării publicului despre proiectele desfășurate de acesta.

Pornind de la necesitatea construirii unei comunicări bidirecționale eficiente, orice relaționist trebuie să-și cunoască bine echipa de muncă și publicul-tintă spre care se orientează fluxul major de informații de circulație externă. Pentru o „exploatare” mai eficientă a PR-ului, comunicarea se va realiza în mod bidirecțional. Atât comunicarea internă, cât și cea externă trebuie adaptate publicului și contextului. De asemenea, un specialist în comunicare va folosi în mod eficient *social media* și va fi la curent cu ultimele tendințe, astfel încercând să diversifice conținutul informațional. La nivel de comunicare cu mass-media, relaționistul va depune eforturi să-și creeze o bază de contacte, să mențină un dialog neîntrerupt cu jurnaliștii, să fie prietenos și să trimită în timp comunicatele de presă. În comunicarea cu stakeholderii acesta va păstra un ton profesional, îi va ține la curent cu toate activitățile și-i va invita în mod oficial la toate evenimentele.

Pe parcursul desfășurării proiectului Diamond Challenge Moldova au fost formulate câteva lucruri valabile pentru alți colegi începători în domeniul dat:

- Pentru adolescenții din Republica Moldova, e-mailul este un canal de comunicare mai puțin eficient.
- Dacă ai transmis un e-mail, asigură-te de două ori că participanții au înțeles conținutul și vor proceda întocmai.
- Adolescenții sunt mai receptivi la mesajele din Facebook decât la același conținut informativ primit prin poșta electronică.
- Pentru a menține viu contactul utilizatorilor cu pagina de Facebook, trebuie să ai postări interactive și să organizezi concursuri.
  - Un concurs fără un premiu real este un concurs eșuat.
  - Postările cu caracter mai puțin formal și cu un limbaj mai uzual se bucură, în mod vădit, de o mai mare popularitate.

Pe parcursul realizării acestui studiu s-a observat o dinamică pozitivă în utilizarea relațiilor publice. Din ce în ce mai multe ONG-uri demonstrează că înțeleg modul în care relațiile publice le pot ajuta în demersurile lor. Acest lucru nu se traduce doar prin existența unui departament de comunicare și relații publice sau a unui specialist în echipă, ci și printr-o comunicare constantă cu toate categoriile de public-țintă, o relație bună cu jurnaliștii care sunt considerați printre cei mai importanți parteneri, evenimente și campanii de strângere de fonduri cu rezultate nu doar în termeni de awareness, ci, mai ales, de resurse obținute în beneficiul cauzei pe care o susțin.

În cadrul acestui studiu a fost cercetat și conceptul de *publicity* și răspândirea pe care o are acesta pe piața din Republica Moldova. Observațiile au arătat că acesta încă mai este un element nou pentru piața locală, iar acceptul public și conștientizarea existenței și utilității acestuia vor veni în timp. În acest context, au fost formulate și câteva recomandări pentru tinerii specialiști în PR care intenționează să aplice o strategie de *publicity*. Înainte de a gândi și de aplica o strategie de *publicity*, se recomandă a reflecta asupra conceptului dat, astfel încât să se poată face distincția dintre *publicity* și publicitate (*advertising*), după care să se determine care sunt prioritățile organizației sau proiectului. Neapărat se vor stabili obiectivele strategiei și se vor fixa limitele temporale ale acesteia, se va cerceta publicul-țintă, se va face un grafic al evenimentelor, se va comunica neîntrerupt și se va atrage atenția presei; se va monitoriza evoluția acesteia și se vor ajusta la maxim acțiunile în funcție de context și circumstanțe.

Un alt aspect studiat prin prisma proiectului Diamond Challenge Moldova a fost crowdfundingul, numit și finanțare participativă sau finanțarea de către mulțime. Pentru tinerii specialiști în PR care urmează să desfășoare campanii de crowdfunding e important:

- să aleagă platforma de crowdfunding în funcție de publicul căruia se adresează, luând în considerare criteriul geografic, dar și specificul ideii;
- să construiască o relație de încredere și de comunicare cu susținătorii;
- să trimită un e-mail de mulțumire fiecărui susținător;
- (recomandat, dar nu obligatoriu) să ceară să trimită unui prieten prezentarea cauzei pe care o susține și să posteze pe conturile sale de social media faptul că a contribuit la cauza promovată;

- să informeze susținătorii despre rezultate sau să-i roage să verifice pagina de facebook a proiectului unde să poată urmări evoluția campaniei;
- să trimită susținătorilor actualizări cu accent pe cauză, arătându-le cum succesul campaniei duce la realizarea aspirațiilor/așteptărilor lor;
- să fie creativ în ceea ce privește mulțumirile pentru contribuția acestora.

Studiul dat demonstrează că în cazul în care comunicarea instituțională, strategiile de publicity și crowdfunding sunt dirijate într-un mod inteligent de către un specialist în comunicare, acestea ajung să asigure un impact major asupra activității și rezultatelor unui ONG.

PRODUCEREA DOCUMENTARULUI-PORTRET

*Angela CHIPER, Facultatea de Jurnalism
și Științe ale Comunicării*

This master thesis entitled: „The production of a portrait-documentary film. Creation thesis”, includes the time analyze of the documentary film domain based on specialized studies, the on-line articles and on important films with years of experience behind. This study is based on the general and particular elements of the cinema art from the beginning and until de present, constituing in fact a detailed reaserch of gender and content characteristics that lead to the sorting of the cinema general production and especially of the portrait – documentary film around the globe.

Încă de la începuturile cinematografilei, filmul a demonstrat prin argumente pro și contra că-și merită pe deplin rolul de descoperitor înăscut al destinelor marcante din istoria omenirii, indiferent de zona de activitate a protagoniștilor acestor proiecte sau de intențiile pe care le-au avut producătorii în realizarea acestor creații. Anume aceste criterii au fost și cele care au condiționat în fapt scrierea studiului, identificând și reflectând aspecte definitorii ale filmului documentar, în cazul nostru de televiziune. Una dintre sarcinile de bază acestui studiu a fost identificarea celor trei categorii de premergători ai filmului documentar:

➤ *Generația umbrelor* – perioada de activitate: anii '60 ai secolului XX. Caracteristică: apărarea drepturilor civile și a mișcărilor antirăzboi, considerând televiziunea ca fiind singura fereastră spre lume. O producție importantă a acestei perioade este filmul *Shadows a lui John Cassavets*.

➤ *Potențialistii liberaliști*, care pretind la dreptul la replică societății marginale prin intermediul unor documentare-portret, prezentate sub forma unor producții artistice de excepție, cum ar fi *Taxi Driver* de Martin Scorsese în anii '70 ai sec. XX.

➤ *Unioniștii*, care se încadrează în perioada de activitatea a anilor '80 ai secolului XX. Producție de excepție este *American Dream* de Barbara Coople. Această perioadă se remarcă și în prezent prin documentarul impresionant *Bowling for Colombine* al lui Mickael Moore, acesta fiind considerat și promotorul unui nou gen de documentar și anume cel *de război*.

Un alt aspect important al acestui studiu a fost identificarea și prezentarea principalelor caracteristici ale **videoului vernacular**, care este considerat un important imbold de creație și inspirație pentru filmele documentare moderne. Dintre caracteristicile importante ale videoului vernacular amintim:

- ✓ durată mai scurtă decât celelalte tipuri de video, motiv pentru care este tot mai frecvent utilizat și în televiziune;
- ✓ munca recombinață – utilizarea metodelor și tehnicilor din alte domenii pentru remodelarea unităților și a conceptelor de filmare;
- ✓ limbaj apropiat de cel colocvial;
- ✓ sporturile extreme, sexul, automutilajul, supradozele de droguri în combinație cu dezastrele culturale precum atacurile teroriste, deturnarea avioanelor, uraganele sau tornadele vor fi transpuse ca tematici horror datorită videoului vernacular etc.

O altă caracteristică importantă a studiului a fost identificarea și prezentarea detaliată a tipurilor de filme documentare și a criteriilor care au condiționat trierea acestui domeniu în unul variat ca tipaj și tematici. Dintre aceste criterii amintim:

- domeniul de activitate al telespectatorilor combinat cu cel al intereselor;
- concepte istorice, culturale și sociale care condiționează viața și activitatea profesională a telespectatorilor;

➤ dorința înnăscută a ființei umane pentru cunoaștere etc.

În lucrare am identificat principalele caracteristici care condiționează conceperea și realizarea documentarelor-portret. Dintre aceste caracteristici amintim:

- Oferă imagini reale ale propriilor dorințe umane reflectate în subiecte de succes;

- Conferă ecranului rolul minții umane reflectând dorințele sau temerile telespectatorului prin intermediul unor personaje atent selectate;

- Producțiile documentare au propriile adevăruri, perspective și viziuni pe care telespectatorul le poate prelua ca și proprii sau le poate respinge;

- Doar acele documentare care vor atinge sufletul telespectatorului vor fi memorabile.

Unul dintre cele mai importante aspecte ale tezei a fost atins prin realizarea unui proiect documentar-portret propriu, intitulat *Eugen Grebenicov – Stea printre Stelele natale*. Pentru realizarea acestui film documentar ne-am condus în permanență de criteriile și ideile importante identificate în primul capitol, dar și de anumite aspecte caracteristice în mod exclusiv producerii acestui documentar. Din acest considerent a fost necesar să împărțim munca de producție a documentarului în mai multe etape, în special, la etapa de pre-producție. Aici ne referim la:

- identificarea și conturarea ideii originale a filmului;

- determinarea mesajului central pe care am dorit să-l transmitem prin realizarea acestui documentar;

- conturarea poveștii filmului.

Pentru realizarea acestei caracteristici a fost nevoie să parcurgem mai mulți pași importanți la etapa de documentare. Din acest considerent ne-am axat în principal pe definirea conceptului filmului și pe conturarea ideii care au dus ulterior la încheierea poveștii în imagini. Pentru munca de documentare a fost nevoie de trasarea unor concepte care ne-au condus ulterior la finalitatea filmului.

Dintre aceste concepte amintim:

- Ce cercetăm?

- În baza a ce ne vom construi povestea?

- La cine apelăm pentru a vorbi despre personaj?

- Ce mesaj tindem să transmitem?

Anume aceste concepte au fost și cele care au condiționat, de fapt, divizarea muncii de documentare pe etape:

- cercetarea studiilor științifice și literare care reflectă viața și activitatea personajului;

- cercetarea surselor on-line ce prezintă detalii importante din viața lui Eugen Grebenicov;

- etapa de studiere a revistelor și publicațiilor autohtone pentru a identifica modul în care a fost reflectată viața personajului de-a lungul anilor;

- etapa de documentare pe teren.

Cea din urmă etapă de documentare a fost de fapt și cea mai importantă pentru conturarea ulterioară a ideii filmului, deoarece nu doar că ne-a oferit date interesante din biografia personajului, dar ne-a ajutat să ne formăm o opinie personală despre cine a fost în realitate Eugen Grebenicov – personajul filmului documentar-portret *Eugen Grebenicov – Stea printre Stelele natale*. Anume la această etapă am realizat necesitatea de a produce un film documentar care nu doar să se axeze pe povestirea vieții unui om de excepție, ci unul care să reflecte în mod exclusiv influența laturii umane în formarea personală și profesională atât a personajului, cât și a telespectatorului, care s-ar identifica necondiționat cu personajul pe parcursul vizionării filmului, datorită faptului că acest element îl posedă fiecare om și este o caracteristică care ne unifică și ne identifică, în același timp, pe fiecare în parte.

Toate aceste elemente la care ne-am referit în teză sunt imaginea vie a aspirațiilor de reușită de care am vorbit la începutul filmului. Astfel, prin acest proiect ne-am propus să demonstrăm valoarea și influența imaginii și a poveștii în viața telespectatorului care deseori ajunge să o preia ca istorie proprie sau ca model de viață în dezvoltarea propriilor proiecte ulterioare.

DOCUMENTARUL-PORTRET TELEVIZAT

*Irina FRUMUSACHI, Facultatea de Jurnalism
și Științe ale Comunicării*

This master thesis entitled "The TV portrait-documentary"b incorporates a brief theoretical studio regarding the identity and the specific of the documentary as genre of the analytical tv shows. The research too includes a short historical essay of the tv documentary. It alsob presents the general concepts of the portrait-documenary through the opinions of several romanian and abroad authors that underline the importance and the place of the portrait-documentary in the national area.

Constituind un proiect de profesionalizare, această lucrare încorporează un succint studiu teoretic privind specificul și identitatea documentarului ca gen al emisiunilor analitice de televiziune. Cercetarea include un scurt eseu istoric al documentarului televizat.

De asemenea, avem de față prezentarea conceptelor generale ale documentarului prin prisma mai multor opinii ale autorilor români, dar și străini, cu referire la documentarul televizat. Lucrarea urmărește scopul de a determina importanța și locul documentarului-portret televizat în arealul autohton. Pentru atingerea scopului, au fost propuse următoarele sarcini:

- Analiza aspectelor ce țin de evoluția documentarului cinematografic în temeiul cunoștințelor acumulate în procesul de studii;
- Sintetizarea definițiilor ce țin de conceperea documentarului televizat;
- Cunoașterea, din interior, a aspectelor ce deosebesc filmele portret de celelalte tipuri;
- Descrierea și analiza etapelor de realizare a documentarului (preproducția, producția, postproducția);
- Elaborarea scenariului unui documentar portret televizat;
- Realizarea producției audiovizuale (filmare, montare, sonorizare etc). Tema dată este actuală având în vedere faptul că documentarele televizate sunt genul de programe cu un potențial cognitiv, emotiv-educativ, informativ și formativ enorm, reprezentând o artă, cultura rămânând una dintre valorile fundamentale ale oricărei societăți.

Documentarul-portret face cunoscută o profesie, o personalitate remarcabilă sau o stare de spirit a unui segment de societate și este

interesant deoarece prezintă gândurile, biografia, destinul și trăirile unei personalități reale sau anatomia anumitor fenomene, realități social-culturale, politice, economice.

Studiul cuprinde referințe asupra actului de creație, inclusiv asupra abilităților necesare pentru realizarea muncii respective de creație și se axează pe un set de materiale de autor, relevante pentru abordarea problemei enunțate.

Sunt prezentate conceptele generale privind evoluția documentarului cinematografic și televizat. De asemenea, este analizată experiența acumulată în cercetările documentarului și a impedimentelor ce stau în fața evoluției genului în arta cinematografică și televizuală din Republica Moldova.

Sunt formulate și analizate toate etapele de realizare a unei producții complexe, cum ar fi documentarul de televiziune; și sunt prezentate unele concluzii și recomandări, bazate pe experiența personală de producător și autor al titularului. Studiul de față tinde să scoată în evidență modalitățile de realizare a documentarului-portret televizat, realizând producția proprie – filmul *Viața pe roți*, având drept subiect profesia de șofer de cursă lungă, cu tot romantismul, aventurile, dar și proza acestei munci deloc ușoare.

Filmul documentar este producția cinematografică fără actori, realizarea sa bazându-se pe filmarea unor persoane, evenimente, peisaje sau obiecte din realitate. Părerea multor specialiști este aceea că documentarul ne prezintă o viziune extrem de largă, detaliată și profund descrisă despre o temă aleasă drept subiect de abordare.

Într-o altă accepțiune, istoria cinematografului a fost deschisă de documentare. Pe toate meridianele, acolo unde arta cinematografului a pătruns în urmă cu decenii, documentarul a precedat activitatea cinematografică de orice altă natură, a inspirat multe curente artistice și școli naționale, marcând, în fond, datele reale de naștere ale cinematografulor lumii. Faptul are o explicație simplă, foarte la îndemână: documentarul s-a dovedit dintotdeauna forma cea mai spontană de expresie a cinematografului. În audiovizual, portretul nu este doar imaginea exterioară a personajului.

Acesta scoate în evidență și calitățile interioare, gândirea, reacțiile protagonistului, relația sa cu lumea înconjurătoare etc. Când vorbim despre documentar-portret, se subînțelege crearea unui film dedicat unei persoane fizice reale, unde regulile de joc rămân aceleași ca în

pictură și fotografie. Portretul se naște nu odată cu arta, dar numai atunci când omul se realizează ca un eveniment unic, neasemănător cu nicio oarecare altă ființă, cu niciun oarecare alt om. Portretul este una din cele mai înalte forme de artă, ce s-a copt mult în adâncul ei, înainte de a se izola, și a cuceri în ea locul său independent și drepturile sale unice.

Fiind foarte apropiat de producțiile cinematografice, filmul documentar TV are o imagine bună și este apreciat. În constantă evoluție, documentarul folosește diferite formate, inclusiv ficțiune și scenaristică. Bazată pe situații reale, partea artistică a imaginilor este subliniată de producătorul filmului prin alegerea cadrelor, luminii și coloanei sonore.

O particularitate ce vizează potențialul documentarului o reprezintă domeniul variat al subiectelor, care se pot extinde de la cele istorice, geografice, până la cele referitoare la meserii, pasiuni, personaje interesante.

Evoluția documentarului televizat a constituit un proces deosebit de îndelungat și complex, ca în cele din urmă să devină o artă sublimă. Cu toate acestea, nu se poate exclude probabilitatea ca documentarul televizat, ca gen aparte, cunoscut de noi, să dispară, iar asta din cauza tot mai multor emisiuni de specializare și divertisment care sunt populare în rândul telespectatorilor. O altă problemă ar fi costurile comparativ mari la producerea unui documentar de televiziune, legate de utilizarea resurselor tehnice performante și a duratei extinse de producție. Oricum, în această problemă pesimiștii și optimiștii continuă să insiste asupra argumentelor lor, în timp ce documentarul capătă noi forme și formate de exprimare.

Fiind un gen dinamic și complex, documentarul-portret televizat reprezintă un produs audiovizual important. Acest gen oferă o mulțime de posibilități de a transmite informația de la sursă, protagonistul filmului, către public, telespectator. În acest sens, crește credibilitatea produsului final și se minimizează riscul interpretării eronate a informației comunicate.

În urma celor prezentate în această lucrare, autorul, bazându-se pe experiența personală acumulată pe parcursul realizării documentarului-portret televizat, dar și plecând de la rolul acestuia în televiziune, a constatat că documentarul televizat poate fi considerat o probă de

măiestrie a oricărui jurnalist de televiziune, deoarece cuprinde aproape toate genurile publicisticii audiovizuale: interviuri, elemente ale reportajului, comentarii, investigații, dar și elemente dramaturgice în care este implicat protagonistul și care reflectă, în același timp, scene parcă rupte din realitate.

Procesul de realizare a unui film documentar-portret nu este deloc simplu, deoarece el vizează realizarea unei producții foarte diverse din punct de vedere tematic, al formatului, obiectivului, protagonistului. Portretele televizate pot realiza atât funcția cognitiv-educativă, cât și cea de divertisment a televiziunii.

Datorită documentarului-portret, telespectatorul poate descoperi oameni noi și destine interesante, el poate deveni un bun stimul pentru public. Unii se pot regăsi în aceste creații, alții devin mai inspirați și chiar motivați pentru a face schimbări spre bine. Aceste lucrări oferă posibilitatea telespectatorilor de a cunoaște mai bine lumea și adevărurile despre ea, viața în toate dedesubturile ei, ajută la descoperirea unor veritabile personalități și contribuie la afirmarea și consolidarea unor eterne valori general-umane.

COMUNICAREA GUVERNAMENTALĂ DIN REPUBLICA MOLDOVA PE NEW MEDIA

*Iulia BULUDOV, Facultatea de Jurnalism și
Științe ale Comunicării*

In today's world the impact of new communicational technologies at the economic, social and political level cannot be ignored anymore. Political crisis that has happened at the beginning of 2016 in the Republic of Moldova has proved that governmental structures haven't yet established friendly relations with new media, which are now omnipresent in every citizen's life. Since the "Twitter Revolution" in 2009 until today new media plays a big role in the socio-political life of Moldova and trigger crises. This research reflects on how new media has developed lately in the Republic of Moldova and analyses the quality of digital communication among public structures.

Noile media și noile tehnologii de comunicare au accelerat viteza comunicării și, ca rezultat, crizele au devenit globale.

Nicio organizație și, în mod special instituția de stat, nu mai trece prin crize izolat. Sub impactul new media comunicarea sociopolitică și economică s-a schimbat foarte mult, determinând formațiunile politice și organismele guvernamentale să caute noi abordări și strategii, iar tranzacțiile comerciale au luat o altă formă.

Comunicarea în domeniul politic și guvernamental s-a dezvoltat împreună cu new media, prin perfecționarea modalităților de comunicare și tehnici persuasive/manipulative, prin adoptarea unor strategii de gestionare a imaginii din ce în ce mai diversificate.

Chiar dacă Internetul încă nu a întrecut televiziunea după mărimea audienței în Republica Moldova, trebuie, în orice caz, să avem în vedere progresul tehnologic fără precedent al prezentului, în care telefoanele mobile, cu modelele atât de evolute, concurente cu calculatoarele, sunt, în primul rând, la îndemâna cetățenilor.

Telefonul performant în zilele noastre oferă aceleași servicii ca și Internetul, trimiterea mesajelor e-mail și SMS, mesaje însoțite de fișiere audio-video. După cum spunea Manuel Castells: „Internetul a oferit originalitatea comunicării prin multipla sa natură și a accentuat capacitatea publicului de a se mobiliza în jurul unei probleme publice.” Internetul a accelerat considerabil diseminarea informațiilor, având un efect major asupra multiplicării mesajelor politice prin circularea lor virală, din blog în blog. Cea mai importantă caracteristică a noilor media este puterea lor în relaționarea cetățenilor cu guvernanții, care este mult mai mare decât media tradițională. Comunicarea în new media a transferat puterea de la elite la poporul obișnuit, care a devenit mai activ și a primit dreptul la opinie.

Noile tehnologii au capacitatea de a pune pe picior de egalitate societatea. Internetul este o sursă de informare și un medium de comunicare, care în același moment reprezintă sfera publică virtuală. Prin îmbinarea unică a textului cu componentele audio-video, noile tehnologii de comunicare au un potențial politic cu propensiune în viitor. Sondajul public elaborat în cadrul cercetării a demonstrat că pentru mai mulți oameni prima sursă de informare despre ultimele noutăți este Internetul, iar portalurile de știri on-line beneficiază de mai multă încredere decât noutățile prezentate la televizor.

Pentru că noutățile în rețelele de socializare se răspândesc cu o viteză enormă, instituțiile de stat au ca scop desfășurarea comunicării în mediul on-line. Însă, din păcate, instituțiile publice din Republica

Moldova sunt pur și simplu prezente în rețelele de socializare, iar conturile lor pe Facebook sunt strict informative, ceea ce nu este de ajuns. Pentru a avea succes în social media, atât politicienii, cât și instituțiile de stat trebuie să-și construiască comunitățile proprii.

Astfel, politicienii pot să fidelizeze electoratul și să obțină unul nou, iar pentru instituțiile de stat comunitățile din mediul online o să fie foarte utile în gestionarea crizelor. O mare provocare la care guvernele din era Internetului trebuie să răspundă este faptul că oamenii au o nevoie crescută de a primi informații și comunicarea în new media permite acest lucru.

Din această cauză o informație guvernamentală nu poate fi păstrată în secret mult timp, deoarece presiunea pentru o informare corectă și o comunicare deschisă între guvernați și public devine tot mai mare. Rezultatele acestei presiuni le-am urmărit cu toți în timpul protestelor care au avut loc de la începutul anului 2016 în Republica Moldova.

De la „Revoluția Twitter” care a avut loc în aprilie anul 2009 până astăzi s-au făcut puține modificări în domeniul comunicării guvernamentale în mediul on-line.

În anul 2010 a fost înființat Centrul de Guvernare Electronică, care prin activitatea sa încearcă să modernizeze serviciile publice și comunicarea publică.

În anul 2013 Centrul a publicat „Regulamentul privind utilizarea rețelelor de socializare în instituțiile guvernamentale”. Documentul menționat descrie cum ar trebui să fie comunicarea pe conturile instituțiilor publice și cum ar trebui ele să construiască un dialog cu cetățenii. Însă din analiza conturilor Guvernului Republicii Moldova, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al R. Moldova și Parlamentului Republicii Moldova, am ajuns la concluzia că nu toate regulile prescrise de Centrul de Guvernare Electronică sunt utilizate în practică:

1. Nu sunt indicate datele de contact ale persoanelor responsabile de comunicarea pe cont.

2. La comentariile publicului nu există niciun răspuns.

3. Iar în timpul crizei care a avut loc în ianuarie 2016 nu s-a făcut niciun comentariu pe paginile instituțiilor implicate.

După cum arată experiența, comunicarea în rețelele de socializare este mai atractivă pentru public, la fel ca și mai interactivă și mai operativă, ceea ce înseamnă că viitorul comunicării este în mediul

online. În comparație cu alte instituții, cel mai activ cont pe Facebook are Guvernul Republicii Moldova, însă pe 20 ianuarie 2016, când aveau loc proteste și când situația în țară a fost foarte tensionată, nici Parlamentul, nici Guvernul nu a comentat situația. Mai mult ca atât, pe pagina Guvernului a apărut o postare cu prilejul obținerii de către o tânără a unui număr de 20 000 de fani, ceea ce nu a fost relevant și a cauzat multe nemulțumiri în rândul cetățenilor.

Dar lucrurile pot fi schimbate. Putem lua exemplul chiar de la țara noastră vecină, Ucraina, care în ultimii doi ani se află într-o perioadă de criză constantă. Cu toate acestea, cetățenii au stăpânit comunicarea în noile media și chiar au găsit metoda de a răspunde la provocările și la propaganda neagră. De exemplu, înainte de Anul Nou în Ucraina exista un zvon răspândit de propaganda rusească că începând cu 1 ianuarie 2016 toți bărbații ucraineni de la 16 până la 60 de ani o să fie mobilizați în armată. Aceasta nu a fost adevărat și modul în care armata Ucrainei a reacționat pe Facebook a fost: „Bărbații nu vor fi mobilizați, femeile nu vor fi mobilizate, animalele lor tot nu se vor alătura armatei, iar cei care răspândesc zvonuri nu o să primească cadouri de la Moș Crăciun.”

Motivul principal pentru care s-a hotărât ca reacția să fie astfel este pentru că un conținut de genul dat se răspândește mult mai repede. Oleg Naumenko, ofițer de Comunicare și Media, Ukraine Crisis Media Center, ne-a dat mai multe exemple și sfaturi în privința la felul în care pot fi folosite rețelele de socializare pentru gestionarea crizelor. În opinia sa, în comunicarea de criză în noile media este important să fii onest și să nu încerci să ascunzi anumite lucrurile. La fel de important este să arăți empatie și să prezinți publicului un plan de acțiuni, explicând ce faci acum și ce urmează să faci în viitorul apropiat. Dacă oficialii noștri aveau să prezinte publicului un plan de acțiuni în perioada în care au apărut primele provocări, poate situația nu avea să se agraveze și să rezulte un protest agresiv.

Trăind în secolul XXI nu mai putem ignora inovațiile comunicaționale și progresul tehnologic. În secolul în care oamenii au acces la o mulțime de informații nu mai putem ascunde ceea ce este de interes public. Rezultatele sondajului au arătat că oamenii se așteaptă ca instituțiile publice să fie mai active în rețelele de socializare și să interacționeze cu publicul mai mult. Oare dorința poporului și

interesul public nu sunt un motiv destul de puternic pentru a trece de la teorie la practică?

Referințe:

1. ANDRONIC, L., ZAVADSCHI, A. *Comunicare societală și relații publice în perioadă de criză*. Chișinău: CEP USM, 2010. 203 p.
2. BOȘOTEANU, I. C. *New media*. Iași: Institutul European, 2012. 258 p.
3. CASTELLS, M. *The Information Age: Economy, Society and Culture*, vol. 2, *The Power of Identity*. Oxford: Blackwell Publishing, 2004. 584 p.
4. CRĂCIUN, I. *Prevenirea conflictelor și managementul crizelor*. București: Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, 2006. 320 p.
5. TOADER, F., GRIGORAȘI, C., FRUNZĂ, S. *Politica user friendly*. București: Tritonic, 2011. 256 p.
6. WOLTON, D. *Internetul. O teorie critică a noilor media*. București: Comunicare.ro, 2012. 246 p.

Recomandat:

Ala ZAVADSCHI, dr., conf. univ.

**DIMENSIUNEA ETICĂ A DISCURSULUI PUBLICITAR.
STUDIU DE CAZ: PUBLICITATEA STRADALĂ
COMPANIA „PONTI”**

Olga MELMAN, Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării

Following research paper attempts to explain the importance and role of ethics in advertising and daily life. Ethics in advertising is considered one of the most important issues, especially nowadays. Hence, advertising influences and manipulates public opinion instead of sending a clear and convincing message. The main purpose of this thesis is to identify the role of ethics in advertising and to create research based on theoretical knowledge.

In the first chapter concept of ethics and the main theory behind it is introduced. It is based on different examples taken from local advertisements. The second chapter is about advertising of local company „Ponti”. Therefore, society that promotes human rights and tolerance can be considered ethical and civilized.

Etica în discursul publicitar este un subiect cu un grad sporit de interes, mai ales în ultimele decenii. Comunicarea publicitară a ajuns să influențeze publicul, să-l persuadeze, să-l manipuleze, să-i schimbe atitudinile și comportamentul. Cu regret, discursul publicitar urmărește, de cele mai multe ori, nu transmiterea unei informații sau a unui mesaj convingător și clar către public, ci mai degrabă dezinformarea și manipularea lui cu scopul de a obține profit.

Importanța și actualitatea studiului rezidă în iminența respectării normelor etice în discursul publicitar, deoarece în zilele noastre publicitatea are un caracter masiv și cvasitotal, influențând un public foarte extins și având, de regulă, grupuri-țintă foarte diferite. Orice instituție, fie guvernamentală, nonguvernamentală sau privată, trebuie să respecte publicul și să ridice noul grad de moralitate în societate, prin evitarea încălcărilor de ordin etic, prin eliminarea oricăror discriminări și prin excluderea minciunii din comunicarea publicitară. Scopul cercetării, așadar, este identificarea rolului eticii discursului publicitar în societatea contemporană și elaborarea unui studiu de caz în baza aplicării cunoștințelor teoretice.

În realizarea lucrării am utilizat mai multe metode de cercetare: metoda istorică, prin intermediul căreia s-au studiat aspectele evoluției principiilor etice universale, a dimensiunii etice în comunicarea publicitară; metoda comparativă, utilizată în special, pentru a confrunța teoriile, principiile, dimensiunile valorice în publicitate; metoda sociologică, și anume sondajul de opinie, pentru a efectua o analiză cât mai complexă pentru studiul de caz și alte metode.

Atunci când vorbim despre principii etice pe care ar trebui să le urmeze orice publicitate, trebuie să menționăm, de exemplu, că în cazul *eticii de gen* de cele mai multe ori publicitatea este atacată pentru că prezintă incorect imaginea bărbatului și a femeii. Dar în ultimii zece ani imaginea femeii a suportat modificări esențiale. În trecut, feministele protestau împotriva faptului că femeia din publicitatea apărea doar ca o gospodină/mamă, care mereu cere ajutor de la bărbat, sau, pur și simplu, ca un obiect al atenției sexuale. Din fericire, în zilele noastre, pe lângă publicitatea obișnuită, în care femeia joacă un rol „tradițional”, tot mai des în discursul publicitar regăsim femeile în rol de profesioniste – medici, profesori, manageri, avocați. O altă problemă a discursului publicitar actual o constituie etica de limbaj. Publicitatea este deseori acuzată de încălcarea regulilor corectitudinii lingvistice. Cei care scriu texte publicitare foarte des comit greșeli gramaticale elementare. Cercetările

arată că oamenii sunt mai receptivi la limbajul simplu în publicitate decât cel oficial. Dar nu trebuie să uităm că dacă stilul simplu este accesibil și permis, greșelile gramaticale nu pot fi tolerate în publicitate, ele constituind un afront pentru public. Dacă ne referim la principiile etice universale și discursul publicitar, conchidem că respectarea normelor etice se referă nu doar la imagine în publicitate, dar și la text și la sunet.

Am cercetat discursul publicitar stradal al companiei „Ponti”, în care am analizat concordanța mesajului publicității redat prin imagine și limbaj. La fel, pentru a afla atitudinea societății față de publicitatea stradală și discursul publicitar „Ponti”, am hotărât să elaborăm un chestionar. În același timp am realizat două interviuri cu experți în domeniu: Viorel Mardare – regizor, jurnalist și blogger, cu care am abordat dimensiunea etică a publicității în general și a publicității „Ponti” în particular. De asemenea, am discutat despre normele etice de care se ghidează atunci când scrie scenariile pentru spoturi publicitare. În interviul cu Ghelena Rijcov, psiholog la liceul A.S. Pușkin, am discutat despre influența publicității stradale per general și a publicității „Ponti” asupra copiilor.

Am analizat imaginea mai multor panouri publicitare „Ponti”, la fel am făcut comparația între publicitate la unele și aceleași produse și am tras următoarea concluzie: compania „Ponti” știe totuși cum se creează o publicitate bună, eficientă și etică. Însă foarte des revine la sexism în panouri publicitare, pentru că aceasta, după părerea directorului „Ponti”, „vinde bine”. În același timp am analizat și text publicitar pe panourile publicitare „Ponti”, și concluzia cea mai importantă pe care am făcut este că foarte des imaginea și textul nu au nicio legătură. De exemplu, e greu de înțeles ce au vrut să spună creatorii publicității prin acest slogan: „Mai aproape de tine”.

„Mai aproape de tine”

„Mai aproape de tine”

Că acești copii sau copiii în general sunt mai aproape unul de altul? Copiii sunt mai aproape de clienți? Sau compania „Ponti” este mai aproape de noi, adică de clienți sau potențialii săi clienți? Același lucru vedem și pe imaginea a doua și nu înțelegem, mai aproape de cine sunt acești tineri? În general, sloganul dat ni se pare destul de ambiguu și dacă e vorba că „Ponti” este „mai aproape de noi”, aceasta are un scop clar definit, de a poziționa compania „Ponti” mai presus de clienți.

Sloganul „Ponti” „Pentru picioarele dragi” de obicei se prezintă în trei limbi: română, rusă și engleză, ceea ce este foarte laudabil. Dar, fiind tradus cuvânt în cuvânt, semnificația lui se modifică, astfel că sensul este diferit în toate trei limbi. De exemplu, dacă în limba engleză „For lovely legs” sună foarte plăcut și noi ne imaginăm chiar picioare tratate cu grijă, în limbile rusă și romană „picioare” și „ноги” sună cam dur și se referă mai mult la partea de jos a piciorului. Consideră că sloganul nu trebuie tradus, pentru că în foarte multe cazuri se pierde mesajul pe care a vrut să-l transmită compania. Deși mai greu de găsit, echivalentul în altă limbă ar fi soluția optimă. Important e să fie transmisă ideea principală, fie și cu alte cuvinte. Astfel atestăm la publicitatea „Ponti” abateri grave de la rigorile elaborării discursului publicitar și încălcarea eticii de imagine.

Am menționat că am elaborat și chestionar autoadministrat, ceea ce înseamnă că respondentul îl poate completa singur. Rezultatele au arătat că mai mulți oameni consideră publicitatea „Ponti” nu doar neetică, dar și agresivă și sexistă. De exemplu, 64% din respondenți consideră că publicitatea „Ponti”, în mare și foarte mare măsură, conține elemente de sexism, 62% de oameni consideră că publicitatea „Ponti” afectează negativ psihicul copiilor. Rezultatele date demonstrează că situația cu publicitatea „Ponti” este destul de gravă și conducerea companiei ar trebui să mediteze asupra impactului discursului publicitar și să opereze modificările de rigoare. Reclama companiei promovează valori false sau exagerate, stimulează atitudini care nu sunt loiale față de public, iar în unele cazuri și discriminatorii, cum ar fi defăimarea vieții de familie, relațiilor în cuplu sau inocularea principiilor nesănătoase pentru societatea noastră.

Scopul, precum și obiectivele, propuse cercetării, au fost atinse. Concluzionând, putem spune că obiectivele practice au fost valorificate prin studiul de caz. „Ponti” este o companie care a oferit materiale grafice suficiente pentru efectuarea unui studiu complex. În urma celor ana-

lizate, considerăm oportun elaborarea unor sugestii și recomandări, pe care vom depune efort să le implementăm în viață în măsură posibilă-ților. Așadar, considerăm oportun să fie promovate:

- cooperarea mai strânsă între instituțiile publice și organizațiile nonguvernamentale pentru ameliorarea calității discursului publicitar din RM;
- reglementarea cadrului legal pentru interzicerea publicității agresive;
- interzicerea panourilor de publicitate stradală, care nu comportă mesaj socioeducational corect;
- implicarea mai activă a organizațiilor nonguvernamentale în promovarea discursului publicitar corect al publicității comerciale;
- atragerea atenției organelor de resort la problema eticii în discursurile publicitare din țară.

Dimensiunea etică a comunicării capătă valențe tot mai pregnante într-o societate care promovează drepturile omului și spiritul de toleranță.

Bibliografie:

1. CAPCELA, V. *Etica*. Chișinău: Tipografia centrală, 2003. 240 p.
2. RUNCAN, M. *Introducere în etica și legislația presei*. București: All Educational, 1998. 223 p.
3. НЕКРАСОВ, А.И. *Этика*. Москва: ООО «Одиссей», 2007. 412 с.
4. *Ghid de stil cu norme etice*. Disponibil: http://www.unicef.org/moldova/Ghid_Etica_Jurnalist_RO.pdf [Accesat pe 09.05.2016].
5. LEGEA nr.1227 din 27.06.1997 cu privire la publicitate. Capitolul III «Cerințele față de publicitate». Disponibil: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=311557&lang=1>. [Accesat pe 13.05.2016].

Recomandat
Silvia GROSSU, dr., conf.univ.

SOCIOLOGIE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

SCHIMBĂRI ÎN DISTRIBUȚIA ROLURILOR FAMILIALE ÎN SOCIETATEA CONTEMPORANĂ

Vera OBOROCEANU, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

In modern times, the family as social institution has to face different challenges, while its traditional model changed. Family roles are a crucial factor in shaping the marital harmony and familial environment. Deviant family roles have a great impact on family functioning and can generate many social problems. The research is focused on elucidation of deviant changes in distribution of family roles in contemporary moldovan society and assesment of their impact on family functioning.

Pe parcursul istoriei umanității, familia s-a constituit drept cea mai adecvată formă de conviețuire între sexe și de viață conjugală, fiind o structură socială care asigură continuitatea neamului prin transmiterea experienței sociale, educația cuvenită a generațiilor tinere și care contribuie la menținerea sănătății membrilor săi. Cu toate acestea, trecerea timpului a lăsat amprente esențiale în cadrul instituției familiei și în relațiile familiale. Familia tradițională, bazată pe căsătorie, în prezent nu mai este un model familial dominant, suportând concurența cu diferite forme de conviețuire, mai mult sau mai puțin acceptate.

În acest context, autorul și-a propus drept scop elucidarea schimbărilor deviate în distribuția rolurilor familiale în societatea contemporană și aprecierea impactului lor asupra funcționării familiei. Pentru realizarea scopului au fost aplicate mai multe metode praxiologice: ancheta sociologică, observația, studiul de caz, analiza documentelor sociale ș.a. Ancheta sociologică a fost realizată în baza unui chestionar, aplicat locuitorilor din or. Chișinău, cu vârsta cuprinsă între 23 și 62 de ani, prin care am urmărit să aflăm atitudinea acestora cu privire la distribuirea rolurilor și responsabilităților în cadrul familiei.

Rezultatele cercetării demonstrează că modificările la nivelul rolurilor familiale pot genera mai multe probleme sociale. Copiii din familiile în care există devieri de roluri parentale manifestă comportament conflictual, tulburări psihologice ș.a. Aceste stări comportamentale, la rândul lor, pot constitui cauza apariției unor probleme precum

violența în familie, abuzul, abandonul copiilor, divorț, consum de alcool și substanțe narcotice, delincvență ș.a.

Conform opiniei respondenților, **persoanele căsătorite sunt mai fericite**, iar principala condiție pentru o viață familială armonioasă este participarea egală a soților la treburile casnice și educarea, îngrijirea copiilor. În societatea moldovenească soția, de obicei, își asumă o mare parte din roluri, pe când soțul are mai puține, în mod egal își repartizează rolurile doar 20%. Datele studiului pun în evidență tendințele tradiționale, încă larg răspândite în societatea moldovenească, conform cărora femeia este mai mult angajată în treburile familiei, ei revenindu-i și cele mai responsabile roluri – de a crește și educa copiii, de a asigura confortul căminului familial și de a îngriji sănătatea membrilor familiei.

Problematica rolurilor familiale, așteptărilor, anticipărilor și a percepțiilor de rol constituie un subiect intim și sensibil, implicând caracterul și particularitățile individuale ale membrilor familiei, așteptările și dezamăgirile lor față de parteneri și ceilalți membri. Membrii familiei interacționează în permanență între ei, iar viața de familie este rezultatul acestei interacțiuni continue. Rolurile de soț și soție sunt unele dintre cele mai importante roluri sociale, întrucât rolurile asumate de către părinți influențează atmosfera familială, iar aceasta, la rândul său, determină în mod direct formarea și dezvoltarea copilului și a adultului de mai târziu. Un rol conjugal corespunzător, adoptat de către cuplu până la apariția copiilor are, de asemenea, o influență puternică asupra adoptării rolului de părinte de mai târziu. Armonia vieții de familie depinde de faptul cum își îndeplinesc rolurile membrii săi. Rezultatele cercetării au demonstrat că cu cât distribuția sarcinilor și deciziilor este mai echitabilă între parteneri, cu atât familia este mai trainică și mai unită, cu impact benefic asupra socializării copiilor și pregătirii lor pentru propria familie conjugală.

În prezent, se pretinde obținerea unei egalități între femeie și bărbat în toate sferele vieții sociale și eliminarea discriminării femeii. Totuși, conform rezultatelor cercetării, în societatea noastră mai există stereotipuri în ce privește statutul femeii și al bărbatului, ceea ce determină și distribuția rolurilor în cadrul familiei. În pofida tendinței de egalitate între genuri, în societatea moldovenească predomină opinia că pentru o viață familială armonioasă este mai bine ca femeia să se

dedice în totalitate familiei și gospodăriei. Aceasta însă este greu a realiza în condițiile situației economice din țară, când ambii soți trebuie să participe la întreținerea familiei.

Importanța rolului pe care mama sau tata îl adoptă în familie constă în faptul că rolul parental sau maternal adoptat în familie va fi propagat, prin intermediul copiilor, mai departe. În acest mod, vor fi afectate nu doar una-două persoane, ci și generațiile viitoare pe mulți ani de acum încolo. Îndeplinirea inadecvată a rolurilor familiale afectează cel mai mult copiii, care pot dezvolta tulburări psihologice, comportament conflictual etc. Mai grav este faptul că, preluând modelul de rol al părinților, copiii vor urma aceleași greșeli în propriile familii, generând un șir de probleme sociale.

Recomandări. Familia moldovenească este tot mai mult supusă noilor provocări – migrația, creșterea ratei divorțurilor, situația dificilă economică din țară, dezvoltarea rapidă a tehnologiilor și globalizarea. Toate acestea nu totdeauna au impact favorabil asupra instituției familiei, generând adesea separarea și destrămarea familiilor, abandonul copiilor ș.a. Asistenței sociale îi revine, în acest context, un rol primordial în ce privește identificarea la timp a problemelor familiei cu devianțe de rol și identificarea unor soluții eficiente de prevenire a destrămării familiei și de consolidare a ei. Soluționarea acestor probleme trebuie să pornească de la elucidarea cauzelor care au determinat membrii familiei să adopte sau să neglijeze anumite roluri. În această direcție, este necesar ca asistentul social să colaboreze cu **echipa multidisciplinară** în acumularea informațiilor despre membrii familiei: psihologul, polițistul de sector, reprezentanții autorităților publice locale, profesorii și alți membri ai comunității.

La nivel național, este necesară elaborarea unei strategii complexe de protecție a copilului, care să prevadă și funcționalitatea rolurilor parentale în cadrul dezvoltării și educației adecvate a copiilor. În acest scop, pot fi identificate mecanisme de protecție a copiilor în cazul în care părinții nu își îndeplinesc rolurile față de copii, punându-le în pericol sănătatea, performanțele mentale ș.a. Concomitent, sunt necesare și **măsuri educative, de formare și dezvoltare a deprinderilor părintești** încă din tinerețe, astfel încât părinții să obțină abilitățile utile rolurilor familiale. Acestea trebuie susținute de către întreaga comunitate, cu participarea instituțiilor de învățământ, Bisericii, ONG-urilor, mass-mediei ș.a.

Menționăm în concluzie că familia este cea mai importantă instituție socială, în ea sunt concentrate cele mai valoroase resurse, dar tot aici pot apărea și unele probleme grave ce pot afecta dezvoltarea umană. În cadrul familiei se formează modelul personalității și imaginea de sine care va persista întreaga viață. Trebuie să conștientizăm necesitatea aportului fiecărui individ în parte și a societății în general la continuitatea și promovarea valorilor familiale. Un rol important în protecția familiei, asigurarea unui echilibru în distribuția rolurilor familiale și identificarea soluțiilor prin care să se asigure continuitatea familiei ca instituție socială, mediu de dezvoltare și educare a tinerelor generații, de modelare și transmitere a modelelor morale îi revine asistentului social.

Bibliografie:

1. BARAN-PESCARU, A. *Familia azi. O perspectivă sociopedagogică*. Aramis, 2004.
2. BONCHIȘ, E. *Familia și rolul ei în educarea copilului*. Iași: Polirom, 2011.
3. BULGARU, M. *Asistența socială: fundamente teoretice și practice*. Chișinău: CEP USM, 2009.
4. BULGARU, M., CHISTRUGA, I. *Familia tânără: aspecte ale adaptării la societatea în schimbare*. Chișinău: CEP USM, 2015.
5. GAGAUZ, O. *Familia contemporană între tradițional și modern*. Chișinău: „Tipografia-Sirius” SRL, 2011.
6. ILUȚ, P. *Sociopsihologia și antropologia familiei*. Iași: Polirom, 2005.
7. MIHĂILESCU, I. *Familia în societățile europene*. București: Editura Universității, 1999.
8. *Modelul familiei în tranziție și răspunsul politicilor publice la schimbări de valori și structuri sociale în Republica Moldova*. Raport de cercetare UNICEF – IDIS Viitorul. Chișinău, 2008.

*Recomandat
Maria BULGARU, dr. hab., prof. univ.*

INSTRUIREA VOCAȚIONALĂ ȘI ANGAJAREA ASISTATĂ A PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI – O FORMULĂ DE INCLUZIUNE SOCIALĂ (Cazul AO Eco-Răzeni)

Dorina GURĂU, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

Socio-professional integration of youth with disabilities represents an important perspective for today society. The main purpose of the article consists in highlighting positive aspects of implementing vocational education process, as well the necessity to approach the concept of disability from multilateral perspective, in order to achieve a higher success in practical implementation of working methods and techniques for developing abilities and capacities of people with disabilities for an independent life, but also for integration on labour market, which represents the main goal for our government.

Integrarea socioprofesională este o condiție prealabilă în realizarea incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități, în special în zonele rurale, unde nu sunt disponibile serviciile sociale și economice. Starea dată a lucrurilor limitează egalitatea de șanse și participarea deplină la viața comunității, contribuind la dependență și vulnerabilitate.

Estimativ, numărul total al persoanelor cu dizabilități în Republica Moldova este de 184,3 mii de persoane, inclusiv 14,0 de mii copii cu vârsta de 0-17 ani. Persoanele cu dizabilități reprezintă 5,2% din populația totală a țării.

Conform datelor studiului selectiv *Cercetarea Bugetelor Gospodăriilor Casnice*, doar 41,4% din persoanele cu dizabilitate în vârstă de 15 ani și peste sunt ocupate în câmpul muncii, comparativ cu 65,9% în cazul persoanelor fără dizabilitate. În conformitate cu prevederile legislației muncii, precum și cu dispozițiile speciale din Legea privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, persoanele cu dizabilități au dreptul de a munci și de a obține venituri. Acestea pot fi încadrate în muncă conform pregătirii lor profesionale și capacității de muncă, atestate prin certificatul de încadrare în grad de dizabilitate emis de comisiile de evaluare.

Dizabilitatea este un termen generic pentru a desemna *afectări/deficiențe, limitări de activitate și restricții de participare, care denotă*

aspectele negative ale interacțiunii între individ (factorii de mediu și cei personali), iar persoana cu dizabilități este o persoană cu deficiențe fizice, mintale, intelectuale sau senzoriale, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere/obstacole, pot îngreuna participarea ei deplină și eficientă la viața societății în condiții de egalitate cu celelalte persoane [2].

Din cercetarea efectuată de autor („Opinia și atitudinea populației cu privire la persoanele cu dizabilități”), observăm că fiecare categorie de vârstă are o anumită viziune asupra semnificației termenului de dizabilitate (a se vedea Figura 1).

Astfel, populația cu vârsta cuprinsă între 18-23 ani, percepe cel mai frecvent dizabilitatea ca greutate și suferință, iar populația mai în vârstă (50-55 ani), ca persoane care merită compasiune și milă. Persoanele cu vârsta cuprinsă între 30-35 de ani atunci când se referă la termenul de „dizabilitate”, se gândesc la soartă/ghinion, în mărime de 29%, sau la compasiune/milă (21%).

Educația persoanelor cu dizabilități s-a realizat o lungă perioadă de timp, cu precădere, în forme segregate, ca educație specială, separată de cea obișnuită. Se considera că numai în unitățile de educație specială pot fi create condițiile propice (din punct de vedere material, al pregătirii personalului, al dezvoltării unor proceduri și standarde specifice) în vederea satisfacerii cerințelor educative speciale ale copiilor cu diferite tipuri de deficiențe.

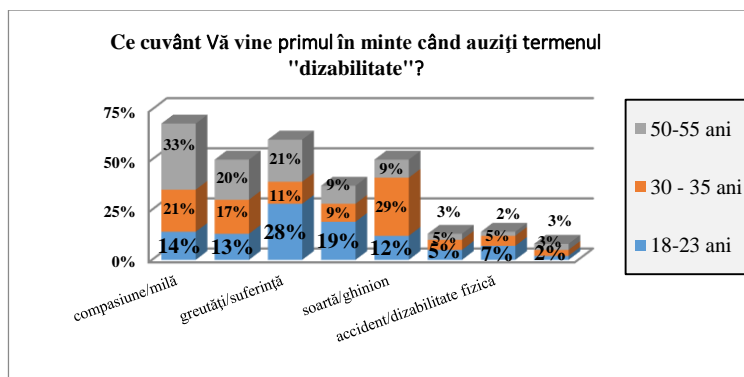

Fig. 1. Opinia și atitudinea populației cu privire la persoanele cu dizabilități

Sursa: Cercetarea autoarei.

În ultimele decenii, s-a demonstrat că opțiunile integrării și incluziunii copiilor cu deficiențe în învățământul obișnuit prezintă multiple avantaje pentru atingerea obiectivului egalizării șanselor. Persoanele cu dizabilități intervievate susțin cu privire la dificultățile de învățare că „... trebuie să fim foarte atenți la ceea ce spune formatorul, pentru că ne aduce la cunoștință informație foarte utilă, ne învață lucruri bune..” (27 ani_rural_fem.) sau „e foarte dificil să ținem pasul cu unii dintre colegii noștri, deoarece uneori lor le este mai ușor să învețe, eu am probleme cu memorizarea și uneori este necesar ca formatorul să îmi repete de câteva ori aceeași informație ca eu să o țin minte pe o mai mare bucată de timp...” (23 ani_rural_fem.).

Instruirea și pregătirea vocațională a persoanelor cu dizabilități, în special a celor cu dizabilități intelectuale, necesită o atenție sporită privind metodele și tehnicile utilizate pe parcursul orelor de instruire. Majoritatea tinerilor cu dizabilități întâmpină dificultăți de învățare, de aceea formatorul trebuie să utilizeze cât mai multe tehnici și metode de predare interactive, dar, în același timp, foarte simple, pentru ca tinerii să fie capabili să perceapă și să memoreze informația pusă la dispoziție. În ceea ce privește instruirea practică a specialității, majoritatea tinerilor din această categorie de beneficiari învață prin procesul de imitare, care uneori necesită o lungă perioadă de timp, pentru că majoritatea acțiunilor lor sunt lipsite de consecutivitate logică și sunt realizate la nivel instinctiv, mecanic.

Un model de pregătire și instruire vocațională a persoanelor cu dizabilități îl implementează Asociația Obștească Eco-Răzeni, care în mai 2015, în parteneriat cu Întreprinderea socială „Floare de cireș” SRL și suportul SOIR Moldova, a lansat Programul de instruire la locul de muncă și angajarea asistată a persoanelor cu dizabilități în cadrul proiectului „Antreprenoriatul social – formulă de incluziune socială performantă a grupurilor marginalizate, inclusiv a persoanelor cu dizabilități”.

Instruirea se efectuează la zi și cuprinde patru luni de cursuri teoretice (36 ore) și practice (316 ore) care se desfășoară în cadrul Întreprinderii sociale „Floare de cireș” SRL (s. Răzeni, r. Ialoveni). Persoanele instruite beneficiază de bursă, materiale pentru curs, cazare gratuită și cheltuieli de transport. Programul include și sesiuni de formare a abilităților de viață independentă, orientare în carieră, asistență în identificarea unui loc de muncă și suport în primele 12 luni de la angajare.

Procesul de incluziune socioprofesională a persoanelor cu dizabilități necesită implicare din partea tuturor actorilor sociali implicați: familia, comunitatea, instituțiile guvernamentale, dar și reprezentanții societății civile. Pornind de la constatările enunțate, pentru promovarea incluziunii sociale și profesionale a persoanelor cu dizabilități, propunem următoarele **recomandări**:

- elaborarea mecanismelor de implementare și monitorizare a politicii lor și legislației privind protecția drepturilor persoanelor cu dizabilități;
- acordarea unor facilități fiscale pentru angajatorii care încadrează în câmpul muncii persoane cu dizabilități;
- crearea unor servicii de suport pentru acordarea ajutorului persoanelor cu dizabilități la momentul integrării în câmpul muncii (angajare asistată, ateliere protejate etc.);
- Introducerea în procesul educațional, a metodelor și tehnicilor de instruire destinate tuturor persoanelor cu dizabilități, indiferent de forma de dizabilitate (limbaj mimico-gestual, limbajul Braille).

Referințe:

1. BURKE, P. *Disability and Impairment – working with children and family*. Jessica Kingsley Publisher, London, UK, 2008. 168 p.
2. Legea nr. 60 din 30.03.2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități. [Accesat 28.03.2016] Disponibil: <http://lex.justice.md/md/344149/>
3. Situația persoanelor cu dizabilități în Republica Moldova. [Accesat 19.02.2016] Disponibil: <http://www.statistica.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=4566>

Recomandat

Maria BULGARU, dr. hab., prof. univ.

TELEFONIA MOBILĂ: PRACTICI DE CONSUM ÎN RÂNDUL POPULAȚIEI DIN REPUBLICA MOLDOVA

Aliona SÎNCHEVICI, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

Scientific value of this work consists in interdisciplinary approach to mobile consumer behavior, this is presented from perspective of sociology, economics, psychology, quality of life. Analysis of determinants factors of the mobile consumer behavior using qualitative and quantitative methods in sociological investigation, elaboration of typology Prepay and Postpay clients.

În ultimele decenii mijloacele de comunicare au cunoscut un avânt spectaculos, devenind mult mai numeroase și mult mai accesibile. În

era informațională acestea trebuie să răspundă unui criteriu foarte important: *comunicarea în timp real*, ceea ce a favorizat utilizarea mai des a mijloacelor precum telefonie mobilă și internetul.

Industria telecomunicației mobile este o ramură ce se dezvoltă rapid și pe piața națională, aducând venituri semnificative companiilor prestatoare de servicii de telefonie mobilă. Pentru companiile de telecomunicații este esențial să se cunoască maniera în care răspund consumatorii la diverși stimuli și factori ce le influențează decizia. Pornind de la cele menționate mai sus, *scopul lucrării* constă în identificarea practicilor de consum de telefonie mobilă a populației din Republica Moldova prin determinarea factorilor decizionali.

Studiul a fost desfășurat în perioada martie-aprilie 2016, cu aplicarea a două metode sociologice: metoda *anchetei sociologice* pe bază de chestionar precodificat și *interviul semistrukturat* cu experți. Au fost realizate șase interviuri cu experți ce activează în domeniul prestării serviciilor de telefonie mobilă. Eșantionul cercetării cantitative a fost de 102 persoane ce utilizează servicii de telefonie mobilă. Analiza practicilor de consum de telefonie mobilă presupune investigarea aspectelor referitoare la: factorii determinanți în alegerea de către populație a operatorului de prestare a serviciilor de telefonie mobilă, atitudinile populației față de piața de telefonie mobilă națională etc.

Piața telefoniei mobile este o piață relativ recentă în Republica Moldova, totuși serviciile acesteia în țara noastră sunt aliniată la standardele europene și internaționale în domeniul telecomunicațiilor. Actualmente în Republica Moldova activează trei companii ce prestează servicii de telecomunicații mobile: Orange, Moldcell și Unité. Conform datelor statistice, numărul utilizatorilor de telefonie mobilă crește semnificativ: dacă în 2010 numărul total al utilizatorilor de telefonie era de 3 165 100, la începutul anului 2015 numărul a ajuns la 4 369 600, adică la 100 de persoane revine 120 de cartele SIM, ceea ce încă o dată demonstrează interesul clienților față de aceste servicii [1].

Utilizatorii de telefonie mobilă au la dispoziție o gamă largă de servicii din acest domeniu, atât la abonament, cât și la cartelă prepay. Conform studiului efectuat de autor, cei care optează pentru **serviciile Prepay** sunt consumatori din ambele medii – rural și urban. Însă cei mai mulți provin din mediul rural – 64,7%, iar cei de la oraș sunt în proporție de 35,3%. Utilizatorii Prepay sunt cei ce nu au o sursă sigură

de venit, în special fiind studenți și muncitori ocazionali. Din toți utilizatorii Prepay, 62,7% se încadrează în categoria cu venituri de până la 3000 MDL.

Interviurile realizate cu experții, de asemenea, au confirmat cele menționate *supra*. Cei care comunică mai des utilizând serviciile Prepay sunt copiii, persoanele vârstnice, care au un buget limitat: „Serviciile Prepay sunt utilizate de cei care nu au nevoie de a comunica foarte mult la telefon.” (E_2), „Într-adevăr, serviciile date sunt utilizate cel mai adesea fie de copii adolescenți pe care-i sună părinții sau de către persoanele de vârstă a treia care fac economii maxim posibilă” (E_6).

Utilizatorii ce optează pentru serviciile mobile la **abonament** sunt persoane de ambele genuri, cei mai mulți au calificări profesionale medii/superioare, cu venituri ușor peste media națională, din toate regiunile țării, preponderent din mediul urban. Experții intervievați i-au caracterizat pe utilizatorii de abonamente drept persoane care cel mai adesea sunt de vârstă activă și preponderent locuiesc în mediul urban: „Bineînțeles că de abonamente se folosesc cei care au surse sigure de venit. Dar mai avem cazuri când unii clienți, deși au venituri sporadice și temporare, preferă să aibă abonament” (E_6). Majoritatea utilizatorilor Postpaid, 70,6%, sunt persoane angajate, cei mai mulți fiind specialiști cu studii superioare.

Rezultatele studiului au mai scos în evidență faptul că moldovenii utilizează mai multe cartele SIM. Astfel, din cei chestionați, 22 de persoane utilizează mai multe cartele SIM. Considerăm că principalul motiv pentru care o persoană folosește serviciile mai multor furnizori îl constituie optimizarea costurilor: *se poate alege furnizorul prin care se efectuează un apel în funcție de rețeaua în care se apelează, beneficiind astfel de tarife mai mici*. O altă cauză ce îi determină să utilizeze mai multe numere ar putea fi lipsa ariei de acoperire a serviciilor unuia din operatori.

Toți respondenții studiului cantitativ au menționat că utilizează telefonul mobil cel mai mult pentru a primi și efectua apeluri naționale. Din totalul respondenților, 87% au declarat că, pe lângă efectuarea apelurilor, mai utilizează telefonul pentru transmiterea și primirea sms-urilor, iar 76% din cei chestionați utilizează traficul internet. Mai puțin utilizate sunt accesarea serviciilor de divertisment, cum ar fi meteo, bancuri, curs valutar și altele, care sunt utilizate doar de 2,9% dintre respondenți.

Este foarte important a determina după ce criterii aleg moldovenii ofertele de telefonie și operatorul ce le prestează serviciile și ce factori le influențează alegerea. Respondenții au considerat că cele mai importante aspecte care i-a determinat să fie clienți ai companiei ce le prestează serviciile sunt: tarifele, utilizarea aceleiași rețele de telefonie mobilă de către apropiați/rude și acoperirea zonei de reședință cu semnal. În alegerea serviciilor oferite, consumatorii țin cont de mai mulți factori: familia, prietenii, publicitatea etc. Astfel, cei mai mulți (30,4%) au fost influențați de familie. Familia este factorul major de influență a comportamentului consumatorului prin modul în care modelează comportamentul membrilor ei.

Grupul de apartenență influențează comportamentul de consum și cumpărare în mod direct. Prietenii/cunoscuții cu care oamenii intră în contact foarte des influențează într-o mare măsură comportamentul acestora. Astfel, 29,4% au afirmat că au fost influențați de aceștia în alegerea ofertei. Publicitatea este unul din elementele utilizate, de regulă, pentru prezentarea convingătoare a produsului sau serviciului către cumpărător sau utilizator. Din totalul respondenților, 23,5% au fost cuceriiți de spoturile publicitare în alegerea ofertei de telefonie mobilă.

Un rol important în convingerea clientului de a achiziționa un anumit bun/serviciu îl au **reprezentanții comerciali ai companiei**. Aceștia sunt cei ce ascultă necesitățile clientului, oferindu-i soluția optimă. Astfel, 11,8% din respondenți au afirmat că au fost convinși de reprezentanții companiei în procurarea unui anumit tip de serviciu, iar 3% din participanții la studiu au fost influențați în alegerea ofertei de informația citită de Internet și doar 2% au declarat că au fost influențați de informația citită în reviste/ziare.

Telecomunicațiile fac parte din infrastructura economiei și societății moderne, devenind parte din viață. Rezultatele studiului atestă că principalele așteptări ale clienților față de operatorii de telefonie mobilă sunt:

- scăderea tarifelor – 35,3% de respondenți;
- stabilirea unui tarif unic indiferent de rețea – 20,6%;
- oferirea promoțiilor avantajoase – 14,7%.

În scopul atragerii noilor clienți și menținerii acestora, companiile de telefonie mobilă trebuie să fie în continuă căutare de soluții și strategii. În acest context, companiile de telefonie mobilă trebuie să promoveze un mesaj de marketing clar, să stabilească și să caracterizeze

corect grupul-țintă, să informeze asupra celor mai importante beneficii ale produselor, să convingă asupra faptului că produsul are valoare și să dirijeze percepția subiecților din grupul-țintă. Un rol important îl au studiile complexe de cercetare a opiniei consumatorilor față de serviciile și produsele comercializate. Nu în ultimul rând, un accent deosebit trebuie pus pe securizarea și asigurarea confortului în utilizarea telefoniei mobile.

Referințe:

1. *Evoluția pieței: sectorul telefonie mobilă*. Disponibil: <http://www.anrceti.md/telmob>. [Accesat la 28.03.16].

*Recomandat
Anastasia OCERETNÎI, dr., conf.univ.*

PROBLEME DE AFIRMARE PROFESIONALĂ A ACTORILOR DE TEATRU DIN REPUBLICA MOLDOVA

Iulia MINCIUCOVA, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

The article presents an important social problem for the Republic of Moldova, especially for the development of national culture. The problems of theatre actors are influenced by different factors that are presented by the author. In the same time it is relevant to mention the sociological methods applied in research that allowed establishing the specific professional and personal life of the actors.

Cultura poate fi definită ca un ansamblu de feluri de a gândi, simți și acționa proprii unei anumite societăți. În toate societățile, adulții sunt preocupați de a transmite tinerilor moștenirea lor culturală. Teatrul, ca și instituție de menire culturală, contribuie la dezvoltarea imaginației, îmbogățirea cunoștințelor și conștientizarea anumitor probleme. Scena teatrală din cele mai vechi timpuri reprezintă un exemplu al abordării problemelor și conflictelor sociale, analizate prin prisma artei. În era tehnologiilor, teatrul național și-a pierdut din public și popularitate, resimțindu-se o orientare spre produsul televizat și „ușor digerabil”.

Arta teatrală în Republica Moldova are o poziție aparte printre celelalte domenii. Relația stabilită între actor și profesia propriu-zisă pe care o practică este una diferită comparativ cu alte meserii. Pentru a fi un

profesionist în acest domeniu de activitate, este nevoie de o continuă dezvoltare și autoinstruire.

În contextul celor expuse, **scopul lucrării** rezidă în *identificarea problemelor cu care se confruntă actorii de teatru în traseul de afirmare profesională, prin relevarea influenței asupra vieții personale*. Studiul a fost desfășurat în perioada 2015-2016. Metodologia de cercetare a studiului reprezintă o abordare integrată, bazată pe combinarea unor metode, tehnici și instrumente de cercetare apreciate pentru eficiența lor în cercetarea socială. În acest context, au fost realizate 14 interviuri cu experți (reprezentant al Ministerului Culturii, AMTAP, manageri ai teatrelor din mun. Chișinău) și opt interviuri cu actori de teatru din mun. Chișinău. În vederea asigurării triangulării datelor, a fost aplicată metoda focus-grup, fiind realizate două ședințe cu studenții AMTAP și o ședință cu spectatori care frecventează teatrele din capitală

Fenomenul teatral moldovenesc în ansamblul său (repere istorice, contribuții teoretice, direcții și perspective) rămâne în mare parte necunoscut chiar și practicienilor noștri. Constatând că în secolul al XXI-lea actorul se găsește în fața unor provocări nemaîntâlnite, am decis să intervenim cu un studiu în domeniu pentru a menționa, aborda și identifica problemele cu care se confruntă actorii la momentul actual.

Sfera teatrală, ca și oricare alt domeniu, se schimbă sub influența dezvoltării umane. Pentru a putea face față noilor provocări, ca și în oricare domeniu de activitate profesională, actorii intervievați consideră că este necesar ca ei să fie în cunoștință de cauză privind noile tendințe teatrale: *„Nu e o chestie pe care o înveți acum și asta faci următorii 40 de ani, nu e o meserie obișnuită, e ceva mult mai complex, deci ești obligat să te perfecționezi ca să fii în rând cu noile tendințe, în rând cel puțin cu colegii tăi.”* (IA_3).

Deși majoritatea intervievaților consideră că teatrul ar trebui să reflecte problemele și viața reală a societății, ei afirmă că acest lucru nu se întâmplă. Cu părere de rău, teatrul în Republica Moldova se dezvoltă într-un tempo foarte lent. Astfel spectatorii apreciază mai mult spectacolele simple, pe înțelesul lor și desprinse din cotidianul în care își trăiesc existența, nedorind să privească piese cu înțelesuri profunde care ar trebui descifrate sau analizate ulterior: *„Nu observați că de fapt repertoriul în majoritatea teatrelor sunt compuse din piesuțe bulevardiere așa ca să vină lumea să râdă. De ce? ca să umple sala și ca să se câștige bani.”* (IP8).

Oamenii de artă își desfășoară meseria din plăcere, însă situațiile reale din viața de zi cu zi abat dorința actorului de a merge la serviciu și de a zâmbi pe scenă: zâmbetul unui actor este remunerat prost. Munca actorilor nu este apreciată la justa ei valoare nici de către public, fapt care îi descurajează pe actori și mai mult: „*Oamenii de teatru nu sunt bogați la noi în Republica Moldova pentru că aici asta nu se plătește nici măcar suficient. Actorii n-au un salariu elementar care să le asigure existența decentă. Actorii la noi, își spun așa cum e, sunt permanent în datorii, în credite.*” (IA8).

Angajarea în câmpul muncii, de asemenea, devine o problemă pentru actori, întrucât majoritatea trupelor din cadrul teatrului sunt deja stabile. Pentru a primi noi angajați, este nevoie de noi spectacole și noi repertorii. Conform Legii nr. 1421 din 31.10.2002 cu privire la teatre, circuri și organizații concertistice, art. 24 al. 2: „*Lucrătorii din rândurile personalului artistic și de creație din teatru, circ și organizație concertistică pot încheia acorduri individuale de muncă (contracte) pe un anumit termen: de până la 5 ani, pentru o singură stagiune sau pentru mai multe stagiuni, pentru un spectacol, o reprezentație, un concert sau mai multe. Pot fi încheiate acorduri individuale de muncă (contracte) pe un anumit termen și cu alți lucrători din instituțiile de cultură și artă.*” Conform legii, odată încheind contractul pe o perioadă determinată, de 5 ani, actorul este asigurat cu un loc de muncă, însă un asemenea regulament favorizează formarea trupelor stabile în teatre, ceea ce împiedică încheierea noilor contracte și reînnoirea echipelor teatrale, astfel limitând șansele de încadrare în câmpul muncii a absolvenților AMTAP. Acest proces contribuie la stagnarea concurenței pe piața artistică din Republica Moldova.

Neajunsul investițiilor din partea statului conduce la un lanț de efecte negative asupra funcționalității teatrului și a imaginii acestuia. Spre exemplu, lipsa finanțării suficiente este deseori suplinită de către angajații teatrului, în special de către factorii de decizie din teatru, din venitul obținut din vânzări de bilete: „*Majoritatea problemelor, să zicem, ale teatrului reies din starea financiară, pentru că atunci când ai bani poți să investești în studii frumoase, în decor și să le dai premii colaboratorilor pentru a avea un lucru.*” (ID3).

Unele edificii ale teatrelor și instituțiilor concertistice sunt într-o stare ce nu permite funcționarea acestora în regim normal. Această

problemă este regăsită și în Strategia de Dezvoltare a Culturii „Cultura 2020”, al cărei scop rezidă în schimbarea paradigmei de dezvoltare a țării prin atragerea investițiilor străine și locale, dezvoltarea activității de cercetare-inovare și a industriilor exportatoare.

În urma realizării studiului, au fost formulate următoarele **concluzii**: schimbările din teatrele naționale se desfășoară lent, ceea ce creează nemulțumiri în rândul actorilor; în plan național se atestă o slabă promovare a artei teatrale prin acțiuni de marketing cultural; nivelul de cultură al societății determină instituțiile teatrale să monteze, de cele mai multe ori, spectacole „ușoare”, fapt ce nemulțumește actorii, pentru că acest gen de spectacole nu contribuie la dezvoltarea artei teatrale naționale; munca actorilor este subapreciată și slab remunerată, fapt ce descurajează unii actori în a se perfecționa; problemele financiare întâmpinate de către unii actori determină probleme psiho-emoționale și de sănătate; pentru a soluționa problemele financiare, actorii se implică în alte activități tangențiale profesiei de actor; angajarea tinerilor actori este realizată deficitar, dată fiind existența trupelor teatrale stabile; instituțiile teatrale resimt o criză datorată slabei finanțări din partea statului. În situația dată managerii acestor instituții sunt nevoiți să găsească surse alternative de finanțare (darea în arendă, mărirea prețului la bilete, contactarea sponsorilor externi); industria teatrală din Republica Moldova se dezvoltă neuniform, fiind necesare a se stabili strategii concrete; unii manageri teatrali au capacități reduse de gestionare a unei instituții de artă; AMTAP este apreciată de către studenți pentru calitatea predării la Ciclul I Licență; dotarea tehnico-materială a AMTAP necesită îmbunătățiri și adaptări la necesitățile studenților și profesorilor; absolvenții AMTAP consideră programul de masterat în mare parte inutil, deoarece cursurile, în opinia lor, nu le pot oferi cunoștințe suplimentare în domeniu; relația conflictuală dintre profesorii AMTAP și managerii instituțiilor teatrale împiedică angajarea absolvenților în câmpul muncii; actorii se simt îngrădiți în acțiunea lor de a fi inovativi și de a introduce elemente reformatoare în activitatea lor profesională; teatrele nonconformiste oferă posibilitatea actorilor de a se manifesta într-un mod mai libertin, fapt apreciat de aceștia, însă acestea nu oferă stabilitate financiară; colaborarea dintre toți pilonii din sfera artei teatrale: AMTAP, Ministerul Culturii, teatrele naționale și cele nonconformiste este slabă, ceea ce împiedică reformarea întregului sistem.

În final, putem conchide că dezvoltarea artei teatrale trebuie abordată sistemic, prin identificarea lacunelor existente la nivelul fiecărui actor: autorități, instituții teatrale, public și a contribuțiilor fiecăruia, care poate fi realizată prin studii interdisciplinare (sociologice, de marketing, economice etc.).

*Recomandat
Anastasia OCERETNÎ, dr., conf.univ.*

CULTURA PUBLICITĂȚII STRADALE: ASPECTE COMPARATIVE ÎN REPUBLICA MOLDOVA ȘI ȚĂRILE UNIUNII EUROPENE

Cristina CIOBANU, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

In this study, are combined quantitative and qualitative methods of publicity street culture analyze in Republic of Moldova compared to that of European Union countries. In Chisinau we find a real chaos at the chapter "Location" of the street publicity, because we do not have a clear regulation that can regulate these things. In Moldova, the street banners with advertising are located even where it is inadmissible. Billboards mind road safety, destroy aesthetics. In European Countries, the outdoor advertising are very rare and tastefully done.

Republic of Moldova is primarily needed for a good legislation, because the establishment of a street advertising culture must be based on a clear legislation to regulate all that is possible and all that is inadmissible in this area.

Viața omului modern este zi de zi invadată de publicitate, de la etichetele hainelor pe care le poartă, la mâncarea împachetată frumos în ambalaje colorate, reclamele de la TV, bannerele de pe străzi, afișe înțeleiate pe stâlpi etc. Republica Moldova nu este o excepție. Avem publicitate peste tot, iar Chișinăul deține monopolul, pentru că aici sunt amplasate 80% din suporturile pentru publicitatea stradală. Constatăm că avem mai multe panouri decât semne de circulație, iar panourile sunt instalate în mod abuziv și acest lucru este în continuă creștere. Dacă luăm în calcul și anunțurile înțeleiate peste tot, atunci situația chiar este complicată. În Republica Moldova există Legea cu privire la publicitate, dar aceasta este deja învechită. Sunt necesare măsuri, atât la nivel legislativ, cât și la nivel aplicativ.

În aceste circumstanțe, autorul și-a propus să analizeze cultura publicității stradale în Republica Moldova în comparație cu țările Uniunii Europene, să observe lacunele și diferențele. Astfel, a realizat un studiu în care a îmbinat metodele de cercetare sociologică cantitativă cu cele calitative pentru a evidenția cultura publicității stradale din Moldova comparativ cu cea din țările Uniunii Europene. Au fost analizate fotografiile ale publicității stradale din zece țări, și anume: Austria (Viena), Cehia (Plzen), Italia (Castiglione delle Stiviere și Fano), Irlanda (Dublin), Germania (Frankfurt și comuna Auerbach, regiunea Bavaria), Spania (Valencia), România (Oradea și București), Franța (Paris), Portugalia (Faro), Republica Moldova (Chișinău). S-au studiat opiniile experților și ale populației care a vizitat diferite țări europene despre publicitatea stradală din Republica Moldova și cea din țările Uniunii Europene, în baza a cinci interviuri individuale aprofundate cu experții și a două discuții focus-grup la care au participat 19 persoane.

Pozele cu publicitatea stradală analizată, precum și opiniile persoanelor participante la studiu evidențiază anumite aspecte asemănătoare între unele țări din Uniunea Europeană și anumite diferențe față de ceea ce este la noi în țară. Capitala țării noastre este invadată de publicitate masivă, persistă un haos la capitolul amplasare, pentru că nu avem un regulament clar care să reglementeze publicitatea stradală. Chișinăul este plin de afișe încliate peste tot, care reduc vizibilitatea și influențează negativ arhitectura orașului. Panourile deranjează, în mod special, reduc din atenția participanților la traficul rutier, dar distrug și aspectul estetic al orașului. În același timp, în orașele din alte țări publicitate stradală este foarte puțină și aceasta este făcută cu bun gust.

O altă problemă este că publicitatea stradală este abordată doar ca metodă de business, se ține cont de banii care se încasează anual de bugetul capitalei, dar se uită că odată cu aceste cifre crește și numărul panotajului, imaginea orașului se strică și oamenii chiar sunt deranjați de acest haos. Este inestetic și inadmisibil, nu putem vorbi de o cultură, dar de o incultură. Publicitatea stradală nu trebuie să dispară definitiv, dar trebuie redusă în număr, dimensiuni, trebuie îmbunătățită modalitatea de elaborare și trebuie integrată în arhitectura orașului, străzile acestuia. Avem nevoie de o publicitate stradală modernă care să aducă valoare orașului.

La capitolul frecvență și amplasare, trebuie să menționăm că publicitatea stradală în toate țările lumii este concentrată într-un mod dife-

rit. Nu avem niște cifre câte panouri sunt în orașele europene, deoarece la ei acest lucru este ținut sub control și nu abundă aspectul estetic al țării, dar la noi e un haos mare. Portalul de știri agora.md menționează că pe bd. Ștefan cel Mare sunt amplasate 225 de panouri; pe str. Alba Iulia – 64 de panouri; pe bd. Moscovei – 58 de panouri; pe bd. Mircea cel Bătrân – 64 de panouri; pe bd. Dacia – 298 de panouri. Pe cinci străzi principale ale capitalei există 709 panouri. Potrivit datelor Asociației Agențiilor de Publicitate din Moldova, în orașul Chișinău sunt aproximativ 50 000 de metri pătrați de panouri publicitare.

Dacă în orașele lumii, panourile stradale sunt amplasate în locuri speciale, indicatoare, în apropierea locului/localului pentru care se face publicitate sau chiar stațiile sunt dotate, de regulă, cu două afișe laterale, foarte îngrijite și cu gust, atunci la noi în țară, panourile stradale sunt concentrate practic toate în municipiul Chișinău, cu mici excepții Orhei și Bălți. Amplasarea este peste tot: și pe garduri, pereți, case etc. Și nu câte unul, două, dar poți să întâlnești și câte vreo 5-6 bannere, de dimensiuni foarte mari. La noi publicitatea are un caracter repetitiv, aceeași publicitate poate fi uneori și la câțiva metri distanță.

Chișinăul este supraaglomerat de panouri publicitare staționare. Dacă ar fi un regulament strict care să limiteze numărul acestora și anumite rigori estetice, atunci capitala țării noastre ar avea un aspect mult mai frumos. O măsură urgentă pe care ar trebui s-o ia autoritățile noastre este lupta cu anunțurile stradale înțeleiate pe stâlpi, aviziere la scară, chioșcuri, până și pe garduri etc. Studiul realizat evidențiază că un așa gen urât de publicitate există numai la noi în țară și în România. Dacă în Viena, Austria, stâlpii sunt o adevărată capodoperă de artă, atunci la noi în țară aceștia sunt o adevărată rușine. Dacă pentru Republica Moldova sunt caracteristice mai mult bannerele de tip big-board și billboard, atunci pentru orașele europene sunt caracteristice cele de tip console, de dimensiuni reduse și care nu necesită numaidecât să fie instalate în arhitectură, dar pot fi mutate de la un loc la altul.

Domeniile abordate în publicitatea stradală de țările europene sunt diferite, dar cel mai des întâlnit este marketingul clasic, publicitatea comercială: alimentație, necesități de consum, domeniul imobiliar; noi tehnologii etc. Marketingului social i se oferă o atenție puțin mai scăzută, dar el există – cultura timpului liber, lansări de cărți, campanii sociale etc. De exemplu, în Italia sunt promovate preponderent dome-

nii ca telecomunicații, medicina; în Turcia – mai mult filmele noi, cărți; în Portugalia – promoțiile din hipermarketuri; în Franța – produse cosmetice, ofertele magazinelor, produse alimentare și băuturi, filme etc. În Republica Moldova cele mai abordate domenii în publicitatea stradală sunt cele comerciale (alimentația, tehnica, construcțiile etc.), iar în ajunul campaniilor electorale practic fiecare banner conține publicitate cu caracter politic.

Studiul realizat atestă situații diferite privind publicitatea stradală și cultura în acest domeniu. Totuși avem prea multă publicitate stradală și mai este mult de lucru la acest capitol pentru a pretinde a fi un oraș european, cu o cultură și un regulament clar la capitolul publicitate exterioară. La etapa actuală publicitatea stradală este concentrată în mare parte în capitala republicii, iar în localitățile rurale practic lipsește, ceea ce cauzează o mare problemă, fără ca să mai luăm în calcul conținutul acesteia, că panourile deranjează, atunci când ne referim la siguranța traficului rutier și distrug aspectul estetic prin amplasarea haotică. Un alt aspect e că publicitatea nu întotdeauna este de calitate și ne pare rău că apar și greșeli. Multe panouri au un design nepotrivit sau o amplasare nepotrivită, precum și un mesaj lung sau chiar neclar.

Pentru ca să dezvoltăm o cultură a publicității stradale, trebuie să avem o legislație bine pusă la punct, care să reglementeze tot ce-i posibil și inadmisibil în acest domeniu. Actualmente, în Republica Moldova nu există niște reguli clare care să fie respectate atât de reprezentanții administrației publice locale, cât și de companiile de publicitate. Apoi, mai este și corupția – *cine plătește, acela instalează*.

O cultură a publicității stradale ar include o publicitate demnă de un oraș european, amplasată după anumite rigori stricte, fără anunțuri încliate peste tot, cu niște mesaje clare și imagini bine gândite, dar și care să se potrivească arhitecturii. Publicitatea stradală nu trebuie să dispară definitiv, ea poate să fie integrată în structura străzilor și arhitectura orașului, doar că într-un mod stilat. Toate aceste elemente le regăsim în marile orașe europene, unde publicitatea este puțină, dar făcută cu bun gust.

Pentru a avea o cultură a publicității stradale, sunt necesare și acțiuni din partea instituțiilor guvernamentale și locale, dar și a agențiilor de publicitate care trebuie să angajeze specialiști competenți care să creeze publicitate de calitate, respectând toate rigorile necesare: am-

plasare, redactarea coerentă și corectă a textului de pe panou, imaginea și fondul să se aleagă cu mare grijă.

*Recomandat
Diana CHEIANU-ANDREI, dr., conf. univ.*

IMPACTUL PUBLICITĂȚII SOCIALE ADRESATE CONDUCĂTORILOR AUTO

Victoria DERCACI, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

The proposed article represents the construction of social advertising image addressed to drivers through the various target groups and several observations. It provides the opportunity to identify which are the essential points that are at the current stage reached in this regard, as well as presenting weaknesses that need to be resolved. At this moment social advertising addressed to drivers is not a stable point in terms of promotion, but is a current topic that requires attention from the competent authorities to improve the situation.

Implicarea șoferilor în accidentele auto este una dintre problemele actuale cu care se confruntă Republica Moldova. În anul 2015 au fost înregistrate 2527 de accidente rutiere, comparativ cu anul 2014, numărul acestora s-a redus cu 10 cazuri.

Colaboratorii de poliție întreprind măsuri de sensibilizare a populației. La baza acțiunilor de sensibilizare stau cauzele cele mai frecvente ale producerii accidentelor rutiere. Pentru a putea prevedea anumite tendințe, este nevoie de o cercetare mai aprofundată a acestui subiect.

Publicitatea socială adresată conducătorilor auto în Republica Moldova nu este promovată într-un volum foarte mare. Scopul propus în cadrul cercetării realizate a vizat evaluarea gradului de influență a mesajelor adresate conducătorilor auto prin intermediul publicității sociale asupra comportamentului acestora. Au fost utilizate următoarele metode de cercetare: ancheta sociologică pe bază de chestionar (101 chestionare); interviuri aprofundate cu specialiștii din organele de poliție și mass-mediei (6 interviuri aprofundate); metoda observației; monitorizarea mass-mediei (canale TV). La baza cercetării au stat principiile teoriei funcționaliste care au permis înțelegerea modului de funcționare a publicității sociale asupra comportamentului persoanelor.

În urma realizării studiului a fost identificat faptul că publicitatea socială este promovată în Republica Moldova, cu toate că volumul acesteia nu acoperă în totalitate toate necesitățile populației. Mai sunt multe tematici care ar trebui să fie abordate și necesită atenția atât a autorităților generale, a organizațiilor nonguvernamentale, cât și a celor internaționale. Chiar și așa publicitatea socială a crescut comparativ cu anii precedenți, atât prin volum, cât și prin calitatea de producere a acestora. Această creștere, în opinia specialiștilor, nu a condus însă și la descreșterea semnificativă a numărului de accidente produse de către conducătorii auto. Cele mai frecvente cauze ale accidentelor rutiere cuprind încălcarea vitezei, consumul de alcool, neatenția șoferilor, nerespectarea semnelor de circulație (Fig.1). Una dintre opiniile enunțate de către toți colaboratorii de poliție este că șoferii, în primul rând, sunt foarte ireponsabili: „Din experiența mea, responsabilitatea șoferilor este zero. Șoferii nu sunt responsabili în trafic. Numărul de accidente susține acest fapt. Această ireponsabilitate este determinată de cultura șoferilor din trafic, care la rândul ei este un efect de grup.” (IP_P_3). În opinia colaboratorilor din cadrul poliției, majoritatea șoferilor nu au anumite obiceiuri care țin de cultura condusului, astfel că ei se conformează doar în momentul în care sesizează un echipaj de poliție. „Centura de siguranță majoritatea o pun doar când văd echipajul de poliție. Poți să îi pui și 100 de amenzi, dar dacă omul vrea să încalce, el o să încalce în continuare.” (IP_P_2).

Fig.1. Cele mai frecvente cauze ale accidentelor în care sunt implicați conducătorii auto

La fel ca și specialiștii din domeniul mass-mediei și cei din poliție, conducătorii auto consideră că volumul publicității sociale este destul de mic. Acest fapt a fost evidențiat și în urma observațiilor efectuate asupra panourilor stradale.

Calitatea publicității sociale actuale este mult mai bună decât cea care a fost în trecut. Astfel că, în opinia specialiștilor, acestea au devenit mai artistice, mai profesionist montate și scenariile utilizate sunt mult mai impresionante. Un accent mai mare în ultimul timp a fost pus pe atragerea atenției părinților asupra acestui subiect. Sunt abordate mesaje ca: **importanța cuplării centurii de siguranță la copii, montarea scaunelor pentru copii în mașini și învățarea copiilor de a trece strada conform regulilor.**

Colaboratorii din cadrul poliției sunt un pic mai sceptici în ceea ce privește importanța publicității sociale adresate șoferilor. Ei consideră că influența publicității sociale asupra șoferilor nu poate fi determinată. Organele de poliție nu au monitorizat acest lucru, pentru a se putea enunța foarte exact.

Majoritatea conducătorilor auto cunosc termenul de publicitate socială, însă nu toți au putut să explice ce ar însemna acesta. Șoferii au văzut publicitatea socială, în egală măsură, atât pe panourile stradale, cât și sub forma unor spoturi publicitare. Cele mai frecvente tematici ale publicității pe care șoferii le-au sesizat au fost cu referire la atenția la volan, consumul de alcool și viteza de conducere (Fig.2).

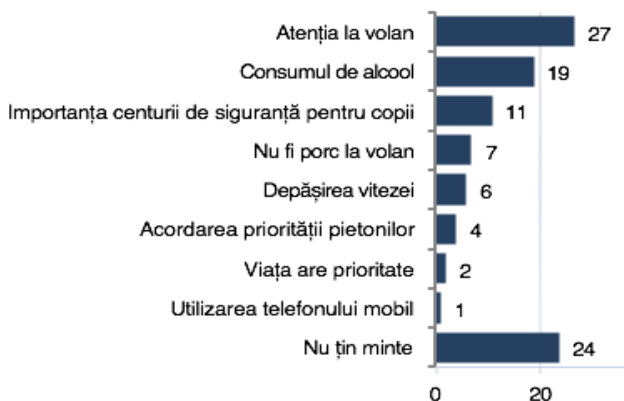

Fig. 2. Publicitatea socială adresată conducătorilor auto pe care au sesizat-o conducătorii auto

Publicitatea socială influențează conducătorii auto în măsura în care aceștia consideră că au cumva tangență cu problema despre care este spotul publicitar. În opinia conducătorilor auto, cel mai potrivit instrument de promovare și influență a comportamentului șoferilor sunt: *publicitatea TV (62%), spoturile pe rețelele de socializare (47%), panourile stradale (39%)*. Cel mai puțin potrivite sunt considerate: *radioul (34%) și pliantele (22%)*.

Cercetarea realizată a permis înaintarea *recomandărilor* adresate *Inspectoratului Național de Patrulare, reprezentanților mass-mediei, agenților de publicitate, conducătorilor auto, inclusiv motocicliștilor, părinților*. În scopul măririi influenței publicității sociale asupra conducătorilor auto, trebuie să fie majorate amenzile pentru încălcări de circulație rutieră, să fie organizate periodic campanii dedicate conducătorilor auto, publicitatea socială adresată conducătorilor auto să fie mai dură și mai multă.

Bibliografie:

1. Raport cu privire la statistica accidentelor rutiere comparativ 2014-2015 în Republica Moldova. (Serviciu accidente rutiere din cadrul direcției de poliție a Municipiului Chișinău).
2. *Cadrul legislativ național și practici internaționale în domeniul publicității cu mesaj social. Disponibil:*
http://www.ijc.md/bulmm/2012%20decembrie/7%20MM_decembrie_2012_RO-7.pdf – [Accesat la 21.03.16].

Recomandat

Diana CHEIANU-ANDREI, dr., conf. univ.

IMAGINEA COPILULUI ÎN PUBLICITATEA STRADALĂ DIN mun.CHIȘINĂU

Ecaterina UNGUREANU, Facultatea de Sociologie și Asistență Socială

Copiii sunt utilizați pentru manipulare în diferite domenii. Folosirea copiilor în publicitate este o rețetă sigură de creștere a vânzărilor. Toate tipurile de publicitate cu copii au o latură puternic emoțională, iar efectul asupra consumatorilor este maxim. Din aceste considerente, agențiile de publicitate utilizează imaginea copiilor. În Chișinău, copiii tot mai frecvent sunt utilizați atât în publicitatea comercială, cât și în cea socială.

Cercetarea realizată a fost focalizată pe imaginea copilului în publicitatea stradală și impactul pe care-l are aceasta asupra consumatorilor. Studiul imaginii copilului în publicitate este important pentru înțelegerea factorilor care influențează formarea personalității copilului, precum și pentru a înțelege impactul publicității cu copii.

Comercializarea copilăriei este o realitate a zilelor noastre, copiii fiind priviți ca o piață viitoare promițătoare, aceștia fiind adesea țintă pentru campaniile de promovare menite a contraface, încă de la vârste fragede, loialitatea față de marcă. Prezența copiilor în publicitate asigură creșterea vânzărilor. Experiența a arătat că în acest domeniu copiii determină populația să cumpere. Publicitatea care apelează la copii și-a dovedit de mult timp eficiența – impactul emoțional al unor bebeluși grăsuți, adorabili, cu expresii perplexe înmoaie orice inimă. Rolul copilului, imaginea lui în publicitate are o mare influență în manipularea comportamentului de cumpărare al adulților. Pe parcursul istoriei, imaginea copilului în publicitate a format obiectul numeroaselor analize științifice, având drept scop dezvoltarea și evidențierea rolului copilului, a factorilor determinanți și a mecanismelor prin care ea se realizează.

Teoria funcționalistă a ghidat demersul de cercetare și a ajutat în descrierea comportamentului consumatorilor, a modalităților de comunicare cu publicul. În cercetarea imaginii copilului, în publicitatea stradală din municipiul Chișinău s-a utilizat metoda observației, interviul individual aprofundat, discuția focus-grup. Astfel, au fost analizate 51 de panouri publicitare cu copii din Chișinău (45 comerciale și 6 sociale). Vârsta copiilor în publicitatea stradală analizată variază de la câteva luni și până la aproximativ 13 ani. Au fost realizate 13 interviuri, din care zece cu părinți (cinci femei și cinci bărbați) și trei cu experți (un sociolog, un psiholog și un agent publicitar). La discuția focus-grup au participat nouă părinți (cinci femei și patru bărbați).

În mun. Chișinău sunt plasate diferite tipuri de publicități cu tematică diferită. Majoritatea participanților la cercetare au semnalat că nu atrag atenția la publicitatea stradală. Dacă ne referim la publicitatea socială, care apare în Chișinău foarte rar, aceasta practic este neobservată. Publicitatea stradală la care au atras atenția intervievații este publicitatea mărfurilor. De obicei, este mai vizibilă publicitatea TV care promovează serviciile. În opinia experților, publicitatea TV

este mult mai atractivă, amuzantă și uneori ești nevoit să te uiți la ea, dar publicitatea stradală, chiar și cea cu copii, nu atrage atenția publicului.

În Chișinău sunt plasate foarte multe publicități comerciale cu diferită tematică. Fiecare mesaj publicitar are scopul său și publicul-țintă pentru care este transmisă publicitatea. Publicitatea comercială cu copii stimulează interesul consumatorilor, informează despre produsele nou apărute pe piață. Cu cât mai bine este realizată publicitatea, cu atât crește atenția consumatorilor și rata vânzărilor produselor.

Imaginea copilului este utilizată nu numai în afaceri, dar, de asemenea, în publicitatea socială. Cel mai frecvent copiii sunt utilizați în publicitatea socială adresată participanților la trafic. Numărul în creștere al accidentelor rutiere și al victimelor acestora a determinat necesitatea transmiterii unor mesaje de sensibilizare, care să trezească conștiința și memoria șoferilor, părinților și nu numai.

Cei ce lucrează în domeniul publicității au încercat de-a lungul timpului să răspundă la întrebarea: „Cum funcționează publicitatea?” pentru a o face să funcționeze mai bine. În general, oamenii răspund la mesaje în moduri predictibile, așadar, cei ce lucrează în domeniul reclamelor încearcă să le construiască în așa fel și să gândească strategia din spate astfel încât să determine apariția răspunsului scontat. Acest răspuns scontat nu reprezintă altceva decât obiectivul campaniei.

Cea mai banală și longevivă explicație legată de efectele publicității se referă la modelul AIDA. Denumirea modelului vine de la inițialele cuvintelor din limba engleză: A – Attract Attention (atrage atenția); I – Gain Interest (declanșează interesul); D – Create a Desire (formează o dorință); A – make to Action (determină acțiunea). Acest model explică faptul că prima dată o reclamă atrage atenția, apoi stârnește un interes, după care o dorință și în final stimulează acțiunea.

Publicitatea socială în țara noastră des suferă de lipsa de inspirație. Pentru ca un mesaj al publicității să fie eficient, el trebuie să pătrundă în sufletul omului. Cele mai valoroase sfaturi pentru realizarea unui mesaj eficient au fost date de Philip W. Sawyer, redactor la una dintre cele mai importante reviste americane dedicate elaborării textelor publicitare, *Starch Tested Copy*:

- **Textul reclamei trebuie să fie simplu și scurt.** O reclamă ce conține ilustrații multiple și texte scrise cu litere diferite și în stiluri

diferite nu oferă ochiului un punct de sprijin, nu oferă un centru pentru concentrarea atenției, fiind, de cele mai multe ori, ignorată.

• **Textul trebuie să fie centrat nu pe produs, ci pe avantajele produsului.** Multe dintre reclame sunt hipercentrate pe produs (pleacă de la premisa că potențialul cititor este deja interesat de firma producătoare și de produs), or potențialii cumpărători devin interesați de un produs doar atunci când sunt mânați de anumite nevoi, când sunt convinși că produsul le poate fi în vreun fel util. Dacă reclama produsului nu răspunde la întrebarea *Ce câștig din asta?*, este puțin probabil ca potențialul client să se apropie de produs.

• **Când este nevoie, textul reclamei poate conține aluzii de natură sexuală.** Este o chestiune verificată că reclamele ce conțin aluzii sexuale sunt cele care atrag cel mai mare număr de cititori, bărbați și femei.

• **Reclama trebuie concepută în așa fel încât să „curgă” fără efort.** Orice reclamă posedă un ritm interior, iar acest flux derivă din amplasarea diferitelor elemente creative. Reclamele cu o bună ordine interioară îl determină pe consumator să acorde atenție tuturor elementelor componente (ilustrație, text, titlu, textul principal, numele mărcii) și care, împreună, să poată transmite, la modul optim, un mesaj unitar. Dacă, de pildă, ilustrațiile reclamei sunt plasate în josul paginii, iar titlul și textul reclamei în partea de sus, este comisă o gravă eroare, deoarece cititorul (potențialul cumpărător), fascinat de ilustrație, va ignora textul reclamei, ignorând mesajul acesteia.

• **Textul unei reclame nu trebuie să conțină ambiguități.** Mesajul unei reclame trebuie să fie clar, direct, precis, neambiguu. Oricum ar fi formulat, textul unei reclame trebuie să poată fi citit repede și să fie înțeles de la prima lectură. Dacă lucrul acesta nu se întâmplă, sunt rari acei cititori ce vor încerca să citească a doua oară textul unei reclame.

• **Dacă reclama conține multe cuvinte, atunci trebuie concepută cât mai atractiv.** De obicei, textele mari nu sunt citite. Totuși, se poate veni în „ajutorul” cititorului potențial printr-o bună poziționare a textului în pagină (trebuie evitată suprapunerea textului cu imagini multicolore), prin alegerea unui corp de literă suficient de mare și, ceea ce este mai important, prin redactarea sa într-o manieră vie, spirituală, atractivă.

Rezultatele cercetării au permis înaintarea următoarelor recomandări pentru îmbunătățirea publicității stradale din mun. Chișinău, comercială și socială: (i) dezvoltarea publicității sociale cu copii; (ii) adoptarea unei noi legi a publicității care să asigure evaluarea calității acesteia, excluderea greșelilor gramaticale etc.; (iii) realizarea cercetărilor în procesul de realizare a publicității etc.

Bibliografie:

1. CHELCEA, S. *Metodologia cercetării sociologice. Metode cantitative și calitative*. București: Editura Economică, 2004.
2. *Eficacitatea folosirii copiilor în publicitate*. [Accesat 25.11.2015]
Disponibil: http://www.librero.ru/article/meld/funkcii_reklamy.html

Recomandat

Diana CHEIANU-ANDREI, dr., conf. univ.

RELAȚII INTERNAȚIONALE, ȘTIINȚE POLITICE ȘI ADMINISTRATIVE

INLUENȚA FACTORILOR GEOPOLITICI ASUPRA PROCESULUI DE REGLEMENTARE A CONFLICTULUI TRANSNISTREAN

*Iulian ISTRATE, Facultatea de Relații Internaționale,
Științe Politice și Administrative*

Le but de travail est d'analyser le rôle des facteurs géopolitiques dans le règlement du conflit transnistrien et de trouver des solutions au problème proposé; importance théorique de; enquête découle des résultats et des conclusions obtenues grâce aux recherches du conflit transnistrien. De plus, on a formulé une nouvelle approche du conflit ethno-politique dans la perspective de la vie sociale et civique.

Conflictul politic a început în anul 1990, imediat după proclamarea independenței așa-zisei „Republici Moldovenești Nistrene”, faza latentă a acestuia desfășurându-se până în prezent, fiind un conflict politic și teritorial, într-o anumită măsură economic, fiind considerat de unii doctrinari un conflict cu caracter etnic. Tema dată este și va fi actuală atâta timp cât conflictul transnistrean nu va fi soluționat.

În studierea acestei probleme am cercetat noile transformări regionale și naționale cu impact asupra securității RM și am prezentat oportunități noi și soluții pentru diminuarea insecurității rezultate din existența conflictului transnistrean.

Scopul și obiectivele lucrării reprezintă cercetarea conflictului transnistrean, factorii care au adus la izbucnirea acestuia și evoluția propriu-zisă. Pentru realizarea acestui scop sunt propuse următoarele obiective: de a cerceta istoriografia conflictului transnistrean, de a depista abordările științifice în cercetarea conflictului transnistrean, de a identifica premisele istorice și cauzele apariției conflictului dintre RM și Transnistria, de a etapiza procesul de reglementare a conflictului din Transnistria și RM, de a determina rolul actorilor și organizațiilor internaționale în dezvoltarea și reglementarea conflictului din Republica Moldova, de a estima rolul societății civile în soluționarea conflic-

telor separatiste din Transnistria, de a elabora și de a prezenta concluziile și recomandări privind tema cercetată.

În elaborarea acestei teze am cercetat propunerile doctrinarilor naționali în vederea soluționării conflictului transnistrean cum ar fi: A.Țăranu, V.G Moșneaga, V. Bărsan, G. Prepelița, O. Nantoi, G. Cojocaru și alții. Cercetările doctrinarilor din Transnistria N.V. Babilunga, B.G. Bomeșko, V.I. Grosul. Am studiat diverse monografii științifice redactată de cercetători transnistreni, cum ar fi „Dubăsari – rana sângeroasă a Transnistriei”, „Almanahul istoric anual al Transnistriei”, „Bender: împușcat, necucerit”. Problemă dată a fost investigată de cercetători ruși și occidentali, cum ar fi K.G Myalo în lucrarea „Rusia și ultimele războaie al secolului XX (1989-2000)”, „Moldova și conflictul transnistrean”, Pryakhin V.F. dedicând în lucrarea sa un capitol aparte intitulat „Reglementarea conflictului transnistrean”.

O capcană pentru diplomația rusă, problema respectivă a fost cercetată și în lucrările doctrinarilor occidentali G. Goldin, V. Mityash, Nicole Jakson, Charles King, Marius Val și Michael Emerson.

În analiza dată am folosit diverse metode de cercetare, cum ar fi : *metoda empirică, metoda filozofică, metoda structural-funcțională, metoda comparativă, metoda istorică, metoda instituțională.*

Am cercetat următoarele aspecte: istoriografia cercetării și bazele teoretico-conceptuale ale conflictului transnistrean, factorii geopolitici în vederea soluționării conflictului transnistrean; situația actuală și metode de soluționare a conflictului transnistrean.

Am studiat mai multe surse istoriografice cum ar fi cea a RM, a Transnistriei, rusă și occidentală. Ne-am îndreptat cercetarea în următoarele direcții: Politica Federației Ruse și a Ucrainei în vederea soluționării conflictului transnistrean; implicarea OSCE, Romania UE și SUA în reglementarea conflictului transnistrean. Încercările FR privind soluționarea conflictului transnistrean a avut loc prin mai multe căi, cum ar fi: *memorandumul Primakov, memorandumul Kozak, propunerea Belkovski.* Ucraina a venit cu un plan aparte, – anunțat în 2005, planul lui Iușcenko, numit și proiectul lui Poroșenko.

Am constatat că misiunea OSCE numai în 1993 a întocmit peste 20 de rapoarte și a elaborat un proiect de statut special al raioanelor de est

ale Moldovei, care a stat la baza proiectului de statut juridic special al Republicii Nistrene elaborat de Parlamentul Republicii Moldova. Este cert faptul că România ar dori să impună viziunile sale în vederea soluționării conflictului transnistrean, pentru că aceasta are hotare directe cu RM, dar și din cauza aderării sale la UE. România vine cu planul cipriot, inspirat de aderarea Ciprului la UE. Trebuie de menționat că rolul UE și SUA în vederea soluționării conflictului transnistrean. La 28 iunie 2001 Republica Moldova a semnat cu UE Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est. După semnarea Planului de Acțiuni UE – Republica Moldova. Formatul de negocieri „5+2” include: două părți implicate – Republica Moldova și Transnistria, mediatori – OSCE, Federația Rusă, Ucraina, observatori – SUA și Uniunea Europeană. Un alt element strategic al UE vizează europeanizarea Moldovei, pentru a o face mai atractivă pentru locuitorii Transnistriei. Planul de acțiuni, acordul de facilitare a vizelor, asistența economică, asistența pentru serviciile vamale și de grăniceri și mai ales facilitarea comerțului fac parte din această strategie. În 2006-2008 exportul regiunii transnistrene în UE a crescut cu 59%, mai mult decât creșterea exporturilor în Rusia. Anume UE a exercitat presiuni asupra Ucrainei pentru a o face să implementeze noul regim vamal și a forțat indirect companiile transnistrene să se înregistreze la Chișinău numai cu respectarea acestei condiții ei obțineau dreptul de a efectua operațiuni de export în baza actelor eliberate de structurile respective ale Republicii Moldova.

Ne-am referit, de asemenea la situația actuală și metode de soluționare a conflictului transnistrean. Referitor la situația actuală, am efectuat un studiu de caz, întrebând populația de pe teritoriul Transnistriei cum trăiesc și dacă sunt mulțumiți. Declarațiile acestora sunt diferite, însă nu există o părere unanimă.

Modelele sunt testate din perspectiva necesității de a asigura o reglementare transnistreană complexă și de durată: 1) *model de garanții de securitate promovat de OSCE*; 2) *model de garanții RUS*; 3) *model ISS*; 4) *operațiunea de stabilizare în Moldova*.

Concluzie: Pentru a obține o soluționare durabilă a conflictului, e nevoie ca formatul de reglementare a acestuia să țină cont de lărgirea UE și NATO, și al interesului crescând din partea acestor instituții față de problema transnistreană.

După cum a demonstrat participarea parțială a UE la soluționarea problemelor ce țin de frontiera moldo-ucraineană și exercitarea de presiuni asupra Transnistriei, o implicare mai consistentă din partea UE în reglementarea transnistreană va aduce beneficii Moldovei.

Cert este faptul că Republica Moldova are nevoie de o forță din exteriorul statului, interesată în aplanarea conflictului, pentru a putea ajunge la o soluționare. Pe motiv că Moldova se află la hotarul cu NATO și Uniunea Europeană, este evident interesul Rusiei de a nu-și pierde acea porțiune de pământ pe care, într-un sens oarecare, totuși o ține sub control; pierzând încrederea cetățenilor, aceasta riscă să-și piardă influența și puterea în zona Europei. Indiferent de situația politică actuală sau de vectorul politic pe care tinde să-l urmeze RM, conflictul transnistrean trebuie soluționat, însă fără o apreciere externă a acestuia, consider că acest lucru nu este posibil.

Cât de lipsit de logică ar fi acest fapt, dar anume situația politică este cea care dictează regulile. Pentru rezolvarea acestei probleme, este necesar ca RM, în primul rând să vină cu propuneri, astfel, marile puteri la răscrucea cărora se află Republica Moldova ar fi interesate să ajute statul nostru, deci, ar putea găsi acele compromisuri care n-ar afecta în mod considerabil populația, interesele și ar putea păstra identitatea națională a statului nostru.

Bibliografie:

1. BORGAN, Ch. *Thawing a Frozen Conflict: Legal Aspects of the Separatist Crisis in Moldova: Association of the Bar of the City of New York*, Vol. 61, 2006. 98 p.
2. OLARU, B. *Lecții Cipru pentru Republica Moldova*. Centrul de Monitorizare și Analiză Strategică, 12 octombrie 2004. Disponibil:<http://mdn.md/index.phpviewviewarticle&ticleid=369> (Accesat la 17.04.20 16)
3. BOȚAN, I. *Reglementarea transnistreană: o soluție europeană*. Chișinău, 2009. 88 p.
4. BENES, K. *Moldova's European Perspective. Breaking the Integration Deadlock*. Stockholm Paper, May 2010, Institute for Security & Development Policy. Oazu Nantoi, *Cazul Republicii Moldova: ce ar putea face UE și SUA?* IPP 2009.
5. BENES, K. *Moldova's European Perspective. Breaking the Integration Deadlock*, Stockholm Paper, May 2010, Institute for Security & Development Policy.
6. VRABIE, R. *Reglementarea transnistreană 2011 – 2012*. APE 2012.

7. Reprezentant O.S.C.E.: Tehnica pașilor mici, cheia succesului în soluționarea conflictului transnistrean. Disponibil: <http://www.Inprofunzi.me.md/stiri/politic/reprezentant-osce-tehnica-pasilor-mici-cheia-succesul-ui-in-solutionarea.html> [Accesat la 20.04.2016].

**THE US CULTURAL DIPLOMACY
ON THE POST-SOVIET SPACE
(THE REPUBLIC OF MOLDOVA CASE-STUDY)**

*Ecaterina ALEXEEVA, Facultatea de Relații Internaționale,
Științe Politice și Administrative*

The article, elaborated on the base of Master degree paper in American Studies, focuses on the US Cultural Promotion on the post-soviet space. The challenges of the US Cultural Diplomacy are described. The official and unofficial mechanisms of Cultural Diplomacy are mentioned in the article. The results of the Public Affairs Section activity of the American Embassy in Moldova are analyzed on the 2015 information. The suggestions of Moldovan national image improvement are discussed.

Culture becomes increasingly prominent factor of influence on international order. Each culture is different from the other; each has its own advantage and criteria of values. It means that culture penetrates in all levels of society: from individual to international.

American Cultural Diplomacy gained huge popularity in many States all over the world. Cultural diplomacy stands out from the other two concepts – public diplomacy and nation branding – in that it is not a fairly new concept like the others, but it is just as old as traditional diplomacy itself. When relations were maintained between states there would always have been an exchange of ideas, language, art and religion taking place to mention but a few [1]. After the dissolution of the USSR, the US Government offered financial aid and various types of technical assistance to former USSR States. In July 1992 Congress passed “The Freedom Support Act” that guaranteed Public Diplomacy Projects financing on the territories of former USSR States.

The US Assistance programs helped to create NGOs, new parties, election systems as steps towards the democratization. From 1995-1996 Public Diplomacy Programs were actively carried out in

Kazakhstan, Georgia, Armenia, Azerbaijan, Ukraine and Moldova. Annually, about 1500 people were selected by the US Federal Government representatives to study in American Local Organizations. Georgia and Ukraine had received the most valuable grants- 35-90 million Dollars annually from 1996 to 2006 in order to carry out democratic and elections reforms. Congressional materials, State Department Reports and other governmental sources demonstrate that the US Public Diplomacy on the Post-Soviet Space was implemented based on statements that former USSR Governments were corrupted, undemocratic and required changes, the US elites via the US International Development Agency continue to finance elections in these States, the priority in financing is given to the Court System reforms, Mass-Media freedom among others. In order to follow the stream of money from the US state budget to the implementation of elections campaigns, the necessity of understanding the USIDA partner's activity is required: the Carnegie Corporation, Eurasia, Soros, McArthur Foundations, the International Republican Institute, and National Democratic Institute [2].

During the Cold War, cultural difference could be put in frames of seconded product of the competition between two very different economic, political, and philosophical systems. U.S. culture could set and keep its superiority and value because it stood as a brand for the open, free-market society from which it emerged. Today the challenge is different; culture itself sometimes seems to be at the most important position in global world. Therefore, there is a growing cultural gap between the United States culture and its acceptance by other people. Another source of tension is that Hollywood movies, television, advertising, business practices and fast-food chains from the United States are provoking a backlash from some who feel that their culture is being overrun [3]. The most challenging issue for the US Cultural Diplomacy on the Post-Soviet Space is the clash of interests with Russia in the region. The competition between Russia and the United States in the public diplomacy sphere is on the level of rivals: the outcome is unclear, which makes the process all the more interesting.

Despite the obvious hints, the potential of America's soft power has not yet revealed itself: this is a long process which might take years or even decades of relative stability and consistent attention [4].

The U.S. Government sponsors a number of academic, professional, and cultural exchange programs in Moldova. The goals of these programs are to achieve mutual understanding between the United States and Moldova through exchange and training programs, and to establish democratic and economic reforms in Moldova through participants bringing the experience and knowledge they obtain in the U.S. The past year has been transformational for the U.S. mission in Moldova due to a sharp increase in both funding and attention from Congress, and due to events in neighboring Ukraine. Funding for post's public diplomacy programming had not been approached strategically for a very long time. It was the fifth least funded Public Affairs Section in the region. In the last year alone, however, it has seen five congressional delegations and four staff delegations and was the beneficiary of an additional \$8 million in Economic Support Funds (ESF) in Fiscal Year 2014.

Of this money, \$1 million was given to the Public Affairs Section to support independent news media development. The additional funding has been impactful for the embassy's partners, yet it was a one-time grant. According to 2015 US Public Diplomacy Comprehensive Report, Moldova is seen as a Spotlight country for American Public Diplomacy in the near perspective.

In 2015, the U.S. Embassy in Chisinau helped to facilitate 18 long- and short-term programs with 131 Moldovan and 60 American participants. There were seven short-term programs: International Visitor Leadership Program (23 participants), Library of Congress's Open World (25), Professional Legislative Fellows (6), and Study of the U.S. Institute (2 participants), English Language Teaching Assistants (2 participants), American Senior English Language Fellow (1 participant), and American Fulbright Specialist (1 participant). There were also 11 long-term programs: Moldovan Fulbright Visiting Scholars (3 participants), Moldovan Fulbright Faculty Development (1 participant), Moldovan Fulbright Masters' Students (3 participants), Humphrey Fellows (2 participants), FLEX (60 participants), Global UGRAD (4 participants), American Fulbright Visiting Scholars (3 participants), American Fulbright Students (1 participant), American Fulbright Teaching Assistants (3 participants), American English Language Fellow (1 participant), and American National Security Language Initiative for youth (50 participants) [5]. Since 2001, the

U.S. Government has awarded cultural preservation grants to different projects in Moldova through the Ambassadors Fund for Cultural Preservation. These grants helped to restore such places as Orheiul Vechi Museum Complex, the cave monastery Tipova, Adormirea Maicii Domnului church in Causeni and the 16th century medieval fortress Soroca. It also contributed to conservation and documentation of traditional Moldovan music and dance [6].

The Republic of Moldova remains one of the countries that underestimate its Cultural Potential. There are several recommendations to change this situation and make our voice more audible on the International Arena. It can be recommended to improve its national image abroad by paying particular attention to its Cultural Potential and Nation Brands; to enlarge national language teaching for the Moldovan Diaspora abroad; to promote Moldovan traditional and contemporary Culture abroad; to establish scientific International relations; to develop bilateral and multilateral relations in the field of education; to develop national tourism as an important part of Cultural Diplomacy.

References:

1. ARNDT, R. *The First Resort of Kings: American Cultural Diplomacy in the twentieth century*. Washington: Potomac Books. 547 p.
2. КУБЫШКИН, А.И, ЦВЕТКОВА, Н.А. *Публичная Дипломатия США*. Москва: Аспект-Пресс, 2013. 271 с.
3. *Cultural Diplomacy and The National Interest: In Search of a 21st-Century Perspective*. The Curb Center for Art, Enterprise, and Public Policy at Vanderbilt. [Accessed 14.01.16] Available on <http://www. Inter arts. net/des carg as/interarts673.pdf> .
4. CHARAP, S, PETERSEN, A. *Reimagining US interests and Priorities in the Post-Soviet Space*. Washington: Centre for National Interest, 2011. [accessed 10.02.16] available on: <https://www. American progress. org/issues/security/news/2011/08/01/10153/reimagining-u-s-interests-and-priorities-in-post-soviet-eurasia/>.
5. BROWN, K., HENSMAN, K., BHANDARI, P. *Comprehensive annual Report on Public Diplomacy and International Broadcasting 2015*, US Advisory Commission on Public Diplomacy, 2015. [accessed 10.02.16] available on <http://www. state. gov/ documents/ organization/247330.pdf> .
6. ROȘCA, A. Republic of Moldova in U.S Foreign Policy: Public Diplomacy. În: *Revista de filozofie, sociologie și științe politice*, AȘM, 2014, nr. 2 (165), p. 55-67.

Recomandat

Valentina TEOSA, dr.hab., prof.univ.

LOCUL ȘI ROLUL FUNCȚIONARULUI PUBLIC ÎN APARATUL DE STAT

*Mihaela POPESCU-ARSENII, Facultatea de Relații
Internaționale, Științe Politice și Administrative*

*Funcționarii publici sunt slujitorii și reprezentanții oamenilor,
pentru a pune în practică legile pe care oamenii le-au făcut.*
Grover Cleveland

Cet article sert à la découverte de tous les rôles des fonctionnaires, pour comprendre le lieu et le rôle du fonctionnaire dans l'appareil d'Etat, la connaissance des aspects doctrinaux, la typologie, l'histoire et son spécifique dans les autres pays, le rôle de l'Etat dans l'encouragement du fonctionnaire, l'évaluation de multiples rôles du fonctionnaire dans le système administratif.

Funcționarul public din cadrul unei autorități publice moderne reprezintă mai mult decât o simplă componentă a procesului de decizie administrativă. Resursele umane sunt abordate de către noul management public drept „capital”, astfel funcționarul necesită o „grijă” permanentă din partea statului, o atitudine pioasă, investiții substanțiale și permanente. Este important ca viitorii funcționari publici să cunoască bine toate elementele și atributele proprii unui funcționar, pentru aceasta, prezentul articol vine cu unele răspunsuri.

Cine este funcționarul public? Statul, pentru a exista, pentru a-și consolida suveranitatea, are misiunea de a organiza la nivel central și local servicii publice, care, la rândul lor, generează instituirea de funcții publice, care sunt realizate de către funcționarii publici.

Astfel observăm că funcționarul nu poate exista în afara unei funcții și a unui serviciu public.

Constituția Republicii Moldova pune bazele regimului juridic al funcției publice, prin art.39: „Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a participa la administrarea treburilor politice nemijlocit, precum și prin reprezentanții lor. Oricărui cetățean i se asigură potrivit legii accesul la o funcție publică”. Conform opiniei lui Paul Negulescu, „funcționarii publici sunt acei cetățeni care, fiind numiți de autoritatea competentă și investiți în mod legal cu atributele funcțiilor lor, prestează în mod permanent o anumită activitate, ce nu este exclusiv

manuală, în scop de a face să funcționeze un serviciu public în schimbul unui salariu plătit periodic”.

Ce fel de funcționari pot fi? Importanța și complexitatea administrației publice prevede că personalul antrenat în realizarea politicii statului trebuie să corespundă celor mai înalte cerințe, pentru care se impune o clasificare a acestora, care ne asigură o mai bună înțelegere a funcțiilor publice și a managementului acestora.

Legea nr.158 din 04.07.2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public clasifică funcționarii publici, conform nivelului atribuțiilor, în funcționari publici de conducere de nivel superior, de conducere și de execuție; doctrina vine și ea cu numeroase clasificări.

De unde se trag acești funcționari? Primul statut al funcționarilor publici l-a întocmit împăratul roman Hadrian în Roma antică, accentuând astfel importanța slujitorului statului. În Moldova, funcția publică s-a dezvoltat odată cu dezvoltarea instituțiilor publice, în perioada absolutismului monarhic, cu consolidarea Sfatului Domnesc, a dregătoriilor cu „marii dregători”, care erau demnitari cu atribuții administrative (postelnic, paharnic), militare (hatman, spătar) și judecătorești (logofăt, vornic) în aparatul de conducere al statului.

Ce reprezintă un funcționar public european? În prezent, în diferite țări din Europa, se recurge la o delimitare a două sisteme de bază ale funcției publice: de carieră și de poziționare. Printre primele fundamentări ale statutului **funcționarului public la nivel european** au fost – Statutul funcției publice din Spania (1852), Luxemburg (1872), Danemarca (1899), Italia (1902). În scopul consolidării statutului și locului funcționarului public, pe plan european, s-au înființat mai multe școli.

Școlile franceze pregătesc elita administrativă (ENA, Polytechnique) sau cadre intermediare (IRA), în Germania, Școala de Științe Administrative „Aochsehule” din Speyer (1947) este inspirată după modelul francez, în Marea Britanie personalul din administrație este pregătit și de „Civile Service College”, toate aceste instituții având misiunea de pregătire a personalului care va îndeplini prerogativele puterii de stat.

Care este rolul statului în motivarea funcționarului? Implicarea statului în susținerea funcționarului public este iminentă și se exprimă prin garantarea dreptului la carieră, asigurarea dezvoltării profesionale, garanții nemijlocite privind protecția socială.

Legea nr.158 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public prevede că managementul funcționarului public este de competența Guvernului, care a împuternicit Cancelaria de Stat (prin Direcția Politică de Cadre) să asigure promovarea și realizarea politicii statului în domeniul serviciului public, în special al managementului resurselor umane. Pentru asigurarea implementării Legii nr. 158, Guvernul a aprobat în 2009 Planul de acțiuni, care a fost realizat cu succes. *Care este rolul funcționarului în stat?* Alexandru Negoită afirma că „eficacitatea administrației publice depinde de calitatea umană și capacitatea tehnică a oamenilor”, astfel este necesar să avem în funcții publice resurse umane competente, profesionale, pregătite să exercite o multitudine de atribuții și roluri. Potrivit opiniei profesorului Aurel Simboteanu, funcționarul public exercită rolul de mediator între valorile politice ale statului, deciziile politice, pe de o parte, iar pe de altă parte, nevoile societății, locul fiind cel de intermediar între puterea de stat și societate. Dacă să apreciem teoria vs realitatea, putem deduce multiple roluri ale funcționarului, precum dirijor, internaționalist, patolog, lider, organizator, doctor, magician, reformator.

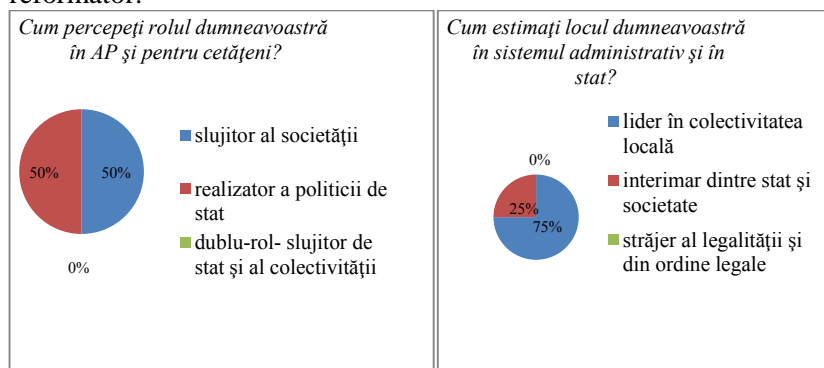

Fig. 1. Rezultatele chestionarului–Rolul

Fig. 2. Rezultatul chestionarului–Locul

Pentru a aprecia corespunderea dintre idealurile teoretice și realitatea existentă, am realizat un chestionar cu tema „Locul și rolul funcționarului public” asupra funcționarilor din cadrul unei autorități publice locale (din cadrul primăriei s. Dănceni, r-nul Ialoveni), care a dovedit că fiecare funcționar este devotat totalmente funcției sale și

interesului social, procentajul arătând că principalul considerent pentru care au o vechime mai mare de zece ani în serviciul public este simțul de a fi util societății, de a fi în slujba cetățeanului, de aici dovedindu-se un grad înalt de moralitate a funcționarilor publici din cadrul primăriei Dănceni, în special, și din cadrul AP, în general, iar modul cum activează aceștia corespunde în totalitate prevederilor legale și principiilor deontologice.

Prioritar pentru un funcționar public veritabil este motivarea morală, și anume starea „de a te simți de folos” pentru comunitate.

Funcționarul public are o semnificație deosebită, constituind elementul democrației, prin intermediul căruia se realizează suveranitatea națională, fiind o verigă a sistemului administrației publice și a sistemului politic, în general, asigurând executarea și îndeplinirea legii, a deciziilor puterii de stat, fiind și elementul cel mai aproape situat de colectivitatea locală, care reacționează cel mai repede la impulsurile și schimbările sociale.

Referințe:

1. IORGOVAN, A., elab. *Tratat de drept administrativ*. Vol. I. București: All Beck, 2003, p.583.
2. GRĂDINARU, N., elab. *Drept Administrativ*. București: Ed. Economică, 2004, p. 125.
3. NEGOIȚĂ, A., elab. *Drept administrativ*. București: SYLVI, 1998. p.115.
4. PLATON, M., elab. *Introducere în știința administrației publice*. Chișinău: TACIS, 1992, p.172.
5. POSTOLACHE, M., elab. *Serviciul public*. Chișinău: Tehnico-info, 2005, p. 104.
6. SÎMBOTEANU, A., elab. *Istoria administrației publice*. Chișinău: CEP USM, 2009, p.61.
7. VEDINAȘ, V., elab. *Statutul funcționarului public*. București: Nemira, 1998, p.9.

ASIGURAREA SECURITĂȚII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE

*Viorica RUSSU, Facultatea de Relații Internaționale,
Științe Politice și Administrative*

National security is a multidimensional category, which is associated not only with political or military issues. Amplification in recent years non-military risks and threats to national security is not than to reconfirm the importance of security as a main concern of the state. As a result, Republic of Moldova will focus its strategic defense and security of its citizens and national territory.

Transformările profunde ale mediului de securitate sunt sesizate, în special, la sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI, de asemenea și apariția unor amenințări și vulnerabilități noi la adresa statelor și societăților relevă încă o dată faptul că asigurarea securității naționale a Republicii Moldova este scopul urmărit în realizarea politicii interne și externe. Odată cu sfârșirea războiului rece, observăm prezența termenului de securitate în mai multe cercetări științifice, acte internaționale, interesul față de acest domeniu este ghidat de rezultatele conflictelor internaționale, globalizare, schimbările pe plan internațional [2, p.128]. Securitatea națională este o categorie multidimensională, care se asociază nu doar cu aspecte politice sau militare. Amplificarea în ultimii ani a riscurilor și amenințărilor nonmilitare la adresa securității naționale nu face decât să reconfirme importanța securității ca principala preocupare a unui stat. Problema de asigurare a securității la etapa actuală ocupă un loc central în cercetările, atât naționale, cât și ale experților străini în domeniul științelor politice. Un aspect important au căpătat problemele de asigurare a securității în UE. În forma generală a înțelegerii moderne, conceptul de securitate internațională a fost formulat odată cu crearea ONU. În prezent, domeniul de aplicare atât al securității internaționale, cât și ale naționale reprezintă unul dintre domeniile-cheie ale fiecărui stat. Acest lucru necesită o abordare conștientă a problemelor de securitate națională și internațională nu numai de către profesioniști, dar și de societatea civilă [6, p.128].

Așadar, lumea contemporană suferă mari transformări, determinate prin deschiderile spre noi sfere de interese și influențe sau reactivarea unora aflate în stare latentă, care au condus la crearea de multiple zone și regiuni de instabilitate în ceea ce privește realizarea securității în plan local, regional și chiar mondial. Uniunea Europeană deține potențialul de a aduce o contribuție majoră, atât pentru a se face față amenințărilor, cât și pentru a se profita de oportunitățile oferite.

Astfel, ar contribui la un sistem multilateral eficient, care ar deschide drumul pentru o lume mai dreaptă, mai sigură și mai unită. Uniunea Europeană poate răspunde prin trei obiective strategice: asigurarea stabilității și buneii guvernări în vecinătatea imediată, pregătirea unui răspuns la amenințările de tip nou, crearea unei ordini internaționale bazată pe o colaborare eficace. Actualul mediu de securitate este influențat de schimbările și transformările continue generatoare de noi riscuri și amenințări. Drept urmare, viitoarea agendă ar trebui să fie fundamentată pe noi modalități de abordare a riscurilor asimetrice și neconvenționale, înglobând noi tipuri de solidaritate internațională. Devine tot mai evident faptul că interesele și obiectivele de securitate ale statelor pot fi realizate doar prin cooperare internațională. Aceasta cuprinde forme de acțiune conjugată ale statelor care împărtășesc interese și valori comune. O importanță majoră o capătă problema identificării noilor soluții de asigurare a securității informaționale. Suntem confrunțați în continuare cu multe provocări complexe, într-o lume aflată în schimbare rapidă. O mai bună coordonare între acțiunea externă și politicile în domeniul justiției și afacerilor interne este un element crucial atât în combaterea terorismului, cât și a crimei organizate [1]. De asemenea, migrația internațională este unul dintre cele mai vechi fenomene sociale. Potrivit cercetătorilor Martin O. Heisler și Zig Layton-Henry, migrația este o problemă de securitate.

Dat fiind faptul că două din statele lumii arabe, care se află în revoltă, constituie doi dintre pilonii la nivel mondial, cu siguranță ne vom aștepta la amplificarea fenomenului migrației ilegale dinspre acestea către Europa, mai ales către statele dezvoltate, care au reușit ori au capacitatea de a contracara, cu măsuri politice și sociale, starea economiei actuale. De altfel, problema riscurilor generate de fluxurile de migrație și controlul acestora constituie una dintre prioritățile în abordarea politicii de securitate, în special pentru țările membre, dar și

pentru cele din jurul Uniunii Europene [5, p.56]. Schimbările actuale din mediul internațional și situația precoce din UE generează riscuri și noi amenințări la adresa securității naționale a Republicii Moldova în procesul de integrare în Uniunea Europeană. Printre noile provocări s-au distins terorismul, crima organizată, de asemenea un factor de insecuritate este conturat de fluxurile migrației la etapa actuală.

Drept rezultat, o importanță majoră capătă problema identificării noilor soluții de asigurare a securității naționale. Suntem confrunțați în continuare cu multe provocări complexe, într-o lume aflată în schimbare rapidă. Ca rezultat a fost constatat că politica de securitate a Republicii Moldova este afectată de mai multe aspecte de ordin conceptual, legal și instituțional care, pe de o parte, nu permit funcționarea eficientă a sistemului de securitate națională și, pe de altă parte, nu asigură un sprijin adecvat implementării obiectivului politic de integrare. Ca urmare, Republica Moldova va concentra eforturile sale strategice pentru apărarea și securitatea cetățenilor săi și a teritoriului național. În acest sens, sunt necesare atât dezvoltarea capacităților de răspuns la noile provocări ale mediului de securitate, cât și pregătirea populației și a teritoriului pentru apărare [7, p.139].

Pornind de la cele expuse, am constatat că, potrivit schimbărilor actuale în mediul internațional, există tot mai puțin interes pentru conflict, tot mai puțină lume este deranjată de existența conflictului transnistrian. Scopul a devenit doar evitarea conflictului armat, care nu face decât să înghețe conflictul. Republica Moldova trebuie să elaboreze un program de informare a publicului și de consultări cu comunitatea de experți, în privința stabilirii opțiunilor sale de securitate. Așadar, este necesar ca Republica Moldova să adopte o decizie consistentă și validă de securitate, care să fie asumată și susținută de populație [3, p.105].

În acest context, apreciem faptul că relațiile cu NATO trebuie valorificate la maximum, în special ajutorul pentru consolidarea apărării, reforma și pregătirea armatei și a structurilor de forță cu ajutorul NATO. Totodată, amplificarea colaborării cu SUA și UE în domeniul de securitate, inclusiv prin avansarea lor în formatul 5+2 de la observator la membru deplin. În plus, în Republica Moldova lipsește personalul calificat în domeniul securității naționale, astfel este necesar a realiza reforma întregului sistem de securitate națională, printr-o implicare cât mai vastă a tuturor actorilor vizați, în special al

societății civile, care trebuie să dețină un rol important în reglementarea, supravegherea și controlul democratic asupra structurilor de securitate ale statului [4].

Referințe:

1. Agenda de Asociere dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova. 2016.[Accesat 12.03.2016] Disponibil pe Internet: <http://www.mfa.gov.md/img/docs/Agenda-de-Asociere-RO.pdf>.
2. ANTIPO, M. *Securitatea și terorismul*. București: Celsius, 2004. 133 p.
3. CĂLDARE, Gh. Aspecte de asigurare a securității naționale a Republicii Moldova în contextul agravării situației geopolitice din regiune. În: *Revista metodică-științifică trimestrială. Administrația Publică*. Chișinău, 2015, nr.3 (87), p.99-106.
4. Strategia de asigurare a securității naționale a Republicii Moldova. Dezbateră societății civile. În: *CID NATO*, Chișinău, 2015. [Accesat 12.02.2016] Disponibil pe Internet: <http://nato.md/strategia-de-securitate-nationala-a-republicii-moldova-dezbateră-societății-civile/>
5. RĂPAN, F., CONTINEANU, D-S. *The influence of migrationist phenomenon on the national security and defense*. Bucharest: „Carol I” National Defense University, 2014, p.56.
6. RICHICINSCHI, Iu. Securitate: noțiune și conținut. În: *Revista metodică-științifică trimestrială. Administrația Publică*. Chișinău, 2015, nr.1(85). 178 p.
7. VARZARI, V. Consolidarea securității naționale a Republicii Moldova prin prisma noilor realități geopolitice regionale în Europa de Est. În: *Revista de Filozofie, Sociologie și Științe Politice*. Chișinău: Institutul de cercetări Juridice și Politice ale Academiei de Științe a Moldovei, 2015. 239 p.

*Recomandat
Cristina EJOV, dr., conf. univ.*

**NATION BRANDING AS AN INSTRUMENT
FOR CREATING THE US INTERNATIONAL IMAGE:
LESSONS FOR THE REPUBLIC OF MOLDOVA**

*Mihai CLAPANIUC, Facultatea de Relații Internaționale și
Științe Politice Administrative*

Nation branding is a relatively new concept, it encompasses a term which was born in a context connected with the advancement of the informational age in International Relations discipline and also in the context of the ever-increasing cooperation of states amongst them, and specifically through the need of each state to boost its presence or visibility on the international relations arena. The formation of the research of the nation branding topic largely is due to the constant evolution of interdisciplinary discussions where academics realized that one or other topic is closely linked and correlated to other disciplines, for instance for our subject we can witness involvement of topics such as destination marketing, image of country, place branding, country of origin marketing, national history, human psychology and others. These subjects in effect, were firstly correlated to subject of political image of a state and in effect, it acquired various interpretations and finally developing into the concept of nation branding. The proposed goal of the work was to analyze theoretical-methodological and empirical process of nation branding, whilst highlighting the implications for state image in international relations – specifically the United States of America and the Republic of Moldova. In our research the terms nation branding, country branding and state branding are all used equally, and are being viewed as similar, however we specified that for the Republic of Moldova's realities, the preferred term would be country or state branding, as opposed to the term nation branding. The researcher W. Olins considers that national branding was undertaken from the earliest times of humanity when states were using their symbols, currency, hymns, and other attributes [6]. This much broader historical perspective, leading to the general conclusion, according to the author: definitions and terms of national branding was introduced recently, but practically speaking countries did a long time ago already.

Other prominent author basing on the notion of branding theory from marketing dimension subsequently resume that nation branding is to manage a nation brand as a total and umbrella concept to achieve that nation brand creation and “to sustain the performance outputs of a nation” [5]. The most prominent academician in the field is the British researcher - Simon Anholt, who claims that himself personally is the scholar who in 1996 conceptualized the term - brand of a nation. Therefore his conclusions is that nation branding is “a unique communication about a nation or country to the world through public diplomacy, trade, export promotion and tourism represents branding the nation (or nation branding)” [2].

There is no single or universally accepted definition of the term nation branding, however following the research on various interpretation, we came up with the following definition: a set of measures in the field of exports , tourism, culture , internal and external policies and investments to develop and implement the strategy of brand building of a state, aimed at improving the country's image, perceived as the local population and foreigners and activated by a variety of instruments (communication, marketing, public diplomacy, culture). In addition, American researcher N. Kaneva., comes to be the first to do an extensive work of literature related to the field of branding [4]. Her work has synthesized 186 sources of authors in the field. After comparing all articles in this domain, the writings were classified into 3 categories or dimensions/approaches to brand the state: the dimension of techno-economic, political and cultural.

In the techno-economic dimension we most sources, 56% of all writings. At the end of the day, it is crucial to identify why is so important to have a good nation branding, in the context of international image. A good nation branding will make a positive image of the state, which in turn will makes a significant influence on all areas of the country's international presentability.

A good nation branding process will enhance national image, and eventually will also be responsible to: get respect and recognition of the country, to create itself as a attractive destination for tourists, to enhance unity and identity pride of citizens, to expand the attraction of skilled professionals as well as foreign investment, to help change derisory opinions about that country and also break stereotypes, to elevate demand of local products, and others.

According to the best work describing the US as a brand, currently, America is the best and most widely known country brand ever, and the love people have for the United States the world over is immense and well documented [1]. At the same time, more recently, we also saw negative feelings in the world that people have for the US, which tried to be combated through different policies, especially after the 9/11 attacks.

The United States, having all the necessary tools to pursue a successful international image shaping campaign which is connected to soft power tools, is by us to be considered one of the most successful country that applies soft power. American soft power has been efficient and national image has been strongly attractive and successful due to some cultural aspects, such as Hollywood, McDonald's, also by the values of American democracy, of the liberal American way of life, also of the American dream, American business model and others. Countries such as France, Italy, Germany, U.K, South Korea, Estonia, Latvia and others have applied same model of the American effort to utilize their culture, life values and national assets to the national image advantage.

The great stake is that it was understood, that all the assets and instruments available could be used in order to pursue a better and more effective foreign policy. Nowadays, the diplomatic process is unthinkable without mentioning the role of image and efforts to make someone's country known or positive in other country.

Here we believe is a great potential for the Republic of Moldova also, to learn from the experience of other states such as USA, in order to mobilize itself for some effective measures aimed at building its brand with a more positive and demanded image of the Republic of Moldova abroad as well as inside the country. To the researcher's interest, it is useful to understand that, America has never embarked on a coordinated international campaign to sell itself to potential overseas visitors or its own image. But the USA launched its first-ever branding initiative in 2012, called Brand USA [3]. This effort can be seen as the most recent in US history, where nation branding was institutionalized and an targeted effort, however as we mentioned before American life and culture, have long ago attracted the favorable perceptions.

Taking as reference the researches and results, we came up with some recommendations contributing to the knowledge, explanation and understanding of issues related to the process of forming a national brand, its components and the issue of creating the Republic of Moldova's nation branding: 1. Conducting a research program on the country's perception and of Republic of Moldova's citizens abroad. 2. The development of the creative component of the brand (slogan, visual identity, brand label, etc.). 3. Create a group of scholars and civil initiative, which would formulate visions and concrete strategies on national brand. 4. To organize international and national forums in the Republic of Moldova for discussions regarding the state brand development and image formation of the country. 5. Establish an office, department, agency or institution that has as main purpose the coordination and implementation of policies for national brand, it's work shall be multidisciplinary and its structure shall be within the Government competences.

References:

1. ANHOLT, S. *Brand America*. London: Marshall Cavendish International, 2012, p. 10.
2. ANHOLT, S. Nation-brands of the 21st century. In: *Journal of Brand Managm*, 1998, p. 5.
3. Brand USA by laws, the founding documents and statuory legislation. [accessed on 23.03.2016] Retrieved at: <http://www.thebrandusa.com/about/reports>.
4. KANEVA, N. Nation Branding: Toward an Agenda for Critical Research. In: *International Journal of Communication*, 2011, no. 5, p.120.
5. LEE, K.M. *Nation Branding and Sustainable Competitviness of Nations/* Self-summary of the PhD Thesis, University of Twente, 2009.
6. OLINS, W. Branding the nation – the historical context. In: *Journal of Brand Management*, 2002, p. 9.

*Recomandat
Cristina EJOV, dr., conf. univ.*

PUBLIC DIPLOMACY OF THE UNITED STATES AND THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION: REALITIES AND PERSPECTIVES

*Daniel VODĂ, Facultatea de Relații Internaționale și
Științe Politice Administrative*

Acest articol se bazează pe cercetarea efectuată în procesul de elaborare a tezei de master care analizează conceptul diplomației publice în contextul proceselor complexe ale globalizării la care sunt țările expuse la nivel mondial și abordează evaluarea sistematică a politicii externe și practicii la începutul secolului XXI, cu accent pe Statele Unite și Republica Moldova.

Interest to the public diplomacy grows due to vital need of expanding standard ways of conducting foreign policy worldwide. Study is underlining that public diplomacy has gained solid positions in the international discourse. Its means are aimed to increase of the appeal of the country for the international society. Within the international academic community, the term of public diplomacy was used for the first time in 1965 by Dean Edmund Gullion from the Fletcher School of Law and Diplomacy at Tufts University [1].

Jen Mellisen, who is Director of the Clingendael Diplomatic Studies Programme believes that *“It is tempting to see public diplomacy as old wine in new bottles”*[2]. James Pamment, lecturer and researcher at Karlstad University and Uppsala University is conveying the perspective that public diplomacy is a major paradigm shift in international political communication due to the fact that intense and multilateral global affairs, linked with continuously developing media landscape *“challenge traditional foreign ministries can no longer claim to being sole or dominant actors in communicating foreign policy”*. From the beginning of its use as a term and until today, public diplomacy has often been considered a synonym of the propaganda and the differentiation between these two terms was rather hard to be made. Some authors consider that the main differentiation between them can be made by the political system of the country as a source of true information [3].

At present, the *“public diplomacy”* term is defined differently from one country to another [4]. In the U.S, according to U.S. Department

of State, public diplomacy “refers to government-sponsored programs intended to inform or influence public opinion in other countries”. More recently, in 2004, in a Congressional report for the American Congress, public diplomacy is defined as “the promotion of American interests, culture and policies by informing and influencing foreign populations” [5]. In the Republic of Moldova, findings related to the topic of public diplomacy are rather limited by the small academic community in the field of international relations and political sciences which covers general aspects of diplomacy and current globalized processes. At the same time occasionally can be assessed articles and general remarks delivered by former or actual diplomats anchored in academic field, such as Igor Munteanu, or Oleg Serebrian, as well as representatives of the Faculties of International Relations and Political Sciences of the leading Universities united by various academic conferences and scientific symposiums. Drawing upon case studies of the U.S. and the Republic of Moldova, it can be highlighted the value of *winning the hearts and minds of the people* [6] and the growing importance of civil society in international relations.

New public diplomacy is based on a number of principles which distinguishes it clearly from other related topics. These principles can help to give a basic overview of the concept: *“dialogue, not monologue, work after the network method, not the hierarchical method, coherence between the public diplomacy work at home and abroad, honest and reliable information, not propaganda* [7].

So the goals of public diplomacy can span a vast area from basically introducing the country to targeted audiences or dispelling any misperceptions they might have about it to actively engaging people with the country by attracting people there for sightseeing, studies or making investments or political deals.

American public diplomacy in the Republic of Moldova can be linked with the various programs and initiatives organized by the American Government via U.S. Embassy or related entities, such as Peace Corp, USAID, AmCham and others. The U.S. Government sponsors a number of academic, professional, and cultural exchange programs in Moldova to foster mutual understanding through exchange and training programs, and to further democratic and economic reforms in Moldova through participants implementing the

experience and knowledge they gain in the United States. Although, except the academic community, the term of “public diplomacy” or “state image” is not used within the legal framework of the country. Time to time can be found some political statements which have rather bombastic character than the intention to provide valuable contribution for the possibility to anchor the instruments of public diplomacy in the public discourse of the Moldovan elites. In can be observed that above examples are shaping quite obvious reality – Republic of Moldova, by not having even the clear institutional definition of public diplomacy cannot exercise the series of initiatives which will help to built on its own international image [8].

As discussed above, the key policy documents on Moldovan foreign policy unfortunately do not refer to public diplomacy as a means for cultivating Moldovan image around the world.

Therefore can be formulated several conclusions: **Importance of “explaining Moldova”:** Another fundamental assumption in the discussions about public diplomacy is that the root cause for negative perception of Republic of Moldova is either the lack of appropriate and/or sufficient information abroad about the country and its people, or is a deliberate attempt of media or officials to tarnish the image of the country. **Cultural and Educational programs:** Coupled with the informational approach, cultural and educational initiatives constitute some of the fundamental bases of Moldovan conceptualization of public diplomacy. Moldovan Embassies maintain a network of cultural and educational events abroad, organize and host various festivals, and act as mediators in attracting Moldovans living abroad as well as foreign students.

A future tool can be providing educational experiences for current and future leaders, journalists and cultural figures is seen as essential for ensuring long-lasting good-will for Moldova around the world. **Economic Diplomacy:** This discussion is distinct from the previous one, since its objective is not the utilization of certain economic initiatives for the purposes of public diplomacy, but rather the opposite: using public diplomacy to improve the image of Republic of Moldova, so as to be able to help economic growth by attracting foreign investment and helping companies abroad. **Mobilization of and relationships with the Moldovan communities abroad:** A

persistent theme that runs through all these various discussions and conceptualizations is the importance of reaching out to the ethnic Moldovans publics living abroad. There is a need to protect the interests of and cultivate closer ties with the diasporas abroad, while various bodies within the Ministry of Foreign Affairs as well as affiliated organizations such as the Diaspora Bureau within State Chancellery have created various programs and special partnerships targeting diasporas communities. Although there is recognition of the role that diasporas communities living within Western countries can play in enhancing the objectives of Moldovan public diplomacy in their respective home countries, the greatest emphasis is usually put on those living in the EU, U.S. and Canada.

References:

1. ARNDT, Richard T. *The First Resort of Kings: American Cultural Diplomacy in the Twentieth Century*. Washington, DC: Potomac Books, Inc., 2005, p.480, 494, 512.
2. MELISSEN, Jan. *The New Public Diplomacy: Soft Power in IR*. New York: Palgrave Macmillan, 2005. 246 p.
3. BAYLES, M. *Through a screen darkly: PC, PD, and America's image abroad*. New Haven, 2014, CT.
4. DOUGLAS, Porch. "Bugeaud, Gallieni, Lyautey: The Development of French Colonial Warfare". În: *Makers of Modern Strategy: From Machiavelli to the Nuclear Age*. Ed. Peter Paret. Princeton University Press, USA, 1986, p. 394.
5. EPSTEIN, Susan B., and MAGES Lisa. *Public diplomacy: A review of past recommendations*. Washington, DC: Congressional Reference Service, 2005.
6. AOYAMA, Rumi. *China's Public Diplomacy*. Waseda University, 2007, p.2.
7. SNOW, Nancy and TAYLOR, Philip M. (eds.). *The Routledge handbook of public diplomacy*. New York, London, 2009.
8. PANTA, Rodica. *History & Politics*. Univ. Liberă Intern. din Moldova, 2012. 218 p.

*Recomandat
Cristina EJOV, dr., conf. univ.*

ACTUL ADMINISTRATIV – MIJLOC PRINCIPAL DE EXPRIMARE ȘI REALIZARE A ACTIVITĂȚII AUTORITĂȚILOR ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

*Marina Galușca, Facultatea de Relații Internaționale,
Științe Politice și Administrative*

Un acte administratif est un acte juridique qui émane d'une autorité administrative et a pour finalité l'intérêt général. Il est considéré la principale forme d'activité des pouvoirs publics en raison de caractère qualitatif à savoir force des effets juridiques produits. Cet article sert à découvrir la théorie des actes administratifs en commençant par le concept d'acte administratif et finir par les conditions de validité, l'adoption et l'exécution des actes administratifs pour démontrer leur importance dans l'activité de l'administration publique.

Activitatea autorităților administrației publice se realizează prin diferite forme. Forma de activitate a administrației publice reprezintă o acțiune a organului executiv exercitată în limitele competenței prevăzute de lege, urmată de anumite consecințe. Acestea sunt subordonate unui anumit scop și se realizează de către organele administrației publice în baza competenței reglementate de normele juridice. Dintre toate formele de realizare a administrației publice, cea mai importantă este actul administrativ. Actele administrației publice, adică actele administrative, apar ca o formă juridică prin care organele administrației publice își realizează competența și sarcinile. Ele sunt considerate forma cea mai importantă de realizare a activității administrației publice, datorită caracterului calitativ pe care-l dețin, și anume, forța efectelor juridice pe care le produc.

Fiind o temă mereu actuală în dreptul administrativ, actul administrativ are o multitudine de definiții, el putând fi exprimat sub diferite forme și denumiri ca: *decizie, instrucțiune, ordin, dispoziție, regulament, hotărâre, permis etc.* De aceea este foarte dificil a formula o singură definiție a actului administrativ, fiindcă legislația, practica judiciară și literatura de specialitate nu folosesc o terminologie unitară, ci folosesc, de regulă, denumiri concrete.

Astfel actul administrativ a beneficiat de numeroase studii doctrinare, consacându-i-se și diferite reglementări juridice.

Definirea legală a actului administrativ o găsim în art. 2 din Legea contenciosului administrativ nr. 793 din 10.02.2000 (În *Monitorul Oficial al R. Moldova*, nr. 57-58 din 18.05.2000), care prevede că actul administrativ este „manifestarea juridică unilaterală de voință, cu caracter normativ sau individual, din partea unei autorități publice în vederea organizării executării sau executării în concret a legii”. Legiuitorul pune accentul mai mult pe faptul că actul administrativ este o manifestare juridică unilaterală de voință și nu se referă la forma acestuia. Totodată, în dispozițiile legale actul administrativ este asimilat cu contractul administrativ și nesoluționarea în termene a unei cereri, toate reprezentând obiect al acțiunii în contenciosul administrativ. Diferiți doctrinari, practicieni care și-au manifestat interesul pentru analiza teoriei actului administrativ au venit cu definiții proprii. O explicație a noțiunii de „act administrativ” o găsim în *Cursul de drept administrativ* al dr. Ion Creangă care afirmă că „actul administrativ reprezintă esența unui întreg și complex proces de decizie, un moment important în cadrul conducerii societății, care intervine în toate sectoarele și domeniile de activitate – politic, economic, juridic, social etc.” [1].

Un alt autor care a analizat în profunzime teoria actului administrativ este Mihail Diaconu. În monografia sa *Mecanismul asigurării legalității actelor administrative în Republica Moldova*, el oferă o definiție complexă a actului administrativ și subliniază că actul administrativ reprezintă unul dintre principalele izvoare ale raporturilor juridice de drept administrativ [2]. Pe lângă aceste definiții, în literatura de specialitate mai găsim o multitudine de noțiuni ale actului administrativ. Ar fi imposibil să concluzionăm și să elaborăm o definiție unică a actului administrativ. Totuși din cele analizate, putem afirma că actul administrativ este un act juridic emis de autoritățile și persoanele ce-și desfășoară activitatea în administrația publică, reprezentând o modalitate de lucru a acestora, prin care se asigură realizarea obiectivelor și sarcinilor administrației publice și a puterii executive în general. Din definițiile expuse *supra*, putem evidenția și trăsăturile actului administrativ: caracterul juridic al acestuia, faptul că este principala formă de activitate juridică a organelor administrației publice, este o manifestare unilaterală de voință juridică a organelor administrației publice, este emis pentru

organizarea executării legii, este obligatoriu, se execută de la data intrării lui în vigoare etc.

Cât privește obiectul actului administrativ, acesta este unul dual – fie este vorba despre aplicarea legii, fie de prestarea unui serviciu public. Acest obiect reiese din misiunea administrației publice care este de organizare a aplicării și de aplicare în concret a legii, precum și de organizarea și prestarea de servicii publice. Obiectul actului administrativ ne permite să înțelegem care este scopul lui și care va fi rezultatul după ce el își va produce efectele juridice.

Analizând funcțiile actului administrativ, putem afirma clar că orice act administrativ răspunde unei necesități și contribuie la operativitatea și eficiența întregului proces de administrare publică. Toate actele administrative sunt emise cu scopul de a produce efecte juridice. Aceste efecte încep fie din momentul publicării (în cazul actelor normative), fie din momentul comunicării (în cazul actelor administrative individuale). Iar pentru ca actul să-și producă efectele juridice, este necesar ca acesta să corespundă cerințelor de valabilitate.

Aceste cerințe pot fi clasificate în trei categorii: *cerințe privind ordinea de pregătire a proiectelor actelor administrative* (examinarea propunerilor, documentarea și luarea deciziilor corespunzătoare; plasarea anunțului referitor la inițierea elaborării proiectului de act administrativ; asigurarea tehnică, organizatorică și financiară a procesului de elaborare a proiectului; determinarea conceptelor și noțiunilor ce vor fi utilizate în proiect și la întocmirea proiectului; fundamentarea, avizarea, consultarea publică, expertiza și definitivarea proiectului), *cerințe privind ordinea de aprobare a actelor administrative și punerea lor în aplicare* (respectarea procedurii de adoptare (emitere) a actelor prevăzută de lege; actul administrativ adoptat (emis) trebuie să conțină toate elementele necesare; respectarea procedurii de punere în aplicare a actului administrativ) și *cerințe privind conținutul actelor administrative* (actul administrativ trebuie să fie legal și emis de o autoritate publică competentă; actul administrativ trebuie să fie fundamentat și nu trebuie să limiteze sau să lezeze competența autorităților ierarhic inferioare sau drepturile, libertățile și interesele legitime ale cetățenilor și particularilor în domeniul administrativ). Autoritățile publice sunt obligate să respecte aceste cerințe, pentru ca actele administrative elaborate să producă doar efectele așteptate.

Cu privire la executarea actelor, putem afirma că toate actele administrative sunt executorii din oficiu.

Uneori însă se pot ivi și situații în care cei cărora li se adresează actele administrative să refuze îndeplinirea obligațiilor care le revin în baza acestor acte. În acest caz, administrația publică este obligată să recurgă la executarea silită a actelor administrative. Executarea silită este o măsură extremă, la care organele administrației publice recurg, după ce au fost epuizate toate celelalte căi care ar putea asigura executarea obligațiilor prevăzute în actul administrativ. Chiar dacă actul administrativ a fost adoptat și a început să-și producă efectele, el liber poate fi atacat sau contestat de persoanele interesate pe motiv de ilegalitate, oportunitate etc. Modalitățile concrete prin care se încetează efectele juridice produse de actele administrative sunt: suspendarea, revocarea și anularea actului administrativ.

În concluzie, putem afirma că actele administrative reprezintă principala formă de realizare a administrării publice și pentru un viitor funcționar public este important să cunoască care este obiectul și structura unui act administrativ, cum se elaborează, adoptă și execută acestea și, desigur, care sunt funcțiile și eficiența actului administrativ în activitatea autorităților publice. Anume aceste argumente au stat la baza deciziei pe care am luat-o de a cerceta această tematică care va fi actuală mereu datorită faptului că toată activitatea autorităților publice are la bază un act administrativ fie cu caracter normativ, fie cu caracter individual.

Referințe:

1. CREANGĂ, I., elab. *Curs de drept administrativ*. Vol. I. Chișinău: Epigraf, 2003, p. 336.
2. DIACONU, M., elab. *Mecanismul asigurării legalității actelor administrative în Republica Moldova. Monografie*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, p. 549.
3. IORGOVAN A., elab. *Tratat de drept administrativ*. Vol. I. București: All Beck, 2003, p. 583.
4. MANDA C., elab. *Drept Administrativ. Tratat elementar*. București: Lumina Lex, 2002. p. 399.
5. PLATON M., elab. *Administrația Publică*. Chișinău: Universul, 2008, p. 736.
6. VEDINAȘ V., elab. *Drept administrativ*. Ed. IX. București: Universul Juridic, 2015, p. 522.

**EFICIENȚA REPREZENTANȚELOR NAȚIONALE
ALE ORGANIZAȚIEI INTERNAȚIONALE
PENTRU MIGRAȚIE ÎN STIMULAREA
DEZVOLTĂRII SOCIAL-ECONOMICE
(cazul Republicii Moldova)**

*Violina MARDARI, Facultatea de Relații Internaționale,
Științe Politice și Administrative*

The article claims on the theoretical conceptualization of international organizations activity on national level, identifying fundamental experience bases of national (regional) International Organization for Migration representatives and their contribution to social and economic development of the Republic of Moldova. The study contributes to the scientific approach of the role and place of international organizations within global processes and extends the theory of international relations purpose for compared and case study researches.

Fenomenul migrației, în prezent, este influențat de un continuu proces de remodelare și reconfigurare în funcție de evenimentele politice, economice și sociale care au loc pe arena internațională. Organizația Internațională pentru Migrație (OIM), în acest sens, este prezentată ca instrument de integrare a migrației în strategiile de dezvoltare socioeconomică a statului în mai multe etape: evaluarea și analiza situației; elaborarea mecanismelor de implementare; elaborarea mecanismelor de finanțare și consolidare a capacităților; planificarea programelor și acțiunilor; stabilirea scopurilor strategice [5, p.76]. Astfel, rolul OIM în dezvoltarea socioeconomică este accentuat de existența parteneriatelor strategice dintre instituții, țări, regiuni, sectoare publice și private [6, p.43]. Procesele migraționiste și activitatea OIM în contextul acestora au fost analizate din diferite aspecte de către cercetătorii din Occident (A. Pecoud, O. Bakewell, S.Nonnenmacher, I.Omelaniuk, ș.a.), spațiul postsovietic (S. Metelev, V. Mukomeli, S. Reazantev, O. Vorobieva, ș.a.), România (M. Rădulescu, I.G. Bărbulescu, V.C. Badea, P.D. Feraru și alții), Republica Moldova (studii postdoctorale din știința politică realizate de V. Moșneaga, V. Teosa; doctorale – Cr. Buruian, E. Burdelinii, Gh. Slobodeniuc, precum și cercetări științifice fundamentale ale acad. Gh.

Rusnac, prof. V. Moraru și a contribuției în elaborările realizate de V. Varzari, Gh. Căldare, S. Cebotari, R. Rusu, R. Svetlicinî ș.a.).

În preambulul Statutului OIM este recunoscută legătura dintre migrație și dezvoltarea economică, socială, culturală: „migrația trebuie să stimuleze crearea noilor oportunități economice în statele-gazdă și că există legătură între migrație și condițiile economice, sociale și culturale în țările dezvoltate” [1, p.10]. În acest sens, OIM lucrează pentru a promova cooperarea internațională în privința problemelor de migrație, oferind suport în găsirea soluțiilor practice pentru problemele de migrație și asigură asistență umanitară pentru migranții aflați în dificultate, inclusiv, refugiații și oamenii permutați pe interior.

Aceste obiective se regăsesc și în alte documente relevante ce constituie cadrul juridic de activitate al organizației, și anume: Strategia Organizației Internaționale pentru Migrație; Unitatea Legii Internaționale pentru Migrație; Cadrul Operațional de Criză al Migrației [3]. În ceea ce privește spațiul european, activitatea OIM poate fi analizată în contextul a două regiuni distincte: comunitatea economică europeană, sau statele membre ale UE împreună cu statele Europei de Nord și ale Europei Centrale, împreună cu cele din Europa de Sud-Est. În anul 2013, la Brussel a fost adoptată Strategia Regională 2014-2020 a OIM pentru statele membre ale UE, Norvegia și Elveția. Aceasta reprezintă prioritățile curente și cele de perspectivă, precum și obiectivele OIM pentru implementare în cele 28 de officii ale sale din regiunea statelor membre ale UE, plus state nonmembre ca Norvegia și Elveția, dar care nu au putut fi omise la elaborarea strategiei. Pârghia instituțională de activitate a OIM în această regiune este Oficiul Regional al OIM pentru Regiunea Economică Europeană [7, p.5]. Mai mult ca atât, OIM a creat Centrele de Resurse pentru Migranți, amplasate în statele membre ale UE și în alte diferite țări de origine și destinație [2, p.3]. Republica Moldova, ca țară în tranziție, se confruntă cu provocări migraționiste analizate în contextul situației economice curente, caracterizată de sărăcie extremă și un număr de peste 800.000 de moldoveni plecați peste hotare, dar și în condițiile conjuncturii politice naționale și regionale.

Motivarea sectorului privat să participe la formarea capitalului uman; finanțarea programelor de reîntoarcere a migranților și de reintegrare a migranților reveniți deja; asistența în efectuarea

schimbului de experiență pentru managementul migrațional; încurajarea dezvoltării sociale și economice prin intermediul migrației; înțelegerea avansată a problemelor migraționiste; protecția drepturilor, demnității și asigurarea bunăstării migranților reprezintă acele provocări cărora OIM este chemată să le facă față în Republica Moldova. În contextul vectorului european al țării, un accent deosebit este plasat pe sporirea nivelului de toleranță și deschidere [8].

Acest lucru presupune existența programelor sociale adaptate promovării multiculturalismului ce vizează integrarea minorităților și migranților în societate [9]. OIM desfășoară proiecte cu impact pentru problema traficului de ființe umane, managementul migrației și consolidarea raportului migrație-dezvoltare. Aceste proiecte implică donori internaționali: Ministerul Afacerilor Externe din Danemarca; Agenția Suedeză de Dezvoltare Internațională și Cooperare; Soroptimist – ONG din Norvegia; Uniunea Europeană; Oficiul German de Relații Externe; Agenția Austriacă pentru Dezvoltare; Cehia; Programul UE TACIS.

Pentru regiunea Transnistreană sporirea eficienței reprezentanței naționale a OIM în stimularea dezvoltării sociale și economice se axează pe următoarele aspecte: consolidarea capacităților structurilor naționale și locale de suport al întreprinderilor mici și mijlocii de a aborda în mod comprehensiv necesitățile lucrătorilor migranți – antreprenori reîntorși. Un pas important în acest sens l-a constituit implementarea proiectului OIM în parteneriat cu Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare și UE „Susținerea implementării componentei de migrație și dezvoltare a Parteneriatului de Mobilitate UE-Moldova și valorificarea beneficiilor acestuia pentru locuitorii regiunii Transnistriei a Republicii Moldova”, a cărui finalitate este susținerea dezvoltării Profilului Migrațional Extins pentru această regiune. Activitățile în teren se realizează prin intermediul organizațiilor societății civile din Transnistria, care dispun de experiență profundă și îndelungată în domeniul combaterii traficului de ființe umane [4, p.12].

Contribuția OIM la dezvoltarea economică și socială a Republicii Moldova este semnificativă și se realizează în baza dialogului pe dimensiunea guvernamentală, în primul rând, dar și nonguvernamentală. Proiectele și programele implementate de OIM

vin să promoveze principiile incluziunii sociale, integrarea și reintegrarea migranților, implicarea diasporei și atragerea de investiții prin susținerea businessului mic și mijlociu.

Totuși, au fost identificate perspective de sporire a eficienței reprezentanței naționale a OIM în stimularea dezvoltării economice și sociale. Acestea țin de asigurarea transferului de calificări și inovații în anumite sectoare, prin intensificarea reîntoarcerii temporare a conaționalilor înalt calificați care ar facilita circulația de creiere. Intensificarea activității acesteia în Transnistria reprezintă o perspectivă asupra căreia urmează să se insiste în viitorul apropiat, mai ales, dat fiind faptul că la etapa actuală sunt înregistrate rezultate promițătoare.

Referințe:

1. Statutul Organizației Internaționale pentru Migrație. Preambul. Adoptată la 19 octombrie 1953 de către Comitetul Interguvernamental pentru Migrație Europeană, Brussels. Accesat pe: https://www.iom.int/jahia/webdav/site/myjahiasite/shared/shared/mainsite/about_iom/iom_constitution_eng_booklet.pdf (vizualizat la 31.03.16).
2. European Agenda for Integration of Third-Country Nationals. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Brussels, 20.7.2011 COM(2011) 455 final. Accesat pe: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/news/intro/docs/110720/1_en_act_part1_v10.pdf (vizualizat 15.03.16).
3. Grant E. International Organization for Migration. Platforma on-line Integration Building Inclusive Societies. Articol din 11.09.2014. Accesat pe: <http://www.unaoc.org/ibis/about/who-we-are-international-organizati-on-for-migrations/> (vizualizat 23.03.16).
4. Mobilitate pentru dezvoltare. Programul UE Măsuri de consolidare a încrederii. Buletin informațional al Organizației Internaționale pentru Migrație. Chișinău: OIM, nr. 3 octombrie-decembrie, 2015. 16 p.
5. NONNENMACHER, S. Mainstreaming migration into development planning. Handbook for policy-makers and practitioners. Denmark: Phoenix Design. International Organization for Migration, 2013. 158 p.
6. OMELANIUK, I. *Global Perspectives on Migration and Development*. London: National Institute of Migration, Springer Dordrecht Heidelberg, 2012. 256 p.
7. UNGUREANU, D., POPA, M. *Politica de migrație a Uniunii Europene: implicații pentru piața muncii*. Coord. I. ONEAȘCĂ, Buzău: Alpha MDN, 2013. 22 p.

8. MORARU, V., MOȘNEAGA, V. *Republica Moldova: provocările migrației*. Institutul Integrare Europeană și Științe Politice al Academiei de Științe a Moldovei. Seria Migrația: *Probleme și oportunități*. Chișinău: Știința, 2010. 147 p.
9. РУСНАК, Г., МОРАРУ, В., МОШНЯГА, В. *Маятник миграции*. Ин-т европейской интеграции и политических наук Акад. наук Молдовы. Chișinău, 2012. 199 p.

Recomandat

Valentina TEOSA, dr. hab., prof. univ.

О ГРАЖДАНСКОМ ИЗМЕРЕНИИ СОТРУДНИЧЕСТВА РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА И НАТО

*Виктория ГОРЯЙНОВА, факультет международных
отношений, политических и административных наук*

In the contemporary conditions of global development, integration processes and strengthening cooperation among the main actors in international relations play special role in ensuring international security at the regional and international levels. NATO as an organization military-political orientation is strengthening its position in international security. NATO will intensify its cooperation with many countries and international actors in the future. The purpose of this article consists in analyzing the theoretical foundations of the civil dimension of cooperation and its applied character on the example of the Republic of Moldova and NATO.

В складывающихся условиях мирового развития все большую актуальность приобретают интеграционные процессы и укрепление тесного сотрудничества между основными субъектами международных отношений с целью обеспечения безопасности на региональном и международном уровнях.

Будучи организацией военно-политической направленности, НАТО активизирует свое сотрудничество со многими государствами и международными структурами, посредством чего наращивает свой потенциал в обеспечении и укреплении международной безопасности. Политика партнерства НАТО представляет собой процесс установления связей и контактов между всеми государствами-членами и партнерами, не входящими в организацию.

Совместное сотрудничество позволило объединить усилия как для противостояния угрозам безопасности, так и для достижения выгод от многостороннего взаимодействия [1, с.228].

Установление партнерских отношений НАТО с государствами, не входящими в блок, было связано с окончанием периода «холодной войны» и противостоянием между Западом и Востоком. Это послужило началом формирования диалога и сотрудничества между Североатлантическим Альянсом и различными государствами. На протяжении долгих лет своего существования это направление деятельности НАТО доказало свою эффективность, став важной составляющей общей политики организации. Так, за последние два десятилетия Альянс сформировал широкую сеть структурированных партнерских связей со странами Евро-Атлантического пространства, Средиземного моря, Персидского залива, с другими партнерами по всему земному шару.

Сегодня НАТО осуществляет практическое сотрудничество более чем с 40 государствами-партнерами, активно взаимодействуя по различному кругу политических и связанных с международной безопасностью вопросов [3]. Эффективность партнерской деятельности НАТО укрепила влияние организации на глобальном уровне, особенно в вопросе обеспечения международной безопасности. В результате, политика глобального партнерства становится одним из ключевых направлений деятельности блока [2, с.140].

Основными направлениями взаимодействия в рамках партнерской деятельности НАТО являются политические консультации по вопросам безопасности с целью предотвращения и урегулирования кризисов; реформы в военной сфере, военное строительство, подготовка и обучение; оперативная совместимость военных сил; борьба с терроризмом; гражданское чрезвычайное планирование и т.д. В контексте современных условий, Республика Молдова оказалась перед необходимостью выработки нового подхода к обеспечению национальной безопасности, участвуя, таким образом, в программах и партнерствах с НАТО. События, развернувшиеся в последнее время в регионе, в котором находится непосредственно Молдова, не могли не

отразиться на некоторых положениях обеспечения безопасности, что в свою очередь повлияло на углубление сотрудничества с Североатлантическим Альянсом.

Особую важность для Республики Молдова, в контексте взаимодействия с НАТО, представляет анализ гражданского измерения данного сотрудничества. Сегодня очевидным является тот факт, что укрепление и расширение уровня сотрудничества Молдовы с Североатлантическим Альянсом должно предполагать наличие широкой поддержки со стороны гражданского общества, так как это непосредственно затрагивает и граждан государства.

Гражданское измерение сотрудничества Республики Молдова и НАТО представляет собой сформировавшееся на протяжении более 20 лет отношение, позицию граждан к евро-атлантической интеграции страны, а именно к взаимодействию между военно-политическим блоком НАТО и Молдовой в различных областях. На формирование оценки граждан относительно сотрудничества с Альянсом влияют политическая ситуация внутри страны, внешнеполитический курс и действия властных структур, а также социально-экономические факторы.

Позиции правящих политических кругов и гражданского общества несколько расходятся относительно сотрудничества Молдовы и НАТО. Социологические опросы показывают, что сторонников тех, кто хотел бы более углубленного кооперирования с Альянсом и даже вступление в организацию, достаточно мало, не больше 16% населения [4].

Стоит отметить, что гражданская составляющая сотрудничества Молдовы и НАТО является той основой, в соответствии с которой и во благо которой должно развиваться двустороннее взаимодействие. Однако, как показывает практика и, в частности, проведенные социологические опросы в данной области, официальная позиция руководства, направленная на активное сближение с Альянсом, не пользуется поддержкой большинства населения. В то же время население страны разделено на два противоположных лагеря относительно восприятия деятельности Североатлантического Союза. В контексте подведения итогов по исследованию данной проблематики важным видится выделить ряд рекомендаций.

Важной рекомендацией в данной области для руководства страны является сближение направлений европейской и североатлантической внешнеполитической деятельности, поскольку разграничение европейской и североатлантической идеи привело к образованию в настоящее время существенного разрыва между сторонниками ЕС и НАТО. Следует наладить финансирование и проведение широкомасштабных комплексных и развернутых исследовательских проектов, транспарентных социологических опросов по данной проблематике с целью выявления проблем и особенностей восприятия населением процесса сотрудничества страны с Альянсом. Властным структурам Североатлантического Союза необходимо в большей степени принимать во внимание волеизъявления молдавского населения относительно взаимодействия.

Ведь именно гражданская составляющая является той основой, на которую должно опираться политическое руководство страны, представляющее интересы всех граждан.

Литература:

1. *Справочник НАТО*. Brussels: NATO, 2006. 442 с.
2. СТЕРКУЛ, Н. Основные направления сотрудничества Республики Молдова и НАТО. В: *Moldoscopia (Probleme de analiză politică)*, 2015, nr. 4, partea LXXI. Chişinău: CEP USM, p. 138-146.
3. *Partnerships: a cooperative approach to security*. Official site NATO. [Accesat 26.06.2016]. Disponibil pe Internet: http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_84336.htm.
4. *Barometrul de Opinie Publica* - aprilie 2016. Site-ul Institutului de Politici Publice, p.72 [Accesat 27.06.2016]. Disponibil pe Internet: <http://www.ipp.md/lib.php?l=ro&idc=156&year=2016>.

Рекомендовано

Наталья СТЕРКУЛ, доктор политических наук, доцент

ПУТИ УРЕГУЛИРОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ МИГРАЦИОННЫХ ПРОБЛЕМ В ЕВРОПЕЙСКОМ СОЮЗЕ: УРОКИ ДЛЯ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

*Андреана ЧЕЛАН, факультет международных отношений,
политических и административных наук*

Recently migration has become one of the most pressing issues for the European Union, resulting in increased attention not only to migration management methods, but also to the threats brought by the uncontrollable population flows. The purpose of this article is to analyze the ways of solving the current migration problems in the EU and provide practical recommendations for the Republic of Moldova based on the experience of the European Union.

В условиях глобализации происходит стремительное перемещение не только капиталов, но и людей. Невиданные ранее потоки мигрантов из стран со слаборазвитой или кризисной экономикой в поисках лучшей жизни устремляются в благополучные государства, в том числе и в страны Европейского Союза.

Миграционные потоки достигли такой интенсивности, что связанные с ними перемены можно характеризовать как самую настоящую проблему. Исторически сложилось, что относительное экономическое процветание и политическая стабильность ЕС становились главным притягательным условием для мигрантов.

Спецификой современной западноевропейской иммиграции является то, что среди иммигрантов преобладают мигранты из ближневосточного региона и Северной Африки, что определяет религиозный и этнический состав миграционных потоков, а сам процесс характеризуется как масштабный и имеющий прогрессивный характер. Так, по данным Международной организации по миграции, более миллиона нелегальных мигрантов и беженцев прибыли в Европу в течение 2015 года [3].

Среди главных негативных последствий массовой миграции в ЕС можно выделить деформацию социальной, демографической и территориальной структур общества; обострение конкуренции на местных рынках труда и жилья; столкновение этнических

стереотипов и норм поведения возникновение очагов социальной напряженности; рост ксенофобии и экстремизма и т.д. [6, с.58].

При всей очевидности негативных факторов, миграционные процессы привносят в общество тот позитивный вклад, который способствует развитию и процветанию ЕС. Преимущество от участия иммигрантов может быть достигнуто в полной мере только через совершенствование отношений, которые выстраиваются между принимающим и приезжим населением на основе всеобъемлющего законодательства и эффективных институтов.

При рассмотрении нынешнего миграционного кризиса можно говорить о том, что ответ Европейского Союза на протяжении 2015 г. был медленным и неадекватным в том, что касается оценки характера проблемы и реагирования на нее. Заметно отсутствие долгосрочного стратегического планирования, что показывает расколы среди государств-членов. Ставя акцент на моральной ответственности, ЕС упустил возможность действовать, когда потоки были еще управляемыми. Месяцы временных мер и специальных программных решений вкупе с внутренней враждой привели к экзистенциальному кризису ряда европейских институтов, прежде всего Шенгенской системы.

С другой стороны, после всех упущенных возможностей начинают появляться очертания более комплексной и всеобъемлющей политики реагирования [2]. Тем не менее, в первую очередь необходимо решить целый ряд институциональных и структурных проблем европейской миграционной политики, в основу которых должен быть положен комплексный подход, принимающий во внимание человеческие, экономические, социальные и культурные аспекты процессов, имеющих место в Европе.

Миграция оказывает значительное влияние и на социально-политическую жизнь Республики Молдова, и последствия данного влияния отнюдь не однозначны. Существуют как положительные социально-экономические результаты, определяемые денежными переводами мигрантов [4, с.46], так и социально-демографические последствия, ведущие к ухудшению человеческого капитала.

При этом важно отметить тот факт, что нынешняя стадия развития миграции характеризуется значительными усилиями по управлению миграцией, предпринятыми государством [5, с.195].

Наряду с собственной национальной политикой в данном направлении, Молдова осуществляет тесное сотрудничество с Европейским Союзом в области регулирования миграции и проводит свою миграционную политику в контексте миграционных инициатив Европейского Союза. В результате Молдова стала первой страной Восточного партнерства, которая выполнила все требования, необходимые для либерализации визового режима с ЕС. Другим значительным фактором, влияющим на динамику миграционных процессов в Республике Молдова, является нынешний миграционный кризис в Европейском Союзе.

Уже сегодня наблюдается рост числа иностранцев, которые просят убежища в стране, а также увеличение числа иммигрантов [1]. Хотя объемы несравнимы с европейскими, все же они указывают на определенную общерегиональную тенденцию.

Таким образом, миграционный кризис в Европейском Союзе способствует возникновению новых вызовов и угроз в адрес Республики Молдова. Для предотвращения возможных проблем властям Республики Молдова необходимо предпринять ряд шагов, которые включают, в первую очередь, усиление пограничного контроля, укрепление сотрудничества со структурами Frontex. Другим важным элементом является разработка плана действий на случай непредвиденной ситуации. Укрепление механизмов приема, регистрации и обработки заявок на предоставление убежища должны стать одним из приоритетных направлений действия властей. Кроме того стоит уделить внимание укреплению системы безопасности, так как в числе соискателей убежища могут быть и преступники. Все эти меры станут важным и дополнениями к существующим миграционным процедурам и обеспечат безопасность общества.

Литература:

1. Criza imigranților, posibile soluții, riscuri pentru Republica Moldova. În: *Sputnic*. [Accesat 21.06.2016]. Disponibil pe Internet: <http://goo.gl/G3oiXI>
2. *European Agenda on Migration. Factsheets*. [Accessed 21.06.2016]. Available at: <http://goo.gl/P3OkQI>.
3. Irregular Migrant, Refugee Arrivals in Europe Top One Million in 2015. *International Organization for Migration*, 22/12/2015. [Accessed 21.06.2016]. Available at: <https://goo.gl/SGf89A>.

4. STEMMER, A. The Republic Of Moldova and the migration. Migration and its risks and opportunities for the European Union. In: *Kas International Reports*, 9.10.2011, p. 40-59.
5. МОШНЯГА, В., БУРДЕЛЬНЫЙ, Е., ВАСИЛЬЕВА, Л., МАЛИНОВСКАЯ, Е. *Проблемы реинтеграции и возвращения трудовых мигрантов из ЕС в страны Пограничья*. Вильнюс: Издательство ЕГУ, 2012. 344 с.
6. ПИСКУН, А. Причины европейского миграционного кризиса и способы его решения. В: *Современные научные исследования и инновации*, т.2., 2016, p. 56-65.

*Рекомендовано
Кристина ЕЖОВ, кандидат наук, доцент*

АЛЬТЕРНАТИВНЫЕ ВАРИАНТЫ УРЕГУЛИРОВАНИЯ КОНФЛИКТОВ В КРИЗИСНЫХ СИТУАЦИЯХ (НА ПРИМЕРЕ РМ И УКРАИНЫ)

*Екатерина ЛЕВИНСКИ, факультет международных
отношений, политических и административных наук*

This study claims about the implementation of theoretic concept study of resolution of the conflicts also analytical study of the alternative methods of resolution in crisis in Moldova and Ukraine. In this connection, was identified the peacekeeping as the traditional method of resolution of the conflicts and was appreciated the role of NGO in the resolution of Transdnistrian conflict, describing the influence of civil society on the process of resolution the Ukrainian conflict.

Целью работы являлась реализация теоретико-концептуального исследования урегулирования конфликтов, а также аналитическое изучение альтернативных вариантов их разрешения в кризисных ситуациях в Республике Молдова и Украине. В трех главах магистерской работы были представлены результаты теоретического и аналитического исследования.

На основе изучения историографии и теоретических основ рассматриваемой проблемы были выявлены альтернативы урегулирования конфликтов в кризисных ситуациях, проанализировано миротворчество как традиционный метод урегулирования

конфликтов в кризисных ситуациях, изучены возможности гражданского общества – одного из влиятельных акторов урегулирования конфликтов. Сделанные теоретические выводы и реализованные прикладные исследования позволили оценить роль неправительственных организаций в урегулировании приднестровского конфликта выявить влияние гражданского общества на кризисную ситуацию на Украине, предложить альтернативные варианты урегулирования существующих конфликтов. Основной проблемой и объектом исследования являлась эффективность традиционных вариантов урегулирования современных конфликтов. Гипотезой работы видится идея: современные межправительственные организации и государства в отдельности не в состоянии урегулировать конфликты посредством традиционных методов. Необходим поиск новых альтернативных способов их разрешения с активным участием гражданского общества.

Методология исследования основана на теоретических концепциях, актуальных для изучения темы, а также на принципах и научных методах, использованных в процессе имплементации исторического, системного, политологического, институционального и сравнительного подходов, которые позволили не только реализовать теоретическое исследование, но и проанализировать результаты применения традиционных способов урегулирования конфликтов, эффективность форм и механизмов операций по мирному урегулированию рассматриваемых конфликтов. В системе международных отношений основная цель политического конфликта выражается в выявлении и конкретизации существующих объективных противоречий в развитии системы международных отношений и мирового политического процесса на современном этапе, привлечении внимания политических сил к существующим противоречиям, а также в выработке эффективных способов, методов и инструментов разрешения этих противоречий. Все это достигается в результате согласованного взаимодействия в конфликте всех вовлеченных в него сторон, включая внешних наблюдателей и посредников [1].

С 90-х гг. XX в. идет активный процесс «конвергенции» практики миротворчества с деятельностью международных и национальных правительственных и неправительственных организаций

по оказанию помощи на развитии и гуманитарной помощи, а также соединении практической деятельности с теоретической разработкой новых парадигм, объединяющих проблематику международной безопасности, конфликтологии, устойчивого развития [2], эффективного (глобального) управления, теорий режимов, демократизации, транзитологии, культурологии, гендерной проблематики и т.д. Миротворчество в современном мире не утрачивает своего значения.

На современном этапе существующие представительные и компетентные межгосударственные образования накопили большой опыт в разрешении конфликтов, используя широкий спектр политических, гуманитарных и военных ресурсов.

Увеличение числа миротворческих операций во всем мире, проведенных, например, Организацией Объединенных Наций, указывает на доверие международного сообщества мероприятиям по поддержанию мира. На протяжении всего существования ООН миротворческая деятельность остается одной из приоритетов организации. В настоящее время ООН применяет два типа мер по поддержанию мира, которые позволяют законное применение вооруженной силы: операции по поддержанию мира и операции по принуждению к миру. Отметим, что в последнее десятилетие двадцатого и в начале двадцать первого века под эгидой ООН бы применен новый инструмент, такой, как гуманитарные интервенции, так называемая „гуманитарная война”, в целях предотвращения массовых нарушений прав, совершенные государством или другими публичными властями [3]. Несмотря на все данные показатели и факты, традиционные методы урегулирования конфликтов в кризисных ситуациях, а именно миротворческие операции и гуманитарная интервенция, не в состоянии сегодня разрешить все международные, региональные и локальные конфликты стандартными способами. В зависимости от специфических составляющих и внутренних факторов развития каждого государства, нации и общества, выявляются проблемы и причины возникновения кризиса. Именно поэтому необходимо рассмотреть и изучить влияние гражданского общества и НПО на процесс урегулирования конфликтов в кризисных ситуациях.

По мнению В. Лысенко, в настоящее время все большее число государств начинают осознать, что необходимо искать новые,

во многом нетрадиционные подходы к решению проблем выживания человечества, созданию новых и реорганизации существующих механизмов для координации усилий не только государств в этом направлении, но и самого населения планеты.

Одной из реально существующих, но не используемых на глобальном уровне возможностей является признание государствами партнерской роли собственных обществ в лице многочисленных неправительственных организаций. Правительства все большего числа государств считаются с мнением общественных организаций и привлекают их к процессу разработки и принятия решений. Во все большем числе случаев НПО являются инициатором многих государственных инициатив и нововведений.

Подтверждением данного являются и доклады Генеральных Секретарей ООН, и Декларация Тысячелетия ООН, и Итоговый Документ Всемирного Саммита 2005, и др. [4]. Анализ влияния гражданского общества на разрешение конфликта на Украине показывает, что все же уровень коммуникации между властью и обществом, по мнению автора, недостаточен для повышения эффективности мер урегулирования. В Республике Молдова гражданское общество и неправительственный сектор имеют определенное влияние на развитие Приднестровского конфликта, как со стороны Кишинева, так и Тирасполя, но разная ориентированность каждой из сторон приводит к усложнению условий процесса урегулирования конфликта.

К сожалению, гражданское общество обоих берегов, в некоторых оценках, отражает также и мнение той части населения, которое уже слабо себе представляет совместное существование в рамках целостного государства [5].

Литература:

1. ПАНОВА, В. Современные западные исследования международного конфликта. В: *Международные процессы*. т.3, №2(8), 2005, с. 53-65.
2. DUFFIELD, Mark. *Global Governance and the New Wars: The Merging of Development and Security*. 2nd ed. London & New York: Zed Books, 2002. 293 p.
3. ЕЖОВА, К., ЕЖОВ, А. Современная миротворческая деятельность: теоретические подходы. В: *Мирные диалоги в Молдове: социальная интеграция, аккомодативные политики и стратегии с академической точки зрения*. Кишинев: CEP USM, 2015. 257 с.

4. ЛЫСЕНКО, В. Институт гражданского общества и миротворчество. В: *Мирные диалоги в Молдове: социальная интеграция, аккомодативные политики и стратегии с академической точки зрения*. Chişinău: CEP USM, 2015, с. 33-37.
5. ТЕОСА, В. Университетское образование в контексте мер доверия в процессе урегулирования Приднестровского конфликта. В: *Мирные диалоги в Молдове: социальная интеграция, аккомодативные политики и стратегии с академической точки зрения*. Chişinău: CEP USM, 2015, с.7.

*Рекомендовано
Валентина ТЕОСА, докт. хаб., проф.*

ВЛИЯНИЕ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА НА ДОСТИЖЕНИЕ ЦЕЛЕЙ ГЛОБАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ (НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА)

*Кристина ПЛЕШКАН, факультет международных
отношений, политических и административных наук*

This study attempts to analyze the mechanisms, methods and degree of civil society involvement in the implementation of sustainable development on the background of aggravated global problems of the modern world community. Applied value is undoubtedly significant and is conducting a comprehensive study of the problems of sustainable development in the Republic of Moldova from the standpoint of civil society.

Современные глобализационные процессы начала третьего тысячелетия обусловили необходимость переоценки представлений о состоянии глобальных проблем, разрешение которых требует широкого вовлечения и участия не только государств как традиционных акторов международных отношений, но и современных институтов гражданского общества.

Именно оявление новых вызовов и угроз всему мировому сообществу в лице современных глобальных проблем предопределило создание и разработку глобальной стратегии развития человечества. Ключевая роль в формировании приоритетных целей концепции устойчивого развития, равно как и в разработке действенных механизмов их достижения в динамично меняю-

щихся современных условиях глобализации, демократического транзита, появления новых и обострения старых вызовов, принадлежит глобальной и универсальной международной организации – ООН и ее институтам. Так, в сентябре 2000 г. на Саммите тысячелетия ООН главами государств и правительств в штаб-квартире ООН в Нью-Йорке была принята Декларация тысячелетия ООН, в рамках которой были утверждены восемь целей в области развития [5]. До 2015 года было намечено достижение следующих целей развития тысячелетия (ЦРТ): 1) ликвидация нищеты и голода; 2) обеспечение всеобщего начального образования; 3) обеспечение равноправия женщин и расширение их прав и возможностей; 4) сокращение детской смертности; 5) улучшение здоровья матерей; 6) борьба с ВИЧ/СПИДом, малярией и другими заболеваниями; 7) обеспечение устойчивости окружающей среды; 8) формирование глобального партнерства в целях развития [4].

Таким образом, перечисленные цели в области развития, сформулированные в Декларации тысячелетия, стали общемировой программой, принятой всеми странами мира и всеми ведущими организациями развития в мире. Наряду с государствами принципиально значимую роль в процессе реализации ЦРТ посредством взаимодействия с институтами государственной власти призвано сыграть гражданское общество, представляющее и отстаивающее интересы всех граждан. Растущая степень вовлеченности гражданского общества в процессы принятия и реализации решений на международном, национальном и местном уровнях предопределила значимость организаций гражданского общества в достижении целей развития.

В современных условиях цели глобального устойчивого развития являются приоритетом не только мирового сообщества, но и важным аспектом внутренней политики Республики Молдова, где на пути распространения идей устойчивого развития определяющую роль призвано сыграть молдавское гражданское общество.

Современное гражданское общество РМ, представленное различными неправительственными организациями, внесло свой вклад в определение парадигмы устойчивого развития Республики Молдова, а также в разработку национальной стратегии в

области развития и других государственных политик в различных сферах жизнедеятельности всего общества.

Стоит отметить, что современное молдавское гражданское общество располагает значительным человеческим потенциалом, без которого невозможно не только устойчивое социально-экономическое и гуманитарное развитие страны, но и развитие самого государства в целом. Гражданское общество РМ представлено рядом разнонаправленных институтов. Однако в контексте достижения целей устойчивого развития и продвижения данных идей, безусловно, главная роль принадлежит неправительственному сектору, поскольку именно НПО являются партнерами международных организаций по продвижению концепции устойчивого развития [1].

Роль молдавского гражданского общества в продвижении идей устойчивого развития впервые в РМ была исследована в рамках первого национального доклада «Цели развития тысячелетия в Республике Молдова», вышедшем в 2005 году. Согласно данному докладу, деятельность молдавского гражданского общества в процессе достижения целей устойчивого развития сосредоточена на следующих направлениях: мониторинг ЦРТ посредством организации и проведения форумов, конференций и семинаров; разработка и имплементация национальных стратегий и публичных политик в области развития; взаимодействие с международными НПО; содействие информированию населения о преимуществах реализации ЦРТ; содействие обеспечению участия всех социальных групп в процессе принятия решений, за которым последует мобилизация усилий и широкое вовлечение населения в выполнение национальных программ действий по достижению ЦРТ [3].

Проводниками идей и концепций глобализационных процессов на территории национальных государств, в том числе в РМ, выступают межправительственные организации, агентства развития и крупные международные НПО, которые взаимодействуя с институтами гражданского общества и государственными властями, способствуют достижению и реализации ЦРТ. В Республике Молдова продвижение идей устойчивого развития было возложено на Программу развития ООН (ПРООН РМ), которая является глобальной сетью ООН в области развития.

Деятельность ПРООН в РМ сосредоточена на совместной с национальными экспертами и представителями гражданского общества разработке и реализации проектов программ в сфере развития [2]. На протяжении всего периода сотрудничества РМ с Представительством ПРООН в Молдове, Республикой Молдова был достигнут значительный прогресс в достижении ЦРТ.

ПРООН, в тесном сотрудничестве с органами государственного управления, а также организациями гражданского общества, уже оказала и продолжает оказывать значительную поддержку и содействие РМ в разрешении проблем устойчивого развития государства, в частности – посредством реализации крупных реформ, в том числе в сферах юстиции, государственного управления и децентрализации.

Таким образом, современное гражданское общество Республики Молдова при эффективном взаимодействии с органами государственной власти призвано обеспечить не только достижение глобальных целей устойчивого развития, но и благосостояние всего молдавского общества в целом.

Стоит также отметить, что с момента подписания Декларации тысячелетия ООН и «Повестки дня на XXI в.», Республика Молдова взяла на себя обязательства по реализации и проведению политики в интересах устойчивого развития в РМ. Сегодня перед Молдовой стоит сложная и в то же время жизненно необходимая задача по разработке и созданию национальной стратегии в области устойчивого развития, которая способна интегрировать имеющиеся внутренние ресурсы и потенциал, что способствовало бы укреплению государственности страны и укреплению благосостояния всего молдавского народа.

Литература:

1. BRIGHIDIN, A., GODEA, M., OSTAF, S. ș.a. *Studiu privind dezvoltarea organizațiilor neguvernamentale din Republica Moldova*. Chișinău: Bons Offices, 2007. 144 p.
2. *PNUD în Moldova. Privire generală*. <http://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/ourwork/overview.html> (дата обращения 16.04. 2016).
3. *Primul Raport Național «Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului în Republica Moldova», 2005*. <http://lex.justice.md/viewdoc.php?Action=view&view=doc&id=300778&lang=1> [дата обращения 12.04.2016].
4. *The eight Millennium Development Goals (MDGs)*. <http://www.un.org/millenniumgoals/> [дата обращения 13.04.2016].

5. МОРДОВЕЦ, А. *Деятельность ООН по реализации концепции устойчивого развития в глобализирующемся мире*/Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата политических наук. Санкт-Петербург, 2007.

*Рекомендовано
Валентна ТЕОСА, докт. хаб., проф.*

ВНЕШНЯЯ ПОЛИТИКА ГЕРМАНИИ В КОНТЕКСТЕ НОВЫХ МИГРАЦИОННЫХ ВЫЗОВОВ: РЕАЛИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ

*Анатолий ТКАЧ, факультет международных отношений,
политических и административных наук*

This article discusses the foreign policy activity and the immigration policy of Germany in the context of the settlement of the migration crisis in the EU, which causes a number of threats for the EU. These include the threat of exit of some countries from the EU, the threat to the existence of the EU in the current format, and the destabilization of public security, in an officially declared German Chancellor failure of the policy of multiculturalism and the growth of radical sentiment in society.

Геополитические трансформации конца XX – начала XXI в. и становление нового мирового порядка побудили ведущих мировых акторов к пересмотру прежних внешнеполитических концепций и поиску новых ролей в меняющейся системе международных отношений.

В этом плане представляет безусловный интерес эволюция внешнеполитического курса Германии с конца XX века до настоящего момента, государства, обладающего четвертой по объёму ВВП экономикой в мире и утвердившего за собой в последние годы место европейского регионального лидера. В условиях возрастающего лидерства Германии внутри Европейского Союза и на мировой арене особую роль играет эволюция внешнеполитического курса Германии в контексте баланса возрастающих национальных интересов, идущих вразрез с общеевропейскими интересами. Став локомотивом процесса

европейской интеграции, Германия возложила на себя огромную ответственность за многие процессы в рамках ЕС.

Несмотря на то, что интеграция вглубь является приоритетным направлением внешней политики ФРГ, в последнее время наблюдается перевес в сторону её национальных интересов, которые противоречат интересам объединенной Европы. В результате Европейский Союз сталкивается с определенными сложностями, среди которых миграционный кризис. Процесс европейской интеграции Республики Молдова в последние годы стал неотъемлемой частью внешней и внутренней политики государства, оказывая влияние на политическое, социально-экономическое развитие и обеспечение безопасности в этих сферах общественной деятельности. На данный момент безопасность Республики Молдова стала частью европейской безопасности, а угрозы и риски, с которыми сталкивается Европейский Союз, представляют такую же опасность для Республики Молдова, как и угрозы и риски, источником которых может быть Республика Молдова. Восстановление германского суверенитета после объединения ФРГ и формирование национального самосознания способствовали выработке новой внешнеполитической стратегии, основным приоритетом которой стал национальный интерес.

Вернувшись в мировую политику в качестве суверенного и независимого актора, Германия сохранила преемственность основных приоритетов во внешней политике, при которых реализация национальных интересов зиждется на структурной интеграции в Европейский Союз. При этом стабильные приоритеты не предполагают неизменность стратегии внешней политики, отличительной чертой которой в XXI веке является стремление балансировать между национальными интересами, с одной стороны и европейской интеграцией, с другой [1]. Спустя два с половиной десятилетия после объединения ФРГ восстановила свою роль европейской державы в Центральной Европе и внешнеполитические интересы в Восточной Европе, являющиеся не менее приоритетными, чем в Западной.

Вместе с этим, Германия стремится реализовать свои национальные интересы посредством активного участия в деятельности международных организаций, в том числе в решении региональных военных конфликтов, провоцирующих миграцию [2].

В XXI веке миграционная политика стала приоритетным направлением государственной политики Германии, в задачи которой в первую очередь входит регулирование потоков миграции. Особое место в этом процессе регулирования занимает стратегическое планирование потоков миграции соответствующих целям, вытекающим из внешнеполитических установок, экономического развития и социального благосостояния и интеграции мигрантов в социум и правовое поле Германии [3].

В условиях разобщенности и растущей террористической опасности, миграционный кризис подверг испытанию идею европейской солидарности и общих ценностей.

Страны Восточной Европы выступают против политики мультикультурализма и «культуры гостеприимства» Германии, а также все меньше ориентируются на Берлин и Брюссель, руководствуясь национальными интересами. Неспособность пройти это испытание и затягивание Германией и Брюсселем выработки общего подхода к решению кризиса может оказать негативное влияние на всю структуру ЕС и систему принятия решений. Свобода передвижения в ЕС становится первой жертвой несогласия между членами ЕС, что может отразиться на экономическом развитии. Разногласия внутри Союза компрометируют эффективность центрального руководства Брюсселя, который рискует превратиться из политического центра руководства в экономического координатора [4].

Миграционный кризис в Европе спровоцировал ряд угроз и рисков, с которыми ЕС уже столкнулся. Внешнеполитические действия ФРГ в рамках ЕС и за его пределами, направленные на разрешение миграционного кризиса, на данном этапе недостаточно эффективны для большинства стран ЕС и всего Союза в целом. В то же время германские власти преследуют свои интересы, которые выражаются в увеличении политического веса Германии в ЕС, и экономические выгоды от притока мигрантов в страну в краткосрочной и долгосрочной перспективе [5].

Неспособность ЕС выработать единую действенную стратегию по разрешению миграционного кризиса, а применение лишь тактических шагов и ужесточение миграционной политики, провоцирует ряд угроз, среди которых – террористическая угроза как для ЕС, так и для граничащих с ним стран, в том числе и для

Республики Молдова. Среди наиболее опасных угроз, с которыми ЕС уже столкнулся и оказался не готовым ответить – угроза терроризма и его распространения. От эффективности мер, предпринимаемых Германией в рамках внешней политики по разрешению миграционного кризиса, зависит уровень безопасности и дальнейшее стабильное развитие внешнеполитических интеграционных процессов Республики Молдова.

В силу своего географического расположения Республика Молдова рискует превратиться не только в транзитную территорию для беженцев, но и в плацдарм для радикальных исламистов. Государство находится в затяжном политическом кризисе, что, соответственно, влияет на уровень безопасности, а финансирование ЕС многочисленных программ по укреплению границ расходуется неэффективно.

Литература:

1. ЗАЙЦЕВ, А. Внешняя политика ФРГ: поиск баланса между европейской интеграцией и национальными интересами. В: *Вестник МГОУ. Серия «История и политические науки»*, 2012, № 1. с. 34-44.
2. ФЕДОРЦЕВ, В. Новая внешнеполитическая концепция Германии: истоки и перспективы. В: *«Проблемы национальной стратегии»*. Москва: РИСИ, 2015, № 2. с.77-78.
3. ANGENENDT, S. La nouvelle politique d'immigration de l'Allemagne. In: *Note du Cerfa, Comité d'études des relations franco-allemandes*. Paris, Avril 2005, № 21. 14 p.
4. МАРИНИН, А. Неконтролируемая массовая миграция – угроза европейской безопасности. В: *Зарубежное военное обозрение*, 2015, № 10. с. 3-13.
5. PARKER, R. European Union and the Geopolitics of Migration. In: *Ulraper. Swedish Institute of International Affaires*, 2015, № 1. 53 p.

Рекомендовано

Светлана ЧЕБОТАРЬ, доктор политических наук, доцент

РОЛЬ ВЕДУЩИХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ В ОБЛАСТИ МИРОТВОРЧЕСТВА

*Алина ФРАТЯ, факультет международных отношений,
политических и административных наук*

The purpose of this study is theoretical and methodological and empirical analysis of the process of peacemaking in the United National Organization, European Union and the North Atlantic alliance, and application implementation experience of the UN, EU and the NATO to resolve the Transnistrian conflict in Moldova. Particular attention is paid to the need to "transfer" the experience of the UN, EU and the NATO to maintain international peace and security in the Transnistrian conflict, since it is a destabilizing factor in the internal political and social situation of the Republic of Moldova.

На сегодняшний день в мире возрастает число государств, в рамках которых активизируются процессы дезинтеграции их составных частей, в ряде случаев приводящие к возникновению внутренних и региональных конфликтов, сопровождающихся грубейшими нарушениями прав человека. С учетом этого, миротворчество как наиболее эффективный способ урегулирования конфликтов, становится одним из приоритетных направлений в деятельности ведущих международных организации, таких как ООН, ЕС и НАТО. Самостоятельным систематизированным предметом исследований миротворческие операции стали лишь в 80-90-х годах XX века, а до этого рассматривались прежде всего как составной, часто второстепенный, компонент политико-дипломатической деятельности ООН.

С течением времени и под влиянием складывающейся международной обстановки концепция миротворчества развивалась и наполнялась новым содержанием. В 1956 г. эта концепция была дополнена созданием операций ООН по поддержанию мира с применением впервые вооруженных сил ("голубых касок") стран-членов, когда были созданы Первые Чрезвычайные вооружённые силы ООН (UNEF I) на Ближнем Востоке.

Необходимо отметить, что Устав ООН не содержит определения термина «операция по поддержанию мира».

Правовой основой для каждой операции являются резолюции Совета Безопасности, санкционирующие её проведение и определяющие её мандат [1]. В широком смысле термин «миротворчество» как «деятельность по обеспечению безопасности, поддержанию и восстановлению мира» обозначает сложную многоуровневую систему международного управления по успешному разрешению конфликтов. В данной трактовке реальным объектом миротворчества выступает именно конфликт, а миротворческая деятельность является формой воздействия на него внешних акторов, а возможно, и своеобразной формой развития и протекания самого конфликта.

Основная проблема в рамках ООН, которая стоит на пути успешного разрешения мировых конфликтов, является «кризис легитимности». Сегодня на статус постоянного члена претендуют такие страны, как Япония, Бразилия, Италия, Индия Германия и др. Постоянные члены могут легко повлиять на решения СБ, воспользовавшись правом «вето», однако, согласно международному праву, все государства юридически равны, и голоса должны быть равны соответственно. Главной проблемой в рамках Североатлантического альянса является «кризис доверия».

Разразившийся осенью 1956-го Суэцкий кризис – подготовленные и начатые без согласования с США военные действия Великобритании, Франции и Израиля против Египта – поставил под вопрос не только дальнейшее развитие НАТО, но и вообще возможность сотрудничества атлантических стран. Соединенные Штаты Америки заняли главенствующее место в НАТО, данный факт отмечается как главная проблема альянса. Европейский союз на поприще миротворческой деятельности не так давно выступает самостоятельным актором и нуждается в постоянных реформах и увеличении масштаба миротворческой деятельности.

ООН неоднократно обеспечивала механизм для нейтрализации потенциальных конфликтов, например Берлинского кризиса (1948–1949 годы), Кубинского ракетного кризиса (1962 год) и Ближневосточного кризиса (1973 год). Во всех этих случаях вмешательство ООН помогло предотвратить войны между сверхдержавами.

Кроме того, ООН принадлежала важная роль в прекращении войн в Конго (1964 год), между Ираном и Ираком (1988 год),

в Сальвадоре (1992 год) и Гватемале (1996 год). Благодаря усилиям ООН был достигнут мир, обеспечивший устойчивый экономический рост в Мозамбике (1994 год) и независимость Тимора-Лешти (2002 год), а в декабре 2005 года ООН успешно завершила свою миротворческую миссию в Сьерра-Леоне.

Огромным ударом по авторитету ООН стало военное вмешательство НАТО без Резолюции СБ в войну в Косово. Именно в это время ставится вопрос о действенности ведущей международной организации в процессе мирного урегулирования конфликтов и ее влиянии на международной арене. Европейский Союз в процессе миротворчества ведет свою деятельность не так давно. Первыми шагами организации на поприще мирного урегулирования конфликтов являлась деятельность в сотрудничестве с НАТО. Только с появлением новой стратегии развития в сфере обеспечения безопасности Европейский Союз становится самостоятельным субъектом в миротворческой деятельности.

Спецификой ЕС остаются полицейские миссии. В контексте данной ведущей организации поднимается актуальный вопрос о равной степени внешнеполитического участия всех стран-участниц Союза [2]. На сегодняшний момент идут явные обсуждения силы влияния политики Германии на всю целостную общую внешнюю политику Союза, в контексте того, что Германия является постоянным представителем в Совете Безопасности ООН, но представляя не ЕС, а продвигая свою национальную политику. Североатлантический альянс, являясь военным блоком, притягивает к себе большое внимание в контексте миротворческих операции, которые в отдельных случаях носят характер военного вмешательства. Эффективность данных миссий налицо, но в то же время существуют огромные потери: гибель гражданских лиц, разрушительный эффект бомбардировок, а в некоторых случаях и ответная агрессия противостоящей стороны. Изначально смысл операций НАТО заключался в военной поддержке миротворческих сил ООН на конфликтной территории. Организация Объединенных Наций несет диалоговый смысл деятельности, но никак не военный, в горячих точках «голубым каскам» необходима поддержка и прикрытие, что в силах обеспечить Североатлантический альянс. Распад СССР повлек за собой цепочку конфликтов в новообразованных государствах.

В период самоопределения накалилась обстановка на постсоветском пространстве. В этот момент миротворческие силы ведущих международных организаций были как никогда кстати: в Боснии и Герцеговине и Косова была проделана огромная работа как ООН, ЕС, так и НАТО. Были допущены такие моменты, за которые потом последовали критические высказывания со стороны мирового сообщества (бомбардировки НАТО), пошатнулся авторитет ООН и внутренняя её структура потребовала имплементации реформ.

Но несмотря на это, был обретен огромный опыт, который может быть применен в Приднестровском конфликте. На примере бомбардировок в Косово можно определить грань роли НАТО в Приднестровском конфликте, сравнить деятельность ООН на Балканах и возможную развернутую работу на территории левого берега Днестра, определить возможность и необходимость полицейских сил ЕС [3].

Многие эксперты, как европейские, украинские, так и молдавские, приводят пример асимметричной федерализации и ее применения конкретно к разрешению Приднестровского конфликта. Асимметричное федеральное устройство в большей степени позволяет четко определить компетенции субъектов федерации [4].

Литература:

1. КАЛАМКАРЯН, Р., МИГАЧЕВ, Ю. *Международное право*. 380 с
2. ЗАЕМСКИЙ, В. *Теория и практика миротворческой деятельности ООН*. Москва: МГИМО – Университет, 2008. 120 с.
3. БУРИАН, А. *Решение Приднестровского конфликта – главный фактор сохранения национальной идентичности Молдовы. Гражданская идентичность и европейская интеграция как факторы развития молдавской государственности*. Кишинев, 2011, с. 35.
4. ВУЛЛФ, С. *Варианты гарантий для урегулирования Приднестровского конфликта*. <http://www.stefanwolff.com/> (посещено 04.04.2016).

Рекомендовано

Кристина ЕЖОВА, доктор, доцент

PSIHOLOGIE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

MONITORIZAREA CALITĂȚII PREDĂRII-ÎNVĂȚĂRII LIMBII ENGLEZE ÎN UNITATEA ȘCOLARĂ

Aliona ARSENE, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Quality of educational services, a major imperative that implies sustainable development of society in the future, represents all the characteristics of a provider and its program that are to meet stakeholders' expectations and quality standards set, which naturally should be the same for all schools. The actual content of monitoring is to supervise the transformation of system "inputs" into "outputs".

Calitatea serviciilor educaționale, un imperativ major al prezentului ce presupune dezvoltarea durabilă a societății în viitor, reprezintă ansamblul caracteristicilor unui furnizor și ale programului acestuia prin care sunt îndeplinite așteptările beneficiarilor și standardele de calitate stabilite, care în mod firesc ar trebui să fie unitare pentru toate unitățile de învățământ. Accelerarea schimbărilor din viața economică și socială necesită practicarea unei politici în domeniul resurselor umane din educație care să asigure unitatea școlară cu personal de calitate.

Managementul calității în învățământ urmărește evaluarea relației dintre scopul preconizat (calitatea rezultatului-serviciului) și modul de realizare a acestuia (procesul de luare a deciziei, cum să procedeze corect la fiecare etapă pentru atingerea obiectivului).

Un sistem de management al calității în educație bine implementat poate asigura multe beneficii instituției de învățământ, printre care cele mai importante sunt: *îmbunătățirea planificării strategice; îmbunătățirea rezultatelor școlare; îmbunătățirea eficienței manageriale și a calității profesionale a angajaților.*

Calitatea în educație, în viziunea autorului Șerban Iosifescu, înseamnă „asigurarea pentru fiecare educabil a condițiilor pentru cea mai completă și utilă dezvoltare” [3, p.49].

Conceptul de monitorizare suportă mai multe accepțiuni complementare: utilizarea corectă și coordonarea (la nivel formal și informal) a resurselor umane și nonumane, în vederea aplicării planului

stabilit și a obținerii rezultatelor scontate; urmărirea consecventă a proceselor și relațiilor educaționale pe baza unei/unor grile de monitorizare care să conțină indicatori de performanță stabiliți prin proiect, precum și identificarea corectă a indicatorilor de performanță în clasificarea lor în raport cu criteriile de evaluare stabilite în proiect [2, p.45] Conținutul propriu-zis al monitorizării constă în supervizarea transformării „intrărilor” sistemului în „ieșirile” scontate, utilizând: procesele de comunicare interpersonale, activitatea concretă legată de atingerea obiectivelor organizaționale.

De menționat două trăsături importante ale obiectului monitorizării. Prima se referă la dinamismul monitorizării ca acțiune, fenomen științifico-practic independent. Toate obiectele a căror studiere și analiză se face în cadrul monitorizării se află într-o permanentă schimbare, dezvoltare. A doua trăsătură vizează prezența sau posibilitatea riscului ce apare în procesul de funcționare și dezvoltare a obiectului monitorizării. Astfel prin monitorizare se preîntâmpină derularea, dezvoltarea lucrurilor în sensul greșit, distructiv, se corectează, se canalizează activitatea pe făgașul firesc, corect, prestabilit prin scopurile și obiectivele respective.

Misiunea cea mai importantă a profesorilor de limbă engleză este aceea de a realiza interacțiuni cu elevii. Ele sunt fundamentale fiindcă interactivitatea este motorul învățării în clasă, plecând de la suporturi variate și până la declanșarea vorbirii. Aceste interacțiuni trebuie să fie organizate, conduse și evaluate de profesor. Interacțiunile sunt multiple: verticale, orizontale și după dispozitivele de învățământ adoptate (grup, clasă, perechi, grupe mici).

Profesorul trebuie să-și pună competențele sale lingvistice, culturale și pedagogice în serviciul elevului, fiindcă el va rămâne persoana-sursă. Dând sarcini de lucru elevilor, profesorul solicită capacitățile lor de deducție și de descoperire și îi invită să-și construiască propria lor cunoaștere. Elevul vrea să învețe limba-țintă și el contează în acest scop pe schimburile pe care le va avea cu profesorul său, cu colegii săi.

Cunoașterea limbii engleze pentru realizare în plan social și profesional a elevului include diverse aspecte ce țin de anumite performanțe. Activitățile educaționale contribuie la completarea vocabularului activ, reclamă abilități de comunicare orală și scrisă și își asumă responsabilitatea pentru calitatea performanțelor. Evaluarea

performanței îi solicită elevului să producă un eșantion de text oral sau în scris, iar evaluarea cunoștințelor îi cere elevului să răspundă la întrebări de diferite tipuri pentru a dovedi nivelul său de cunoaștere a limbii și în ce mod o poate utiliza. Educația are drept scop formarea competențelor și este o provocare în toate segmentele sistemului educațional. Competențele sunt criterii de evaluare și indicatori de succes în toate domeniile de activitate. Pentru a evalua corect abilitățile cuiva într-un domeniu, este necesar să se definească standarde precise, standarde de performanță.

Figura centrală a procesului educațional este profesorul, care are aportul său personal, irepetabil atât în dezvoltarea, cât și în formarea competențelor la elevi și fișa de asistență a lecției, permite supervizarea activităților elevilor în timpul activităților didactice axate pe formarea de competențe, precum și metodică monitorizării, determinării calității și nivelului de formare a competențelor-cheie la ei.

Orice profesor poate produce o schimbare considerabilă în procesul de predare-învățare-evaluare, cu scopul de a aprofunda capacitățile dominante, de a încuraja dezvoltarea tuturor capacităților și de a cultiva fiecărui elev încredere în forțele proprii, astfel formând din elev o personalitate competentă. Elevul este cel care „se formează” sub îndrumarea și sprijinul profesorului, de aceea activitatea lui trebuie situată în prim-plan. În acest context, este importantă cunoașterea „pașilor mici”, pe care îi face elevul în procesul învățării. Finalizat în mod necesar, prin achiziționarea cunoștințelor, abilităților, prin stăpânirea unor competențe, procesul didactic presupune un control al efectelor care se realizează prin monitorizare, funcție managerială care în conjugare cu evaluarea identifică nu doar situația la moment, dar poate și să asigure un proces educațional de calitate. Evaluarea, a cărei principala virtute este cea de a permite confruntarea unui rezultat cu un obiectiv, se impune, deci, ca o necesitate. Ne rămâne să conștientizăm cu toții că prin evaluare este apreciată și pusă în valoare însăși calitatea actului de predare-învățare. La ora actuală, profesorul, managerul școlar trebuie să fie preocupați de problemele competenței elevilor, deoarece principiul competenței rămâne a fi singura normă ce trebuie să acționeze într-un stat de drept, într-o societate democratică și unul din principiile care orientează și fundamentează managementul educațional.

Calitatea în educație desemnează un complex de principii și practici ce traversează întregul mediu educațional, în totalitatea componentelor sale, orientat spre obținerea de rezultate superioare, raportate la standardele existente și spre satisfacerea nevoilor și așteptărilor beneficiarilor educației. Prin urmare, este evident că asigurarea calității nu se rezumă doar la intervenții la nivelul metodelor și instrumentelor de lucru utilizate în predare și evaluare, în conducerea școlii sau în relațiile cu comunitatea. Adevărata schimbare trebuie produsă mai ales la nivelul mentalităților, al normelor, al valorilor, al reprezentărilor, al credințelor și al modurilor de gândire dominante în unitatea școlară.

Ca urmare, pentru a ne atinge obiectivele, trebuie să dezvoltăm o cultură organizațională care să faciliteze asumarea calității ca o prioritate absolută la nivelul întregii unități școlare. Această asumare generează efecte sesizabile, influențând și chiar orientând tot ceea ce se întâmplă în școală la nivel de persoane care lucrează în școală, la nivel de toate activitățile realizate, la nivel de toate documentele curriculare și manageriale produse, la nivel de toate produsele realizate – de la materialul didactic conceput pentru orele de clasă până la materialele vizuale expuse pe pereți. Unitatea școlară poate asigura un proces educațional de calitate prin monitorizarea și consultanța continuă a cadrelor didactice în vederea aplicării standardelor de eficiență a procesului educațional în scopul îmbunătățirii continue a rezultatelor.

În concluzie, implicarea resursei umane și climatul organizațional pozitiv, manifestat prin înțelegere, încredere, colaborarea bazată pe muncă și responsabilitate, valorizarea cunoștințelor, experienței și a inițiativei mobilizează, impulsionează, stimulează disponibilitățile creative și conducerea participativă, și determină la calitate implementării ofertei educaționale a instituției de învățământ secundar general.

Referințe:

1. *Cadrul European Comun de Referință pentru limbi*. Strasbourg: Diviziunea politici lingvistice, 2003. 274 p.
2. IOSIFESCU, Ș. (coord.). *Manual de management educațional pentru directorii de unități școlare*. București: Editura Pro Gnosis, 2000.
3. IOSIFESCU, Ș. (coord.). *Managementul și cultura calității la nivelul unității școlare*. București: IȘE, 2005.
4. *OECD Handbook for Internationally Comparative Education Statistics*. Paris, OECD, 2004. 275p.

5. SCLIFOS, L., GORAȘ-POSTICĂ, V. ș.a. *O competență-cheie: a învăța să înveți*. Ghid metodologic. Chișinău: C.E. Prodidactica, 2010.
6. TOMLINSON, B., WHITTAKER, C. *Blended learning in English language teaching: Course design and implementation*. London: British Council, 2013.

DELIMITĂRI ANALITICE PRIVIND RAPORTUL DINTRE MANAGEMENTUL INOVAȚIONAL ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTUL SUPERIOR

Ana BALTAG, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

The purpose of the research consists of developing a strategy for innovation management in higher education.

***Innovation and scientific originality** it is on the theoretical analysis of the concept and process innovation and innovation transfer object and strategy management innovation in higher education, to argue theoretical factors and conditions to realize management innovation in higher education in managerial and methodological perspective. Research results contribute to the development of management theory and practice of innovation in higher education; theoretical parts can be applied in conceptualizing innovative system-level management; in initial training and skills to students/young-researchers on accessing various scientific databases.*

Rolul determinant al managementului în actul social numit educație, de îndeplinire a dezideratelor educaționale ale unei societăți, capătă noi valențe de importanță. Din această cauză, este imperativ să se înțeleagă importanța relației intrinseci dintre management și educație, ca o relație între manifestare, devenire și eficiență a experienței umane în evoluția societății și a lumii.

Necesitatea inovării este generate de cerințele și exigențele dezvoltării și managementul noilor produse și servicii, care sunt determinate de existența competiției internaționale, a creșterii cererii consumatorilor, de dezvoltarea rapidă a dezvoltării tehnologice și de noile norme și standarde privind protecția mediului, bune practici etc.

Învățământul, în complexitatea sa, contribuie în mod efectiv la procesul de trecere la o nouă societate, cea a cunoașterii, care este dependentă de producerea de noi cunoștințe, de transmiterea acestora

prin educație și pregătire profesională, diseminarea prin tehnologii de informare și comunicare, precum și utilizarea lor prin crearea de noi produse și servicii. Ca în multe alte domenii sau sectoare în care se manifestă inovația, și la nivelul sistemului de învățământ accepțiunile sub care circulă aceasta sunt numeroase. Definiția considerată punctul de referință pentru toți cei care analizează tema inovației în învățământ este cea a lui Huberman, publicată în 1973 – „o inovație este o ameliorare măsurabilă, deliberată, durabilă și puțin probabil să se producă frecvent” [2, p.71].

Învățământul superior a fost și rămâne un factor-cheie pentru dezvoltarea socială, culturală și economică a societății bazate pe cunoaștere. În același timp, numai învățământul universitar de calitate reprezintă un promotor al drepturilor omului, dezvoltării durabile, democrației, păcii, justiției și al echității sociale.

După aderarea Republicii Moldova la Procesul Bologna, se constată că integrarea învățământului superior în spațiul european al învățării și cercetării este un proces ireversibil. Acest deziderat este întărit în proiectul Strategiei „Educația 2020”, cuprinzând zece obiective specifice pe termen lung, ce se referă la asigurarea paradigmei actuale a învățământului superior (educație-cercetare-inovare); la rezultatele învățării; la calitatea studiilor, a resurselor umane și, implicit, a calificărilor; la modernizarea curriculumului, infrastructurii; la finanțare. Toate acestea impun efectuarea nu numai a unor schimbări instituționale, ci și a unor schimbări complexe la toate nivelurile: conceptual, instituțional, managerial, didactic, în care Universitatea, ca instituție cardinală a sistemului de învățământ, trebuie să se adapteze noilor standarde și exigențe pentru a fi un mediu al calității și performanței, pentru a rămâne competitivă, într-o lume concurențială dură, angajată în procesul globalizării [1].

Se remarcă că în ultimul deceniu al secolului XX, învățământul, educația nu mai pot constitui un monopol exclusiv. Într-o societate dezvoltată, educația pătrunde sistematic în întreaga societate, manifestându-și eficacitatea. Așadar, pentru ca universitățile, să poată dezvolta programe de inovare, trebuie ca în mediul universitar să se facă simțită o cerință de inovare, să se formeze o agenție de inovare și transfer inovațional. De asemenea, este necesară conștientizarea de către conducerea universității a problematicii

inovării și a imperativului aportul său în dezvoltarea unei culturi a inovării care să stimuleze cadrele didactice, precum și studenții.

Astfel, inovația acționează în învățământ la nivelul tuturor componentelor sale: structură și organizare, conținutul învățământului, mediul educațional. Evoluția inovației, rezultatele la care se ajunge depind și de caracteristicile socioeconomice ale societății și de particularitățile sistemului de învățământ.

În cadrul oricărei universități, studenții, pe lângă formarea lor profesională sunt integrați și în activitatea de cercetare științifică în baza căreia își realizează tezele de licență, de master și chiar de doctorat, în funcție de tema cercetată. Astfel, Universitatea de Stat din Moldova tradițional organizează în fiecare an conferința științifică studentească etapa I și etapa a II-a, fiind una dintre manifestările științifice planificate și preconizate, unde studenții au posibilitatea de a-și prezenta rezumativ tema lor de cercetare sau cercetarea propriu-zisă pentru a se discuta pe marginea acesteia, a se dezbate diverse întrebări, sugestii etc. Privind opiniile studenților față de ciclul de existență a lucrărilor științifice ale studenților (Fig.1), 60% consideră că unele dintre ele sunt publicate, dar oricum nu le citește nimeni. Analizând asemenea răspunsuri, trebuie întreprinse careva măsuri ca anume aceste lucrări să fie utile în anumite situații și necesități de informare, preluare, să nu se stopeze acest ciclu vital, ci să se creeze o platformă electronică unde lucrările studenților să fie afișate și cu acces liber în funcție de opțiunile autorului, ca oricine care are nevoie să poată accesa și a se informa, considerăm că ar fi o modalitate reușită.

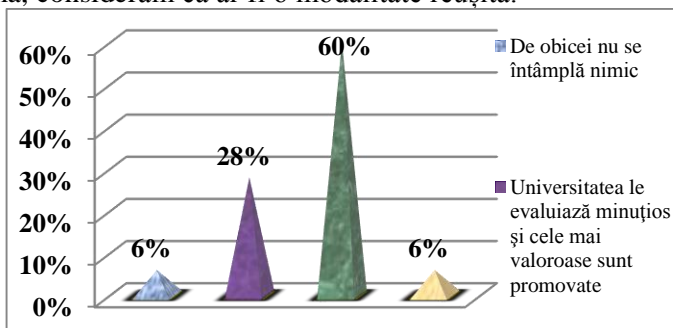

Fig.1. Opiniile studenților privind ciclul de viață al lucrărilor științifice studentești

Totodată, 28% susțin că universitatea le evaluează minuțios și cele mai valoroase sunt promovate, poate că nu atât cât le promovează, ci sunt înaintate spre publicare în culegeri, reviste etc. Iar 6% cred că, de obicei, nu se întâmplă nimic și alte 6% nu au răspuns deloc. Credem că cei care nu au răspuns nu au o opinie și viziune personală asupra inovației în învățământul superior și cercetarea științifică.

Prin urmare, studenții sunt avantajați și privilegiați de a se implica activ în cadrul activității de cercetare, având multitudinea de șanse, dar cel mai important lucru este propria dorință, interes și motivație. De aceea cadrele didactice sunt acei care pot influența ca studenții să aibă interes sporit față de cercetarea științifică și inovațională, prin ajutorul oferit și îndrumări ca studentul să aibă anumite directive tangențiale.

Marea parte a studenților consideră că posibilitățile din cadrul Universității de Stat din Moldova privind promovarea ideilor inovaționale sunt reale, ținând cont de următoarele lucruri:

- există Incubatorul Inovațional „Inventica USM”, care promovează cele mai bune idei inovaționale prin procesul de brevetare, însă nu sunt valorificate pe deplin din cauza insuficienței financiare;

- biblioteca centrală a USM, în ultimul timp, organizează diverse seminare de informare a studenților cu diverse baze de date internaționale cu grad mare de utilitate, pentru a fi accesate de către studenți în timpul cercetărilor etc.

- desfășurarea diferitor mese rotunde la nivel de facultate, conferința studentească care edițional se organizează cu diplome de merite, premii bănești;

- publicarea celor mai bune cercetări în culegerile *Sesiunii naționale de comunicări studențești*, *Analele studențești* etc.

- existența autogovernării studenților Universității de Stat din Moldova, care la fel se ocupă cu organizarea diverselor activități, promovând unele idei al studenților inițiatori.

Punând în evidență caracterul flexibil al procesului inovațional, în contextul actual al schimbărilor socioculturale, s-a constatat valoarea teoretico-aplicativă a strategiei managementului inovațional în Universitatea de Stat din Moldova, rezultată dintr-o articulare dialectică a cercetării științifice cu domeniul educațional, ca factor

de mișcare înainte și de mobilitate, de calitate, de transparență etc. Trebuie să menționăm că Universitatea de Stat din Moldova deține Strategia privind Cercetarea și Inovarea la USM pe perioada anilor 2015-2020, ceea ce ne denotă că cercetarea științifică se realizează în baza strategiei ce duce la o strategie ai managementului inovațional în învățământul superior.

Referințe:

1. SĂVESCU. D. *Teză de abilitate. Modalități de creștere economică prin inovare și transfer tehnologic*. Universitatea Transilvania din Brașov, 278 p.
Disponibil:http://www.unitbv.ro/Portals/31/Abilitare/Teze/Teza/05-Savescu-Teza%20Abilitare_2015.pdf.
2. HUBERMAN. *Raport annuel sur l'état et les besoins de l'éducation, 2004–2005. Le dialogue entre la recherche et la pratique en éducation: une clé pour la réussite*, 170 p.

Recomandat

Otilia DANDARA, dr., prof.univ.

MANAGEMENTUL PREVENIRII ȘI SOLUȚIONĂRII CONFLICTELOR ÎN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT PREUNIVERSITAR

Pavel GUITU, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Într-o colectivitate umană trebuie să acceptăm conflictele ca fiind absolut normale, iar rezolvarea lor trebuie să fie un proces de grup, deoarece orice grup uman cuprinde membri cu personalități diferite, cu motivații diferite și cu un potențial de muncă și creație care variază în limite foarte largi. La aceste aspecte se adaugă faptul că epoca spre care se îndreaptă societatea contemporană este una a schimbărilor profunde desfășurate la intervale scurte de timp. O epocă despre care putem spune că este dominată de accelerarea continuă a ritmului de viață a omenirii.

Școlii îi revine sarcina de a pregăti viitorul adult astfel încât să fie gata pentru a preîntâmpina conflictele cu care se confruntă și a le evita atunci când e cazul, sau cel puțin a le rezolva în cel mai bun mod, astfel încât el, precum și cei implicați să nu fie stopați în acest proces de schimbare și de evoluție și, deci, de dezvoltare personală.

Este adevărat că atât noi, cât și elevii noștri, suntem martorii și, uneori, chiar produsul manifestărilor prin care conflictele sunt soluționate impropriu și, în acest sens, se soldează cu repercursiuni asupra tuturor persoanelor implicate. Este adevărat că atunci când oamenii se gândesc la conflict cuvintele care le vin în minte sunt „ceartă”, „scandal”, chiar „violență”.

Diversi specialiști care au studiat domeniul conflictului – Helena Cornelius, Shoshana Faire Cristea D. – impun noțiunea de **control al conflictului** care acoperă conceptele de management și rezolvarea conflictului.

Allan Tidwell subliniază că în cazul conflictelor manageriale (gestionate) aspectele negative ale conflictului sunt doar atenuate, în timp ce rezolvarea conflictului presupune eliminarea totală a aspectelor negative. Cu referire la aceste două concepte, D.Cristea utilizează noțiunea de control al conflictului desemnând un continuum comportamental care vizează trecerea graduală de la gestionarea la rezolvarea unui conflict.

Conflictul în instituțiile de învățămînt preuniversitar reprezintă o stare de disfuncționalitate în viața și activitatea școlară și are loc între actorii educaționali, conflictele se pot desfășura în mod manifest, sau latent, pot lua forma unor certuri, contraziceri, manifeste agresive, refuzul asumării unor obligații de rol, care ar putea și mai mult să agraveze situația.

În cadrul acestei cercetări ne-am propus să aplicăm un program de training prin care dorim să influențăm modul în care indivizii se raportează la conflict și formarea de noi deprinderi adecvate de soluționare a conflictelor. La fel, prin participarea eșantionului la programul de training privind strategii eficiente de soluționare a conflictelor, s-a urmărit și importanța unei baze teoretice corecte privind conflictul, a unor tehnici multiple de soluționare, a unei comunicări eficiente și a recunoașterii efectelor pozitive ale conflictelor: creșterea motivației pentru schimbare, îmbunătățirea identificării problemelor și a soluțiilor, creșterea coeziunii unui grup după soluționarea comună a conflictelor, creșterea capacității de adaptare la realitate, oportunitatea de cunoaștere și dezvoltare de deprinderi, dezvoltarea creativității.

Eșantionul pe care ni l-am propus reprezintă 15 elevi selectați ai claselor a X-a și a XI-a, din I.P. Liceul Teoretic „Nicolae Donici”,

s.Dubăsarii Vechi, r.Criuleni. Instrumente cu care am operat la etapa experimentală au fost *Chestionarul asupra situațiilor conflictuale* și *Testul Thomas-Kilmann*. În vederea realizării obiectivelor propuse, pentru a identifica tendința abordării situațiilor conflictuale, am administrat *Chestionarul asupra situațiilor conflictuale*, fără timp limită, fără explicații suplimentare, fără discuții în colectiv, bazându-ne doar pe sinceritatea respondenților. *Testul Thomas-Kilmann* de abordare a conflictelor a fost destinat evaluării comportării individului în situații conflictuale. Acest chestionar a fost administrat în două etape: pretest și posttest. Rezultatele obținute în urma aplicării testului *Thomas-Kilmann*, înainte și după sesiunile de training au evidențiat o diferență semnificativă a rezultatelor ce țin de modul de abordare și stilurile de comportament în situațiile conflictogene. S-au observat cu ușurință răspunsurile oferite de participanții training-ului și dinamica schimbării rezultatelor posttest, comparativ cu rezultatele pretest. Ca rezultat al datelor obținute, cu ușurință, prin intermediul interpretării, s-a monitorizat o schimbare radicală a abordării conflictelor și a atitudinii față de situațiile conflictuale în general.

Analiza rezultatelor obținute în urma demersului experimental a demonstrat diferite reacții asupra unui conflict, strategiile și stilurile de comportament abordate fiind diferite în funcție de personalitate, fiecare având un grad de predispunere individual. Cu ușurință s-a observat că viziunile asupra conflictelor, de orice gen și relație, s-au schimbat radical și la fel s-a schimbat și modul de abordare a acestuia. Chiar dacă inițial elevii aveau o predispunere neconstructivă, atunci când se ciocneau de situații conflictuale, aceștia au demonstrat în mare măsură, că printr-un management eficient al conflictelor pot să soluționeze conflictul în mod pașnic, fiind sinceri dispuși spre comunicare.

Deși unele abordări s-au schimbat esențial pe parcursul sesiunilor de training, altele au suportat schimbări nesemnificative, astfel elevii au conștientizat că evitarea unui conflict nu este o abordare corectă, însă colaborarea este dimensiunea cea mai acceptabilă în situații conflictogene. La fel se evidențiază o schimbare a viziunii elevilor, aceștia privind conflictul în mod constructiv, dar nu distructiv, ceea ce elimină din start barierele și impedimentele care ar putea afecta soluționarea practică a situațiilor conflictuale.

Prin intermediul sesiunilor de training, important a fost, ca elevii să conștientizeze și să aleagă nu doar o opțiune de soluționarea a conflictelor și cu aceasta să opereze în permanență, dar să aleagă opțiunea și strategia optimă pentru situația conflictogenă cu care se confruntă la moment. Este cert că fiecare opțiune este utilă în diferite situații conflictogene, care se manifestă printr-o multitudine de forme, după cum arată cercetarea dată.

Esențialmente, rezultatele obținute ne permit să elaborăm următoarele recomandări: comunicarea în cadrul relației profesor – elev și elev – elev, a problemelor existente, în momentul când a apărut problema, comunicarea empatică; ascultarea activă în orice tip de relație pentru a da importanță ideilor interlocutorului, ceea ce va spori încrederea în sine a tuturor actorilor educaționali și va diminua starea de tensiune, care poate declanșa un conflict; manifestarea sistematică a interesului față de o altă persoană, ceea ce va amplifica abilitățile de abordare colaborativă a situațiilor conflictuale; stabilirea responsabilităților, sarcinilor fiecărui membru atunci când este vorba de lucru în grup sau o activitate comună cu colegii de clasă sau prieteni. Acest lucru va face să dispară anumite neînțelegeri între semeni.

Referințe:

1. HELENA, C., SHOSHANA, F. *Știința rezolvării conflictelor*. București: Știință & Tehnică, 1996.
2. NEVEANU, P.P. *Dicționar de psihologie*. București: Albatros, 1978.
3. PRUTIANU, S. *Comunicarea interumană și negocierea afacerilor*. Iași: Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1996.
4. STOICA-CONSTANIN, A. *Psihosociologia rezolvării conflictelor*. Iași: Polirom, 1998. 290 p.
5. SHAPIRO, D. *Conflictul și comunicarea. Un ghid prin labirintul artei de a face față conflictelor*. Editura Arc, 1998.
6. RUTH, M. *Transformarea nonviolentă a conflictelor. Manual de training pentru un curs de formare a formatorilor*.

MONITORIZAREA CALITĂȚII INSTRUIRII ELEVILOR PRIN UTILIZAREA BAZEI DE DATE ELECTRONICE

Virgil BANTAȘ, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

The main objective of this research is to assess the importance of an electronic database in monitoring the quality of training students from the Polytechnic College of Chisinau.

The research domain and the objectives include: a thorough analysis to identify the epistemological and practical backgrounds for management of training quality, analyze theoretical approaches to training quality of students, describe the levels and the peculiarities of monitoring training quality of students and the mechanisms used to enhance it in vocational education.

Prin tema *Monitorizarea calității instruirii elevilor (MCIE) prin utilizarea bazei de date electronice (BDE)* surprindem determinarea importanței unei baze de date electronice în procesul de monitorizare a calității instruirii elevilor din Colegiul Politehnic din Chișinău.

Obiective:

- ✓ analiza abordărilor teoretice cu referire la MCIE;
- ✓ determinarea indicatorilor de calitate a instruirii elevilor;
- ✓ identificarea modelelor de utilizare a BDE în MCIE;
- ✓ stabilirea caracteristicilor de creare/dezvoltare a MCIE;
- ✓ stabilirea condițiilor de aplicare a TIC menite să asigure MCIE;
- ✓ monitorizarea permanentă și evaluarea sistematică a calității proceselor educaționale.

S-a stabilit următoarea ipoteză de lucru: integrarea unui sistem electronic informațional pentru monitorizarea calității procesului de instruire a elevilor contribuie la asigurarea unui învățământ de calitate.

Modificările economice de proporții, care duc la declinul sau dispariția unor ramuri întregi economico-industriale, competitivitatea pe piața economică și educațională generează renunțarea la metodele, abordările și atitudinile vechi în activitatea tuturor structurilor ÎPT, și axarea pe dezvoltarea cunoștințelor, competențelor și valorilor corespunzătoare, pe învățarea continuă pe parcursul întregii vieți, în corespundere cu necesitățile și așteptările celor care învață, cu necesitățile pieței muncii, dar și a societății în general.

Un bun manager și o bună echipă managerială nu vor aștepta să li se impună schimbarea, ci o vor provoca, orientând-o în direcția progresului, în favoarea fiecărui individ și a societății în ansamblu.

Vorbind despre modelele specifice ale monitorizării calității instruirii în sistemul educațional, le-am putea clasifica în: a) modelul logocentric; b) modelul empiriocentric; c) modelul tehnologic.

Un instrument principal al managementului educațional îl reprezintă baza de date electronică. O abordare nouă de îmbunătățire a procesului de învățământ și a monitorizării calității instruirii îi revine utilizării bazei de date electronice.

Toate aceste concepții teoretice și rezultatele investigației sunt reflectate ținând cont de două aspect:

repere teoretice ale aplicării tehnologiilor informaționale și comunicațiilor în procesul de monitorizare a calității instruirii;

coordonate praxiologice ale aplicării bazei de date electronice în monitorizarea calității instruirii elevilor Colegiului Politehnic din Chișinău.

Cercetarea sociologică a fost implementată în patru etape: elaborarea chestionarului-test pentru sondaj; cercetarea calitativă de testare a chestionarului; cercetarea cantitativă – sondajul de opinii; cercetarea calitativă de interpretare a rezultatelor – analiza rezultatelor; volumul eșantionului fiind de 347 de respondenți, dintre care 40 (11%) de cadre didactice, 152 (43%) de elevi și 155 (46%) de părinți.

La întocmirea chestionarului au fost cuprinse mai multe aspecte: respectarea drepturilor omului, accesul la informații, libera exprimare, opinii, dreptul la studii, sugestii din partea respondenților.

Analiza și procesul de sintetizare a datelor s-a realizat conform următoarelor dimensiuni referitoare la:

- ce este calitatea?
- cum percep eficiența și eficacitatea serviciilor furnizate de Colegiul Politehnic din Chișinău?
- gradul de cunoaștere și utilizare a mijloacelor și metodelor de informare a rezultatelor obținute;
- metode de localizare și de accesare a informației (tehnici de căutare);
- opinia respondenților asupra necesității creării unei baze de date pentru MCIE;
- așteptările utilizării unei baze de date în MCIE;

- contribuția CPTC la formarea mediului informațional electronic intern și extern;
- sugestii, propuneri;
- date demografice: sexul, vârsta, anul de studii.

Opiniile respondenților la întrebarea „*Ce avantaje oferă buna comunicare dintre partenerii procesului educațional*” sunt următoarele: a) elevii – atitudini pozitive, o mai bună frecvență, note mai bune, mai multe implicări în activitățile școlare; b) părinții – o mai bună înțelegere a sistemului școlar, o mai mare încredere în rolul de „tutore” și profesori, o mai bună impresie în fața profesorului, rate mai înalte în rezultatele copiilor; c) profesorii – o conduită îmbunătățită, o mai mare apreciere din partea părinților, relații părinte-profesor mai apropiate, rezultate mai bune, relații mai strânse cu elevii absolvenți.

Privitor la *necesitatea creării unei BDE, în scopul de a ușura procesul de informare, verificare, comunicare între partenerii procesului educațional în colegiu*, am obținut următoarele rezultate:

	da	nu	n-au răspuns
Elevii	86 %	6%	8 %
Profesorii	98 %	0 %	2 %
Părinții	89 %	0 %	11 %

La întrebarea: *Ce așteptări aveți de la baza de date electronică în monitorizarea calității instruirii?* au fost colectate o multitudine de direcții cu referire la:

- asigurarea calității serviciilor educaționale care trebuie să fie centrate pe rezultatele învățării;
- rezultate exprimate în cunoștințe, competențe profesionale;
- valori și atitudini, care se obțin prin parcurgerea unui învățământ de calitate.

În concluzie putem conchide că organizarea și funcționarea sistemului electronic de monitorizare a calității *reprezintă* un instrument care va duce la schimbări importante în procesul de învățământ, *permite* ca CPTC să ofere servicii conform noilor cerințe, *contribuie* la întărirea mediului educațional bazat pe eficiență, eficacitate și competitivitate, *încurajează*, recunoaște și recompensează profesionalismul cadrelor didactice, *asigură* *transparentă* maximă bazată pe in-

formații consistente, corecte pentru opiniile exprimate și deciziile luate, *confidențialitate* în furnizarea, completarea, utilizarea și asigurarea accesului la informație cu caracter personal și proprietate intelectuală privată în activitățile de autoevaluare, evaluare internă și externă, *lărgeste rolul* interacțiunii, comunicării eficiente.

În baza rezultatelor cercetării, au fost formulate următoarele recomandări:

La nivel de politici educaționale:

- Elaborarea și adoptarea unei concepții naționale privind monitorizarea calității în învățământul profesional tehnic;
- Finanțarea învățământului profesional tehnic în funcție de calitatea serviciilor oferite și efectul investițional.

La nivel instituțional:

- Implementarea în instituțiile de învățământ profesional tehnic a sistemelor interne de monitorizare a calității serviciilor educaționale furnizate;
- Pregătirea continuă a personalului implicat în formarea profesională (continuă) pentru a-și asuma corect rolul încredințat și stabilirea unui sistem electronic informațional de asigurare a calității formării cadrelor didactice;
- Implicarea întregului personal și documentarea principalelor procese în scopul monitorizării calității instruirii.

La nivel de proces educațional:

- Trecerea de la modelul de formare bazat pe transferarea informațiilor și cunoștințelor de la profesor la elev la cel bazat pe dezvoltarea competențelor TIC;
- Renunțarea la metodele tradiționale, valoroase pentru vechiul model, și dezvoltarea și utilizarea unor metode de formare profesională, bazate pe utilizarea TIC, corespunzătoare noilor cerințe (presupunând conținuturi, metode de predare și materiale didactice noi).

INFLUENȚA MĂRIMII CARACTERELOR (LITERELOR) ASUPRA VITEZEI DE CITIRE LA ADOLESCENȚI

Petru TRIPAC, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

This research presents a theoretical and experimental study of the influence of the font size on reading speed in adolescents. The objective and purpose of the research is not only to identify a relationship between the font size and reading speed, but also to establish a guidelines that will guide future researches, and will suggest optimal models of text editing, that will increase the yield of reading.

Citirea, fără dubii, este una din principalele metode de informare, oamenii fiind dependenți de materialul citit, fie el obținut din cărți, ziare, publicații de divertisment etc. Cu părere de rău, se cunoaște destul de puțin despre cum sunt percepute de către cititor caracteristicile fizice ale scrisului. Studii ca acesta sunt importante în explicarea și orientarea corectă a tendințelor de redactare tipografică a textelor. Este mai mult de un secol de când editorii au devenit preocupați de lizibilitatea de imprimare, dar acțiunile lor nu se bazează pe niște cercetări științifice, ci pe observații ocazionale. Această lucrare se alătură și completează celelalte puține studii recente pe această temă, și devine un reper cu o bază teoretică și practică semnificativă.

Ipoteza înaintată pentru cercetare vine să analizeze comparativ cum funcționează procesele cognitive care sunt implicate în procesul citirii textelor scrise cu caractere de diferite mărimi, pentru a determina factorii ce permit economisirea timpului și a energiei în procesul citirii. Ca repere de cercetare comparativă au fost folosite două mărimi ale caracterelor (shrift-ului): 11 și 14, aceste mărimi fiind aproape de etalonul de mărime recomandat în tipărirea textelor, mărimea 11 fiind sub etalon, iar mărimea 14 depășind etalonul [1]. Pentru a atinge scopul acestei ipoteze, este studiată atât baza teoretică ce ar explica cum funcționează diferite procese și mecanisme cognitive în cazul citirii textelor redactate cu aceste două mărimi, cât și două experimente efectuate în 4 etape, care vin să analizeze 13 variabile diferite care apar în procesul de citire.

În partea teoretică au fost studiate atât diferitele tipuri de citire [2], cât și cum funcționează optim procesele cognitive implicate în

procesul de citire în cazul textelor de mărimi mari, comparativ cu cele de mărimi mici.

Toate procesele cognitive, începând de la senzații, percepții, memorie, reprezentări, categorizare, atenție, cât și diferitele teorii explicative ale lor prezintă un model optim, în care toate aceste procese funcționează mai eficient, cu un consum mai redus de resurse și cu o eficacitate mai înaltă [3]. Aceste teorii nu doar sugerează, dar și confirmă presupunerile noastre despre existența unei interdependențe între viteza de citire și mărimea caracterelor cu care este tipărit textul [4].

Ipoteza înaintată este confirmată și de cele șase grupuri de experimenter care confirmă gradul de cercetare a acestei teme în diferite sfere: atât în domeniul tipării pe hârtie (patru experimente), cât și în domeniul publicațiilor online (două experimente).

Aceste grupuri de cercetători, în frunte cu Anderson și Posner [5], au efectuat primele cercetări practice ale acestor presupuneri, iar continuând cu Hassan Soleimani, Luzz Rello, David Bayer, au conturat și direcționat mai clar aceste cercetări prin efectuarea unor experimente direct cu texte de diferite mărimi, și au fost obținute mai multe date care confirmă ipoteza noastră, dar totodată nu oferă un răspuns clar și un model optim recomandat pentru redactarea textelor. Aceasta se întâmplă din cauza că deși fiecare grup de cercetători a folosit două sau mai multe mărimi pentru comparare, fiecare grup a folosit mărimi diferite, toți obținând o demonstrație evidentă a influenței mărimii caracterelor asupra vitezei de citire, dar fără a putea propune o direcție comună pentru redactările ulterioare. Aceasta se mai întâmplă și din cauza că mărimile cu care s-a manipulat au fost nu doar diferite, dar și foarte apropiate.

În partea practică a acestei lucrări am realizat două experimente asemănătoare cu cele din cercetările precedente [6], respectând aceleași reguli și condiții de efectuare a experimentelor, doar că aceste două experimente ne-au mai permis să probăm atât datele obținute de cercetările precedente, cât și să experimentăm cu mai multe variabile noi, care am presupus că au fost omise de ceilalți, sau sunt foarte importante de a fi cercetate.

Experimentele au decurs în patru etape, iar datele au fost introduse în tabele speciale, care au permis calcularea mediei vitezei de citire atât individual, cât și per grup, cu ajutorul a două metode de calculare a mediei, și în final efectuarea unei analize comparative a ace-

stor date. Experimentele au fost efectuate pe 30 de subiecți, cu vârsta cuprinsă între 17 și 18 ani, fără probleme de vedere, fără dislexie, fără probleme locomotorii etc. care le-ar putea scădea randamentul de citire.

Experimentele au presupus cronometrarea timpului necesar pentru citirea diferitor texte care erau identice/diferite atât sub aspect semantic, cât și senzoric, și compararea ulterioară a rezultatelor obținute.

În urma obținerii rezultatelor finale, am dedus următoarele concluzii și legități:

- Ordinea în care sunt oferite spre citire textele, și anume mare-mic sau mic-mare, influențează mult rezultatele finale.

- Experimentele unde se folosește recitirea imediată și unde între prima citire și a doua apar alte informații, oferă rezultate diferite, ceea ce sugerează influența memoriei, atenției, percepției și a celorlalte mecanisme în procesul citirii.

- Există o variabilă de adaptare a percepției în timpul citirii repetate a textelor.

- Există posibilitatea că trecerea de la un format de texte și anume de la mic la mare, să necesite mai puțin efort, pe când trecerea de la format mare la mic, să necesite mai mult efort.

- Rezultatele noastre au demonstrat că textele redactate cu mărimea 12, deși nu cu o diferență prea mare, dar sunt citite mai rapid decât cele redactate cu mărimea 14.

- Posibil, la folosirea textelor cu un volum mai mare, această diferență să crească semnificativ.

Această lucrare poate propune un model optim de redactare a textelor, și o direcție de orientare a tendințelor tipografice actuale, conștientizânduși totodată limitele de cercetare și deducând aceste rezultate atât din experimentele date, cât și din cercetările precedente, sugerînd o cercetare și mai largă, și mai amănunțită, pentru identificare precisă a unor modele optime de redactare. Tema însăși, deși aparent seamănă cu o metodă de îmbunătățire a vitezei de citire, nu face parte din tehnici individuale de îmbunătățire a vitezei de citire.

Această lucrare mai degrabă cercetează cum anume pot fi folosite proprietățile caracterelor, și anume mărimea, în așa fel, ca ele să formeze cititorului prin repetare și exercițiu, o deprindere și un nivel de adaptare ce va optimiza întreg procesul de citire, la nivel aproape involuntar.

Plusul acestei idei este că în cazul în care toate cărțile folosite în sistemul educativ liceal de exemplu, ar fi tipărite cu aceeași mărime, randamentul pozitiv al vitezei de citire nu va crește doar în decursul citirii uneia și aceleiași cărți, dar neapărat și în cazul trecerii de la o carte la alta, evitând perioadele și variabilele de adaptare, și diferiți factori perturbatori. La fel, un plus ar fi că această metodă poate fi folosită atât voluntar, fiecare putând să își optimizeze procesul de citire prin redactarea prealabilă a textelor, cât și involuntar, folosită de instituții, tipografii, publicații online, pentru îmbunătățirea rezultatelor cititorilor săi, deci prin economisirea timpului, energiei și mărirea valorii de înțelegere a celor citite.

Referințe:

1. TINKER, M.A., PATERSON, D.G. The Effect of Typographical Variations upon Eye Movement in Reading. In: *Journal of Educational Research*, 49, 1955.
2. https://en.wikipedia.org/wiki/Speed_reading
https://en.wikipedia.org/wiki/Speed_reading
3. ANDERSON, J.R. *Cognitive Psychology and Its Implications*. New York: W.H.Freeman, 5th edition, 2000. 531 p.
4. ZLATE, M. *Psihologia mecanismelor cognitive*. Iași: Editura Poliron, Ed.a 2-a, 1999. 528 p.
5. MICLEA, M. *Psihologie cognitive*. Iași: Editura Polirom, 1999. 344 p.
6. <http://pielot.org/pubs/Rello2016-FontSize.pdf>

Recomandat
Ana TARNOVSKI

MANAGEMENTUL RELAȚIILOR INTERPERSONALE ÎN UNITATEA ȘCOLARĂ

Svetlana CUJBĂ, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

But de la recherche: *Elaboration de la démarche managériale en vue de créer les plus efficaces relations interpersonnelles dans l'unité scolaire.*

Les conclusions et les recommandations qui sont proposées dans cet ouvrage peuvent être utilisées pour l'augmentation de l'efficacité en création des relations interpersonnelles par l'assurance d'un climat relationnel favorable propice à l'accroissement de la qualité institutionnelle.

La etapa actuală, în condițiile tranziției la economia de piață, când are loc ruinarea anumitor structuri, tradiții, valori etc., când se

mărește rata migrației, șomajului, divorțului etc., s-a acutizat vădit și problema dificultăților de relaționare interpersonală.

„Ne cunoaștem pe noi înșine comparându-ne cu alții. Imaginea de sine pe care ne-o constituim este cu atât mai aproape de adevăr, cu cât avem mai multe repere“. Relațiile interpersonale se referă la modul în care gândește și simte o persoană despre alta, cum o percepe, ce se așteaptă să gândească aceasta, cum reacționează la acțiunile celorlalte persoane [5].

În relațiile interpersonale, contează nu atât cum este omul în realitate, ci cum se manifestă el în contactele cu ceilalți, deci nu atât însușirile sau trăsăturile ascunse, ci acelea care se exteriorizează, care sunt făcute publice.

Interacțiunea dintre oameni generează intrarea în funcțiune a unor relații intersubiective care, organizându-se și ierarhizându-se, dau naștere la o multitudine de structuri informale, neoficiale, psihologice, care își vor începe funcționalitatea alături de cele formale. Ca urmare a interacțiunii, apar fenomene de grup care influențează pozitiv sau negativ nu doar viața de grup, ci și productivitatea muncii grupului sau organizației [2, p.296].

Condițiile actuale ale mediului economico-social, transformările permanente la care sunt supuse instituțiile de învățământ determină un ansamblu de schimbări în plan strategic și operațional, școala practic devenind un „actor” principal al comunității. Performanța unității școlare poate fi asigurată de adoptarea unei atitudini proactive la nivelul echipei de management, care trebuie să devină inițiatorul, dar și continuatorul unor acțiuni complexe, orientate, în principal, pe relații de parteneriat și colaborare.

Școala, ca organizație, se definește ca având un spirit, un etos, un climat propriu. Chiar dacă, din punct de vedere fizic, mai multe școli pot fi identice sau pot semăna, din punctul de vedere al culturii organizaționale, avem de-a face cu entități diferite. Fiecare școală își performează ritualuri, ceremonii, gesticulații particulare. Ca în orice domeniu acțional și tranzacțional, se naște un spirit corporatist [1, p.31].

A conduce înseamnă, printre altele, a munci cu oamenii, a te raporta permanent la viața, interesele, năzuințele, doleanțele, aspirațiile lor, fie individuale, fie de grup. Într-un fel, am putea spune că *materia primă* a conducerii sunt *oamenii*, deoarece numai prin inter-

mediul și cu ajutorul lor pot fi manevrate mijloacele tehnice [3, p.25].

În cadrul organizațiilor, oamenii lucrează rareori singuri. Atingerea obiectivelor organizației și adesea îndeplinirea propriilor sarcini profesionale necesită cooperarea fiecărui angajat cu alții și coordonarea acțiunilor lor în cadrul unei structuri. În acest context, managerului îi revine rolul-cheie. Astfel conducătorul unei instituții oferă viziune, creează armonie, concepe căi de acțiune, antrenează pentru performanță, recunoaște realizările celorlalți, dezvoltă o gândire de grup, dirijează construirea unei echipe (și stimulează spiritul de echipă), gestionează eficient relațiile interumane [4].

În această logică, scopul cercetării a fost validarea prin experiment a climatului instituțional și a competenței interpersonale în unitatea școlară prin elaborarea demersului managerial de eficientizare a relațiilor interpersonale.

Experimentul s-a realizat în Școala Profesională nr.4, municipiul Chișinău. În acțiunea de constatare au fost incluși în total 69 de subiecți, dintre aceștia: 42 de elevi ai Școlii Profesionale nr.4, 22 de profesori ai aceleiași instituții și 5 părinți. Pentru cercetare am folosit testul „Leary”, „Scala competenței interpersonale” și „Evaluarea climatului organizațional”.

Testul Leary a fost aplicat unui grup de 22 de subiecți/pedagogi ai Școlii Profesionale nr.4. Materialul experimental a fost structurat în trei blocuri de conținut:1) Blocul I. Eu; 2) Blocul II. Eu perceput de elevii mei; 3) Blocul III. Eu perceput de colegii mei.

Prima etapă a cercetării – grupul experimental de 22 de subiecți/pedagogi au trecut prin blocul I – „Eu”. Din rezultatele obținute, a fost calculată media și s-a stabilit climatul intern de relaționare și autoapreciere al grupului.

Pedagogii din grupul experimental de 22 de subiecți ai Școlii Profesionale nr. 4 manifestă un nivel mai înalt de atitudine altruistă – 6,52 și amicală – 7,38, care poate fi explicată prin tendința subiecților de a da prioritate atributelor pozitive despre propria persoană, în defavoarea celor negative. Oamenii care au o părere foarte bună despre sine sunt veseli, generoși, toleranți, dispuși să asculte părerile altora și pot fi ușor abordați. De acest aspect ar trebui să țină cont managerul instituției. Deși atitudinea amicală și altruistă sunt domi-

nante, prezența nivelului ridicat de atitudine suspicioasă, 6,12 puncte, denotă faptul că în mediul intern al instituției persistă neîncrederea și evitarea, fapt constatat și de rezultatele evaluării competenței interpersonale – chestionarul nr. 3. Nivelul relativ scăzut de atitudine egoistă și agresivă creează premise pentru deschiderea și fortificarea relațiilor interpersonale. Rezultatele obținute sunt prezentate în diagrama 1.

Cercetarea efectuată a confirmat justetea presupuzițiilor privind influența culturii organizaționale, a climatului organizațional și a calității demersului managerial asupra eficienței relațiilor interpersonale în unitatea școlară.

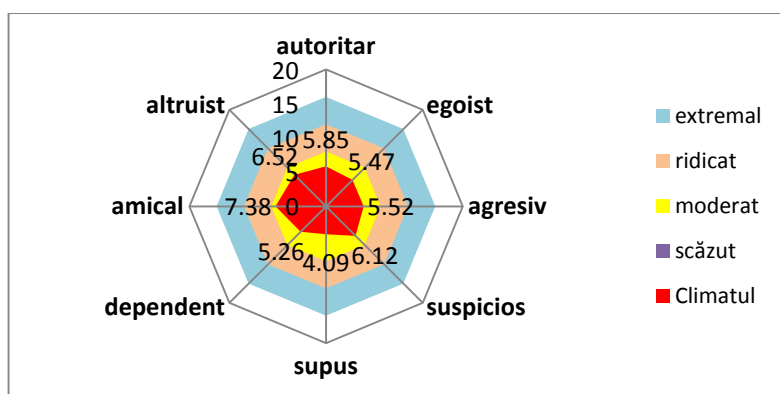

Diagrama 1. Lotul experimental de 22 subiecți/pedagogi

Eficiența organizației depinde de climatul organizațional, datorită faptului că acesta influențează majoritatea proceselor organizaționale. Studierea relațiilor interpersonale, a climatului organizațional este argumentată prin faptul că mediul psihologic de muncă reprezintă pentru individ o sursă de influență fundamentală, atât pentru comportamentul său, cât și pentru satisfacția profesională.

Bibliografie:

1. GUZGAN, V. *Cultura și comportamentul organizațional în instituția educațională*. Chișinău, 2013. 263 p.
2. POTÎNG, A. *Dimensiunile psihologiei manageriale. Management educațional. Ghid metodologic*. Chișinău: CEP USM, 2013.
3. ZLATE, M. *Leadership și management*. Iași: Polirom, 2004. 233 p.

4. <https://bogdanmandru.wordpress.com/eu-cu-mine-si-cu-ceilalti/>, [Accesat 26.05.2016].
5. http://www.e-scoala.ro/psihologie/propunere_metodologie_investigarea_climatului_psihologic.html [Accesat 26.05.2016].

*Recomandat
Viorica GORAȘ-POSTICĂ, dr. hab., conf.univ*

MODALITĂȚI DE SOLUȚIONARE A CONFLICTELOR ÎN BAZA REACȚIEI LA SITUAȚIILE DIFICILE

Cristina GROSU, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

The scop of research is to identify methods of resolving conflict situations based on reactions in difficult circumstances. It was determined reasons and factors the lead to appearance of matrimonial activity. The practical importance of the research is based to methods research:

- „Questionnaire for self-knowing methods of reaction in conflict situations” by D.Chalvin.

- Questionnaire to identify diference of conflict understanding.

Experimental lot were consisted of 30 couples, married, age between 25-30 years from rural and urban environntt. In finaly, there are reflected general conclusions.

Conflictul poate fi determinat și ca proces de înăsprire a contradicțiilor, o confruntare dintre două sau mai multe persoane implicate în rezolvarea unei probleme înțelese și abordate diferit [1, p.292]. Conflictul este un concept care are o multitudine de definiții și interpretări. Una dintre cele mai des întâlnite definiții ale conflictului îl prezintă drept lipsa unei înțelegeri între două sau mai multe părți, care pot fi fie persoane individuale, fie grupuri [2, p.18]. Viața de cuplu este întotdeauna un joc al echilibrelor. Chiar dacă există sentimente puternice reciproce, stabilitatea relației se poate deteriora în timp. În cazul unor probleme, orice cuplu poate rămâne stabil și armonios dacă există o permanentă comunicare afectivă și constructivă. Dacă cei doi sunt convinși că se iubesc și au decis să creeze o familie, trebuie să conștientizeze că viața conjugală o construiesc ambii pe un sentiment durabil și profund, care ar lega două ființe umane de sex opus, fiind expresie pură și absolută a comunicării, prin care sinele își împlinește făptura printr-un altul, care trebuie să fie în cele din

urmă un alt eu însumi. Situația de conflict în cadrul familiei se manifestă doar prin apariția și sesizarea unor necoincidențe, necoordonări ale motivelor, intereselor urmate de tensionarea relațiilor familiale. Situațiile de conflict pot apărea brusc și lent, ele pot avea un caracter evident și ascuns. Conflictelor apar în cuplurile cu probleme, precum: necomunicarea, lipsa timpului petrecut împreună și a intereselor, scopurilor comune, implicarea părinților, lipsa banilor, iar această situație prelungită adesea duce la o stare de nefericire. Familia armonioasă începe de la un cuplu, de la dragoste și înțelegerea între soți, de la compatibilitate intelectuală fizică și morală, de la dorința fiecăruia de a se integra în familie. Integrarea ambilor soți în viața și activitatea familiei este cel mai important indice de coeziune și rezistență a familiei la factorii destabilizatori (carențe economice, probleme la serviciu etc.) [1, p.266].

Trăim într-o societate care, pe zi ce trece, devine tot mai preocupată de evoluția tehnologică, uitând să mai investească în relațiile interumane.

Scopul cercetării: determinarea reacțiilor la situațiile dificile sau critice în cuplul conjugal.

Ipoteza cercetării: între modalitățile de reacționare în situațiile dificile și modalitățile de soluționare a conflictului în cuplul conjugal există interconexiuni.

Procesul de soluționare a conflictului în cuplul conjugal depinde de:

- cauzele care declanșează conflictul;
- factorii ce duc la apariția conflictului;
- identificarea modalităților de a reacționa și a soluționa conflictele în situațiile dificile.

Metodele de cercetare:

- teoretice: analiza teoretică a literaturii de specialitate;
- empirice: chestionar pentru autocunoașterea modalităților de a reacționa în situații dificile: evitare, agresivitate, manipulare, asertivitate. (adaptat după D. Chalvin), convorbirea cu fiecare partener; chestionar pentru a identifica deosebirile de percepere a conflictului.

Lotul experimental a fost constituit din 30 de cupluri heterosexuali, căsătoriți, cu vârsta cuprinsă între 25-30 de ani, atât din mediul rural, cât și din cel urban. Participarea subiecților la experiment a

fost benevolă, fiind aleși doar cei care locuiesc împreună de un an și mai mult. Deoarece după un an de căsătorie partenerii se cunosc mult mai bine și poate crește riscul de aparență a conflictelor din diferite cauze, cum ar fi: apariția unui copil; lipsa banilor; implicarea părinților în familie. În fig.1 sunt ilustrate rezultatele „Chestionarului pentru autocunoașterea modalităților de reacționare în situațiile dificile” aplicat femeilor. După cum se observă, diferențe există între reacția de asertivitate, care reprezintă 32%, și reacția de agresivitate, care reprezintă 20%. La reacția de evitare 24% și manipulare 24% nu există diferențe.

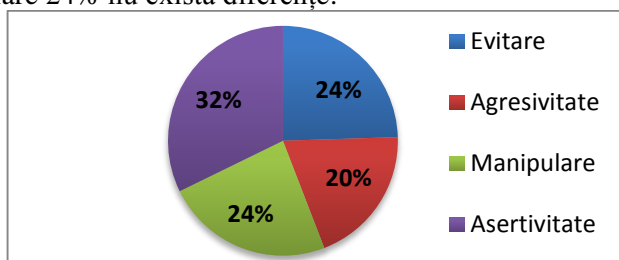

Fig.1. Modalități de a reacționa în situațiile dificile (femei)

În Fig.2 sunt ilustrate rezultatele „Chestionarului pentru autocunoașterea modalităților de reacționare în situațiile dificile” aplicat adaptat după D.Chalvin. După cum se observă diferențe există între reacția de asertivitate care reprezintă 31% și reacția de evitare care reprezintă 21%. La reacția de agresivitate 24% și manipulare 24% nu există diferențe.

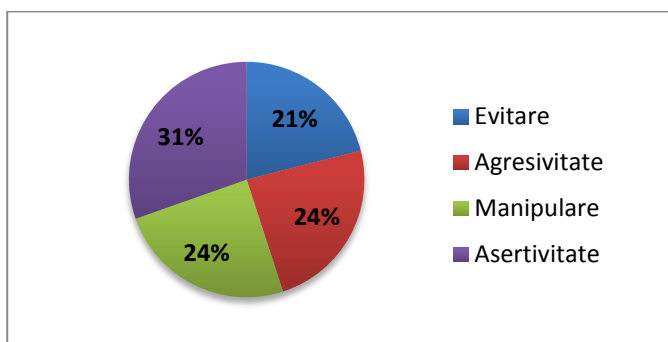

Fig.2 Modalități de a reacționa în situațiile dificile (bărbați)

În concluzie menționăm că soluționarea conflictelor depinde de modalitățile de a reacționa. Atât femeia cât și bărbatul sunt responsabili de o atmosferă cât mai armonioasă în viața lor. Familia începe de la un cuplu, de la dragoste și înțelegerea dintre soți, de la compatibilitate intelectuală, fizică și morală, de la dorința fiecăruia de a se integra în familie. Modalitatea de a reacționa este determinată pentru alegerea unor aspecte distructive sau constructive în relațiile de cuplu. Între felul cum reacționează femeile și bărbații în situațiile dificile este diferență, deoarece bărbatul și femeia sunt două personalități cu structuri diferite ale creierului, ceea ce îi face să perceapă lumea în mod diferit, de aceea și vor reacționa diferit în situațiile de conflict, iar perceperea conflictului de femei este mai negativă față de cea a bărbaților.

Referințe:

1. CUZNEȚOV, L. *Tratat de educație pentru familie*. Chișinău: CEP USM: 2008. 624 p.
2. STOICA, C.A. *Conflictul interpersonal*. Iași: Polirom, 2004. 297 p.

ROLUL MENTORATULUI ÎN DEZVOLTAREA PROFESIONALĂ A CADRELOR DIDACTICE

Ina Botnari, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Pedagogical foundation of mentoring for teachers' professional development in secondary schools. Determining the role of the institutional context in shaping mentoring program for teachers' professional development. Teachers' professional development program can be a pattern for further development of training for guides for managers, psychologists, future mentors and teachers that can take benefits from mentoring to their personal and professional development, in order to maintain and improve the quality of education and teachers skills.

Alegerea profesiei didactice este dictată de valorile, interesele profesionale, precum și de idealul de viață pe care le are persoana. Pentru dezvoltarea profesională și ascensiunea în cariera didactică este necesar a valoriza toți factorii care pot contribui la obținerea de performanțe. Datorită exigențelor actuale față de procesul educațional, față de profilul de competență al profesorului, speciali-

știi afirmă că profesorul trebuie să devină un manager al dezvoltării sale personale și profesionale, precum și un bun manager al activităților educaționale. Pedagogia adulților, cu multitudinea sa de particularități, este încă un domeniu puțin cercetat și aplicat în contextul Republicii Moldova. Autoformarea prin masterat, doctorat etc. nu sunt suficiente pentru a fi un profesor practicant de succes.

Sunt necesare mecanisme de asigurare a calității și de diversificare a programelor de formare continuă și dezvoltare profesională nu doar în centrele specializate, dar și în cadrul instituțiilor școlare unde profesază pedagogul. În toată lumea există statistici îngrijorătoare cu privire la abandonul profesiei didactice în primii cinci ani din carieră. Problemele și dificultățile de care se ciocnesc cadrele didactice atât la debutul profesării cât și pe parcursul carierei sunt multiple, precum:

- planificarea și realizarea lecțiilor; disciplina în clasă; evaluarea elevilor;
- managementul clasei de elevi; managementul timpului; managementul conflictelor;
- procurarea materialelor necesare; utilizarea resurselor școlii; instruirea diferențiată;
- înțelegerea problemelor elevilor; motivarea elevilor; relația cu administrația instituției, relația cu colegii; relația cu părinții.

Este tot mai stringentă necesitatea de a ghida și de a susține activitatea cadrelor didactice nu doar în primul an de profesare, dar și pe parcursul anilor de carieră pentru a stimula performanța și a preveni instalarea rutinei sau a fenomenului de ardere profesională.

În majoritatea țărilor, profesorii mentori, adesea în cooperare cu directorul școlii sau alți profesori cu vechime, se ocupă de asigurarea instalării profesorilor și dezvoltarea profesională a colegilor lor.

În literatura de specialitate sunt prezente mai multe modele de mentorat, consacrate fiind cele create de Kathy Kram, William Gray, Lois Zachary, autori de referință în domeniul organizațional și al dezvoltării profesionale. Acești autori au identificat etapele prin care se realizează dezvoltarea relației de mentorat: inițiere, cultivare, despărțire, redefinire.

Prin prisma opiniilor diferitor cercetători, am descoperit că managementul carierei este important de susținut prin mentorat, tutelă, consiliere sau coaching. Aceste metode devin tot mai valorificate în

activitatea și sprijinirea adulților spre obținerea performanțelor. Climatul organizațional, stimularea dorinței de perfecționare, imaginea socială a profesiei de pedagog, personalitatea și competențele cadrului didactic, relația dintre actorii educaționali, toate acestea și multe altele pot favoriza sau diminua motivația cadrelor didactice pentru dezvoltarea profesională. Succesul mentoratului constă în dobândirea unor strategii de echilibrare a vieții profesionale cu cea personală, esențială pentru creșterea în carieră și starea de bine a profesorului. **Mentoratul** este un proces de învățare în care se construiește o relație reciprocă, bazată pe întrajutorare și creștere, concentrată pe acordarea de suport profesional și emoțional. *Scopul procesului de mentorat* este de a îmbunătăți abilitățile personale într-o manieră concentrată, efektivă și eficientă, astfel încât să se scurteze timpul necesar pentru a deveni productiv și pentru a se reduce abordarea de tip încercare și eroare, deseori costisitoare în timp și în alte resurse. Aceste tipuri de programe de formare sunt utilizate pentru o varietate de probleme: socializarea noilor manageri, pregătirea liderilor ce dovedesc potențial, dezvoltarea femeilor și a grupurilor minoritare în vederea ocupării pozițiilor de conducere, dezvoltarea continuă a managerilor de mijloc.

Mentoratul de dezvoltare profesională se realizează la locul de muncă și are drept scop ameliorarea continuă a practicilor de predare în vederea asigurării progresului elevilor în învățare, precum și a dezvoltării competențelor profesionale necesare pentru avansarea în carieră a cadrelor didactice.

Relația bazată pe îndrumare și acompaniament profesional poate fi formală sau informală.

Mentoratul informal este inițiat spontan și se dezvoltă prin asocierea voluntară dintre o persoană vârstnică, de obicei, și experimentată, cu scopul acordării de suport psihosocial.

Mentoratul formal se organizează și se desfășoară la locul de muncă, într-o organizație, pentru dezvoltarea carierei debutanților, a celor în conversie profesională sau pur și simplu pentru creștere profesională.

Mentoratul formal poate împrumuta de la mentoratul informal metode și tehnici de sprijinire emoțională, sporind stima de sine, încrederea în forțele proprii și dezvoltând treptat autonomia persoanelor menturate. Conform „Regulamentului cu privire la instituționalizarea

activității de mentorat în învățământ” din Republica Moldova (2015):

- *Cadrul didactic poate deveni mentor, dacă are o pregătire specială obținută în cadrul formării inițiale sau continue și experiență în domeniul profesat.*

Totodată, performanța unei instituții depinde în mod direct de performanța cadrelor didactice. De aceea managerii sunt chemați să își asume responsabilități specifice în raport cu dezvoltarea lor, să adopte politici și mecanisme de formare a personalului didactic, să-și centreze interesul asupra investiției multiaspectuale în formarea continuă. Aceasta va conferi relevanță acțiunilor de formare continuă, va spori motivația și interesul cadrelor didactice pentru propria formare.

Mentoratul vine ca instrument ce poate ajuta la dezvoltarea profesională a cadrelor didactice, indiferent de vârstă, stagiul sau nivelul de performanță pe care-l deține pedagogul. Odată cu studierea modelelor de alcătuire și reprezentare a profilului carierei cadrelor didactice, mentoratul reprezintă oportunitatea de învățare și de dezvoltare profesională a tuturor actorilor implicați, individuali și instituționali: mentori, profesori debutanți, profesori experimentați, directori, psihologi școlari pentru a motiva dezvoltarea profesională și asigurarea profesionalizării în cariera didactică.

Bibliografie:

1. ANDREESCU, M.C., APETROAE, M. ș.a. *Manualul profesorului mentor*. Iași: Spiru Haret, 2014.
2. BURCU, A. *Managementul succesului. Curs teoretic și practic pentru dezvoltare profesională*. Fundația Mercur, Business Tech International Press.
3. Caiet metodologic al mentorului *Dezvoltarea profesională a cadrelor didactice din mediul rural prin activități de mentorat*. București, 2012.
4. DUSE, C., DUSE, D. ș.a. *Metoda (modelul) de mentorat între profesori în învățământul secundar și liceal*. Sibiu: Universitatea „Lucian Blaga”, 2015.
5. http://www.edu.md/file/RegulamentACDOrdinulMEmai2013Anexa1_

MANAGEMENTUL STRESULUI LA CADRELE DIDACTICE DIN INSTITUȚIILE DE ÎNVĂȚĂMÂNT SECUNDAR GENERAL

Carolina GUITU, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

„A trăi o zi de relaxare netulburată înseamnă a trăi o zi de nemurire.”
Proverb chinezesc

Stresul este considerat boala secolului al XXI-lea. Agonia de a obține tot și în scurt timp duce la nenumărate stări emoționale ce perturbază starea psihică și emoțională a persoanei. În aceste timpuri indivizii se confruntă cu situații stresante în toate mediile existente: mediul familial, mediul în care activează, mediul din care provin și, de ce nu, mediul spre care tind.

Activitatea profesională este plasată în vârful piramidei trebuințelor. A devenit o necesitate și o trebuință a individului de a se dezvolta cât mai mult profesional în comparație cu promovarea altor valori. Practic, cea mai mare parte a timpului liber este acordată serviciului, unde fiecare individ se confruntă mai mult cu situații stresante, neplăcute și mai puțin cu unele plăcute, pozitive.

Stresul ocupațional determină absenteism, predispoziție spre accidente de muncă, scăderea dramatică a productivității muncii și în final se repercutează asupra stării de sănătate fizică și psihică a individului.

Simptomele stresului ocupațional sunt ușor de evidențiat, acesta manifestându-se prin comportamente cum ar fi: întâmpinarea din partea angajaților a unor dificultăți în adaptarea la schimbările care se impun postului de muncă ocupat, scăderea dramatică a productivității muncii. Se manifestă o dublă acțiune: la nivelul persoanei care receptează situația stresantă și la nivelul organizației asupra căreia se răsfrânge existența unui climat stresant.

Managementul stresului este o parte importantă a menținerii unei bune sănătăți fizice și emoționale și a unor relații sănătoase cu cei din jur. Prin managementul stresului vom observa abilitatea individului de a face față presiunilor de zi cu zi. Astfel prin el se urmărește inițial identificarea cauzelor acestor presiuni și apoi reechilibrarea și reducerea reacției prelungite a corpului la factorii interni sau externi cauzatori de stres, prin aplicarea unor tehnici specifice.

Managementul stresului se referă la ameliorarea stresului și în special a stresului cronic, cu scopul îmbunătățirii funcționării zilnice. Managementul stresului a fost dezvoltat pornind de la premisa că stresul nu este un răspuns direct la agentul stresor, ci mai degrabă la resursele și abilitățile persoanei de a media răspunsul la agentul stresor.

Managementul stresului este o parte importantă a menținerii unei bune sănătăți fizice și emoționale și a unor relații sănătoase cu cei din jur. Prin managementul stresului vom observa abilitatea individului de a face față presiunilor de zi cu zi. Astfel prin el se urmărește inițial identificarea cauzelor acestor presiuni și apoi reechilibrarea și reducerea reacției prelungite a corpului la factorii interni sau externi cauzatori de stres, prin aplicarea unor tehnici specifice.

Lucrarea noastră vine ca un imbold pentru a promova eficient managementul stresului atât în cadrul organizației, instituției care activează, cât și în situațiile spontane de zi cu zi. Persoana se poate adapta la orice situație și poate face față la orice provocare, dacă este aplicată corect tehnica de abordare a problemei date.

Profesorul este persoana cu studii superioare importantă în viața unei societăți moderne, căreia progresul științific nu-i este indiferent și care participă la procesul de educare și instruire a indivizilor de la vârsta preșcolară și până la dobândirea unei profesii. Educația se face cu scopul de a integra individul în raporturile sociale.

Profesia de cadru didactic este o muncă care nu este izolată, ea este strâns legată de viața socială și de viitorul societății, care îi trasează cadrele generale, sociale și morale de dezvoltare.

Profesorii reprezintă categoria profesională care manifestă cel mai ridicat nivel de stres profesional. Elementele generatoare de stres sunt: insatisfacție pentru stilul de conducere, relațiile interpersonale, atmosfera și climatul psihoafectiv, structura organizatorică din școală, luarea unor decizii, planificările școlare, subsolicitarea, suprasolicitarea, deplasările de serviciu, lipsa posibilităților de auto-perfecționare etc.

Toate aceste situații stresante, nerezolvate, duc la nervozitate, anxietate. Pentru a bloca efectele distructive ale stresului, individul pune în joc o mulțime de mecanisme de apărare a eu-lui. Acestea au funcții adaptive: raționalizarea care presupune justificarea comportamentului; proiecția care se manifestă prin atribuirea propriilor sale

trăsături negative alei persoane; represia ce semnifică înlăturarea ideilor, simțămintelor inacceptabile; compensarea, supracompensarea, practicarea activităților în aer liber, sportul.

Înțelegerea stresului specific profesiei didactice reprezintă baza pentru o intervenție specializată, la nivel individual și colectiv, în organizațiile de învățământ sau în contexte informale.

Relația dintre manager și subalterni are o influență majoră asupra calității procesului educațional. De obicei subalternii se simt stresați când sunt întruniți în ședințe pentru a lua decizii. În cazul nostru cadrele didactice nu ar trebui să vadă conducerea liceului ca o sursă de stres, deoarece dacă nu va exista o relaționare prietenoasă și care va avea ca scop dezvoltarea instituției, atunci nu putem pretinde la condiții favorabile de lucru. Doleanțele trebuie să fie expuse adecvat, pentru a nu crea situații penibile, dar pentru a explica corect care este necesitatea lor. Astfel managerul va fi la curent cu ce probleme se confruntă subalternii și va căuta modalități de a îmbunătăți situația.

În instituțiile de învățământ deseori se întâmplă situații spontane care devin stresante pentru pedagogi. De aceea o organizare corectă a timpului de lucru îi va oferi mai multă siguranță și obiectivitate cum să-l gestioneze. Repartizarea corectă a sarcinilor în funcție de preferințele colegilor va duce la îndeplinirea mai corectă și mai eficientă a acestora. Prin urmare, colaborarea este indispensabilă. Dar pentru ca aceasta să fie eficientă, trebuie să avem curajul de a accepta ideile tuturor, de a alege varianta optimă și de a nu ne impune poziția.

Putem afirma cu fermitate că managementul stresului poate fi implementat în mediul educațional, deoarece va conferi profesorilor un grad de siguranță în forțele proprii și va favoriza procesul educațional.

Bibliografie:

1. BOGATHY, Z. *Manual de psihologia muncii și organizațională*. Iași: Polirom, 2004. 184 p.
2. BOGATHY, Z. *Manual de tehnici și metode în psihologia muncii și organizațională*. Iași: Polirom, 2007. 252 p.
3. ENĂCHESCU, C. *Tratat de igienă mintală*, ediția a II-a. Iași: Polirom, 2009. 321 p.

4. HOLDEVICI, I. *Psihoterapia cognitiv-comportamentală: Managementul stresului pentru un stil de viață optim*. București: Editura științelor medicale, 2013. 211 p.
5. ЩЕРБАТЫХ, Ю. *Психология Стресса*. Москва: Эксмо, 2008. 234 с.

COMUNICAREA ORGANIZAȚIONALĂ ÎN CONTEXTUL INSTITUȚIILOR DE STARE CIVILĂ

Olesea MUNTEANU, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Communication is a critical element necessary in periods of evolutionary changes in the organization, it was a tool for implementing change, redesign of internal processes, new strategies of the organization. The ultimate goal is awareness of those responsible in the field need to better prepare current and potential managers in communication and organizational communication skills.

La începutul mileniului III, într-o mișcare globală care consolidează dominația comunicării și a tehnologiilor informatice, organizațiile se confruntă și cu provocarea de proporții pe care o reprezintă schimbarea paradigmei de comunicare și informațională. În economia de comandă, comunicarea era considerată o funcție minoră. Din punct de vedere politic, nu era agreată. Nici nu era nevoie de prea multă comunicare atâta vreme cât în interiorul organizațiilor structurile organizatorice erau rigide și tipizate, iar relațiile cu mediul extern erau stabile.

Orice organizație nu se definește numai prin produsele și/sau serviciile sale, ci și prin abilitatea de a comunica a angajaților săi și a echipei manageriale. Pentru managerul de succes comunicarea este o stare de spirit și un instrument; el petrece 75-95% din timp vorbind, ascultând, scriind și citind, deci comunicând [7, p.3-4].

„Comunicarea este un proces, de regulă, intenționat de transfer de informație și înțelesuri între indivizi, grupuri, niveluri sau subcomponente organizaționale și organizații în întregul lor”, în viziunea lui Șerban Iosifescu [1, p.193].

În ceea ce privește *comunicarea managerială*, procesul bidirecțional dintre manager – subordonați și subordonați – manager, acest model de comunicare se caracterizează, în primul rând, printr-un nu-

măr mare de mijloace de comunicare: mesaje verbale, nonverbale și scrise.

Scopul comunicării manageriale este de a realiza un flux informațional corect, pertinent și eficient pe orizontala și verticala structurii organizaționale [1, p.201].

Comunicarea managerială poate fi de îndrumare și de sfătuire: *comunicarea de îndrumare* se folosește în cazul lipsei de experiență a angajaților; *comunicarea de sfătuire* poate fi realizată dacă angajatul are nevoie de sfat.

Comunicarea organizațională reprezintă un proces esențial prin care are loc schimbul de mesaje și informații în vederea realizării scopului și obiectivelor planificate, procesul prin care o persoană (sau un grup) transmite un conținut conceptual (o atitudine, o stare emoțională, o dorință) unei alte persoane sau unui alt grup.

Comunicarea organizațională poate fi:

- formală, informală;
- internă (verticală, orizontală, oblică), externă (operațională, strategică, cu rol de promovare);
- scrisă, verbală, nonverbală;
- reciproc directă, reciproc indirectă, unilaterală directă și indirectă;
- la nivel individual, diodă, în grupuri mici, la nivel organizațional.

Negocierea este un talent, un har înnăscut, dar și o abilitate dobândită prin experiență, formare și învățare. Meseria de negociator este una „de elită” în afaceri, în diplomație, în politică. Ea este bazată pe dialog, în care două sau mai multe părți aflate în dezacord urmăresc să ajungă la o înțelegere (acord) care rezolvă o problemă comună. Se poate face distincție între trei tipuri fundamentale de negociere: negocierea distributivă (câștigător/perdant), negocierea integrativă (câștigător/câștigător) sau negocierea rațională, un tip de negociere care nu pune în cauză o poziție a părților sau intereselor subiective ale acestora [3, p.11].

Comunicarea eficientă – ascultarea – presupune nu doar înțelegerea cuvintelor sau a semnelor, ci și înțelegerea a ce simte interlocutorul când comunică. Un loc aparte îl are și comunicarea nonverbală (mimica feței, gesturile, mișcările corpului).

Serviciul Stare Civilă este unica organizație administrativă din Republica Moldova care asigură înregistrarea de stat a evenimentelor

de stare civilă și eliberarea documentelor de stare civilă, în scopul prestării unor servicii de calitate și accesibile pentru cetățeni, precum și în vederea protejării drepturilor fundamentale ale cetățenilor și a intereselor statului, ceea ce o face să fie foarte importantă la nivel național. Trecut, prezent și viitor, iată pilonii care susțin realizarea plenară a potențialului Serviciului Stare Civilă, valorificat într-o activitate rodnică și frumoasă [6, p.4].

Desfășurarea activității Serviciului Stare Civilă se bazează pe un sistem informațional. În general, *un sistem informațional* poate fi definit ca fiind un ansamblu organizat de resurse – personal, echipamente, proceduri, metode – folosite pentru culegerea, transmiterea, stocarea și prelucrarea datelor, analiza, păstrarea, difuzarea și valorificarea informațiilor. În structura sistemului informațional a Serviciului Stare Civilă pot fi identificate câteva componente mai importante: intrările în sistem, prelucrările de date, stocările de date și de informații, ieșirile din sistem, controlul operațiunilor din sistem. Canale de comunicare: E-Stare Civilă, adunări/ședințe, conferințe, mass-media (reviste, publicații), Internet, mail/pagina Web, documentele, discuții între patru ochi, televiziune, radio, poștă, faxuri, telefon [5, p.515].

Comunicarea interpersonală este dialogul dintre două persoane. În cazul cel mai fericit, acestea se ascultă pe rând, încercând să se respecte și să se înțeleagă reciproc, și vorbesc pe rând, încercând să transmită cât mai clar celuilalt ideile, nevoile, aspirațiile, interesele și dorințele lor.

Comunicarea interpersonală ocupă un rol esențial în orice sistem de comunicare profesională. Pentru o organizație, eficientizarea comunicării interpersonale presupune existența feedback-ului. Feedback-ul ne informează ce a recepționat, interpretat și înțeles cealaltă persoană din mesajul nostru și cât de eficienți am fost în rolul de emițători/codificatori [2, p.3].

Comunicarea eficientă și eficace depinde în mare măsură de felul în care comunicăm, adică de *stilul comunicării*. Potrivit unei celebre formulări, „stilul este omul însuși”. Stilul nu este o proprietate exclusivă a textelor literare, el este specific oricărui act de comunicare.

Experimentul s-a realizat în Instituția Stării Civile, municipiul Chișinău. Pentru acest experiment am utilizat un chestionar „Stilul de comunicare”, construit de S.Marcus, care urmărește scopul de a

determina patru stiluri fundamentale de comunicare: nonasertiv, agresiv, manipulator și asertiv [2, p.98].

În concluzie, menționăm că abilitățile de comunicare sunt foarte importante pentru o personalitate, pentru calitatea ei în viață și pentru succesul profesional. Modul în care acesta comunică este importantă pentru succesul său viitor și în societate, astfel urmează să fie învățat să comunice într-un mod pozitiv, asertiv. Atât managerii, cât și subalternii trebuie să învețe să comunice asertiv. A comunica asertiv înseamnă a învăța cum să ne exprimăm trăirile într-o anumită situație.

În urma prelucrării statistice a datelor, putem constata că s-a adeverit ipoteza cercetării: comunicarea organizațională în instituțiile stării civile se va optimiza, dacă se vor asigura condiții eficiente de comunicare interpersonală și organizațională.

Bibliografie:

1. CONSTANTINESCU, D., GÂRBOVEANU, S., DUMITRAȘCU, E. *Comunicare Organizațională*. București: Pro Universitaria, 2011.
2. GORAȘ-POSTICĂ, V., BOTEZATU, M. *Psihopedagogia comunicării*. Chișinău: CEP USM, 2015.
3. HILLTROP, J., UDALL, S. *Arta negocierii*. București: Teora, 1999.
4. NICA, P., NEȘTIAN, A., IFTIMESCU, A. *Managementul organizației*. Iași: Sedcom Libris, 2014.
5. *Program de dezvoltare strategică al Serviciului Stare Civilă al Republicii Moldova, 2016-2020*.
6. <https://ro.scribd.com/doc/96930111/Comunicarea-in-Cadrul-Organizatiei> [Accesat: 08.06.2016].
7. <file:///C:/Users/xmoun/Desktop/Master/Managementul%20comunicarii.pdf> [Accesat: 28.04.16].

STRATEGII DE ABILITARE PSIHOSOCIALĂ A FEMEII

Eugenia GANEA, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

The Master Thesis “Strategies on Psychosocial Empowerment of Women” highlights the link between the psychosocial empowerment of women through self-confidence, self-esteem, development of autonomy and harmonization of the social relationship in the couple. Psychosocial empowerment of women, as a process of development of autonomy and self-confidence, is an important aspect of her ability to request respect for her own rights and needs, creation of a conducive environment for mutual respect in the family, raising of children in the spirit of equality and respect for personal autonomy.

De-a lungul anilor, femeia a fost percepută în societate în mod diferit, iar rolul ei a suferit numeroase transformări de ordin profesional, funcțional, economic și familial. În pofida realizărilor pozitive, eforturile de susținere a acțiunilor de promovare a egalității de gen la nivel global și național continuă să aibă un rol important în tendința de a produce o schimbare pozitivă în recunoașterea drepturilor femeilor în calitate de drepturi fundamentale ale omului.

Dar ce înseamnă „abilitare”? Abilitarea femeii este o noțiune care cuprinde mai multe laturi, inclusiv cea economică, politică etc.

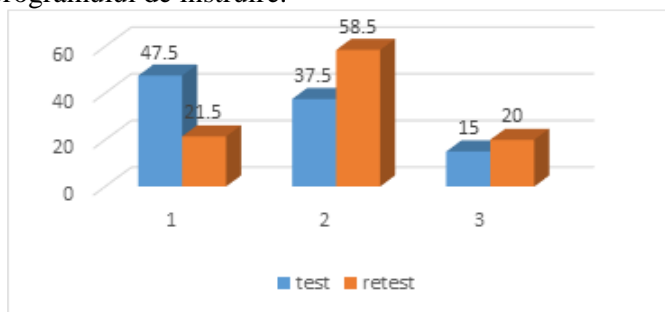
Robert Adams [1, p.6] oferă o definiție minimală: „abilitare este capacitatea individului, grupurilor sau comunităților de a deține controlul situației lor, de a exercita putere și atinge scopurile, precum și procesele prin care individual sau colectiv ei se pot ajuta singuri și pe alții să sporească calitatea vieții”. Semnificația noțiunii a fost explicată de Neila Kabeer, după care „abilitarea este capacitatea persoanelor de a lua decizii strategice în contextul în care această capacitate le-a fost anterior refuzată” [3, p.2]. Abilitarea include mai multe componente: (i) cognitivă/educativă; (ii) economică, (iii) juridică, (vi) psihologică (v) politică și (v) socială. Acestea sunt complementare.

Legătura dintre autonomia financiară a femeii și violența în familie este considerată nesemnificativă, conform studiului Biroului Național de Statistică din 2011 [2, p.10-11]. Cu riscul de a provoca reacții critice, în opinia subsemnatei această constatare trebuie verificată mai atent. Autonomia financiară este un pilon important în

capacitatea luării deciziilor ce țin de relația maritală, în cazul în care aceasta eșuează, femeia având mai multă încredere de a desface căsnicia nefericită și pune capăt violenței la care este supusă.

Cercetarea realizată privind abilitarea psihosocială a femeii a inclus o componentă empirică și un program de intervenție pentru a crește nivelul stimei de sine, încrederii de sine și adaptabilității în cuplu. Cercetarea a cuprins un număr de 40 de femei din localități rurale, cu statut marital mai mult de cinci ani și vârsta cuprinsă între 30 și 60 de ani. Etapa de constatare a rezidat în determinarea nivelelor de stimă de sine, încredere în sine și adaptabilității în cuplu. Rezultatele obținute au relatat un nivel scăzut al stimei de sine, încrederii în sine și adaptabilității în cuplu. Aceste rezultate au argumentat necesitatea programului de intervenție și experimentului formativ în scopul dezvoltării stimei de sine, încrederii în sine, a relațiilor interpersonale a femeilor din localitățile rurale (din eșantionul de cercetare). Pentru realizarea experimentului formativ am elaborat un program de training la care au participat femeile care au prezentat un nivel scăzut de stimă de sine și încredere în sine. Programul de training reprezintă un sistem de exerciții și tehnici, organizat sub formă de sesiuni de instruire orientate spre cunoașterea de sine, a rolurilor de gen, dezvoltarea relațiilor interpersonale etc.

După realizarea programului de instruire, au fost aplicate aceleași instrumente, comparând astfel valorile înregistrate înainte și după realizarea programului de instruire.

Fig. 1. Rezultatele experimentale

Din graficul alăturat (Fig. 1) observăm că, în urma sesiunilor de abilitare a femeilor din localitățile rurale, s-a obținut un rezultat comparativ mai bun decât în etapa de constatare.

Adică, mai puține femei au nevoie de suport, stimul pentru a realiza activități cu pondere psihosocială. Aceasta ne permite să afirmăm că după experimentul de formare femeile au început să se concentreze spre reușite, realizări, învață care le sunt puterile, calitățile, competențele, care sunt lucrurile prin care devin valoroase. Aceeași abordare a fost utilizată pentru măsurarea nivelului stimei de sine și adaptabilității în cuplu. Analiza comparativă a demonstrat că nivelul stimei de sine și de adaptabilitate a crescut. Realizarea cercetării a determinat că valoarea abilitării psihosociale a femeii constă în faptul că aceasta să aibă capacitatea și să dețină instrumentele cu care va crea condițiile necesare de armonizare a vieții de familie, sau condițiile necesare pentru a lua deciziile care se potrivesc cel mai bine în vederea îmbunătățirii situației și creșterii calității vieții. Partea teoretică și cea empirică a cercetării ne-a condus la mai multe concluzii ce țin de elaborarea programelor de abilitare a femeilor. Astfel, o concluzie importantă este că în programele de abilitare a femeilor practicienii trebuie să țină cont de faptul că termenul „abilitare” poartă riscul de a fi interpretat greșit, dacă nu se ține cont de comprehensivitatea elementelor. Beneficiile psihologice includ conștiința și stima de sine ridicată, încrederea în sine și curaj, înțelegere cu privire la propriile drepturi, roluri și responsabilități, puterea de autodeterminare, atitudine pozitivă, capacitatea de asumare a riscurilor, puterea de a face față provocărilor, obținerea cunoștințelor și competențelor noi, ușurare de stres psihic și anxietate, ceea ce duce la o viață fericită și dezvoltarea relațiilor familiale armonioase ori ruperea celor nefericite, dacă este cazul. În încheiere menționăm că ipoteza cercetării precum că procesul de abilitare psihosocială a femeii va fi eficient dacă: (a) se va ține cont de particularitățile cuplului căsătorit și specificul de activitate a femeii; (b) se vor aplica metode adecvate de dezvoltare a stimei de sine, încrederii de sine, comunicării, strategiilor de reacționare constructivă în diferite situații și obținerea rezultatelor eficiente în relațiile de familie – a fost confirmată.

Referințe:

1. ADAMS, R. *Empowerment, participation and social work*. New York, 2008.
2. Biroul Național de Statistică „Violența față de femei în familie în R.Moldova”, 2011.

3. KABEER N. The Conditions and Consequences of Choice: Reflections on the Measurement of Women's Empowerment, UNRISD Discussion Paper 108, August 1999.
4. BODRUG-LUNGU V. ODM 3 *Promovarea egalității de gen și abilitarea Femeilor*. Chișinău, 2013.
5. BODRUG-LUNGU V. Femeile în poziții decizionale în R. Moldova. În: *Factorul feminin în istorie. Culegere de articole și documente*. USM. Chișinău: AȘM, 2012.

Recomandat

Valentina BODRUG-LUNGU, dr. hab., conf. univ.

BRAND EDUCAȚIONAL – CA INSTRUMENT AL SCHIMBĂRII ȘI DEZVOLTĂRII UNEI ȘCOLI

Irina BASIUL, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

An educational brand representing the specific mode in which different elements (material and ideal, real and symbolic, rules and norms, relationships and interactions, expectations, perceptions, representations, attitudes and behaviors) are connected with users and integrated in the concrete environment of a school. An educational brand guarantees the quality of education and by satisfying consumer expectations (social and educational needs).

Procesului de globalizare, diversitatea culturală și gradul înalt de informatizare solicită fiecărei țări să răspundă provocărilor unei lumi a societăților și indivizilor în derută, o lume în care s-au pierdut și se pierd repere, sisteme de referință, iar sistemele etice se află în criză. Instituția de învățământ, școala contribuie la redefinirea unor noi sisteme de valori, la reconstrucția spirituală a omului, oferă o perspectivă nouă asupra rolului său social – pregătirea pentru viață și asupra strategiilor prin care își poate asigura dezvoltarea, iar sistemul educațional este privit prin prisma: ecologică, transdisciplinară și reformatoare (flexibilă și adaptabilă, la cele mai bune practici internaționale – atât sistem educațional tradițional, cât și cel alternativ), utilizând cele mai moderne instrumente manageriale (benchmarking, management educațional, branding). Dezvoltarea continuă și durabilă, în primul rând, depinde de calitatea și maturitatea sistemului educațional, prin conștientizarea și valorificarea valorilor

cultural-umane. Maturitatea sistemului educațional cercetată de Barret reprezintă șapte nivele de nevoi existențiale comune tuturor oamenilor, indiferent de tipul organizației (Fig.1).

Nevoile „inferioare” (1-3) se concentrează pe nevoile de bază ale școlii (financiare, stabilitatea și sănătatea, bunăstarea copiilor și a personalului, satisfacția elevilor/studentilor și aspirațiile părinților). Trecerea la nivelul 4 indică transformarea, ce reprezintă schimbarea, trecerea de la baze rigide, ierarhii autoritare și birocratice spre sisteme mai deschise, guvernare mai flexibilă și ușor adaptabilă, prin implicarea activă în procesul de luare a deciziilor a tuturor participanților (studenți, comunitate și părinți).

Fig. 1. Dezvoltarea conștiințizării valorilor cultural-umane în cadrul unei școli [4, p.5]

Împlinirea nevoilor de la nivelele 5-7 reprezintă un grad înalt de coeziune culturală și alinierea la valorile școlii; crearea de alianțe reciproc avantajoase și parteneriate cu alte instituții și organizații, un nivel puternic al responsabilității sociale. Rezultatele Barrett 2007-2014 evidențiază top zece valori educaționale, cercetate în 17 țări din lume: 63% – comunicare deschisă, 59% – aprecierea cadrelor didactice, 44% – responsabilitate, 39% – schimbul de informații, 37% – adaptabilitate, 34% – eficiență, 33% – încredere, 29% – viziunea comună, 28% – implicarea personalului, 28% – transparența.

Realizarea schimbărilor cerute la nivelele 5-7 poate fi realizată prin utilizarea instrumentelor moderne de management, primul și cel de bază este dezvoltarea și construirea brandului educațional.

Brandul este un concept modern și înglobează nu doar numele și sigla, dar și valorile, viziunea, misiunea, implică construirea unei identități și imagini comune, include și emoțiile, mesajele, totalitatea de forme vizuale și acțiuni desfășurate.

Brandul reprezintă acel nucleu stabil de valori științifice, culturale, morale și sociale (tangibile și intangibile) care creează, formează și dezvoltă personalități umane/personalități organizaționale/personalități ale orașului și chiar ale țării.

Brandul educațional acoperă o realitate complexă, se bazează pe aspecte ale experienței, comunității și a capacității de integrare profesională viitoare, incluzând trei dimensiuni specifice (Fig.2): cultura (ethosul), climatul, imaginea școlii.

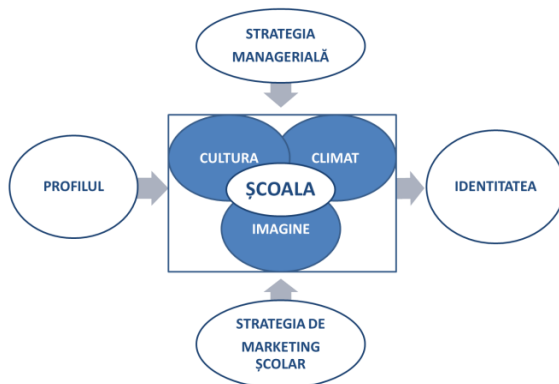

Fig. 2. Dimensiunile Brandului educațional [1, p.12]

Un brand educațional reprezintă modul specific în care diferite elemente (materiale și ideale, reale și simbolice; norme și reguli specifice; relații și interacțiuni, expectații, percepții, reprezentări, atitudini, acțiuni și comportamente) se conectează cu utilizatorul și întrepătrund în mediul concret al școlii.

Brandul educațional oferă utilizatorului garanția calității primite și așteptate (satisfacerea necesităților sociale și educaționale). Logoul sau identitatea vizuală, în cazul unui brand educațional, are o influență mai mică, în schimb, acesta servește drept memento pentru ceea ce persoana simte cu privire la instituție.

Indiferent de domeniul de activitate, un brand dezvoltat și puternic are o valoare de piață (patrimoniu), ajută organizația: printr-o strategie de **poziționare eficientă** – construiește un avantaj unic competitiv (unique sale proposition), **financiar** – să dobândească resurse financiare, umane și sociale, să construiască parteneriate-cheie; provoacă **încrederea**, oferă organizației prestigiu, autoritatea, valoarea calității și credibilitatea, crescând productivitatea și performanțele organizaționale, oferă mai mare **eficiență** și mai multă **flexibilitate** decât organizațiile cu branduri mai slabe. Un alt avantaj al unui brand puternic este viteza și **amplierea deciziilor** de consens luate de către administrația organizației.

Dezvoltarea strategiei de brand educațional este declanșată de necesitatea de schimbare în urma unui factor declanșator – globalizarea, concurența sau, ca în cazul instituțiilor de învățământ, descentralizarea, schimbarea de statut. Produsul educațional este un produs complex și din perspectiva imaginii țării se recomandă de dezvoltat un brand educațional unic al școlii pe țară (Brand educațional național), apoi local (Brand educațional regional), apoi individual (Brandul instituției date de învățământ), păstrând aceleași valori de bază (viziune și misiune) și diferențiindu-se printr-o strategie de poziționare specifică, în funcție de profilul instituției.

Referințe:

1. GLAVA, C. *Școala – cultura, climatul și identitatea instituției educaționale. Fenomenul de inculturație*, Comenius-Project, Training for Roma Inclusion (INSETRom), 2007.
2. AAKER, D. *Managementul capitalului unui brand, cum să valorificăm numele unui brand*, Brandbuilding grup, 2005.
3. KYLANDER, N., STONE, C. *The Role of Brand in the Nonprofit Sector*. Harvard University's Hauser Center [Accesat 29.04.16] Disponibil pe Internet: http://ssir.org/articles/entry/the_role_of_brand_in_the_nonprofit_sector
4. BARRETT, R. *The seven levels of school consciousness*. [Accesat 11.05.16], Disponibil pe Internet: <http://www.Valuescentre.com/sites/default/files/uploads/2010-0706/The%207%20Levels%20of%20SchoolsP>

IMPACTUL ETICII PROFESIONALE ASUPRA CULTURII ORGANIZAȚIONALE ÎN INSTITUȚIA DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Elena RAILEANU, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

This article presents the subject of professional ethics and organizational culture in schools. Between professional ethics and organizational culture there is a close relation that implies: organization's profile, employees, clients, managers and the community. To determine this relation it is recommended to make a research in every school apart, because every school is unique and has its own particularities.

Tematica eticii profesionale cunoaște un debut relativ târziu și nu poate fi abordată din perspectiva drepturilor sau a libertăților. Ea pune în evidență responsabilitatea celor care practică profesia în cauză, responsabilitatea profesională fiind exprimată în Codurile deontologice. În acest context se înscrie și domeniul educațional. Regulile morale și tradițiile specifice domeniului educațional își găsesc reflecție în etica pedagogică.

În procesul transformărilor care au loc în societatea contemporană, un rol aparte îi revine culturii organizaționale. Ritmul schimbărilor impune noi cerințe față de practicile organizațiilor și oamenii care activează în cadrul lor. Cultura organizațională se compune dintr-un set de valori, semnificații, comportamente și practici organizaționale și reprezintă principala grilă de interpretare a realității organizaționale.

Având ca scop identificarea corelației dintre etica profesională și cultura organizațională în instituția de învățământ, am pornit de la ipoteza că dacă în relațiile profesionale practicăm egalitatea și respectul față de sine și ceilalți, atunci în instituția de învățământ se poate dezvolta o cultură organizațională puternică, bazată pe responsabilitate.

Etica profesională unește, în baza unor principii profesionale, oamenii care îndeplinesc profesii similare sau asemănătoare. Prin urmare, *etica profesională* reprezintă, în primul rând, coduri morale specifice exponentilor unor profesii, care includ regulile de conduită a unei grupe sociale concrete ce asigură caracterul moral al interacțiunilor determinate de o activitate de muncă concretă [2].

Romeo Poenaru consideră că activitatea profesională îl pune pe pedagog într-o poziție socială unică, deoarece „prin școală trec pretu-

tindeni și întotdeauna toți membrii societății, dar numai profesorii se întâlnesc cu aceeași șansă: se întorc de unde au plecat” [5, p.5]. În acest sens, etica pedagogului trebuie să se bazeze pe *valorile, principiile și idealurile moral-spirituale*.

Etica pedagogică se supune unor norme, principii și standarde deontologice pe care cadrele didactice trebuie să le cunoască și să le aplice. Potrivit cercetătorilor [1], *etica pedagogică* constituie compartimentul independent al eticii ca știință care studiază particularitățile moralei pedagogice, elucidează specificul realizării principiilor generale ale moralei în domeniul activității pedagogice, dezvăluie funcțiile, conținutul, principiile și categoriile ei fundamentale.

Actorii educaționali sunt cei care trebuie să ia atitudine față de parcursul dezvoltării culturale al organizației școlare. În viziunea noastră *cultura organizațională* ajută liderii școlari să înțeleagă mai lesne școlile proprii prin intermediul regulilor și al tradițiilor nescrise.

Valentin Guzgan definește cultura organizațională ca *o stare de existență prin care instituția educațională (organizația) se deosebește de altele similare prin modelele de activitate (acțiune) comune și împărtășite de membrii organizației, conexionate între ele în baza valorilor (acceptate și produse) amplificate și protejate de convingeri și idei de bază (filosofii, ideologii, ipoteze) materializate în norme comportamentale, ținută profesională, strategii de realizare a sarcinilor și obiectivelor educaționale (proces operaționale), exteriorizate prin maniere, limbă (limbaj), ceremonii, ritualuri, mituri, povești și povestiri prin produsul material și intelectual, ambient arhitectural și însemne distinctive* [3, p.6].

Prin cultură organizația școlară reușește să-și creeze în societate o anumită imagine. Când această imagine este în concordanță cu ceea ce așteaptă societatea de la organizație, ea se va găsi într-o poziție favorabilă. CO este „un adevărat *mod de viață* pentru membrii organizației” [6, p.207].

Între etica profesională și cultura organizațională există o relație strânsă care vizează:

- *Imaginea organizației* – importanța acordării onestității în relațiile cu colegii.
- *Salariații* – interesul instituției față de climatul de muncă, față de respectarea normelor etice.

- *Clienții* – respectul față de clienți în ceea ce privește calitatea serviciilor acordate.
- *Managerul* – onestitatea în utilizarea resurselor din cadrul instituției.
- *Comunitatea* – protecția mediului în care funcționează școala, sprijinul acordat.

Organizația școlară se consideră responsabilă față de cerințele înaintate de societatea modernă în vederea realizării unei educații de calitate. De aceea, responsabilitatea socială în organizația școlară „devine realitate când persoanele implicate acceptă conduita și comportamentul stabilite” [4, p.135].

Cultivarea unui etos specific este una dintre componentele principale ale procesului de formare a cadrelor didactice în spiritul valorilor organizaționale. În acest context, etapa experimentală a cercetării noastre a avut drept scop valorificarea metodologiei de formare a culturii etice în cadrul instituției de învățământ. Metodologia vizează dezvoltarea și îmbunătățirea imaginii profesionale și cultivarea atitudinii binevoitoare față de colegi. Etapa formativă a cuprins activități precum: masa rotundă „Promovarea imaginii profesorului”, seminarul cu tema „Comunicarea etică – factor important în promovarea valorilor organoizaționale”, dezbateri „Codul de etică al cadrului didactic în școală: pro/contra”.

Desfășurarea activităților s-a bazat pe interacțiunea cadrelor didactice, care au avut posibilitatea de a se exprima, de a-și valorifica cunoștințele și de a învăța prin cooperare și colaborare cu colegii.

Rezultatele experimentului ne-au permis afirmăm că antrenarea cadrelor didactice într-un program axat pe activități relevante pentru dezvoltarea profesională se desfășoară cu succes atunci când sunt asigurate acțiuni de promovare și sprijin a sistemului etic: valori, norme și reguli.

În concluzie putem afirma că școala, ca organizație, are un etos și un climat propriu. Iar aplicarea metodologiei de formare a culturii etice determină cadrele didactice la autoformare continuă și multilaterală; promovează relații de colaborare între cadrele didactice și favorizează schimbul de experiență profesională. Toate acestea contribuie la dezvoltarea unui mediu sănătos și sustenabil. Deoarece fiecare instituție de învățământ este unică în felul ei și are particularitățile sale

specifice, asemenea cercetări trebuie realizate la nivelul fiecărei instituții de învățământ în parte.

Referințe:

1. AXENTIL, I.A. *Etica pedagogică: Suport de curs*. Cahul: Univ.de Stat din Cahul „B.P.Hașdeu”, 2012. 270 p.
2. CAPCELEA, V. *Etica și conduita umană*. Chișinău: Arc, 2010. 325 p.
3. GUZGAN, V. *Dezvoltarea culturii organizaționale în unitatea școlară*. Autoreferat al tezei de doctor în pedagogie. Chișinău, 2003.
4. LUNGU, V. *Etica profesională. Suport de curs*. Chișinău: CEP USM, 2011. 192 p.
5. POENARU, R. *Profesorul – un „manual” dotat cu sentimente (Deontologie didactică aplicată)*. București: Editura Danubius, 1997. 154 p.
6. PÎINIȘOARĂ G., PÎINIȘOARĂ I.O. *Managementul resurselor umane. Ghid practic*. Iași: Polirom, 2010. 358 p.

*Recomandat
Mihail PAIU, dr., conf.univ.*

STRATEGII DE DEZVOLTARE A SENTIMENTULUI DE AFECTIVITATE A ADOLESCENȚILOR FAȚĂ DE PĂRINȚI

Aliona BOTEZATU, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Adolescence is extremely complicated age, which at present face various challenges: self-determination, relationships with the opposite sex, parents addiction, attachment to them. In communication between parents and teenagers, as in younger children, still need attention and positive attitude. The actuality of the problem is determined by the the phenomenon of estrangement between teenagers and their parents, the presence of conflicts between them.

Nowadays, without significant changes in the field of formation of the feeling of affectivity from teenagers to parents, liability, caring for parents and the need to express these feelings in behavior, can easily be the cause of a gap between generations.

Adolescența este o vârstă extrem de complicată, care la etapa actuală se confruntă cu diverse probleme: autodeterminarea, relațiile cu sexul opus, dependența de părinți, atașamentul de ei. În plus, la acestea apare și fenomenul de înstrăinare dintre adolescenți și părinții lor, prezența conflictelor dintre ei la etapa actuală.

În zilele noastre, fără schimbări notabile în domeniul formării la adolescenți a sentimentului de afectivitate, a datoriei, grijii față de părinți și a trebuinței de a manifesta aceste sentimente în comportament, se poate ușor produce o ruptură între generații.

După M. Debesse, adolescența este vârsta luptei pentru succes în toate domeniile de activitate: în scopul afirmării în fața adultului; este vârsta emoțiilor tari și a sentimentelor profunde, a impulsurilor, primordiale fiind cele sexuale: „prima noutate în afectivitatea adolescentului este apariția instinctului sexual, însoțit de o variabilă trezire a senzualității; un cuvânt, un gest este suficient pentru a provoca o furtună” [apud 2, p.71].

Părinții se prezintă pentru adolescenți ca binefăcători, esența binefacerii constă în satisfacerea de către părinți a trebuințelor copiilor lor. Manifestarea trăirilor afective pozitive ale adolescenților față de părinți este influențată de satisfacerea necesităților lor de către părinți. Drept formă de manifestare a trăirilor afective motivante, a dorințelor de a se revanșa pentru binele primit, am considerat că este empatia adolescenților cu părinții sau tendința lor de a cotrați stările părinților lor. Considerația dată are la bază opiniile unor savanți. McCullough și colegii lui specialiști în materie stipulează că aptitudinea de a trăi sentimentul de afectivitate corelează pozitiv cu empatia și cu aptitudinea de a-i înțelege pe alții [apud 1, p.15]. T.P. Gavrilova și I.M. Iusupov afirmă că trăirile empatice ale subiectului sunt un răsunset afectiv la trăirile altor persoane. T.P. Gavrilova menționează că ecoul empatic are drept izvor trebuința subiectului de a-și vedea obiectul atitudinii pozitive binedispus, satisfăcut, în afara oricărui pericol [apud, 3, p.69]. Trebuința dată se realizează prin activismul subiectului orientat spre obiect.

G.M. Breaslov afirmă că modificările ce se produc în atitudinea adolescenților față de părinți și în viața lor afectivă în ansamblu sunt în funcție de gradul de finalizare a procesului de formare a sistemului integrativ de reglare afectivă [apud 4, p.42].

Constituirea către această vârstă a sentimentelor stabile și generalizate, apariția sentimentului de vină, de rușine sunt corelate cu aptitudinea de a se transpune imaginar în timp și spațiu. Aptitudinea dată le asigură adolescenților previziunea și retrospectivitatea afectivă a propriilor fapte și acțiuni. Apariția formelor noi de cotrăire bazate pe retro-

specția și previziunea afectivă are drept impact formarea noilor trăiri afective care efectuează corecția afectivă a comportamentului copilului în raport cu obiectele sentimentelor sale.

În cercetarea efectuată am considerat că părinții constituie pentru adolescenți niște binefăcători, esența binefacerii constă de fapt în satisfacerea trebuințelor adolescenților de către părinți.

Evaluarea de către adolescenți a satisfacerii trebuințelor lor de către părinți se manifestă în formă de trăiri afective evaluative pozitive sau atitudine pozitivă. Și aceasta în temeiul legăturii psihologice dintre trebuințe și atitudini.

Pentru cercetarea sentimentului de afectivitate al adolescenților față de părinți dar și pentru evaluarea și conștientizarea de către adolescenți a binelui primit de la părinți în formă de atitudine pozitivă, în calitate de instrument psihodiagnostic am aplicat testul „Comportamentul părinților și atitudinea copiilor față de ei” (ADOR) pe un eșantion de 16 adolescenți din cadrul Colegiului Agroindustrial „Gheorghe Răducan” din Grinăuți, raionul Ocnița, în vârstă de 17-19 ani (8 fete și 8 băieți), care își fac studiile în această instituție. În cadrul experimentului au fost selectați adolescenți ce fac parte din familii complete.

Ținând cont de faptul că interesul pozitiv al părinților este acea atitudine care ne preocupă îndeosebi în cercetare, în continuare vom reprezenta rezultatele obținute la scala (POZ).

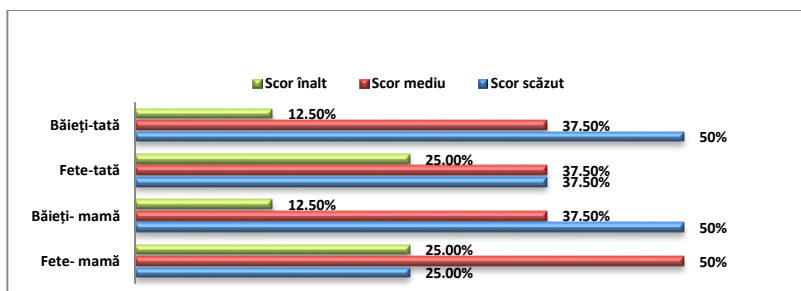

Fig. 1. Interesul pozitiv al mamelor și al taților evaluat de către adolescenți

Rezultatele obținute reliefează faptul că 68,75% de adolescenți evaluează interesul pozitiv al mamei la un nivel mediu-înalt, pe când

31,25% din numărul adolescenților duc lipsă de interes pozitiv din partea ei. De interesul pozitiv al tatălui beneficiază 56,25% din numărul total al adolescenților, iar 43,75% nu sunt satisfăcuți de interesul pozitiv din partea lui. 37,5% din eșantionul de fete consideră că mamele manifestă un interes pozitiv înalt, 50% – interes pozitiv mediu, 12,5% de adolescente – scăzut. Băieții evaluează interesul pozitiv al mamelor la nivel înalt – 12,5%, scor mediu – 37,5%, scor scăzut – jumătate dintre ei. În estimarea interesului pozitiv al tatălui, 25% din fete îl evaluează ca fiind înalt, 37,5% – mediu și 37,5% – scăzut. În evaluarea băieților a interesului pozitiv al tatălui am obținut: 12,5% – nivel înalt, 37,5% – mediu, 50% – nivel scăzut. Putem concluziona că fetele estimează mai înalt interesul pozitiv al ambilor părinți.

Totodată am stabilit cum evaluează adolescenții comportamentul părinților, în mod special interesul pozitiv al acestora. La retestarea subiecților am constatat că nivelul evaluării a devenit semnificativ mai înalt în comparație cu variabila dată de subiecți la prima testare aceasta demonstrând influența benefică a programului de dezvoltare implementat asupra dezvoltării la adolescenți a empatiei față de părinți ca fiind corelată în mod necesar sentimentului de afectivitate față de ei.

Am constatat că programul a avut cu o influență mai mare asupra dezvoltării sentimentului de afectivitate la adolescenți față de mamă, față de tată fiind mai scăzut.

Pentru sporirea eficacității și optimizării sentimentelor de afectivitate ale adolescenților față de părinți, sunt bine-venite următoarele recomandări pentru profesori:

1. Psihologul școlar în colaborare cu profesorii poate contribui la diversificarea activităților educative prin cultivarea operelor artistice consacrate tematicii „părinți – copii”
2. În cadrul orelor de dirigenție se pot aborda tematici ce privesc relația adolescent – părinți.
3. Elaborarea unui ghid metodologic de formare a sentimentului de afectivitate față de adolescenți.

Referințe:

1. BOZA, M. Atitudinea și schimbarea atitudinii. În: *Manual de psihologie socială*. Coord. NECULAU A. Iași: Polirom, 2003.

2. PAVELCU, V. Din viața sentimentelor. București: Editura Enciclopedică Română, 1969.
3. ВАССЕРМАН, Л.И., ГОРЬКОВАЯ, И. А., РОМИЦЫНА, Е.Е. Психологическая методика „Подростки о родителях” и её практическое применение. Изд-во Фоллиум Москва & Санкт-Петербург, 1994.
4. ВЬГОТСКИЙ, Л.С. Спиноза и его учение об эмоциях в свете современной психоневрологии. Вопросы философии. Москва: Правда, 1970.

FAMILIA – FACTOR DECISIV ÎN EDUCAȚIA ELEVILOR

Irina PÎRNĂU, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Adolescence is a rather complicated period, marked by frequent attempts to explore more things and relationships. At this stage, adolescents need someone who would explain the dangers decisions / antisocial behavior. Otherwise, namely family, constructive relationship, friendly communication between parents and children can contribute to responsible behavior of children. Conversely, a parent-child relationship can cause faulty anti-social behavior.

Unul din drepturile fundamentale ale copilului stipulate în *Convenția cu privire la Drepturile Copilului*, este acela de a crește și a se dezvolta în cadrul familiei, unde părinții exercită influențe educațional-formative, oferindu-i nivelul de afectivitate și sprijin necesar, care ar putea reduce, în cazul unei familii organizate și afective, nivelul de expunere a minorului la diverse situații de risc [1].

Dincolo de eforturile statului în asigurarea protecției copiilor în Republica Moldova, menționăm acțiunile sistemului educațional cu referire la responsabilizarea dar și asistența familiilor în educarea copiilor, în special în prevenirea comportamentelor deviante ale copiilor.

În această expunere vom aborda doar un segment al cercetării, și anume relația părinții–copiii adolescenți. Actualitatea temei este determinată de faptul că școala contemporană se confruntă astăzi cu probleme din ce în ce mai dificile privind comportamentul elevilor.

Devierile de comportament apar de cele mai multe ori ca urmare a unor traume psihologice din viața adolescenților/elevilor. Astfel, șirul de factori determinanți ai acestui comportament, include: școala

colegi, profesori; familia—frați, părinți, bunici și alte rude; prieteni; persoane necunoscute ș.a.

În vederea identificării manifestării comportamentelor elevilor în timpul programului școlar au fost explorate atitudinile acestora față de diverse situații. Rezultatele cercetării realizate într-un liceu din localitatea rurală au demonstrat următorul tablou (Fig. 1):

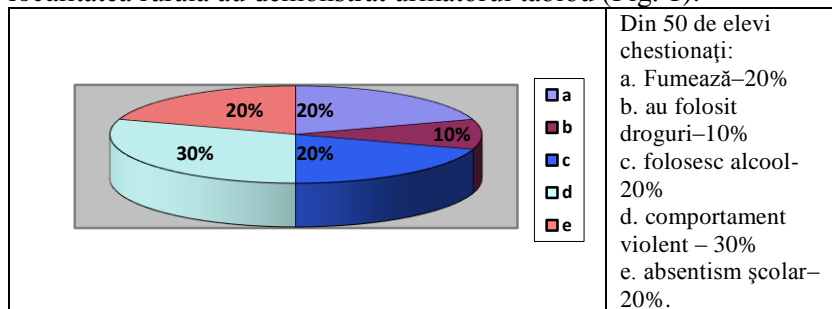
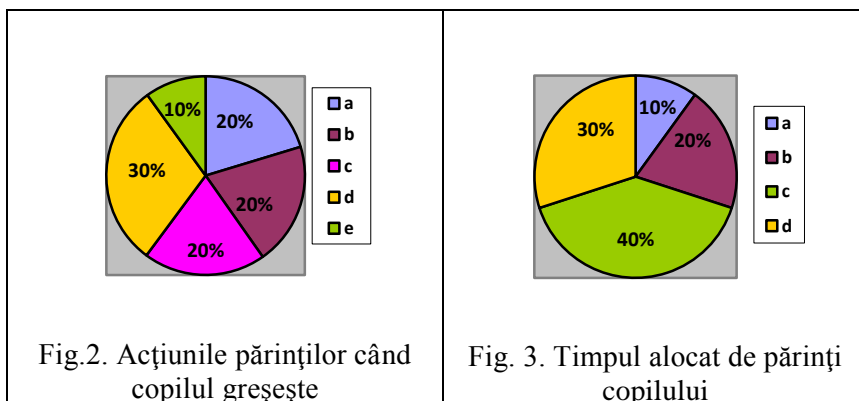

Fig. 1. Comportamentele antisociale ale elevilor

În cadrul cercetării au fost studiate unele aspecte ale relației părinți—copii, fiind explorate opiniile părinților copiilor chestionați. În baza răspunsurilor obținute s-a conturat următorul tablou: astfel, când copilul greșește, atunci părinții: 20% discută, 20% îl lasă să se învețe singur prin greșelile sale, 20% – prin mustrare dură, 30% îl lovesc și 10% îl lasă nepedepsit (Fig. 2). În același timp, părinții: 10% acordă foarte mult timp copiilor, 20% acordă mult timp, 40% acordă foarte puțin și 30% acordă puțin timp (Fig. 3).

Conform datelor, 30% din părinți verifică ce face copilul în timpul liber, 40% nu verifică și 30% rar îl verifică ce face în timpul liber (Figura 4). 40% din părinți verifică dacă copilul frecventează ore-le, 30% nu verifică și 30 verifică, însă mai rar, frecvența copilului la ore. În același timp, 40% din părinți cred că copiii lor acordă suficient timp orelor, 20% cred că copiilor nu acordă suficient timp pregătirilor și 40% cred că copii lor nu acordă pregătirilor de ore permanent timp suficient. În caz de necesitate, 20% din părinți soluționează conflictele survenite la școală cu ajutorul psihologului, 30% soluționează conflictul organizând acasă o întrunire cu familia, iar 50% – cu ajutorul cadrelor didactice.

Interes prezintă faptul că 60% din părinți stabilesc reguli pentru copiii, 20% nu stabilesc și 20% stabilesc rar reguli pentru copii. 70% din părinți iau decizii în numele copilului, 20% nu iau decizii și 10 rar iau decizii în numele copilului (Fig. 4).

Totodată, 30% din părinți au recunoscut că copilul se află sub supravegherea lor, 20% – mai puțin și 50% – că copilul nu se află sub supravegherea lor (Fig. 5). 40% din părinți au atitudine pozitivă față prietenii copilului, 30% au atitudine neutră și 30% – negativă.

Cu referire la verificarea temelor și a pregătirii copilului pentru școală, răspunsurile au fost următoarele: 40% se ocupă mamele de educația, 20% – tații, 20% – bunicii și 10% – frații, surorile mai mari. 30% din părinți au menționat că își cunosc foarte bine copilul lor, 40% își cunosc bine copilul, 20% mai puțin își cunosc copilul și 10% nu-și cunosc deloc copilul.

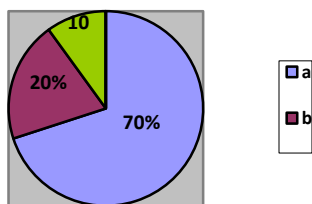

Fig. 4. Luarea deciziilor de către părinți

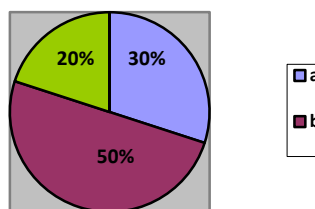

Fig. 5. Supravegherea copiilor

Constatăm faptul că 50% din părinți întreabă copilul care sunt interesele lui, 40% nu întreabă și 10 întreabă rar; 30% din părinți discută cu copilul lor fără vreun motiv, 20% discută rar și 50% discută foarte rar. 60% din părinți sunt mulțumiți de rezultatele copiilor lor, 30% nu sunt mulțumiți și 10% – mai rar. În același timp, doar 50% din părinți le spun copiilor că îi iubesc, 30% nu le spun și 20% le spun mai rar.

Rezultatele cercetării confirmă existența mai multor probleme în relația părinți–copii, care afectează și procesul de studii al elevilor. Rezultatele au fost discutate și cu unii profesori și chiar cu polițistul de sector. Conform spuselor acestora, elevii cu comportament antisocial (deviant) provin din familii incomplete, cu părinți decedați sau divorțați, cu părinți plecați peste hotare, cu părinții care consumă frecvent alcool, din familii social vulnerabile. Acești copii nu au un model pozitiv alături, nu au un sprijin în momentele dificile, nu au un ajutor, duc lipsa atenției necesare unui adolescent. Cunoaștem cu toții că adolescența este o perioadă destul de complicată, marcată de încercările frecvente de a explora mai multe lucruri și relații.

La această etapă adolescenții au nevoie de cineva care le-ar explica pericolele deciziilor/comportamentelor antisociale.

Astfel, anume familia, relația constructivă, comunicarea prietenoasă dintre părinți-copii pot contribui la formarea comportamentelor responsabile ale copiilor. Și invers, o relație defectuoasă părinți–copii poate provoca comportamente antisociale. „Cum educi copilul - așa va crește și așa va fi”.

În același timp, în contextul prezentei cercetări, doar o bună colaborare a familiei cu personalul didactic poate contribui la prevenirea și diminuarea manifestărilor comportamentelor antisociale. Școlii îi revine sarcina nu numai de a educa copiii, dar și de a ajuta familiile să facă față provocărilor de ordin socioeducațional.

Referințe:

1. Convenția cu privire la Drepturile Copilului. Adoptată de Adunarea generală a Organizației Națiunilor Unite la 29 noiembrie 1989. Intrată în vigoare la 2 septembrie 1990.

Recomandat

Valentina BODRUG-LUNGU, dr.hab., conf.univ.

STRATEGII MANAGERIALE DE PREÎNTÂMPINARE A ARDERII PROFESIONALE LA CADRELE DIDACTICE

Ludmila SARACUȚA, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

Personality traits may predispose the teacher to emotional and physical exhaustion or block professional burnout syndrome. Determining the role of the institutional context in managerial training program for preventing and decreasing teacher burnoutsyndrom. Detection of any of pedagogical mechanisms of management intervention which is to achieve continuous professional development, professional motivation development and learning stress reduction techniques.

Învățământul este un domeniu cu un nivel înalt al stresului și al arderii profesionale, care se datorează consumului nervos în procesul de învățare și educare a tinerei generații. Tot mai multe și mai multe persoane devin stresate, inapte de muncă, se plâng de surmenaj, insomnie, epuizare, pierderea interesului față de muncă și, respectiv, nemulțumire de succesele lor. Serviciul devine a doua casă și persoana este supusă unei munci îndelungate cu înaltă intensitate. Toate acestea nu rămân fără urme. Consecința cea mai teribilă este declanșarea arderii profesionale, adică dezvoltarea sindromului burnout.

Acest sindrom de *ardere profesională* îi afectează mai ales pe aceia care au ales să-și ajute semenul (profesori, personal medical, educatori), care se dăruiesc pe sine mai mult decât să aștepte recompensa muncii lor. Cadrele didactice sunt persoane care lucrează în sistemul „om-om” și problema arderii profesionale trebuie recunoscută ca prezentă în instituțiile noastre de învățământ preuniversitar.

De asemenea, are loc ștergerea hotarului dintre muncă și viața personală: omul nu poate să se rupă de la problemele de serviciu nici chiar în sânul familiei, gândurile lui sunt permanent legate de activitatea profesională, el nu mai poate să se relaxeze.

Arderea profesională, odată apărută, poate avea consecințe grave atât pentru cariera profesorului, cât și pentru rezultatele școlare ale elevilor. Printre cauzele declanșatoare ale arderii profesionale se numără: cerințele excesive față de munca profesorilor; sarcinile de

muncă care depășesc capacitățile și resursele persoanei; strategiile de conducere neuniforme; responsabilitatea de luare a deciziilor în lipsa împuternicirilor corespunzătoare; creșterea sentimentului de insatisfacție în muncă; expectanțe foarte ridicate de la muncă; insuficiența sau lipsa colaborării dintre colegi; fluctuația înaltă de cadre etc. De asemenea, putem menționa și alți factori printre care: vârsta, genul, stagiul profesional.

Comunicarea permanentă la locul de muncă, nivelul înalt de sensibilitate și empatie, înțelegere și susținere a discipolilor, hiperresponsabilitatea, perfecționismul personalului didactic sunt câțiva factori care pot provoca declanșarea arderii profesionale. În această situație rolul managerului și ale directorilor-adjuncți este de a preveni și diminua simptomele arderii profesionale la personalul didactic cu menținerea unui climat moral-psihologic favorabil pentru dezvoltarea personală și profesională armonioasă a persoanei.

Problema arderii profesionale a fost propusă ca subiect de cercetare de către H.J. Freudenberger. Printre cei care au definit esența, particularitățile și simptomele sindromului burnout în raport cu alte sindroame psihosomatice sunt: C.Maslach, M.P.Leiter, C.L.Cooper. Factorii care favorizează apariția arderii emoționale și consecințele acestui fenomen au fost studiate de W.Schaufeli, D.Enzmann, C. Maslach. În sfera educațională fenomenul arderii profesionale a fost cercetat de I. Friedman, E. Greenglass, M. Huberman, S. Blandford, L.M. Mitina.

Autorii au arătat că arderea profesională reprezintă o reacție a organismului la mediul, la condițiile și cerințele față de muncă. Ea afectează în mod special profesiile ce presupun interacțiunea cu alți oameni și se referă la fenomenele de deformare personală, ce apare ca rezultat al acumulării interne a emoțiilor negative, fără posibilitatea de a le exterioriza sau a le elibera. Sub aspect social-psihologic, arderea profesională se prezintă ca o stare de oboseală psihică, de decepționare și apare la oamenii cu așa-numitele profesii auxiliare. Sub aspect organizatoric, sindromul burnout este văzut ca un proces în care un profesionist angajat anterior se dezangajează de munca sa, ca răspuns la stresul sau la tensiunea resimțită. Este reacția la supra-boseala cronică emoțională, provocată de comunicarea excesivă cu alte persoane, mai ales dacă acestea au anumite probleme sau neplăceri.

Există o serie de **simptome** a căror apariție ne comunică dezvoltarea arderii profesionale: semne de nivel individual, interpersonal și organizațional. Ele pot fi grupate în patru categorii: afective, cognitive, motivaționale și comportamentale.

Sindromul arderii profesionale poate fi explicat prin următoarele trei dimensiuni:

1) **Extenuarea emoțională** reprezintă irosirea energiei emoționale și perceperea inadecvării emoțiilor proprii cu situația creată. Este dimensiunea de bază, ce se manifestă printr-un tonus emoțional scăzut, indiferență sau suprasaturare emoțională.

2) **Depersonalizarea** se referă la dereglarea relațiilor cu ceilalți. Se poate manifesta fie prin dependența de cei din jur, fie prin negativism și atitudine cinică.

3) **Reducerea realizărilor personale** se poate manifesta fie prin tendința de autoapreciere negativă a capacităților, realizărilor, succesului profesional, fie prin limitarea propriilor posibilități, obligații față de ceilalți. În consecință, individul se percepe incompetent profesional și incapabil de a-și atinge scopurile propuse.

În condițiile societății moderne se impune elaborarea unor strategii manageriale în vederea prevenirii și diminuării arderii profesionale în instituțiile de învățământ preuniversitar. Datorită faptului că principala resursă umană sunt cadrele didactice, această funcție revine managementului resurselor umane.

Managerial, sunt necesare următoarele acțiuni practice:

- A investiga sistematic gradul de dezvoltare a arderii profesionale la cadrele didactice și a organiza activități de dezvoltare profesională în baza instituției de învățământ;
- A acorda asistență metodică și psihologică tinerilor specialiști, în scopul prevenirii dezvoltării arderii profesionale prin organizarea ședințelor formative de grup sau consultații individuale;
- A susține formarea continuă a cadrelor didactice, dezvoltarea profesională a subordonaților.

Pines, Aronson, Kafry (1981) au propus patru strategii de bază cum să fie învinsă arderea profesională: conștientizarea faptului că problema dată există, acceptarea responsabilității pentru realizarea unor acțiuni legate nemijlocit de problemă, realizarea unei clarități cognitive, dezvoltarea noilor metode ce permit de a învinge sindromul „arderii”. De asemenea, pentru preîntâmpinarea arderii

profesionale se recomandă învățarea tehnicilor și a metodelor de eliberare de stres și de comutare a atenției (metode de relaxare), a metodelor de autoreglare emoțională etc., de a combina munca și odihna; de a face sport; de a nu amesteca problemele profesionale cu cele personale ș.a.

Bibliografie:

1. ARMSTRONG, M. *Managementul resurselor umane, manual practic*. București: Codecs, 2003.
2. BĂBAN, A. *Stres și personalitate*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 1998. 230 p.
3. CONSTANTIN, T., STOICA-CONSTANTIN, A. *Managementul resurselor umane*. Iași: Ed. Institutul European, 2002. 248 p.
4. COROI, O. *Impactul reglajului emoțional asupra activității de succes a educatorului* /Autoref. tezei de doctor în psihologie, Chișinău, 2009. 21p.

MEDIEREA CA O CONDIȚIE DE SOLUȚIONARE A CONFLICTELOR PĂRINȚI – ADOLESCENȚI

Margarita BELECCIU, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

The theoretical value lies in the contribution offered by conceptualizing, identifying and interpreting the conflicting aspects between parents and teenagers.

The practical value: The empirical research emphasizes the authentic conflicting aspects between teenagers and their parents, as well as, their mitigation, resolution through mediation as an alternative. The results of the empirical research may be useful for the work of teachers, practitioner psychologists, family problem advisors, as well as, for the general public interested in education sciences.

Actualmente Republica Moldova parcurge o etapă caracterizată prin diverse disfuncții ce periclitează în perspectivă echilibrul psihologic al familiilor. Astfel, în societate au loc fenomene ce provoacă „îmbolnăvirea” familiei din punct de vedere interpersonal, deteriorând eficiența, stabilitatea, coerența și echilibrul psihoemoțional al membrilor acesteia.

Evident, conflictul ca fenomen a persistat dintodeauna în orice societate, indiferent de context istoric, politic, social, economic etc.,

producându-se inopinat. Conflictul este o trăsătură normală și inevitabilă a activității umane, ceea ce nu înseamnă că dezastruoasele consecințe ce pot rezulta din abordarea necorespunzătoare a conflictului sunt inevitabile sau dezirabile, ci dimpotrivă.

De altfel, și Peter Barron definea conflictul drept un aspect al tuturor fenomenelor naturale, o parte indispensabilă a vieții, a schimbării, a creării de noi forme. Nu în zadar se afirmă „dacă nu te confrunți cu o situație de conflict – verifică ai puls?!” [2, p.123]. Cu atât mai mult nu putem neglija aspectul persistenței conflictelor părinți-adolescenți. Ne referim aici la particularitățile de vârstă și specificul anume al adolescenței. Astfel, Emil Verza menționează că în adolescență apariția conflictelor este relativ frecventă, acestea fiind manifestate în relația căutării de sine și raportate la modul de a fi și de a se comporta (dezvoltarea identității). Acestea din urmă provoacă, evident frustrații și conflicte între adolescent și părinți [4, p.45]. Indiscutabil, persistă mai multe condiții ce determină existența conflictelor de acest gen, dar e de menționat că pe acest fundal se poate interveni cu anumite strategii funcționabile, în sensul fie de a stopa, fie de a elimina definitiv o stare de lucruri, pentru a restabili relații echilibrate între părți – părinții pe de o parte, și adolescenții pe de altă parte. De aceea, o modalitate optimă de a salva relațiile afectate sau distruse va fi medierea. Mai cu seamă că medierea reprezintă o necesitate stringentă pentru societatea noastră la început de secol XXI. În țările în care serviciul de mediere este bine dezvoltat, acesta a devenit mijloc eficient de prevenire a conflictelor, reprezentând un instrument eficace și eficient. Soluționarea conflictelor prin mediere considerăm că poate fi utilizată cu succes în acest sens, fiindcă medierea urmărește găsirea unei soluții convenabile și realiste pentru ambele părți aflate în conflict, prin empatie, asertivitate manifestată de acestea, pe de o parte, și imparțialitate, neutralitatea adoptată de către mediator, pe de altă parte. Această activitate presupune, în primul rând, schimbarea unor fragmente cognitive ale indivizilor, urmează schimbarea atitudinii afective față de conflict și, nu în ultimul rând, de fapt scopul final, se schimbă modul de comportament.

În acest sens ne-am propus implementarea unui program de mediere între adolescent și părinții acestora, în cadrul instituției I.P. Liceul Teoretic „Ginta Latina”, or. Chișinău. Pornind de la idea că implementarea medierii în școli ar crea un climat prietenos și deschis

între elevii – adolescenți și părinți. Acestora le-ar fi mult mai simplu să comunice despre problemele apărute. Mediatorul fiind aici persoana care gestionează acest proces, colaborând cu părțile pentru stabilirea cauzelor și problemelor conflictului, îndrumându-le spre identificarea soluțiilor. Nu cu sarcina de a pedepsi adolescenții aflați în conflict, nici de a oferi soluții, ci de a urma regulile medierii, și anume cele de parcurgere a etapelor acesteia și respectarea principiilor medierii, care sunt stipulate și în Legea cu privire la mediere.

Mediatorii sunt aleși de către părți și apelează tot părțile, nu mediatorul impune medierea, în nici un caz [1, p.55].

Eșantionul de persoane cu care am lucrat în acest proces, la constituit un grup de adolescenți/elevi, din cadrul liceului. Adolescenții cu vârstă cuprinsă între 16–18/19 ani și respectiv părinții acestora, care au fost anunțați de către adolescenți și au convenit să apeleze concomitent cu copiii lor la acest program, în mod voluntar.

La această etapă noi le-am înaintat, după înscrierea la program, *Chestionarul de evaluare a gradului de manifestare și specificul conflictelor* persistente între elevii adolescenți și părinți, inclusiv și Testul de autoevaluare *Thomas–Kilmann*, aplicat cu scopul identificării modalităților de soluționare a conflictelor. Rezultatele obținute ne-au permis să conchidem că, într-adevăr, conflicte între părinți și adolescenți persistă, fie într-o măsură mai mare, sau mai mică, dar care necesită să fie aplanate. În acest scop, am desfășurat o serie de ședințe de mediere, fie comune sau separate, în dependență de conflictul abordat, dar și de solicitările subiecților implicați. Acest proces a durat mai multe săptămîni, fiecare sesiune a fost specificată în funcție de conflict, propunîndu-ne obiective operaționale concrete, pe care cu siguranță le-am realizat. În final am aplicat *Chestionarul de evaluare*, pentru a identifica dacă subiecții au convenit asupra soluțiilor acceptabile de ambele părți, și dacă ele sunt funcționabile, în urma participării în cadrul programului de mediere, inclusiv intenția ca aceasta să fie promovată și continuată în instituția propriu-zisă. Respectiv, aplicarea acestuia ne-a permis să deducem, dacă ipoteza inițial formulată se confirmă sau se infirmă. Prin urmare, toate aceste activități ne-au permis, ca în baza rezultatelor interpretate ale chestionării finale să conchidem că ipoteza formulată s-a confirmat, și anume: *procesul de soluționare a conflictelor părinți – adolescenți va fi eficient, dacă vor fi identificate cauzele conf-*

lictelor, vor fi determinate manifestările acestor stări și va fi utilizată medierea ca o condiție de rezolvare a conflictelor. Acest lucru a fost vizibil în procesul implementării programului de mediere. În primul rând prin instrumentele sus menționate am identificat cauzele conflictelor, am determinat manifestările acestor stări. Aceasta a constituit pilonul, în funcție de care am elaborat programul propriu-zis de mediere a conflictelor dintre părinți și adolescent [3, p.67].

Cu siguranță, activitățile au reflectat elemente ce țin de constructivism, asertivitate, empatie, sinceritate, directivism etc., inclusiv asigurându-se respectarea principiilor medierii. Astfel, abordarea multiaspectuală a conflictelor și implicarea în activități au permis adolescenților nu doar să depășească conflictele intrapersonale, ci și cele interpersonale.

Prin urmare, s-a confirmat că medierea într-adevăr este o alternativă eficientă în acest sens, rezultat obținut nu doar din răspunsurile interpretate prin prisma chestionarului, ci și din comunicarea cu subiecții, care au mărturisit că sunt mulțumiți de progresele simțite, inclusiv de abilitățile pe care și le-au format. Dezvoltându-și anumite competențe specifice pentru rezolvarea conflictelor, ei pot analiza situații sociale, pot decide asupra căilor înțelepte de acțiune și pot deveni responsabili pentru consecințe. Arta de a face față conflictelor a fost o provocare, care a venit să îi învețe o serie de competențe și de strategii utile în abordarea constructivă a conflictelor. În cadrul programului implementat, subiecții au învățat să analizeze în mod critic atitudinile și punctele lor de vedere în raport cu o varietate de probleme; au valorificat importanța comunicării; și-au format capacitatea de a comunica astfel încât conflictele să fie dezamorsate.

Rezultatele obținute în urma cercetării ne permit să elaborăm anumite recomandări: să se țină cont de faptul că, deși conflictelor le sunt specifice neînțelegerea și confruntarea, ele pot fi aplanate prin interacțiune și dialog; să fie valorificate conflictele, nu ca prilej de ceartă și revoltă, ci ca necesitate pentru dezvoltare și maturizare; să se conștientizeze că: conflictele sunt un prilej al cunoașterii de sine și înțelegere a propriului eu; conflictul să fie privit cu potențial pozitiv. Indiferent dacă conflictul este sau nu soluționat, există o bază pentru recunoașterea și înțelegerea reciprocă a nevoilor și dorințelor; să se ia în considerație că fără interacțiune pozitivă conflictele nu pot fi soluționate în mod constructiv; să se apeleze la mediere, deoarece

este nevoie de anumite competențe pentru ca un conflict să devină o experiență de maturizare și de dezvoltare; ca să fie eficiente, strategiile și structurile pentru a face față conflictelor trebuie să fie instituționalizate în cât se poate de multe domenii ale societății. Nivelurile importante ale instituțiilor cu caracter sistematic includ familia, școala și comunitatea.

Referințe:

1. CHIRVASIU, F. *Medierea conflictelor în școală*. Iași: Sfântul Ierarh Nicolaie, 2010.
2. NECULAU, A. *Psihologia rezolvării conflictelor*. Iași: Polirom, 1998.
3. ROTARU, V. *Ghid de mediere printre semenii*. Chișinău: Fundația CORDAID, în cadrul programului „Educația pentru pace – o cale spre o societate durabilă”, 2006.
4. ȘCHIOPU, U. *Criza de identitate la adolescenți*. București: EDP, 1979.

INFLUENȚA TELEVIZIUNII ASUPRA DEZVOLTĂRII ATENȚIEI VOLUNTARE LA PREADOLESCENȚI

Andrei DIDENCO, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

The research is devoted to the study of manifestation of attention at pre-adolescents age on TV watching. Constant TV watching afflicts attention in preadolescents years, therefore, children put a considerable effort to concentrate. Television alter us into passive people, easy to influence, perpetually waiting for external stimulations and solutions. Other damages include low logical thinking, boredom, hyperactivity, stimuli dependence and turbulent perceptions.

Termenii de televiziune și vizionare sunt cunoscuți tuturor și s-au transformat într-o activitate de frunte. În realitate, vizionarea înseamnă un fapt social și toți membrii societății sunt de acord să o urmeze. De-a lungul timpului nu s-a cunoscut o altă activitate ce a luat mai mult timp omului precum vizionarea. Am putea sublinia că nu mai este vorba de vigoarea acestei tematici, ba chiar mai mult, deja se muncește asiduu asupra „dezlipirii” norodului de ecranul televizorului, inclusiv al calculatorului.

„Conform cercetătorilor J.Cherezova, D.Saliuk, adolescentul de azi petrece lângă TV în medie aproximativ 3-5 ore pe zi (Pentru

comparație: adolescentul polonez se uită la televizor 2-4 ore pe zi. În SUA, copiii consacră mai mult timp televiziunii decât studiilor. În Suedia, elevii timp de zece ani de studiere petrec 18 000 de ore uitându-se la TV). Televiziunea spune sau prezintă copiilor mai multe „mesaje” decât părinții, prietenii sau profesorii, și, deseori, copiii se bazează pe aceste rapoarte nu mai puțin, chiar și mai mult, decât pe familie și prietenii. Televiziunea modernă, pentru a atrage atenția publicului și a obține profituri mari din publicitate, tinde să difuzeze scene violente sau erotice, evocând cele mai josnice instincte ale omului” [1].

Obiectul cercetării îl constituie influența televiziunii asupra concentrării atenției voluntare.

Scopul cercetării este identificarea influenței televizuale asupra concentrării atenției voluntare la preadolescenți.

Ipoteza generală: televiziunea influențează negativ asupra concentrării atenției.

Funcționarea atenției voluntare. Prin intermediul atenției are loc încărcarea energetică a tonusului nervos necesar pentru desfășurarea celorlalte procese psihice. Atenția este un fenomen al activității psihice selective, de concentrare optimă a conștiinței asupra unui lucru excluzându-le pe celelalte [3, p.75]. În cazul atenției voluntare este vorba despre un proces psihic în care concentrarea atenției este dirijată din interior, cu participarea actului volitiv, respectiv atenția voluntară ar depinde până la urmă de actul volitiv care ar reprezenta acea încărcare energetică ca un „motor” de menținere a concentrării asupra altor activități.

Televizorul și atenția voluntară. În cazul vizionării se presupune a fi o activitate cu participare minimă a atenției voluntare. De exemplu, într-un experiment empiric autorul ajunge să afirme că copii în „timp ce se uitau la televizor, nu reacționau, nu se orientau, nu se concentrau, erau visători” [2, p.20]. După perioade lungi de cercetări s-au descoperit efectele televiziunii ca mediu decât ca tematică relevantă, cercetătorul Krugman afirmă că „această stare predominant alfa este caracteristică modului în care omul reacționează la televiziune, este foarte diferit de răspunsul la materiale tipărite, răspunsul electric al creierului este în mod evident dependent de mediu, și nu de conținut” [2, p.19]. Asta înseamnă că televizorul este un mediu

diferit de realitatea ce activează o stare predominant alfa, ce nu presupune implicarea volitivă.

Deoarece TV favorizează o stare pasivă, telespectatorul, după o perioadă de vizionare frecventă ajunge să fie într-o inerție de durată ce îi va stopa din voință, făcându-l mai pasiv și neimplicat, respectiv nu va mai avea interes, sau nu va dispune de resurse pentru a demonstra o inițiativă, creativitate, implicare. „Vizionarea TV solicită îndeosebi atenția involuntară, făcându-l pe telespectator să fie dependent de stimulii exteriori, asemenea copiilor ce nu dispun de un control intern, rațional al atenției. Atenția voluntară, în schimb, este puternic inhibată pe parcursul acestei experiențe de tip hipnotic” [2, p.131].

Studiul experimental al influenței televiziunii asupra atenției voluntare. În scopul studierii atenției voluntare, s-a apelat la un grup voluntar cu vârsta cuprinsă între 11-12 ani, dintre care 25 de fete și 25 de băieți.

Pentru a depista nivelul concentrării atenției la preadolescenți, am folosit Matricele Schulte, ce măsoară anume stabilitatea atenției și nivelul de concentrare. Astfel că testul Matricele Schulte a fost completat în două etape: o etapă presupune vizionarea unui film (25 de minute), după care s-a realizat testul de atenție; o altă etapă subînțelege completarea testului de atenție după completarea unui alt test de inteligență (testul TIP, Rjanschi).

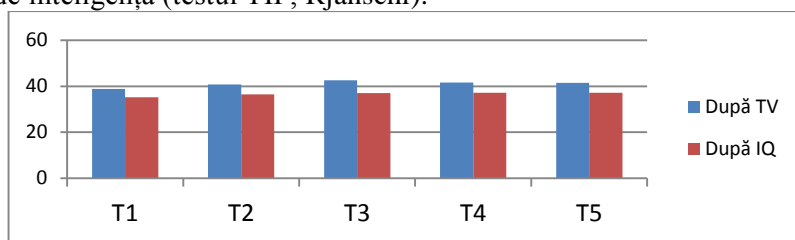

Fig.1. Rezultatele S.E. la testul de atenție după vizionarea unui film și după completarea testului de inteligență

În etapa de comparare a rezultatelor, după vizionarea unui film cu rezultatele de după completarea testului de inteligență, s-au obținut diferențe relevante la toate etapele (formula t-Student). În Fig. 1 este reprezentat timpul de completare a testului de atenție (testul presupune cinci etape, cronometrate aparte: T1-T5), în care se observă dife-

rența de timp după vizionarea TV și completarea testului IQ. Așadar, în toate cazurile, după vizionare, timpul de completare a testului de atenție este mai mare, respectiv, după ce au privit un film preadolescenței manifestă o atenție mai lentă, ce necesită un timp mai mare de concentrare.

În acest caz se poate afirma ipoteza că o activitate empirică, cum ar fi completarea unui test de inteligență, este prielnică dezvoltării cognitive.

O altă observație relevantă este timpul de la ultima etapă (T5 în Fig. 1), care este mai scurt decât în celelalte, ceea ce înseamnă că atenția își revine completând testul de atenție, dar totuși nu atinge nivelul atenției de după o activitate intelectuală în prealabil.

Pe de altă parte, în cercetare s-a urmărit și un alt indiciu, numărul de ore petrecut în fața televizorului, astfel că s-a depistat o corelație între numărul de ore în fața televizorului pe săptămână și nivelul de atenție ($r = 0.285$). Această corelație a fost măsurată cu ajutorul coeficientului de corelație Bravais–Pearson, astfel că s-a asamblat concluzia precum că cu cât mai multe sunt orele petrecute în fața televizorului, cu atât este un risc mai mare ca manifestarea atenției să fie mai labilă. În acest caz este vorba despre un efect de lungă durată (dacă în primul caz este vorba despre efectul de scurtă durată, imediat după vizionare). Respectiv, după o vizionare frecventă este posibil ca nivelul atenției să scadă semnificativ.

Concluzie. Atenția voluntară la preadolescenți suferă modificări după activitatea de vizionare, modificarea este în defavoarea dezvoltării, respectiv orice preadolescent ce vizionează televizorul trebuie să fie conștient că poate să manifeste o atenție mai slabă decât o are în realitate. Diferența dintre nivelul de atenție de după o activitate intelectuală, pe de o parte, și de după vizionare, pe de altă parte, este semnificativă la toate etapele.

Dacă se apelează la ecran aproape în fiecare zi, este foarte probabil să se structureze un efect de lungă durată, asta înseamnă că după o perioadă de privire regulată atenția va atinge un randament mai slab (lent) decât la persoanele ce nu au apelat la această activitate. Chiar dacă s-a observat o revenire a nivelului de atenție spre final, totuși acest nivel nu este în ritmul atenției de după activitatea intelectuală. Pe lângă aceste relatări se subînțelege influența însăși a tes-

tului de atenție, acesta fiind o activitate intelectuală ce activează structurile cognitive, demonstrează că activitatea respectivă este în favoarea dezvoltării. Totodată, completarea unui test IQ este de activitate prielnică dezvoltării cognitive, cu toate că nivelul de inteligență nu ar influența direct atenția voluntară.

Referințe:

1. CIUPRII, L. *TV, care ne ucide*. Disponibil: http://www.ecology.md/md/section.php?section=news&id=4076#.VC7no_1_vSI
2. GHEORGHE, V. *Efectele televiziunii asupra minții umane*. București: Evanghelismos, 2005.
3. SAVCA, L. *Psihologie*. Chișinău: Lumina, 2005.

Recomandat

Jana RACU, dr., conf. univ.

ОСОБЕННОСТИ ПСИХОЭМОЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ МАТЕРЕЙ-ОДИНОЧЕК

*Наталья ШОШЕВА, факультет психологии
и педагогических наук*

Peculiarities of a psycho-emotional state of single mothers. Hypothesis: there are differences in the psycho-emotional state of single mothers and mothers from complete families.

Ситуация, складывающаяся сегодня в обществе, порождает новые формы семейных отношений: просматривается тенденция увеличения количества неполных семей по различным причинам. По статистике около половины браков, заключенных в Республике Молдова, заканчиваются разводом. Большинство пар разводятся в течение первых пяти лет пребывания в браке [1]. А к этому времени обычно уже есть дети. Кроме того, в последнее время в Молдове возрастает количество детей, рождённых вне брака [2]. По данным эксперта и социолога Ольги Гагауз, в последние тридцать лет число женщин, рожающих вне брака, выросло в три раза. Другая негативная тенденция – рост количества людей, уезжающих за рубеж на заработки, из них 67,6% составляют мужчины [3]. И как отмечает В.И. Бодруг-Лунгу, в

абсолютном большинстве случаев дети остаются с матерью, при этом права матери оказываются ущемленными [4].

Семьи матерей-одиночек стали массовым явлением, и цивилизация платит дорогую цену за кризисные явления в брачно-семейных отношениях [5]. Именно поэтому крайне важно изучать данные семьи и особенно психоэмоциональное состояние матерей-одиночек.

Основные проблемы матерей-одиночек исследовались в работах В.Н. Дружинина, Л.Г. Луняковой, С. Захарова, Т.Н. Каменевой, Н.В. Шитова, М.А. Мягковой, А.П. Денисова, Л.Э. Семенова, Е.В. Кожина, С.С. Данилова, П. Романова, Е.Цыглаковой, Е.И. Иванова, А.Р. Михеевой, С.С. Толокновой, В.А. Кузнецова, Н.С. Степашова и других. Среди отечественных авторов можно назвать: М.Лунгу, В.Кожокару, Л.Прока, Т.Туркинэ, Т.Верштяк и др.

Целью нашего исследования является выявление особенностей психоэмоционального состояния матерей-одиночек.

В ходе анализа литературы по теме исследования нами была выдвинута следующая гипотеза: существуют различия в психоэмоциональном состоянии матерей-одиночек и матерей из полных семей.

В нашем исследовании приняли участие 56 матерей-одиночек и 56 матерей из полных семей, в возрасте 25-45 лет. Исследование среди матерей-одиночек проводилось на базе организации «Начало жизни», г. Кишинев; исследование среди матерей из полных семей – на базе участников форума www.mama.md.

Для проведения исследования были использованы четыре диагностические методики: «Методика и диагностика самочувствия, активности и настроения» (САН), В.А. Доскина, Н.А. Лаврентьева, М.П. Мирошникова и В.Б. Шарай; «Методика эксп-ресс-диагностики уровня психоэмоционального напряжения и его источников» (ПЭН) О.С. Копина, Е.А. Суслова и Е.В. Заикина; «Методика диагностики типа эмоциональной реакции на воздействие стимулов окружающей среды» В.В.Бойко и «Самооценка эмоциональных состояний» А. Уэссмана и Д. Рикса.

На первом этапе исследования нами было изучено *психоэмоциональное состояние* матерей-одиночек и матерей из полных семей.

Согласно полученным результатам по самооценке здоровья (шкала ПЭН), большинство матерей-одиночек и матерей из полных семей оценили свое здоровье как «хорошее» (39,28% и 55,36% соответственно). Равное количество матерей-одиночек и матерей из полных семей оценили свое здоровье как «удовлетворительное» (по 26,78%) и как «очень хорошее» (по 14,29%). Значительное расхождение в количестве респондентов отмечается в оценке здоровья как «плохое»: 19,65% матерей-одиночек и 3,57% матерей из полных семей.

Полученные результаты по *удовлетворенности жизнью* в целом (шкала ПЭН) свидетельствуют о том, что у значительного большинства матерей из полных семей (82,14%) и у 44,64% матерей-одиночек уровень удовлетворенностью жизнью в целом высокий. У 44,64% матерей-одиночек и 16,07% матерей из полных семей – он средний, а у 10,72% матерей-одиночек и у 1,79% матерей из полных семей – низкий.

Согласно полученным результатам по *удовлетворенности условиями жизни* (шкала ПЭН), у 53,57% матерей из полных семей и у 25% матерей-одиночек уровень удовлетворенности условиями жизни высокий; у 46,43% матерей из полных семей и у 69,64% матерей-одиночек – он средний; у 5,36% матерей-одиночек и у 0% матерей из полных семей низкий.

Результаты по *удовлетворенности основных жизненных потребностей* (шкала ПЭН) свидетельствуют о том, что у 57,14% матерей из полных семей и у 30,36% матерей-одиночек уровень удовлетворенности основных жизненных потребностей высокий; у 42,86% матерей из полных семей и у 46,43% матерей-одиночек – он средний, а у 23,21% матерей-одиночек и у 0% матерей из полных семей – низкий.

Для проверки гипотезы нами были использованы Т критерий Стьюдента (t-Student) и ϕ - критерий Фишера. Согласно полученным результатам, между матерями-одиночками и матерями из полных семей есть статистически значимые различия в самооценке здоровья, удовлетворенности жизнью в целом, удовлетворенности условиями жизни и в удовлетворенности основных жизненных потребностей.

На втором этапе исследования в целях коррекции психоэмоционального состояния матерей-одиночек мы разработали пси-

хокоррекционную программу в рамках индивидуального консультирования и курс занятий с применением релаксационных методов, включающих арт-терапию (фототерапию и музыкотерапию), а также аутогенную тренировку. Коррекционная программа направлена на нормализацию психоэмоционального состояния; снижение чувства одиночества; повышение самооценки и восстановление целостности личности.

На третьем этапе для проверки эффективности работы в рамках индивидуальной консультативной работы была проведена итоговая, контрольная диагностика матери-одиночки, с которой проводилась психокоррекционная работа.

Результаты первичной и вторичной психодиагностики показали, что после индивидуальной психокоррекционной работы у матери-одиночки повысилась оценка своего эмоционального состояния (с низкой до высокой); повысилась самооценка здоровья (с удовлетворительной до хорошей); снизился показатель психосоциального стресса (со среднего до низкого); повысилась удовлетворенность жизнью в целом (с низкой до средней); улучшились активность и настроение (были неблагоприятные показатели, стали – благоприятные); изменился тип эмоциональной реакции: с рефрактерного на эйфорический.

Литература:

1. ПАСКАРУ, О. *Бедность – главная причина разводов в Молдове*.
2. http://www.noi.md/ru/news_id/25206 (12.02.2016).
3. СПОЯЛЭ, Л., НЕГРУЦА, А. *Дети Молдовы*. В: *Нац. бюро статистики Р. Молдова*. Кишинев, 2012. 278 с.
4. БУЧУРАНУ-ВРАБИЕ, М. *Трудовая миграция из Молдавии*.
5. <http://demoscope.ru/weekly/2012/0515/tema01.php> (12.02.2016).
6. БОДРУГ-ЛУНГУ, В.И. *Национальный механизм по гендерному равенству в Республике Молдова*.
7. В: *Гендерное равенство в современном мире. Роль национальных механизмов*. Хрестоматия./ Ред. и сост. Воронина О.А. Москва: МАКС Пресс, 2008. 772 с.
8. КИБЛИЦКАЯ, М. *Исповеди одиноких матерей: социологический анализ стратегий выживания и нарушений прав одиноких матерей в переходной экономике*. Москва: Эслан, 1999. 160 с.

ВЛИЯНИЕ СТИЛЯ ОБЩЕНИЯ НА ОРГАНИЗАЦИОННУЮ КУЛЬТУРУ В ДОШКОЛЬНОМ УЧРЕЖДЕНИИ

*Александра КОЛЕСНИК, факультет психологии
и педагогических наук*

In the study "The impact of organizational culture on communication style in the preschool institution" we analyze the problems of communication style influence on organizational culture of preschool institutions. Effective communication within a preschool institution's team implies the combination of healthy organizational culture with the result of a hard work and is directly related to it, depending on the style of communication chosen by the employees of preschool institution.

Актуальность исследования вызвана растущим числом дошкольных образовательных учреждений и вниманием широкой общественности и педагогической науки к качеству и содержанию дошкольного образования, которое во многом зависит от стиля общения и его влияния на организационную культуру в дошкольном учреждении. Каждая организация состоит из людей и поведение, данных людей определяется организационной культурой учреждения. Организационная культура предстает как результат общественных взаимодействий, передается и поддерживается через обучение. Сегодня дошкольное образование, организованное должным образом, отвечающее современным требованиям психологии, педагогики и медицины, рассматривается как основная формирующая ступень для дальнейшего образования и воспитания личности, подготовка ее к жизни в обществе. Основная задача дошкольного учреждения – предоставить каждому ребенку оптимальные условия для реализации его способностей с учетом индивидуальных особенностей.

Целью нашего исследования было определение влияние стиля общения в коллективе на организационную культуру в дошкольном учреждении. Выдвинутая нам гипотеза предполагала, что стиль общения влияет на организационную культуру в дошкольном учреждении.

«Общение» это сложный многоплановый процесс установления и развития контактов между людьми, порожденный потреб-

ностями совместной деятельности и включающий в себя обмен информацией, выработку единой стратегии взаимодействия, восприятия и понимания другого человека. Субъектами общения являются живые существа, люди. В принципе общение характерно для любых живых существ, но лишь на уровне человека процесс общения становится осознанным связанным вербальными и невербальными актами. Для общения характерно то, что здесь каждый участник выступает как личность, а не как физический предмет, тело.

«*Стиль общения*» – это индивидуально стабильная форма коммуникативного поведения человека, которая проявляется в любых условиях взаимодействия – в деловых и личностных отношениях, стиле руководства и воспитания детей, способах принятия решений и разрешения конфликтов, в приемах психологического воздействия на людей. (Скрипченко О.В. *Общая психология*).

Организационная культура это набор убеждений, ценностей и усвоенных способов решения реальных проблем, сформировавшихся за время жизни организации и имеющей тенденцию проявления в различных материальных формах и в поведении членов организации (Браун Э).

Рис. Функции организационной культуры

Данные полученные на конец эксперимента показали, что у работников учреждения изменился собственный стиль общения, что ведет к изменению общения в коллективе и в дальнейшем к изменению организационной культуры т.к. стиль общения есть

составляющий элемент организационной культуры. Что подтверждает то, что стиль общения в коллективе влияет на организационную культуру в дошкольном учреждении.

Результаты работы показали, что организация не может функционировать, если его работники не владеют, помимо набора необходимых умений и навыков, сводом писанных и неписанных правил, законов жизни данного предприятия, не выбирают определённого отношения к своей работе, к своей организации, детьми, коллегам, руководством, родителями.

Именно вместе эти навыки, умения, взгляды, нормы поведения и правила создают организационную культуру дошкольного учреждения и любой другой организации. К ведущим факторам, определяющим организационную культуру нашего дошкольного учреждения, относятся такие ценности как: отношение к детям, коллегам, руководству, родителям, стремление к мировым – европейским стандартам и расширению своих услуг в системе воспитания и обучения, нормам поведения и ряду других ценностей.

Результаты исследования помогли создать *рекомендации* для работников дошкольного учреждения:

- научиться слушать и слышать друг друга;
- быть терпимым к мнению друг друга;
- уметь посмотреть друг на друга и на работу друг друга со стороны;
- все работники должны чувствовать и ясно знать, что от них ожидают и как может быть оценен личный вклад каждого.

Библиография:

1. *1001 идея по качественному раннему воспитанию: Пособие для воспитателей* / Авт.: Мария ВРАНЧЕАНУ, Даниела ТЕРЗИ-БАРБЭРОШИЕ, Татьяна ТУРКИНЭ [и др.]. Кишинэу: Centrul Educațional Pro Didactica, 2010.
2. ВИХАНСКИЙ, О. С., НАУМОВ, А. И. *Менеджмент: человек, стратегия, организация, процесс: Учебник*. Изд. 3-е, испр. Москва: Аст-Пресс, 2005. 490 с.
3. ГОРЯНИНА, В.А. *Психология общения: учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений*. 2-е изд., Москва: Академия, 2004. 416 с.

*Рекомендовано
Михаил ПАЮ*

СООТНОШЕНИЕ СЕМЕЙНЫХ ЦЕННОСТЕЙ И РОЛЕВАЯ СОВМЕСТИМОСТЬ СУПРУГОВ КАК ФАКТОР УДОВЛЕТВОРЕННОСТИ БРАКОМ

Юлия ЖИГУЛИНА, факультет психологии
и педагогических наук

Objective of this research: to determine whether the correlation of family values and the role of spouses is the factor affecting the satisfaction with marriage. The practical importance of research consists in development of recommendations for specialists in the field of family psychology, consultation and family therapy, as well as for school psychologists. The gained knowledge will be important for development of the arrangements and trainings aimed to unity of a family, satisfaction with marriage, the establishment of relationship and resolution of conflicts, which has evolved from discrepancy of family values and roles.

Интерес к семье вызван той незаменимо важной ролью, которую она выполняет в отношении самой личности и общества. От состояния современных семей зависит воспроизводство и воспитание нового поколения, сохранение и передача опыта, традиций и духовных ценностей. В рамках психологического подхода к пониманию *семьи*, она рассматривается как пространство совместной жизнедеятельности, внутри которого удовлетворяются специфические потребности людей, связанных кровными и родственными узами. В свою очередь, *браком* определяется как заключенная в определенном порядке, санкционированная и регулируемая форма отношений между мужчиной и женщиной, устанавливающая их права и обязанности по отношению друг к другу и к детям. Важным фактором, характеризующим семейную систему, и также влияющим на удовлетворенность браком, является ролевой набор мужчины и женщины, скомпонованность и взаимодополняемость этих ролей. Под *семейными ролями* подразумевают обязанности, которые необходимо выполнять человеку в семье исходя из той роли, которую он на себя принимает [2].

В последние десятилетия семья перестала быть столь значимой в иерархии ценностей современных людей, а такие семей-

ные ценности, как уважение, доверие, любовь, верность и бережное отношение к институту семьи и брака, постепенно утрачивают свою значимость. *Семейные ценности* – это одобряемая, культивируемая в обществе и в кругу семьи совокупность представлений, влияющих на выбор семейных целей, способов организации жизнедеятельности и взаимодействия. Несоответствие в иерархии личностных ценностей супругов является условием снижения уровня удовлетворенности браком и приводит к недопониманиям, психологическому дискомфорту и напряженности в отношениях между супругами [1].

Таким образом, согласованность семейных ценностей и ролевая совместимость супругов являются значимыми критериями гармоничного развития семьи и эмоционально психологического комфорта её членов. Исходя из этого, *целью* исследования было определить, является ли соотношение семейных ценностей и ролей супругов фактором, влияющим на удовлетворённость браком. В ходе изучения научной литературы по теме нами были выдвинуты следующие *гипотезы*: 1) соотношение семейных ценностей супругов является фактором, способствующим удовлетворенности браком; 2) ролевая совместимость супругов является фактором, способствующим удовлетворенности браком; 3) существуют гендерные различия в удовлетворенности браком; 4) существуют различия в удовлетворенности браком в зависимости от стажа супружеской жизни. Для проверки выдвинутых гипотез были использованы такие *методики*: опросник «Удовлетворенности браком» В.В. Столина, Т.Л. Романовой, Г.П. Бутенко и опросник «Ролевых ожиданий и притязаний в браке» А.Н. Волковой. Исследуемая выборка включала 72 пары с разным стажем супружеской жизни (11 пар молодого супружеского возраста; 19 пар среднего супружеского возраста; 10 пар зрелого супружеского возраста и 32 пары пожилого супружеского возраста).

По результатам исследования было выявлено, что 78% супружеских пар имеют согласованную иерархию семейных ценностей, указывающую на схожесть их жизненных установок и ориентации. У 22% пар была выявлена рассогласованность в семейных ценностях, что может свидетельствовать о расхождении принципов, мнений и ориентаций супругов относительно опре-

деленных сфер жизнедеятельности. По результатам статистической обработки обнаружены значимые различия в удовлетворенности браком в парах с согласованными и несогласованными семейными ценностям (при $p \leq 0,01$). Парам с согласованной иерархией ценностей характерна согласованность мнений и представлений касательно семейных ценностей и установок. Разногласия супругов относительно единой системы ценностей отрицательно влияют на общий климат в семье, приводят к непониманию, противоречиям, ссорам.

По результатам исследования семейных ролей и их совместности было выявлено, что у 81% пар не наблюдается сложностей в согласовании и распределении семейных ролей, то есть ожидания и притязания супругов в браке совпадают, а их семейные роли являются совместимыми. У 19% супругов семейные роли оказались несовместимыми, что может свидетельствовать о несогласованности пары при распределении труда и обязанностей. Результаты могут быть обусловлены и культурными особенностями нашего края и указывать на то, что более важным фактором удовлетворенности браком для респондентов выступает не ролевая структура семьи, а преобладающие семейные ценности и традиции.

Значимых гендерных различий в удовлетворенности браком у испытуемых супружеских пар не обнаружено. По данным Андреевой Т.В. [1], удовлетворенность браком мужчин и женщин, действительно, в среднем одинакова. Это можно связать с тем, что на сегодняшний день мужчинам и женщинам предоставляются равные условия и предъявляются равные требования, им необходимо выполнять практически одинаковые обязанности. На рынке труда происходит стирание границ между «работой для мужчин» и «работой для женщин». Таким образом, стремление к равноправию и внешние социальные условия одинаково воздействуют как на мужчин, так и на женщин, являясь фактором удовлетворенности или неудовлетворенности браком.

Нами были обнаружены также статистически значимые различия в удовлетворенности браком в зависимости от стажа супружеской жизни. Так, наибольшую удовлетворенность браком испытывают пары молодого супружества (до 5 лет), а наименьшую – пары зрелого супружеского возраста (6-20 лет). Это мо-

жет быть обусловлено тем, что для пар молодого супружеского возраста важен семейный комфорт, уют, отсутствие конфликтов, на первом месте у них стоит стремление сохранить семью. Очень часто молодожены избегают противоречий и критики, т.к. хотят сохранить доброжелательную атмосферу и не ранить чувства другого. Однако, со временем, эти скрытые противоречия растут, и супруги обнаруживают, что находятся на грани ссоры, легко и сильно раздражаются, реагируя друг на друга. Тенденция снижения удовлетворенности браком ближе 16-20 годам совместной жизни может быть связана с кризисом середины жизни, который мужчины и женщины преодолевают в этот период. В их жизни происходит снижение социальной активности, переоценка всего, что было достигнуто к этому времени. Однако те семейные пары, которые благоприятно преодолевают этот период, оказывая поддержку друг другу, с накоплением стажа супружеской жизни повышают свои знания друг о друге и формируют новые модели поведения. Таким образом, можно сделать вывод, что важной задачей для супружеской пары является организация системы семейных ценностей и ролей таким образом, чтобы они взаимодополняли друг друга и способствовали полноценному функционированию семьи и удовлетворению потребностей всех её членов.

Литература:

1. Андреева, Т.В. *Психология современной семьи*. Моногр. СПб: Речь, 2005. 436 с.
2. Карбанова, О.А. *Психология семейных отношений и основы семейного консультирования*: Учебное пособие. Москва: Гардарики, 2005. 320 с.

Рекомендовано Стела ВБИТОСУ, магистр

ВЗАИМОСВЯЗЬ ПСИХОЛОГИЧЕСКОГО БЛАГОПОЛУЧИЯ ЛИЧНОСТИ И ПРОСОЦИАЛЬНЫХ УСТАНОВОК У МОЛОДЕЖИ

*Анастасия ИВАНОВА, факультет психологии
и педагогических наук*

The scope of research is to identify the relationship between psychological well-being and prosocial attitudes in young people. The practical importance of the research is based on the fact that the results of the study allow us to trace the correlation of altruism and psychological well-being.

Психологическое благополучие личности, как феномен, изучается сравнительно недавно, со второй половины 20 века. Появление его в науке тесно связано с концепцией позитивного функционирования человека, которая берёт своё начало в теориях гуманистического направления психологии (А.Маслоу, К.Роджерс, В.Франкл), экзистенциальной психологии (Дж.Бьюдженталь, А.Лэнгле, Р.Мэй) и уже позднее выделившейся в отдельное направление – позитивной психологии (М.Селигман, Э.Динер). В основу этого феномена положен тезис о позитивном функционировании человека, его потребностях и способностях в развитии и самоактуализации. Психологическое благополучие личности рассматривается как «полнота самореализации человека в конкретных жизненных условиях и обстоятельствах, нахождение «творческого синтеза» между соответствием запросам социального окружения и развитием собственной индивидуальности».

Личность невозможно определять вне социума и вне контекста социальной активности, т.к. это понятие выработано для отображения социальной природы человека. Поэтому научный интерес, на наш взгляд, представляет проблема психологического благополучия личности в контексте социальных взаимоотношений. Актуальность нашего исследования определяется также тем, что в современном мире социальные установки больше направлены на индивидуализм, приобретение материальных благ, личностный рост, нежели на просоциальные модели поведения.

Под просоциальным поведением понимаются любые действия, совершаемые с целью принести пользу другому.

В нашем исследовании мы остановились на изучении альтруизма как одного из компонентов просоциальной установки личности, с целью выявления его взаимосвязи с психологическим благополучием личности. *Объектом исследования* является взаимосвязь между психологическим благополучием и просоциальной установкой у молодежи. В качестве *гипотезы исследования* нами было выдвинуто предположение о том, что существует положительная взаимосвязь между психологическим благополучием и просоциальной установкой у молодежи. Нами была выдвинута также *субгипотеза* о том, что существуют гендерные различия в проявлении альтруизма у молодых людей. Для проверки выдвинутых гипотез были использованы также *методики*: «Шкала психологического благополучия» К. Рифф, в адаптации Н.Н. Лепешинского, и «Методика диагностики социально-психологических установок личности в мотивационно-потребностной сфере» О.Ф. Потемкиной. В исследовании приняли участие 70 человек: 35 юношей и 35 девушек, в возрасте от 20 до 30 лет.

Анализируя данные диагностики психологического благополучия, мы получили следующие результаты. Наиболее выраженные баллы наблюдаются по шкалам *автономии* (6,8) и *личностного роста* (6,5). Можно сделать вывод о том, что современная молодежь ориентирована на самостоятельность и личностный рост. Это говорит об особенностях данного возраста, так как в этот период приоритет отдается трудовой мотивации и саморазвитию. Для многих наличие работы является условием для самоактуализации и достижение материальных благ. Мотивацию занятости во многом определяет место труда в системе жизненных ценностей человека, а также наличие социально значимых дел и социального взаимодействия.

В результате исследования альтруизма было выявлено, что наибольшее количество человек (44%) обладают средним уровнем альтруизма, т.е. многие будут готовы прийти на помощь другим, если не придется жертвовать своими интересами. Высокий уровень альтруизма – у 26% респондентов, а низкий – у

30%. Количество девушек с высоким уровнем альтруизма (28%) больше, чем юношей (23%). Для проверки различий выраженности уровня альтруизма у юношей и девушек, мы провели статистический анализ, основанный на распределении Т-Стьюдента. Гендерные различия выраженности уровня альтруизма значимы при $p \leq 0,05$, что подтверждает нашу гипотезу о существовании гендерных различий уровня альтруизма. Женщина по своей природе сфокусирована на таких понятиях, как любовь, дружба, общение, взаимопонимание и сотрудничество, в то время, как мужчина стремится занять определенное место в социуме и реализовать свой потенциал в профессиональной деятельности. Исходя из природы мужчины и женщины, мы видим, что в мотивационную сферу женщины включено просоциальное поведение, а у мужчин помогающее поведение является одним из способов реализации себя.

Анализируя особенности взаимосвязи психологического благополучия личности и альтруизма, можно сделать вывод о том, что у людей с низким уровнем альтруизма результаты по всем шкалам психологического благополучия ниже, чем у людей с высоким уровнем альтруизма. В частности, наиболее выраженная разница наблюдается по таким шкалам, как *положительное отношение с окружающими* (6), *автономия* (7,1), *цели в жизни* (6,05) и *личностный рост* (6).

Согласно результатам корреляционного анализа Пирсона, нами была выявлена положительная взаимосвязь альтруизма со шкалой психологического благополучия – *положительные отношения с окружающими* при уровне значимости $p \leq 0,01$. Т.е. чем выше уровень альтруизма, тем выше уровень положительных отношений с окружающими. При уровне значимости $p \leq 0,05$ была выявлена корреляция альтруизма со шкалой психологического благополучия – *личностный рост*. Такую взаимосвязь альтруизма и личностного роста можно объяснить тем, что молодые люди развиваются и реализуют себя в процессе общественной деятельности, посредством помогающего поведения. Молодой человек наблюдает улучшения в себе, реализацию своего потенциала и воспринимает себя «растущим» и полезным обществу, проявляя просоциальную активность и оказывая помощь окружающим. Была также выявлена взаимосвязь альтруизма

с общей шкалой психологического благополучия, при уровне значимости $p \leq 0.05$.

Исходя из полученных данных, мы можем сделать вывод, что одним из факторов высокого психологического благополучия, может являться альтруизм. Помогающее поведение, альтруизм, просоциальная установка могут способствовать ощущению счастья и гармонии у молодых людей. В молодом возрасте юноши и девушки реализуют потребность в самореализации своего потенциала в социальной деятельности, которая придает ощущение полноты жизни, и чувство непрекращающегося развития.

Практическая значимость работы заключается в том, что результаты исследования позволяют проследить взаимосвязь альтруизма и психологического благополучия. Разработанные рекомендации направлены на повышение психологического благополучия у молодежи и могут использоваться в практической работе психологов-консультантов, работающих с людьми, обладающими низким уровнем психологического благополучия.

Рекомендовано

Наталья БУРАГА, преподаватель, научн. руководитель

ВЗАИМОСВЯЗЬ МОТИВАЦИИ АФФИЛИАЦИИ И СКЛОННОСТИ К ДЕВИАНТНОМУ ПОВЕДЕНИЮ У ПОДРОСТКОВ

Алина СЫЧЕВА, факультет психологии и педагогических наук

Research is dedicated to studying the relationship of affiliation motivation and inclination to deviant behavior among adolescents. The practical value of the work lies in the fact that the results of our research can be used by teachers, psychologists, as well as parents, as the actual material. The research results may also be useful in preparation of lecture courses on pedagogical and age-related psychology, deviant behavior psychology, as well as to be applied in practice of individual, family consulting of adolescents and their parents.

В настоящее время общество все чаще уделяет особое внимание проблематике поведения людей, не соответствующего общепризнанным или официально установленным социальным

нормам. Значимость данного явления обусловлена значительным ростом числа подростков с девиантным поведением.

В самом общем виде девиантное поведение — это система поступков или отдельные поступки, противоречащие принятым в обществе правовым или нравственным нормам. Следовательно, девиантным является поведение, отклоняющееся от установленных обществом норм и стандартов, будь то нормы психического здоровья, права, культуры, морали, а также поведение, не удовлетворяющее социальным ожиданиям данного общества в конкретный период времени [1, 12].

Проблемой изучения девиантного поведения, его форм, видов и факторов занимались такие ученые, как Л.А. Азарова, А.А. Реан, Е.П. Ильин, Ю.А. Клейберг, В.Т. Кондрашенко, Г.К. Копылова, В.Д. Менделевич, Н.А. Орел, Т. Васиу, О. Дандара, Е. Озерова и другие.

Ведущей деятельностью периода пубертата является общение со сверстниками. Коммуникация со сверстниками предполагает отношения, в которых подросток стремится заслужить их уважение и признание, подкрепить чувство эмоциональной сопричастности, слитности с группой и т.д. Общение со сверстниками является не только источником появления новых интересов, но и становления норм поведения подростка. Важную роль в усвоении социальных норм играет то, насколько подросток чувствует себя принятым обществом. Необходимость принятия группой сверстников обусловлена тем, что на его основе формируется самооценка подростка и осуществляется процесс самоутверждения его как личности. Иначе его поведение может приобрести отклоняющуюся от социальной нормы форму.

Подросток, стремящийся к взаимоотношению со сверстниками, в той или иной мере испытывает мотив аффилиации. Аффилиация включает в себя две стороны, одна из которых связана со стремлением к принятию – позитивная сторона аффилиации, или собственно аффилиация, а другая связана со страхом отвержения – негативная сторона аффилиации. Причем основой этой потребности считается страх отвержения. Именно из-за него люди стремятся к принятию их другими людьми. Поэтому стремление к принятию и страх отвержения взаимосвязаны [2,

с.195]. Исследованием мотива аффилиации занимались А. Мехрабиан, Г.А. Мюррей, Х. Хекхаузен, С. Шехтер, Е.П. Ильин, И.В. Кузнецова, Р.С. Немов и др.

Причиной девиантного поведения в подростковом возрасте может стать непринятие или отвержение подростка компанией сверстников, другом или любыми значимыми для него лицами. Это, в свою очередь, может повлечь такие отклоняющиеся типы поведения, как наркотическая, алкогольная, никотиновая аддикции, могут также наблюдаться признаки суицидального поведения. Для того, чтобы выделиться среди других, влиться в компанию сверстников, подростку зачастую приходится выбирать такой способ поведения, который не всегда может соответствовать социальным нормам, то есть будет являться девиантным.

Целью нашего исследования было изучить взаимосвязь мотивации аффилиации и склонности к девиантному поведению у подростков. В качестве гипотез исследования, нами было выдвинуто два предположения: 1) существует взаимосвязь мотивации аффилиации и склонности к девиантному поведению у подростков; 2) существуют гендерные различия в проявлении мотивации и склонности к девиантному поведению у подростков, а также в характере их взаимосвязи.

Для проверки выдвинутых гипотез были использованы следующие диагностические методики: 1) Опросник для определения склонности к отклоняющемуся поведению А.Н.Орла; 2) Опросник для диагностики мотивов аффилиации А.Мехрабиана.

Согласно полученным результатам в ходе нашего исследования, можно заключить, что существует взаимосвязь мотивации аффилиации и склонности к девиантному поведению у подростков: нами была выявлена связь стремления к принятию и склонности к аддиктивному поведению у подростков, коэффициент корреляции 0,2 (при $p \leq 0,05$). Подростки, склонные к аддиктивному поведению, постоянно фиксируют свое внимание на определенных видах деятельности или объекте, а также склонны к приему психоактивных веществ. Аддиктивное поведение может быть выражено также в игровой, компьютерной зависимостях, в зависимостях от гаджетов, социальных сетей, наркозависимости, алкогольной зависимости и т.п.

Нами была выявлена также связь страха отвержения и волевого контроля эмоциональных реакций, при коэффициенте корреляции 0,3 (при $p \leq 0,01$), что подразумевает повышенный контроль любых поведенческих эмоциональных реакций, чувственных влечений. Это может быть выражено в сдержанности подростка в проявлении гнева, страха, волнения. Он может сдерживать свое возмущение, удерживаться от смеха, радости, не показывать свою усталость и т.п. Так, контролируя свои эмоции, подросток пытается показать себя с лучшей стороны перед сверстниками.

Выявлены также статистически достоверные различия в склонности к девиантному поведению у мальчиков и девочек подростков. Установлено, что мальчики наиболее склонны к преодолению норм и правил, а также к аддиктивному поведению, а девочки наиболее склонны к установке на социальную желательность, к агрессии и насилию, а также к делинквентному поведению. Выявлено также, что чем выше стремление к принятию у мальчиков, тем выше у них склонность к самоповреждающему и саморазрушающему поведению. У девочек чем выше стремление к принятию, тем выше волевой контроль эмоциональных реакций. Чем выше страх отвержения у мальчиков, тем выше их склонность к преодолению норм и правил, и тем выше уровень волевого контроля эмоциональных реакций. Чем выше страх отвержения у девочек, тем в большей мере им свойственна склонность к самоповреждающему и саморазрушающему поведению.

Таким образом, можно сделать вывод о том, что гипотезы нашего исследования нашли свое подтверждение. Нами было выявлено, что существует взаимосвязь мотивации аффилиации и склонности к девиантному поведению у подростков, а также гендерные различия в характере такой взаимосвязи.

Практическая значимость нашего исследования обусловлена тем, что полученные результаты, а также предложенные нами рекомендации, могут быть использованы впоследствии в качестве фактического материала психологами в различных сферах работы с подростками и их родителями, а также педагогами в воспитательных и профилактических целях. Результаты нашего исследования могут быть полезны также студентам-практикантам:

могут иметь свое продолжение в будущих исследованиях девиантного поведения у подростков.

Литература:

1. ШНЕЙДЕР, Л.Б. *Девиантное поведение детей и подростков*. Москва: Академический Проект; Трикста, 2005. 336 с.
2. ИЛЬИН, Е.П. *Психология общения и межличностных отношений*. СПб.: Питер, 2009. 576 с.

*Рекомендовано
Стела ВВРТОСУ, магистр*

Cuprins

DREPT

<i>Corina ȘIMAN</i>	
Protecția diplomatică și consulară a persoanei fizice prin prisma jurisprudenței CIJ	3
<i>Adrian GROSU</i>	
Particularitățile împuternicirilor instanțelor de apel în procesul civil	7
<i>Radu COTOROBAI</i>	
Procedee electronice și suporturi informatice în procesul civil. Actualități și perspective	10
<i>Cornelia FURCULIȚĂ</i>	
Acordurile anticoncurențiale în legislația Republicii Moldova	15
<i>Cristina LAZARENCO</i>	
Procedura Contenciosului Administrativ	19
<i>Marina ZARIJA</i>	
Dreptul la un proces civil echitabil prin prisma precedentului judiciar	23
<i>Svetlana AGHENIE</i>	
Particularitățile asigurării acțiunii în procedura contenciosului administrativ	27
<i>Cătălina BLIȘCIAC</i>	
Dreptul la executarea actelor judecătorești civile în termen rezonabil prin prisma art.6 CEDO	31
<i>Victoria MIHAI</i>	
Premise și condiții de exercitare a dreptului la acțiune	35
<i>Dumitru AMBROCI</i>	
Regimul juridic al titlurilor de credit. Cambia, biletul la ordin, cecul	39
JURNALISM ȘI ȘTIINȚE ALE COMUNICĂRII	
<i>Grigore COJOCARU</i>	
Presa locală în contextul mediatic contemporan	43

<i>Cristina CUCOȘ</i>	
Emisiunea „ÎN PROFUNZIME”: întrebări fără răspuns	45
<i>Diana ENACHE</i>	
Etică și persuasiune în discursul politic. PLDM: 2008-2015	48
<i>Eugeniu KANSKII</i>	
Jurnalismul radio în Moldova și în Spania: analiză comparativă	52
<i>Ana MÎRZA</i>	
Rolul relaționistului în cadrul promovării proiectelor internaționale studiu de caz: diamond challenge Moldova	54
<i>Angela CHIPER</i>	
Producerea documentarului – portret	58
<i>Irina FRUMUSACHI</i>	
Documentarul – portret televizat	62
<i>Iulia BULUDOV</i>	
Comunicarea guvernamentală din Republica Moldova pe new media	65
<i>Olga MELMAN</i>	
Dimensiunea etică a discursului publicitar. studiu de caz: publicitatea stradală compania „Ponti”	69

SOCIOLOGIE ȘI ASISTENȚĂ SOCIALĂ

<i>Vera OBOROCEANU</i>	
Schimbări în distribuția rolurilor familiale în societatea contemporană	74
<i>Dorina GURĂU</i>	
Instruirea vocațională și angajarea asistată a persoanelor cu dizabilități – o formulă de incluziune socială (cazul AO Eco-Răzeni)	78
<i>Aliona SÎNCHEVICI</i>	
Telefonia mobilă: practici de consum în rândul populației din Republica Moldova	81
<i>Iulia MINCIUCOVA</i>	
Probleme de afirmare profesională a actorilor de teatru din Republica Moldova	85

<i>Cristina CIOBANU</i>	
Cultura publicității stradale: aspecte comparative în Republica Moldova și țările Uniunii Europene	89
<i>Victoria DERCACI</i>	
Impactul publicității sociale adresate conducătorilor auto	93
<i>Ecaterina UNGUREANU</i>	
Imaginea copilului în publicitatea stradală din m.Chișinău	96

RELAȚII INTERNAȚIONALE, ȘTIINȚE POLITICE
ȘI ADMINISTRATIVE

<i>Iulian ISTRATE</i>	
Inluența factorilor geopolitici asupra procesului de reglementare a conflictului transnistrean	101
<i>Ecaterina ALEXEEVA</i>	
The US cultural diplomacy on the post-soviet space (The Republic of Moldova case-study)	105
<i>Mihaela POPESCU-ARSENII</i>	
Locul și rolul funcționarului public în aparatul de stat	109
<i>Viorica RUSSU</i>	
Asigurarea securității naționale a Republicii Moldova în contextul integrării europene	113
<i>Mihai CLAPANIUC</i>	
Nation branding as an instrument for creating the us international image: lessons for the Republic of Moldova	117
<i>Daniel VODĂ</i>	
Public diplomacy of the united states and the Republic of Moldova in the context of globalization: realities and perspectives	121
<i>Marina GALUȘCA</i>	
Actul administrativ – mijloc principal de exprimare și realizare a activității autorităților administrației publice	125
<i>Violina MARDARI</i>	
Eficiența reprezentanțelor naționale ale organizației internaționale pentru migrație în stimularea dezvoltării social-economice (cazul Republicii Moldova)	129

<i>Виктория ГОРЯЙНОВА</i>	
О гражданском измерении сотрудничества Республики Молдова и НАТО	133
<i>Андриана ЧЕЛАН</i>	
Пути урегулирования современных миграционных проблем в европейском союзе: уроки для Республики Молдова	137
<i>Екатерина ЛЕВИНСКИ</i>	
Альтернативные варианты урегулирования конфликтов в кризисных ситуациях (На примере РМ и Украины)	140
<i>Кристина ПЛЕШКАН</i>	
Влияние гражданского общества на достижение целей глобального развития (На примере Р. Молдова)	144
<i>Анатолий ТКАЧ</i>	
Внешняя политика Германии в контексте новых миграционных вызовов: реалии и перспективы	148
<i>Алина ФРАТЯ</i>	
Роль ведущих международных организаций в области миротворчества	152

PSIHOLOGIE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

<i>Aliona ARSENE</i>	
Monitorizarea calității predării-învățării limbii engleze în unitatea școlară	156
<i>Ana BALTAG</i>	
Delimitări analitice privind raportul dintre managementul inovațional și învățământul superior	160
<i>Pavel GUITU</i>	
Managementul prevenirii și soluționării conflictelor în instituțiile de învățământ preuniversitar	164
<i>Virgil BANTAȘ</i>	
Monitorizarea calității instruirii elevilor prin utilizarea bazei de date electronice	168

<i>Petru TRIPAC</i>	
Influența mărimii caracterelor (literelor) asupra vitezei de citire la adolescenți	172
<i>Svetlana CUJBĂ</i>	
Managementul relațiilor interpersonale în unitatea școlară	175
<i>Cristina GROSU</i>	
Modalități de soluționare a conflictelor în baza reacției la situațiile dificile	179
<i>Ina BOTNARI</i>	
Rolul mentoratului în dezvoltarea profesională a cadrelor didactice	182
<i>Carolina GUITU</i>	
Managementul stresului la cadrele didactice din instituțiile de învățământ secundar general	186
<i>Olesea MUNTEANU</i>	
Comunicarea organizațională în contextul instituțiilor de stare civilă	189
<i>Eugenia GANEA</i>	
Strategii de abilitare psihosocială a femeii	193
<i>Irina BASIUL</i>	
Brand educațional – ca instrument al schimbării și dezvoltării unei școli	196
<i>Elena RAILEANU</i>	
Impactul eticii profesionale asupra culturii organizaționale în instituția de învățământ	200
<i>Aliona BOTEZATU</i>	
Strategii de dezvoltare a sentimentului de afectivitate a adolescenților față de părinți	203
<i>Irina PÎRNĂU</i>	
Familia – factor decisiv în educația elevilor	207
<i>Ludmila SARACUȚA</i>	
Strategii manageriale de preîntâmpinare a arderii profesionale la cadrele didactice	211
<i>Margarita BELECCIU</i>	
Medierea ca o condiție de soluționare a conflictelor părinți–adolescenți	214

<i>Andrei DIDENCO</i>	
Influența televiziunii asupra dezvoltării atenției voluntare la preadolescenți	218
<i>Наталья ШОШЕВА</i>	
Особенности психоэмоционального состояния матерей- одиночек	222
<i>Александра КОЛЕСНИК</i>	
Влияние стиля общения на организационную культуру в дошкольном учреждении	226
<i>Юлия ЖИГУЛИНА</i>	
Соотношение семейных ценностей и ролевая совместимость супругов как фактор удовлетворенности браком	229
<i>Анастасия ИВАНОВА</i>	
Взаимосвязь психологического благополучия личности и просоциальных установок у молодежи	233
<i>Алина СЫЧЕВА</i>	
Взаимосвязь мотивации аффилиации и склонности к девиантному поведению у подростков	236

Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova

Științe socioumanistice

Volumul II

Bun de tipar 26.09.2016. Formatul 60x84 ¹/₁₆.

Coli de tipar 15,4. Coli editoriale 15.

Comanda 422. Tirajul 90 ex.

Centrul Editorial-Poligrafic al USM

str. Al.Mateevici, 60, Chișinău, MD 2009